De stora Världsproblemen

I
DEN GUDOMLIGA UPPENBARELSENS
OCH HISTORIENS LJUS

AV
EMIL ÅHRÉN

ILLUSTRERAD

STOCKHOLM
SKANDINAVISKA FÖRLAGSEXPEDITIONEN

STOCKHOLM 1920
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken handlar om världsproblemen efter första världskriget. Den utkom även på danska 1925. Författaren var redaktör för *Tidens tecken* och *Missionären*, organ för Sjundedags adventistsamfundet i Sverige. Boken digitaliserades i januari 2011.

FÖRORD.

VÄRLDEN är full av problem, som vänta sin lösning. Med "de stora världsproblemen" mena vi sådana spörsmål, som äro av särskilt stor betydelse i vår tid och gälla hela mänskligheten. Många av dessa äro lika gamla som världen. Andra ha uppstått under senare tider eller inför våra ögon plötsligt skjutit upp ur världskrigets nöd och elände.

Mänskligheten står tydligen inför en vändpunkt i världshistorien. En ny tidsålder och en ny värld äro i annalkande enligt de kristnas stora framtidshopp. Den väldiga kulturbyggnad, som med samlad människokraft byggts upp under seklernas lopp och i vars nya tempel kulturens dyrkare trott sig kunna finna lösningen på alla problem, har störtat tillsamman genom världshistoriens största katastrof. Gudsdomen över människovishet och människokraft lyder nu, som då det första världsväldet gick under: "Du är vägd på en våg och befunnen för lätt."

Vad människorna under allt detta först och främst behöva är att i ljuset från ovan leta sig fram ur spillrorna av

sina egna verk — fram till den rätta vägen för att på denna återvända till sitt livs Gud.

Undertecknad gör naturligtvis ingalunda anspråk på att kunna lösa de stora världsproblemen — det vore förmätenhet i högsta grad. Icke ens världens store och vise, ingen dödlig, kan det. Det är därför så sant, som president Wilson sagt: "Om det icke funnes någon högre ledning, skulle vi misströsta om resultaten av mänskliga rådslut." Men det finns "en högre ledning", en allvis och allsmäktig Gud i himmelen, som ingriper i förloppet av den värld, han själv skapat, och som i sin oändliga faderskärlek så länkar sina vilsekomnajordebarns ödesdigra historia, att hans eviga rådslut — trots allt — omsider bliva förverkligade.

Och det är i ljuset av den gudomliga uppenbarelsens ord, tillika med de lärdomar, historien och naturen kunna giva — ej i det dunkla skenet av blott mänskliga tankebyggnaders och spådomars irrbloss — som alla problem rörande tillvarons mening och ändamål samt människans förhållande till Gud, till tiden och evigheten kunna få sin rätta lösning. Detta i den mån nämligen, som det är möjligt och som det varit Guds avsikt, att dessa problem förr eller senare skulle lösas här i tiden. — —

På samma gång som "bibeln och bibeln allena" måste få vara den avgörande auktoriteten, då det gäller religiösa och andliga frågor, ha vi tagit oss friheten ofta citera författare från de mest skilda håll utan hänsyn till vilken uppfattning dessa kunna hava i andra ämnen. Det är sanningen för sanningens egen skull och för det värde, den har för alla personligen, som vi önska veta. I den mån det varit möjligt och lämpligt, ha vi ansett det vara av intresse för läsaren att även införa citerade författares fotografi.

På detta sätt och framför allt i hopp om det nådiga bistånd, som Gud lovat alla uppriktiga sanningssökare, är det vi här i all anspråkslöshet och korthet avhandlat vårt mycket omfattande ämne. Och vi ha gjort det i den innerliga förhoppningen, att det för så många som möjligt måtte bliva till någon vägledning i tidens stora frågor och sålunda i sin mån bidraga till att främja Guds sak mitt i världens ondska och virrvarr.

FÖRFATTAREN.

RÄTTELSER.

På *sid. 45,* 3:dje och 4:de raderna under rubriken, står att Egyptens historiska tid börjar omkring år 3400 f. Kr., vilket ju ock överensstämmer med historikernas antagande, men enligt den antagna bibliska kronologien hade Egyptens historiska tid ej kunnat taga sin början tidigare än omkring år 2300 f. Kr., såvida den ej kan anses gå tillhaka till tiden före syndafloden, som enligt samma kronologi skulle ha ägt rum år 2348 f. Kr. (enligt de sjuttio uttolkarnas text år 3261).

På *sid. 62,* 1:sta raden under första citatet, står: Jasajas, läs: Jesajas.

På *sid 63,* 12:te raden nedifrån, står: 2 Mos., läs: 5 Mos.

På *sid. 87* (där ordföljden blivit delvis omkastad och meningen förvanskad), 7:de raden nedifrån, läs: Xerxes, vilken, såsom profeten säger, uppbjöd "all sin makt mot Javans [Greklands] rike", o. s. v.; och 4:de och 3:dje raderna: Alexander den store, som i slaget vid Granikos och slaget vid Issos besegrade perserna (såsom omtalat förut på sid 83, 84).

På *sid. 280,* omedelbart efter citatet, skall det stycke läsas, som förflyttats till sid. 282 och som börjar med: "Då det hade blivit så tydligt profeterat", samt slutar med: "församlande till Palestina."

På *sid. 350,* 5:te raden nedifrån, står (i en del av upplagan): natura naturala, läs: natura naturata. "SE MÄNNISKAN!" — VÄRLDSHISTORIENS MEDELPUNKT.

GUD I HISTORIEN — PROFETIAN OCH VÄRLDSHÄNDELSERNA.

"Världshistorien vore obegriplig utan en världsstyrelse"

(von Humboldt).

VÄRLDSHISTORIEN utan Gud vore, ur kristlig synpunkt, en omöjlighet. Hela det oändliga världsalltet är genomträngt av förnuft och planmässighet. Och det är otänkbart, att världsförloppet — även vad mänsklighetens jämförelsevis så lilla hemvist angår — skulle vara lämnat åt slumpen eller det blinda ödet. Nej! Den allsmäktige och allvise Guden, som »gjort världen och allt, vad däruti är», och som »gjort hela människosläktet av ett blod att bo på jordens hela yta», har även »fastställt bestämda tider och gränser för deras boende». Han, »Konungen över alla konungar», råder över »människors rike». »Han, som danat allas deras hjärtan, han, som aktar på alla deras verk», griper ock in i världshändelserna och länkar folkens öden i överensstämmelse med sina eviga rådslut, vilka »ifrån fordom tid äro fasta och bestående». Och ehuruhan givit människorna fri vilja och tillåtit dem att »gå sina egna vägar», har han aldrig avsagt sig sin självskrivna rätt att som alltings skapare och uppehållare ingripa i nationernas liv och sätta en gräns för deras själviska, syndiga planer. »Härintill skall du komma, men icke vidare, här skola dina stolta böljor lägga sig.» Men på samma gång som människorna, både som nationer och individer, redan här i tiden få skörda, vad de sått, enligt naturens lagar, och medan de vid tidens slut skola ställas inför all världens rättfärdige Domare för att svara för hur de brukat det liv, de fått av honom, har han älskat dem så oändligt högt, att han utgivit sin enfödde Son för att frälsa dem från evigt fördärv.

"Himlarna förtälja Guds ära, och fästet förkunnar hans händers verk; den ena dagen talar därom till den andra, och den ena natten kungör det för den andra."

Gud har således icke »låtit sig själv vara utan vittnesbörd», utan givit sig tillkänna för människorna på mångahanda sätt. »Det, som kan förstås om Gud», det har han ock uppenbarat. »Ty hans osynliga väsen, hans eviga makt och gudomshärlighet hava ända ifrån världens skapelse varit synliga, i det att de kunna förstås genom hans verk. SåGUD I VÄRLDSHISTORIEN 15

äro de [människorna! då utan ursäkt» (Rom. 1 : 20). »Him- larna förtälja Guds ära, och fästet förkunnar hans händers verk» (Ps. 19:2). Såsom vår store skald J. O. Wallin sagt:

"Jag ser hans spår, varhelst en kraft sig röjer, en blomma doftar, och ett ax sig böjer! Uti den suck jag drar, den luft jag andas hans kärlek blandas.

Tag hör hans röst, där sommarvinden susar, där lunden sjunger och där floden brusar; jag hör den ljuvast i mitt hjärta tala och mig hugsvala. —

Ack, när så mycket skönt i varje åder av skapelsen och livet sig förråder, hur skön då måste själva källan vara,

den evigt klara!" J. O. Wallin.

Men medan sålunda hela skapelsen vittnar om Gud och det redan på grund av detta vittnesbörd om honom kan, även ur rent vetenskaplig synpunkt, med all rätt sägas vara dåraktigt, ja, höjden av mänsklig dårskap, att påstå, att »det finns ingen Gud», så bär hela den mänskliga historien - trots allt — tydliga spår av Gud och hans allvisa försyns ledning. Och det är ej blott okristligt, det är oförnuftigt att påstå eller tänka sig, att Gud ej haft sin hand med i världshistoriens förlopp, såsom vi, allt efter som vi fort- sätta dessa betraktelser, skola finna, att han haft.

Det är emellertid förnämligast genom den heliga skrift, som Gud uppenbarat för oss sin frälsningsplan och sin vilja. Och det är denna den gudomliga uppenbarelsens ord, särskilt dess profetiska delar, som sprida det ljus över världshistorien, som iståndsätter oss att se Guds hand däri.

Kristus — världshistoriens medelpunkt.

Genom Kristus skapades världen (Joh. 1 : 3). »Han är före allt, och allt har bestånd i honom» (Kol. 1 : 16). Han är också historiens medelpunkt. Omkring honom rör sig den historiska tiden — före honom och efter honom har

allt hänt. Detta alla kristna folks erkännande av Kristus i själva tidräkningen kan då ock betraktas som ett kraftigt bevis för Kristi ojämförliga storhet i världshistorien. Även icke kristna, ja, t. o. m. gudsfömekare, hava öppet erkänt det. Joh. Strauss (d. 1849), den tyske förkämpen för det moderna tvivlet, säger: »Kristus står allena och oupphun- nen i världshistorien», medan den tyske filosofen Schelling (d. 1854) talar om Kristus såsom »världshistoriens vänd- punkt». Den store engelske filosofen John Stuart Mill (d. 1873) erkände, ehuru han var radikal fritänkare, att »Kristus var mänsklighetens ideella representant och vägledare». Och den protestantiske teologen K. A. von Hause (d. 1890) sade: »Tidernas vändpunkt är Kristus.»

Men liksom Kristus är historiens medelpunkt eller »tider- nas vändpunkt», så är han på samma gång historiens A och O, begynnelse och ände. Med honom tog den mänsk- liga historien sin början. Och såsom mänsklighetens enda frälsningshopp går han och hans frälsaregärning som en röd tråd genom hela världshistorien, tills denna av- slutas, då han vid denna tidsålders ände uppenbaras för att upprätta sitt eviga rike och en ny tidsålders, en ny världs och en ny mänsklighets historia tager sin början. Till för verkligandet av detta tidsåldrarnas evighetshopp pekar ock denna världens av synd och sorg, av lidande och död så uppfyllda historia framåt. Ja, historien utgör, så att säga, en enda ur mänsklighetens hjärta och från hela den förgäng- liga skapelsen stigande suckan och längtan efter denna lyck- saliga framtid.

Världshistoriens ändamål.

Ur kristlig synpunkt kan man då också tala om ett världshistoriens ändamål eller, kanske rättare sagt, Guds ändamål med sitt ingripande 1 världshistorien, med andra ord: Guds avsikt med den mänskliga tillvaron. Gud kan nämligen ej tänkas göra någonting, utan att hava

ett bestämt och vist ändamål därmed. Härom säger en författare :

"För ateisten, som förnekar Guds tillvaro, och för agno- stikern, som anser det omöjligt att erhålla någon kännedom om Gud, ter sig världshistorien såsom en villervalla av hän- delser, av vilka den ena följer på den andra blott som en slump och utan system eller ändamål. En helt annan betydelse får emellertid historien, då man betraktar den ur kristlig eller bib- lisk synpunkt. Man blir då förvissad om, att det ej är slum- pen, utan tvärtom den Högste, som härskar över världen, och att medan människan strävar att genom varje själviskt medel främja sina egna planer, har himmelens Gud ett ändamål, som världshändelserna äro avsedda att tjäna och med hänsyn till vilket han leder deras gång."

Vad detta ändamål är, säger oss aposteln Paulus i det tal, han en gång höll i Greklands gamla huvudstad. I det han talar till de avgudadyrkande atenarna, bland vilka funnos, som det synes, många filosofer, om den ende sanne Guden såsom alltings skapare, säger han, att Guds avsikt med att ingripa i människornas levnadsöden är, att »de skola söka Herren, om de till äventyrs skulle kunna treva sig fram till honom och finna honom». Och som bevis för att Gud dock icke, såsom hedningamas gudar, är otill- gänglig eller »långt borta» från människorna, säger aposteln : »Ty i honom är det, som vi leva och röra oss och äro till» (Apg. 17:26—28).

Utan Gud intet hopp.

Att människorna måtte »söka Herren» och »finna honom» — det är således Guds avsikt eller ändamål med hans ingri- pande i deras jordeliv. Utan detta ändamål, att återfinna Gud, från vilken människan gått bort — utan ett högre och varaktigare mål för tillvaron här på jorden än det korta jordelivet med dess möda och sorger — vore, kan man med rätta säga, den mänskliga tillvaron, liksom då ock den mänskliga historien, meningslös och

hopplös. Att vara De stora världsproblemen. *

»utan Gud» är därför också detsamma som att vara »utan hopp» Och en världshistoria utan Gud vore i sanning en hopplöshetens historia, såvida man nu kunde tänka sig världshistorien utan Gud.

I Saloniki, det gamla Tessalonika, har man vid utgräv- ningar funnit två märkliga gravurnor, som måhända för- skriva sig från den tid, Paulus predikade kristendomen där. Det märkliga med dessa urnor är deras olika inskrifter. På den ena står: »Intet hopp», på den andra: »Kristus är mitt liv.» Dessa olika inskrifter framställa i all sin enkel- hel skillnaden mellan kristendomen och hedendomen, mellan ljus och mörker. Detta gäller då ock skillnaden mellan den kristna och den icke kristna uppfattningen rörande Guds ingripande i världshistorien.

Vilket hopp i världens hopplöshet innebär icke tron på en allvis och kärleksrik himmelsk Fader, som vakar över sina bortkomna jordebarn och med en kärlek, som över- träffar all jordisk kärlek, vill leda dem tillbaka till deras rätta eviga fadershem !

Och hur hopplös vore icke, som sagt, denna världen och hur ändamålslös dess historia, om det korta jordelivet, ofta fullt av möda och sorg, vore det enda ändamålet med människans tillvaro I

Den store franske fritänkaren Voltaire sade : »Jag vet icke, vad ett verkligt liv innebär, men det närvarande livet är ett dåligt skämt.» Ja, funnes intet evigt liv, ingen till- kommande bättre värld, eller vore det ingen möjlighet att uppnå dem, då . skulle det i sanning kunna sägas, att det närvarande livet vore blott »ett dåligt skämt».

Det är således den kristna tron på det tillkommande eviga livet, som ger det närvarande livet dess stora betydelse.

Bibeln är profetisk.

Profetia är förutsägelse om tillkommande ting. En stor del av bibeln är profetia. Flera böcker i bibeln äro så gott som uteslutande profetiska, medan nästan alla bibelns

böcker, evangelier och brev innehålla mer eller mindre profetia. I viss mening kan det sägas, att hela bibeln är profetisk eller att en profetisk tråd löper genom den ända från förutsägelsen om »kvinnans säd», Kristus, som skulle komma för att krossa satans välde, till Uppenbarelsebokens profetior, som avsluta med Jesu eget löfte om att åter- komma. Den gudomlige ande, som inspirerat bibelns för- fattare att tala och skriva, kännetecknas ock särskilt genom den allvetenhet, som är nödvändig för att kunna förutse och med säkerhet förutsäga, vad som skall ske i framtiden. En profet är, enligt ordets bibliska betydelse, »en för- kunnare av Guds vilja». Bibelns profeter voro heller icke blott förutsägare av kommande händelser. Såsom Guds språkrör eller förkunnare av Guds vilja uppträdde de med glö- dande nit mot all falsk gudsdyrkan och alla avvikelser från Guds uttryckliga bud och förordningar, förmanande män- niskorna att helt tjäna den ende sanne Guden. De voro där- för ock väckelsepredikanter i ordets sanna bemärkelse, på samma gång de, såsom Moses, som var Israels störste pro- fet (5 Mos. 34:10), ägnade sig åt historieskrivning. Att tala »för människor till uppbyggelse och förmaning och tröst» kallas även att profetera (1 Kor. 14:3).

Att profetera i betydelsen av att förutsäga, vad som skall ske i framtiden, var emellertid det särskilt utmärkande dra- get hos en Guds profet och ett särskilt bevis för, att han var inspirerad av gudomlig ande. Även personer, som ej voro särskilt kallade till profeter, hade ibland gudomliga uppen- barelser. Och det är ej blott i gamla testamentets tid, vi finna profeter, utan även i nya testamentet omtalas många, bland vilka Kristus dock var den ojämförligt störste. Nya testamentet innehåller således även en stor del profetia och avslutar, som bekant, med en profetisk bok, nämligen »Jesu Kristi uppenbarelse».

Gud talade genom profeterna, och han gjorde det på »många sätt» (Ebr. 1 : 1). Till Moses talade han på ett särskilt intimt sätt eller »ansikte mot ansikte» (2 Mos. 33 : n).

Ofta talade Gud till profeterna i syner och drömmar och genom profetiska sinnebilder. Profeterna kallades även »siare» eller »skådare», emedan de genom en inre syn förnummo Guds vilja.

Det särskilt utmärkande för bibelns profetior, till skillnad från blott mänskliga utläggningar eller spådomar, är således, att de tillkommit genom gudomlig andes ingivelse, såsom Petrus säger:

"Ingen profetia i något skriftens ord kan av någon män- niskas egen kraft utläggas. Ty ingen profetia har någonsin framkommit av en människas vilja, utan därigenom att män- niskor, drivna av den Helige Ande, talade vad som gavs dem från Gud" (2 Petr. 1:20, 21). — "Gud har talat genom sina forntida heliga profeters mun" (Apg. 3:21).

Gud allena kan avslöja framtiden.

Människorna kunna väl av »egen utläggning» eller egna slutsatser taga sig för att förutsäga ett eller annat, men tillförlitliga eller sannolika äro dylika förutsägelser endast i den mån de äro byggda på sakliga beräkningar eller er- farenheter. Men att förutsäga med bestämdhet vad som skall ske, även i smådetaljer, hundratals och tusentals år i framtiden, det kan ingen människa göra av blott egen instinkt eller vilja, utan endast genom ingivelse eller uppen- barelse av en förutseende, allvetande ande.

Sant är det därför även här, vad Babels vise svarade konung Nebukadnessar, då han begärde, att de skulle omtala för honom den märkliga dröm, han hade haft, samt uttyda den:

"Då svarade kaldéerna och sade: Det finnes ingen män- niska på jorden, som förmår meddela konungen det, som han vill veta; aldrig har ju heller någon konung, huru stor och maktig han än varit, begärt sådant som detta av någon spå- man eller besyärjare eller kaldé. Ty det, som konungen be- gär, ar allt för svårt, och ingen finnes, som kan meddela

konungen det, förutom gudarna; och de hava icke sin boning ibland de dödliga" (Dan. 2:10, 11).

Den gudfruktige ebreiske ynglingen Daniel sade också, då »himmelens Gud» uppenbarat för honom hemligheten av Nebukadnessars dröm:

"Lovat vare Guds namn från evighet till evighet! Ty vis- het och makt höra honom till. Han låter tider och stunder omskifta, han avsätter konungar och tillsätter konungar, han giver åt de visa deras vishet och åt de förståndiga deras för- stånd. Han uppenbarar det, som är djupt och förborgat, han vet, vad i mörkret är, och hos honom bor ljuset" (Dan. 2:20 — 22).

Och då Daniel därpå stod inför den mäktige konungen, sade han :

"Den hemlighet, som konungen begär att få veta, kunna inga vise, besvärjare, spåmän eller stjärntydare meddela konungen. Men det finnes en Gud i himmelen, som kan up- penbara hemligheter, och han har låtit konung Nebukadnessar veta, vad som skall ske i kommande dagar" (v. 27, 28).

Ja, Gud allena vet, »vad som skall ske i kommande da- gar». Att han även, i den mån han funnit för gott, uppen- barat det genom bibelns profetior, skola vi längre fram närmare betrakta. Detta är också ett synnerligen betydelse- fullt och intressant ämne ej blott för envar, som redan tror på bibelns gudomliga inspiration, utan det är, såsom ingen- ting annat, ägnat att väcka, intressera och övertyga även de största tvivlare.

Kristus i profetian.

Aposteln Petrus säger, att »Kristi Ande» var i profeterna, som själva rannsakade och forskade rörande Guds stora frälsningsplan, och sålunda iståndsattes de att »finna, vil- ken och hurudan tid det var, som Kristi Ande i dem hänvisade till, när han förebådade de lidanden, som skulle vederfaras Kristus, och den härlighet, som därefter

skulle

följa» (i Petr. 1:10—12). Och sålunda profeterade de om såväl Kristi första ankomst i förnedring som hans andra ankomst i härlighet. Då det är klart, att aposteln här talar om gamla testamentets profeter, kunna vi också förstå, vad han menar, då han efteråt i samma brev säger, att Kristus gick »åstad och predikade för de andar, som höllos i fängelse». d. ä. för de i synden fångna och till döden dömda männi- skorna »i Noas tid, då, när en ark byggdes»: han gjorde det »i anden» genom Noa, som var »rättfärdighetens för- kunnar») (1 Petr. 3:18—20; 2 Petr. 2:5). Ty Kristus existerade från begynnelsen.

Och liksom »Jesu vittnesbörd är profetians ande» (Upp. 19: 10), så hade alla profeterna »Jesu vittnesbörd». Såsom den store profeten Johannes döparen pekade på »Guds Lamm, som borttager världens synd», så buro »alla pro- feterna vittnesbörd» om honom och betygade, att han var världens frälsare (Apg. 10:43). »Honom skolen I lyssna till i allt vad han talar till eder», sade Moses (5 Mos. 18 : 15; Apg. 3: 21—24).

Således är Kristus profetians såväl som all gudomlig uppenbarelses kärna och medelpunkt. Det kan således i denna mening sägas, att alla profetior i bibeln äro »Jesu vittnesbörd» eller att de alla bära vittnesbörd om honom, såsom det ock uttryckligen säges, att nya testamentets pro- fetiska bok, Uppenbarelseboken, är »Jesu Kristi uppenba- relse», som i sista hand blivit oss meddelad genom Kristi tjänare Johannes, »som här vittnar och frambär Guds ord och Jesu Kristi vittnesbörd». Paulus säger ju också, att den kristna tron är byggd ej blott på apostlarnas, utan även på »profeternas grundval» (Ef. 2: 20).

Profetiornas Kristus.

Vidare är Kristus ej blott den medelpunkt, omkring vilken bibelns profetior röra sig, utan han är även i särskild be- märkelse profetiornas Kristus. Med andra ord: profetiorna

utgjorde — och utgöra än i dag — det säkra beviset för, att han var den sanne Messias, den utlovade världsfrälsaren. Själv hänvisade han också alltid till gamla testamentets profetior, då han ville övertyga folket eller sina ibland tvivlande lärjungar om sin gudomliga mission. Som exempel må följande ställen anföras :

"Ty alla profeterna och lagen hava profeterat intill Johan- nes" (Matt. n : 13).

"Men allt detta har skett, för att profeternas skrifter skola fullbordas" (Matt. 26:56).

"O, huru oförståndiga och tröghjärtade aren I icke alltid i fråga om att tro på vad profeterna hava talat ! . . . Och han begynte att genomgå Moses och alla profeterna och uttydde för dem vad som i alla skrifterna var sagt om honom" (Luk. 24:25, 27).

"Om honom bära alla profeterna vittnesbörd" (Apg. 10:43).

Och Kristi apostlar följde naturligtvis sin Mästares ex- empel, i det även de lade profetiorna till grund för sin kristna tro och det evangelium om Kristus, som de för- kunnade, förklarande, såsom Petrus, att »Gud har låtit det gå i fullbordan, som han förut genom alla sina profeters mun hade förkunnat» (Apg. 3: 18).

Då hedningarnas store apostel Paulus avlade sin kristna trosbekännelse och försvarade sig inför landshövdingen Fe- lix, sade han :

"Men det bekänner jag för dig, att jag, efter den lära, som de kalla partimening, så tjänar mina fäders Gud, att jag tror allt, vad som är skrivet i lagen och i profeterna" (Apg. 24: 14).

Och då han stod inför konung Agrippa och försvarade sig mot judarnas anklagelser, sade han

"Genom den hjälp, som jag har undfått av Gud, står jag alltså ännu i dag såsom ett vittne inför både små och stora; och jag säger intet annat, än vad profeterna och Moses hava sagt skola ske" (Apg. 26:22).

Messianska profetior.

Då Kristus kom den första gången, kom han således i full överensstämmelse med gamla testamentets profetior. Och detta var det ojävaktiga beviset för, att han och icke någon av alla dessa andra, som gjorde anspråk på att vara den utlovade Messias, var »den, som skulle komma» en- ligt Guds eviga rådslut.

Den nedbrytande bibelkritiken har i sina försök att under- gräva tron på Kristi historiska tillvaro och frälsaregärning t. o. m. förnekat, att gamla testamentet innehåller några tydliga profetior, som kunna sägas ha blivit uppfyllda ge- nom Kristus. Låt oss här i korthet se, hur det förhåller sig därmed. Följande profetior angående Kristi första ankomst, hans liv och verksamhet, äro underbara i all sin klarhet och bestämdhet :

i . Kristus skulle bliva »kvinnans säd», han skulle födas av kvinna, ikläda sig mänsklig natur och mänsklig gestalt (i Mos. 3:15; Joh. 1:14; Gal. 4:4).

2. Sem, Noas son — icke någon av Sems två bröder, Ham eller Jafet — skulle bliva särskilt utmärkt och välsignad av Gud (1 Mos. 9:26, 27). Och genom Sems ättling Abra- ham, det judiska folkets stamfader, skulle Kristus komma såsom »Abrahams säd» (1 Mos. 12:1 — 3; Apg. 3:25; Gal. 3:8,16).

3. Han skulle vidare härstamma från Isak och icke från Ismael, från Jakob och icke från Esau. Men Jakob hade tolv söner, bland vilka profetian utpekar Juda och säger, att Kristus skulle härstamma från Juda; han skulle bliva »Lejonet av Juda stam» (Upp. 5:5; Ebr. j -.-]). »Spiran skall icke vika från Juda, icke härskarstaven ifrån hans fötter, till dess han kommer till Silo och folken bliva honom hörsamma» (1 Mos. 49:9, 10).

4. I Juda stam skulle, närmare bestämt, Kristus här- stamma från »Davids hus». Han skulle bliva Davids ning», och såsom den stora motbilden till David skulle han

»sitta på Davids tron», på det messianska rikets tron, och regera i sitt eviga härlighetsrike. (Se Jes. 16:5; Jer. 23:5; Sak. 6:12; Luk. 1 : 32.)

5. Men först efter att Isais (Jesses, Davids faders) »stam» blivit avhuggen och Davids hus förlorat sin härlighet, skulle Kristus framträda såsom »en telning från dess [Isais] rötter» (Jes. 11: i).

6. Kristus skulle födas av en jungfru eller ung kvinna och kallas »Immanuel» (Jes. 7: 14; Matt. 1: 20 — 23).

7. Han skulle födas i Betlehem i Juda, Davids stad (Mik. 5:2; Matt. 2: 4 — 6). (Även Betlehems stjärna och det massmördande av gossebarn, som Herodes lät anställa vid Jesu födelse, hade blivit förutsagt.)

8 Han skulle lida och dö som ett skuldoffer för världens synder, och genom offersystemet framställdes hans offerdöd sinnebildligt och på samma gång profetiskt under hela gamla förbundstiden ända från Abels tid (Jes. 53 : dje kap.).

9. Även en del detaljer vid hans död blevo förutsagda: 1) Hans »vän» skulle förråda honom och sälja honom för 30 silverpenningar, för vilken summa slutligen skulle köpas en »blodsåker» eller begravningsplats (Sak. 11 : 12; Jer. 32: 6 — 15; Matt. 26:14, 15; 27:3 — 10). 2) Man skulle giva honom ättika, blandad med galla, att dricka (Ps. 69 : 22 ; 2 7 : 34)- 3) Han skulle ropa: »Min Gud, min Gud, var- för har du övergivit mig» (Ps. 22:1; Matt. 27 : 44). 4) Man skulle genomborra honom med ett spjut (Sak. 12: 10; Joh. 19: 34 — 2>7) ocn 5) skifta hans kläder eller kasta lott om hans mantel (Ps. 22 : 19; Matt. 27 : 35). 6) Ehuru fattig, skulle han, sedan han dött korsdöden, få sin grav bland de rika (Jes. 53:9; Matt. 27:60; Joh. 19:39 — 4 2)- I all sin enkelhet äro dessa detaljer synnerligen betydelsefulla såsom bevis för profetians noggrannhet.

10. Han skulle icke »se förruttnelse», utan på tredje dagen uppstå från de döda (Ps. 16: 10; Luk. 24: 46; Apg. 2:

24—32).

1 1 . Han skulle uppfara till himmelen och sätta sig på

sin Faders »högra sida» (Ps. no:i; Apg. 1:9—11; 2:

33—35)-

12. Slutligen finner man bl. a., att det även var torut- sagt, vilken bestämd tid Kristus skulle komma den första gången, nämligen vid slutet av de i särskild bemärkelse för judarna bestämda sjuttio årsveckorna eller 490 åren, som Daniel profeterat om (Dan. 9: 22—27). Dessa veckor togo enligt profetian sin början, då befallningen om Jerusa- lems återuppbyggande utgick år 457 f. Kr. och slutade alltså år 34 e. Kr.

Vidare skulle Kristus dö som syndoffer i mitten av den sista av de 70 årsveckorna. Vid slutet av den 69 :de veckan eller år 27 på hösten blev Kristus vid sitt dop »smord med den Helige Ande», och tre och ett halvt år därefter (år 31 på våren) blev han korsfäst till »försoning» för mänskligheten. Den återstående halva veckan eller tre och ett halvt år, som då återstodo, och därmed judarnas 70 årsveckor slutade alltså år 34 e. Kr., då apostlarna upphörde med sin egentliga verksamhet bland det nu på grund av sin otro som nation förkastade judafolket och började predika bland hednin- garna. *

Komminister Petersson säger i »Bibeltolken» :

"Detta är en av de märkvärdiga profetior, som talar så tydligt om Kristi försoningsverk, om hans förkastelse av ju- darna, om den gudomliga straffdomen över Jerusalem, och så förkunnar den av Gud bestämda tiden, att man måste för- vånas och tillbedja."

* Denna tillämpning av profetian om de 70 årsveckorna har av bibeltolkare i allmänhet ansetts vara den riktiga. Nämnda profetia tol- kar ju också sig själv, vad angår själva händelserna, vilkas uppfyllelse det sedan återstår att finna i historien. Luther säger: "De sjuttio veckorna äro sådana veckor, som talas om i 1 Mos. 29 : 27, där var vecka håller 7 år, och så göra dessa 70 veckor 490 år." Och dr P. Fjellstedt, som anför Luther, säger i sin bibelförklaring:

"Dessa sjuttio sjuor eller sjuttio sjutal av år äro fördelade i tre av- delningar. Världshistorien visar, att ifrån den tid, Artasasta eller Ar- taxerxes Longimanus, omkring år 557—4 f. Kr., gav befallning att återuppbygga Jerusalem (Neh. 2:5-8), till Kristi dödsår förflöto sju och scxtiotva, d. ä. 69 veckor av år eller 4? 3 år"

BILDER UR JESU LIV. — i) Jesu föräldrar söka efter härbärge i Bctlehem. 2) De fly med barnet till Egypten. 3) Kristi kors- fästelse och 4) uppståndelse.

Allt detta, som profeterna genom gudomlig inspiration hundratals och tusentals år förut förutsagt, blev bokstav- ligen och till alla detaljer uppfyllt på Kristus och endast på honom, då han kom första gången. Han ensam är profe- tiornas Kristus, den sanne Messias, världens frälsare. Gamla testamentets »profetia är en omistlig underbyggnad för för- ståendet av Jesu Kristi uppträdande», säger prof. W. Ru- din. *

De sant gudfruktiga judar, som rannsakat profetiorna och väntade denna »soluppgång av höjden», kände därför också igen honom, då han framträdde såsom profetiornas Kristus. Så kunde en Simeon, inspirerad av den Helige Ande, med salig glädje taga Kristus-barnet i sin famn, lova Gud och utropa : »Herre, nu låter du din tjänare fara hädan i frid efter ditt ord, ty mina ögon hava sett din frälsning, vilken du har berett till att skådas av alla folk: ett ljus, som skall uppenbaras för hedningarna, och en härlighet, som skall givas åt ditt folk Israel» (Luk. 2: 29 — 32).

Och Kristi förelöpare Johannes sade, i det han pekade på Kristus: »Se, Guds Lamm, som borttager världens synd», medan Filippus uttryckte sig på detta bestämda sätt: »Den, som Moses har skrivit om i lagen och som profeterna hava skrivit om, honom hava vi funnit, Jesus, Josefs son, från Nasaret» (Luk. 2 : 45).

Profetians betydelse och ändamål.

Redan av det föregående kan man således förstå såväl profetians stora betydelse som dess viktiga ändamål.

Emel- lertid må därom ytterligare framhållas följande:

1. Den bibliska profetian, inspirerad av gudomlig ande, är ett särskilt kännetecken på den sanne Guden till skillnad från falska gudar. För att såväl Israel som hedningarna måtte förstå, att de senares gudar ej voro verkliga gudar,

»"Uppsatser i teologiska och kyrkliga ämnen", första häfte

utmanar Gud genom profeten Jesaja dessa gudar i följande ordalag:

"Så träden nu fram med eder sak, säger Herren; kommen med edra bevis, säger Jakobs konung. Ja, må man komma med dem och förkunna för oss vad som skall ske. Var äro edra äldre profetior? Framläggen dem, på det att vi må akta på och se till, huru de gått i fullbordan. Eller ock, låten oss höra vad som nu skall komma. Förkunnen vad framdeles skall hända, på det att vi må se, att I aren gudar. Ja, gören någonting, vad det nu vara må, på det att vi alla må häpna, när vi se det. Men se, I aren ett intet, och edert verk är alls intet; den, som utväljer eder, är en styggelse" (Tes. 41:21 —24).

Och Herren säger vidare genom samme profet:

"Tanken härpå och våren fasta; besinnen eder, I överträ- dare. Tanken på vad förr har skett, ända ifrån forna tider ; ty jag är Gud och ingen mer, en Gud, vilkens like ingenstä- des finnes, jag som i förväg förkunnar vad komma skall och långt förut vad ännu icke har skett; jag som säger: Mitt råd- slut skall gå i fullbordan och allt vad jag vill, det gör jag; jag som kallar på örnen från öster, ifrån fjärran land på mitt rådsluts man. Vad jag har talat, det låter jag ock in- träffa, vad jag har bestämt, det sätter jag ock i verket" (Jes. 46:8—11).

Att himmelens Gud och han allena »kan uppenbara hem- ligheter» och förutsäga, »vad som skall ske i framtiden», är således ett ojävaktigt bevis för, att han är en levande och allvetande Gud, den ende sanne Guden. »Den pro- fetiska uppenbarelsen är ett faktum, som uppenbarar den gudomliga allvetenheten», säger en författare.

2. Profetian är på samma gång ett ojävaktigt bevis för bi- belns gudomliga inspiration. Därför är den också, såsom ingenting annat, ägnad att stärka den kristnes tro på Gud och bibelordet, såsom Kristus sade till sina lärjungar: »Och nu har jag sagt eder det, förrän det sker, på det att I mån tro, när det har skett» (Joh. 14: 29). Heller

icke kan det då givas något kraftigare vapen mot otron och gudsförnekeriet än den bibliska profetian såsom uppfylld i världshistorien. Slående exempel kunde ock anföras som bevis för, hurusom detta vapen förmått nedbryta de star- kaste otrosfästen och komma de största tvivlare att i öd- mjukhet och vördnad böja sig inför Gud.

3. På samma gång »all skrift, som är ingiven av Gud, är nyttig till undervisning, till bestraffning, till upprättelse, till fostran i rättfärdighet, så att en gudsmänniska kan bliva fullt färdig, väl skickad till allt gott verk» (2 Tim. 3 : 16, 17), så har det profetiska ordet en särskild betydelse, liksom det ock är givet för ett visst ändamål. Härom säger aposteln Petrus :

"Så mycket fastare står nu också för oss det profetiska or- det; och I gören väl, om I akten därpå, såsom ett ljus, som lyser i en dyster vildmark, till dess att dagen gryr och mor- gonstjärnan går upp i edra hjärtan" (2 Petr. 1 : 19).

Den bild, aposteln här använder, är träffande och läro- rik. Han säger strax förut, att apostlarna hade icke följt

»slugt uttänkta fabler», då de »kungjorde vår Herres, Jesu Kristi, makt och hans tillkommelse», utan de hade »själva skådat hans härlighet» (v. 16). På förklaringsberget (v. 18) hade Petrus tillika med Jakob och Johannes bevittnat ett utomordentligt skådespel, i det Kristus förhärligades — en framställning, så att säga, i miniatyr av Kristi tillkommelse i makt och härlighet. Härigenom blev det profetiska ordet — särskilt då i fråga om Kristi återkomst — stadfäst eller det blev »så mycket fastare», vilket det alltid blir, då det går i uppfyllelse. Apostelns ord kunna ock innebära, att det profetiska ordet är så mycket tillförlitligare, än vad vi kunna få se eller höra, såsom lärjungarna fingo på förkla- ringsberget. Med våra yttre sinnen — syn och hörsel — kunna vi nämligen missuppfatta saker och förhållanden, medan det profetiska ordet är »mycket fastare», ja, absolut tillförlitligt. Vilkendera uppfattningen man nu anser för att

P. Fjcllstedt.

vara den rätta eller rättaste, så visar den anförda I9:de versen, att aposteln lade synnerligen stor vikt vid det profetiska ordet; han ansåg det lika oumbärligt som »ett ljus, som lyser i en dyster vildmark», och det så mycket mera, som det andliga och eviga är oändligt viktigare än det tim- liga och förgängliga.

Dr P. Fjellstedt säger i sin förklaring över denna vers bl. a. :

"Apostlarna stödde sig icke blott på alla de stora under- verk, som de hade sett, och de härliga sanningar, som de hade hört av Jesu mun, utan därjämte på det därigenom ännu mera befästade profetiska ordet, som genom Kristus gick i fullbor- dan. På detta fasta profetiska ord skola även de kristna i alla tider beständigt giva akt. . . . Hur nödvändigt det är för de troende att hålla sig vid det uppenbarade ordets tydliga bokstav och taga sig till vara för alla inbillade ingivelser och uppenbarelser, har erfarenheten visat i alla tider. Själva apostlarna, som hade uppenbarelsens ljus i så rikt mått genom den Helige Andes ingivelse, anföra dock oupphörligt det gam- la testamentets uppenbarade ord såsom fasta bevis, och Kri- stus själv motade djävulens frestelser med det skrivna ordet. Vilar din tro på detta ord allena, så måste djävulen alltid vika; och du har ett fastebrev på himmelen, som gäller i livet och i döden och i domen."

Och lektor P. Waldenström säger i sin förklaring över samma bibelvers :

"Här syftar aposteln enligt sammanhan- get särskilt på de gammaltestamentliga pro- fetior, som handla om Kristi återkomst. . . . Under den närvarande tiden vandra de tro- ende i denna världen såsom på en mörk plats, där de lysa sig fram med det profetiska ordet såsom med en lampa. Men när Herren Kristus kommer igen, då bryter dagen in, och morgonstjärnan går upp i deras hjärtan, d. v. s. då skola de få en fullkomlig kunskap, då varder allting ljust och klart och härligt, Waldenström, och sedan behöva de icke lampan mer."

Liksom eldstaden upplyste nattens mörker för Israels barn, då de voro på vandring genom öknen till det jordiska Kanaan, så sprider det profetiska ordet ljus i denna världens mörker och vägleder Guds folk till dess himmelska hemland. Inga mänskliga teoriers eller utläggningars irrbloss kan ersätta detta gudomliga ljus, utan för blott vilse. Därför säger ock aposteln: »I gören väl, om I akten därpå.»

Profetians ljus i tidens midnattsmörker.

Det profetiska ordets ljus skulle fortsätta att lysa, »till dess att dagen gryr och morgonstjärnan går upp i edra hjärtan». Då Kristus, som- är »den klara morgonstjärnan» (Upp. 22 : 16), uppenbaras den andra gången, inbryter den eviga dagen. Då skall »rättfärdighetens sol gå upp med läkedom [salig- het] under sina vingar» för alla dem, som frukta Herren. Liksom månens och stjärnornas ljus, som upplyser den mörka natten, försvinner eller fördunklas av solens överväldigande större ljus, så skall det profetiska ordet ha fyllt sitt ändamål och försvinna,

då syndens långa, mörka natt flytt för evig- hetens morgonrodnad. Luther säger härom :

"Ljuset måste vi så länge hava och därvid hålla oss ända till den yttersta dagen. Därefter skola vi icke mera behöva ordet, liksom man utsläcker det naturliga ljuset, då dagen in- träder."

Till dess gäller då ock apostelns förmaning till de kristna : »I gören väl, om I akten därpå.» Hur illa det därför är att ej akta på detta ljus, det framgår av själva bilden: man famlar då i mörkret. Hur ödesdigert detta är visar bl. a. judarnas historia från Kristi tid.

Liksom det ju alltid varit viktigt att akta på profetians gudomliga ljus, kan det dock anses vara särskilt viktigt att göra det i tider av större andligt mörker. Enligt Kristi liknelse om de tio jungfrurna (Matt. 25: 1— 13) såväl som hans ord i Luk. 18:8, tillika med många andra skrift- ställen, som vi längre fram skola betrakta, skall det andliga

mörkret i världen, trots allt, tilltaga mot tidens slut. Och då Kristus kommer den andra gången, skall det råda andligt midnattsmörker i världen. Ju djupare mörkret är, dess nöd- vändigare är ljuset och dess kraftigare gör det sig gällande.

Ett beklagligt förhållande.

I betraktande av den stora betydelse, som det profe- tiska bibelordet, enligt vad vi i det föregående funnit, har, i synnerhet i våra så händelserika dagar, är det ett högst beklagligt förhållande, att kristna bekännare i allmänhet i så stor grad, ja, ofta helt och hållet, åsidosätta detta ord. Därigenom icke blott åsidosätter man det ljus, som på ett särskilt sätt, liksom eldstoden under ökenvandringen, skulle upplysa pilgrimens väg genom världens mörker, uppen- bara tidens faror och visa, var man befinner sig på vandrin- gen till det himmelska Kanaan, utan på detta sätt berövar man sig även det kraftigaste vapnet mot tidens otro och gudsförnekelse. Ingenting är nämligen, såsom vi ytterligare skola se, mera ägnat att ådagalägga bibelns sannfärdig- het och stadfästa den kristna tron på dess gudomliga ursprung än det profetiska bibelordet och dess uppfyllelse i historien. Talrika äro ock de tvivlare och gudsförnekare, som därigenom kommit till en sann tro på bibelns Gud.

Genom att åsidosätta detta ord rycker man sålunda un- dan eller ytterst försvagar grundvalen för den kristna tron samt blottställer sig inför kristendomens mer eller mindre uppenbara fiender.

Ej en hemlighet utan en uppenbarelse.

Somliga kristna hava den uppfattningen, att bibelns pro- fetiska delar äro så mystiska och obegripliga, att det är ändamålslöst och rent av oförnuftigt att befatta sig med dem. Hur ogrundad och fullkomligt felaktig denna upp- fattning i själva verket är, bör — åtminstone efter vad vi redan här betraktat — vara klart för varje allvarlig

bibeltroende. Att en kärleksrik himmelsk Fader skulle hava talat så mycket eller givit människorna en uppenba- relse (bibeln), som till så stor del vore en obegriplig hem- lighet och därför meningslös, det är alldeles otänkbart, och det vore i högsta grad oförnuftigt.

Visserligen är det sant, såsom metodismens grundläggare John Wesley säger om Uppenbarelseboken, att den »skrevs icke utan tårar och förstås ej heller utan tårar». Det pro- fetiska ordet, liksom allt annat Guds ord, kan ingen rätt förstå, utan att under bön till Gud om hans Andes led- ning allvarligt rannsaka det. Det är också sant, att det — i viss mån åtminstone — är »förseglat» eller höljt i dunkel under viss tid eller tills tiden för dess tillämpning och uppfyllelse är inne. Men det är därför ingalunda i egent- lig mening en hemlighet. Den sista profetiska boken i bibeln kallas heller icke hemlighetsboken eller den mystiska boken, utan tvärtom »Jesu Kristi uppenbarelse». Kristus säger heller icke, att den, som icke läser denna bok, är salig eller förståndig, utan: »Salig är den, som läser» o. s. v. Den fromme engelske kyrkoherden Fletcher, som stod i nära förbindelse med John Wesley och forskade flitigt i bibelns profetior, säger:

"Många anse forskningen i profetiorna, som Petrus så ut- tryckligen anbefaller, såsom prov på den största förmätenhet och det grövsta svärmeri. . . . Det måste vara tillåtet att forska i profetiorna, och om tvivlare endast ville tänka på ordet 'apokalyps', som betyder uppenbarelse och utgör namnet på bibelns sista bok, så skulle de blygas för att säga, att vi icke få befatta oss med de tillkommande tingen, emedan de icke äro uppenbarade för oss."*

"De förståndiga" skola akta därpå.

Vad vidare Daniels bok angår, säger heller icke Kristus till sina lärjungar, att det ingenting tjänade till, att de läste den. Tvärtom säger han: »Den, som läser det, han

* Kyrkans röst i alla tidsåldrar av D. T. Taylor, sid. 121, 122.

give akt därpå.» Och så tydligt var vad Daniel profeterat (i detta fall om Jerusalems förstörelse), att lärjungarna där- igenom kunde veta, när de skulle fly ur den av romarna belägrade staden, och så viktigt var det för dem att giva akt därpå, att om de ej gjort det, skulle de ha omkommit tillsammans med de ogudaktiga judarna. Gud säger heller icke genom Daniel, att det var de oförståndiga och svär- miska, som i den yttersta tiden skulle rannsaka Daniels profetia och förstå den, utan han säger, att »ingen ogudak- tig» skall göra det, »men de förståndiga» skola göra det (Dan. 12:4, 10).

Visserligen missbrukas och vantolkas ofta det profetiska ordet, och det är mycket att beklaga. Men ingen allvarlig kristen torde därmed vilja försvara eller ursäkta de krist- nas allmänna åsidosättande av detta ord. Ingen sluter ögat för solens ljus därför, att det finns så mycket konstgjort ljus, så många irrbloss. Vi ringakta ej äkta pengar där- för, att det finnes falska, utan sätta snarare så mycket mera värde på dem.

Om Uppenbarelsebokens vantolkning och betydelsen av att studera den säger John Wesley:

"Några ha varit olyckliga nog att tolka denna bok illa, och därigenom ha andra låtit avskräcka sig från att ens vidröra den . . . Det tillkommer varje kristen att läsa allt vad Gud uppenbarat, men denna dyrbara bok bör han i synnerhet läsa, och han bör göra det ofta, med vördnad och uppmärksamhet."*

Då ljuset åsidosattes, råder mörker. Och åsidosättandet av det så betydelsefulla pro- John Wesley. f etiska ordets ljus måste anses vara i stor grad orsak till såväl det virrvarr och tvivel som den sömnaktighet, vilka råda på det religiösa området i våra dagar.

* Kyrkans röst, sid. 209.

Den världsbekante evangelisten D. L. Moody har vidare mycket sant och träffande sagt angående följderna av att för- summa det profetiska bibelordet.

"De, som försumma profetiorna, hava blott ett stympat evangelium eller ett halvt evangelium, ty evangelium handlar icke endast om Kristi lidande, utan även om den därpå föl- jande härligheten; icke endast om Kristus på korset, utan även om Kristus på tronen; icke endast om Kristus såsom smärtornas man, utan även om Kristus såsom konungars Konung och herrars Herre; icke endast om hans första till- kommelse, utan även om hans andra tillkommelse. De, som försumma profetiorna, förlora hälften av bibelns undervis- ning, hälften av de anvisningar och hälften av den tröst, Gud har i beredskap åt sitt folk."

Profetians världshistoriska värde.

Bibelns profetior äro till stor del världshistoriska, såsom vi skola se. I synnerhet är detta fallet med Daniels pro- fetior och Uppenbarelseboken. Härom säger den gamle, för sin allvarliga gudsfruktan och djupa bibelkunskap all- mänt högt aktade Uppsalaprofessorn W. Rudin i en före- läsning över frågan: »Är det värt att un- dervisa våra

barn i gamla testamentet?»:

"Har en barnalärare själv fått syn på de två underbara profetiskt-världshistoriska bil- der, som möta oss i de av profeten Daniel i kap. 2 och 7 omtalade synerna om det stora människobelätet, som dock till sist krossas av stenen från himmelen, och om de fyra vilddjuren, som avlösa varandra, intill dess Rudin. det sista får sin undergång genom en 'män- niskoson', som kommer från himmelen och erhåller rike av den Evige själv, och kan han eller hon — barnaläraren — meddela barnet något av denna blick på världs- historien, då hava barnen fått till skänks en centralhistorisk

kunskap, som är mer värd än ett professorsvetande om detaljer av alla möjliga slag."*

Av allt detta framgår tydligt, att det profetiska bibel- ordet är av den allra största betydelse och det särskilt i våra dagar samt att det är varje kristens såväl stora förmån som kristliga plikt att omsorgsfullt akta därpå »så- som på ett ljus, som lyser i en dyster vildmark». Skulle vi därför med Guds hjälp lyckas bidraga till att väcka ett större och mera allmänt intresse för detta ord och dess uppfyllelse, särskilt i våra dagars stora världshändelser, så vore ensamt därmed i icke ringa grad ändamålet med denna bok nått. Vi instämma därför med John Wesley, då han säger:

"Det skulle vara min glädje, om jag kunde beveka någon att mera omsorgsfullt läsa och betrakta profetians ord."

Den "högre kritiken" och profetian.

Den s. k. »högre kritiken» förnekar möjligheten av till- förlitlig profetia, liksom den förnekar bibelns gudomliga in- spiration i allmänhet. Man har t. ex. påstått, att de bib- liska profetiorna skulle ha varit skrivna efter att de hän- delser, som de tala om, inträffat. Detta påstående är emel- lertid allt för djärvt och löst för att kunna tillmätas någon betydelse. Det vederlägges nämligen såväl av den bib- liska historien själv som av världshistorien och senare tiders forskningar, såsom vi längre fram skola se. Under alla om- ständigheter kan ju icke detta påstående göras i fråga om profetiornas uppfyllelse i vår egen tid.

Ett annat försök, som blivit gjort för att undergräva tron på den bibliska profetian såväl som på bibeln för öv- rigt — ett försök, som möjligen kunde anses haft bättre utsikter att lyckas än nyssnämnda påstående — är den, såsom den förefaller, mera djupsinniga kritiken av de pro-

* "Uppsatser i teologiska och kyrkliga ämnen", i :sta häftet (Uppsala 1885).

fetiska böckernas innehåll. Och det är anmärkningsvärt, att i synnerhet Daniels bok, som särskilt utmärker sig för omfattande, förnämligast på »ändens tid» och upprättandet av det eviga gudsriket syftande förutsägelser, blivit före- mål för sådan kritik — en kritik, som tydligen är raka motsatsen till den forskning i denna bok, som skulle kän- neteckna »ändens tid» (Dan. 12:4).

Här skola vi blott lämna ett par exempel på, hur kri- tiken — såsom en författare träffande säger — »förgäves slagit sönder sina släggor på denna klippa», nämligen Daniels bok. I det 5 : te kap. talar profeten Daniel om Nebukad- nessar såsom fader till Belsassar, Babyloniens siste konung, som blev mördad den ödesdigra gästabudsnatten, då huvud- staden Babylon intogs av mederna. Enligt andra histo- riska källor var emellertid Nabonadius Belsassars fader och Babyloniens siste konung samt lär ha varit borta från staden, då den intogs av mederna. Här synes således den antibibliska kritiken hava det mest ypperliga tillfälle att beslå Daniel med osanning eller misstag — ett fall nämligen, då, såsom man menade, den världsliga historien vederlade den bibliska. Men låt oss se litet närmare, hur det för- håller sig härmed.

Då sir Henry Rawlinson år 1854 var sysselsatt med att utgräva ruinerna efter staden Mugheir eller den från Abra- hams tid kända staden Ur i Kaldéen, fann han å stenar anbragta inskriptioner, av vilka framgår, att Nabonadius

mot slutet av sin regering i Babylonien lät sin äldste son, den av Daniel omtalade Belsassar, uppstiga på tronen för att under namn av konung regera jämte fadern. Nordisk Famil- jebok (den nya) bestyrker detta, i det den, under ordet »Babylonien», säger, att Nabonadius »sysslade mera med tempelbyggnader, arkeologi och även religiösa omstörtnings- planer än med regeringsbestyren, vilka han överlät åt sin son Bel-sarru-usur (Belsassar)».

Detta gör det fullkomligt begripligt, att Belsassar - enligt Daniels berättelse — vistades i huvudstaden, att han

kallades för konung och att han egentligen var konung i Babylonien samt att han omkom, då staden intogs, medan hans fader Nabonadius var borta från staden och därför undkom.

Att Belsassar upphöjde Daniel till den »tredje herren i riket» (kap. 6:29), ehuru Daniel, såsom det framgår, stod närmast Belsassar, får då ock sin förklaring.

Att Daniel kunde tala om Nebukadnessar såsom Belsassars »fader» är vidare ingalunda något att anmärka på, då man har god grund för att tro, att Nebukadnessar var hans far- fader och då flera ting antyda, att Nabonadius var gift med en dotter till Nebukadnessar. Även om detta ej varit fallet, skulle Belsassar, enligt österländskt bruk, i viss be- märkelse ha kunnat betraktas som son till Nebukadnessar ensamt därför, att han var en av dennes efterföljare på tronen.

Professor Robert Wilson vid Princeton teologiska skola har ägnat det historiska innehållet av Daniels bok särskilt in- gående studium. Det resultat, han därvid kommit till, före- ligger i en nyligen utkommen bok: »Studies in the book of Daniel» (Studier i Daniels bok). Prof. Wilson påvisar här bl. a., att de argument, med vilka man velat bevisa, att Belsassar icke var Babyloniens siste konung, tvärtom bevisa motsatsen.

Vad som en gång ansågs som ojävaktiga bevis för att Daniels bok innehöll mot världshistorien stridande uppgif- ter, har således snarare visat sig vara kraftiga bevis för denna boks noggrannhet och tillförlitlighet, även då det gäl- ler mindre detaljer. Och vad som är sant i detta fall — näm- ligen att den mot bibelns trovärdighet riktade kritikens »bevis», som först och innan de kunde kontrolleras sken- barligen föreföllo säkra, sedan, då man genom den arkeo- logiska forskningen iståndsattes att pröva dem, befunnos vara grundlösa och fullkomligt ohållbara — det befinnes förr eller senare vara sant rörande alla s. k. »motsägelser» och argument, med vilka man trott sig rubba bibelns trovärdighet : de kunna strax och kanske för en tid förefalla grundade,

men då förr eller senare den fulla sanningen kommer i dagen, befinnes alltid bibeln överensstämma med verkliga fakta.

Profetians brännpunkt — "ändens tid".

Det profetiska ordets ljus synes vidare i de yttersta dagar- na samla sig liksom på en stor slutlig brännpunkt. Såsom de profetior, som tala om Kristi andra ankomst, äro långt flera än de, som tala om hans första, så peka ytterst alla pro- fetior framåt till den yttersta världsdomens och den stora världsförnyelsens dag, då frälsningsplanen når sin fullbordan. Guds nåderike under den närvarande tidsåldern är ju ock- så egentligen blott en förberedelse för det kommande eviga gudsriket. Det senare är det förras mål.

Det profetiska ordets betydelse blir således ingalunda mindre utan tvärtom större, allt efter som det närmar sig sin slutliga fullbordan. Härtill kommer, att vissa delar av profetian skulle vara förseglade eller höljda i dunkel in- till »ändens tid» eller de yttersta dagarna, då tiden för deras slutliga fullbordan är inne, såsom det blev sagt till Daniel :

"Men du, Daniel, må gömma dessa ord och försegla denna skrift intill ändens tid; många komma att rannsaka den, och insikten skall så växa till" (Dan. 12:4).*

På »ändens tid» skulle alltså förseglingen brytas och ljus spridas över sådana profetior, vilkas innehåll dittills varit dunkelt. Dr Adam Clarke säger i sin förklaring över detta ställe :

"Många skola söka att utforska betydelsen av dessa pro- fetior, och därigenom skall kunskapen förökas."

* I den engelska bibelöversättningen lyder detta ställe så : "Många skola löpa till och från, och kunskapen skall tilltaga." Det ord, som här översattes: "löpa till och från", brukas — enligt Gesenius, den tyske professorn i exegetik i Halle, m. fl. — "i figurlig bemärkelse för att beteckna undersökning, noggrann, omsorgsfull och trogen forskning, såsom det heter i Sak. 4:10, att Herrens ögon 'löpa till och från' (överfara hela jorden')".

Dr Fjellstedt förklarar stället sålunda:

"Att denna profetia skulle förseglas intill den yttersta ti- den och att då många skulle däruti finna ett stort förstånd, betyder, att dessa profetior skola för dem, som akta på ordet, bliva allt klarare, ju närmare tiden för deras fullbordan nal- kas, och slutligen genom uppfyllelsen fullkomligt klara. De hava i synnerhet till ändamål att styrka och upprätthålla de heligas tålamod och tro i bedrövelsens tider, i synnerhet i den yttersta tiden, varpå här syftas."

Och den framstående engelske missionären Thomas Coke (d. 1 8 14) säger i sin bibelförklaring över detta skriftställe:

"Många skola löpa till och från vid ändens tid och ihärdigt forska i denna förseglade bok, när händelserna, som i den- samma omtalas, begynna att gå i fullbordan, och då skall kun- skapen förökas och ljuset falla över profetiorna, så att den trägne forskaren skall vara i stånd att förstå dem mera full- ständigt, än de någonsin förut blivit förstådda. Huru mörka och dunkla några av profetiorna än må vara, så skall det dock komma en tid, då de skola bliva klara, såsom om de vore skrivna med solljus."

Åter en annan framstående teolog, dr Gill, säger:

"När ändens tid nalkas, nämligen den på förhand bestäm- da ändens tid, då skola många känna sig uppväckta och ma- nade att rannsaka i de profetior, som äro oss givna i Daniels bok. Dessa personer, som äro kallade till detta heliga verk, spara varken möda eller omkostnad för att erhålla kunskap i profetiorna. De läsa och studera skriften flitigt, överväga och betrakta den stilla och andäktigt, jämföra det ena stället med det andra, förena och sammanställa det andliga med det and- liga, på det att de må undfå Kristi sinne, ty utan detta är det omöjligt att utforska profetiorna. De läsa även mycket uppmärksamt skrifter av andra personer, som hava levat före dem samt forskat i det profetiska ordet och författat böcker däröver. ... De förut dunkla texterna bliva klarare och tyd- ligare, ju närmare den tid kommer, då de skola gå i fullbor- dan, och i synnerhet då, när profetior och händelser kunna jämföras."

Här ligger då den frågan nära till hands, huruvida den

profetia, som Dan. 12:4 således innehåller angående »än- dens tid», också verkligen uppfylles i våra dagar. Härpå kan svaras, att aldrig förr ha så »många» forskat i de bibliska profetiorna och gjort det så ivrigt och omsorgsfullt som just i vår tid. Visserligen gives det här, såsom i så många andra avseenden, tyvärr osunda och skadliga överdrifter, ja, fanatiska spekulationer, såsom vi på annat ställe skola se. Men detta bör ingalunda avskräcka den uppriktige forskaren, och det bevisar ingalunda, att det icke kan givas en tillväxande kristlig och förnuftig »insikt» i profetiorna. Daniel säger ju också, att »inga ogudaktiga skola förstå detta, men de förståndiga skola förstå det» (kap. 12: 10). Och vilken kristen önskar ej höra till dessa, som här för- klaras vara »förståndiga». Här gäller det emellertid icke mänskligt förstånd eller mänsklig vishet, utan det förstånd, vars begynnelse är en sann gudsfruktan och som då även helt utesluter all förhävelse, all självtillit och självberömmelse. Det är då slutligen också endast på detta sätt — i ljuset av bibelordet och särskilt profetiorna — som de stora världsproblemen få sin rätta lösning.

42 DE STORA VÄRLDS PRO B LEM EN

profetia, som Dan. 12:4 således innehåller angående »än- dens tid», också verkligen uppfylles i våra dagar. Härpå kan svaras, att aldrig förr ha så »många» forskat i de bibliska profetiorna och gjort det så ivrigt och omsorgsfullt som just i vår tid. Visserligen gives det här, såsom i så många andra avseenden, tyvärr osunda och skadliga överdrifter, ja, fanatiska spekulationer, såsom vi på annat ställe skola se. Men detta bör ingalunda avskräcka den uppriktige forskaren, och det bevisar ingalunda, att det icke kan givas en tillväxande kristlig och förnuftig »insikt» i profetiorna. Daniel säger ju också, att »inga ogudaktiga skola förstå detta, men de förståndiga skola förstå det» (kap. 12: 10). Och vilken kristen önskar ej höra till dessa, som här för- klaras vara »förståndiga». Här gäller det emellertid icke mänskligt förstånd eller mänsklig vishet, utan det förstånd, vars begynnelse är en sann gudsfruktan och som då även helt utesluter all förhävelse, all självtillit och självberömmelse. Det är då slutligen också endast på detta sätt — i ljuset av bibelordet och särskilt profetiorna — som de stora världsproblemen få sin rätta lösning.

FORNTIDENS RUINHÖGAR FÖR VÅR TID.

LÄRDOMAR

"De skönsta landen äro jättegravar för folk, som skändat och förött varann. Det folk försvann, som byggde pyramider, det folk försvann, som byggde Panteon" (Viktor Rydberg).

REDAN på fallets dag, då synden gjorde sitt ödesdigra inträde i vår värld, uppenbarade Gud sitt eviga fräls- ningsråd med hänsyn till en fallen mänsklighet. I sin oänd- liga kärlek och vishet hade han redan »från världens grund- läggning» lagt en frälsningsplan. I stället för att lämna världen åt sitt öde, hade han fattat beslut »inom sig själv» att »i Kristus sammanfatta allt, som finnes i himmelen och på jorden» (Ef. 1:9, 10). Av idel gudomlig faderskärlek till sina förvillade människobarn sände han »i tidens full- bordan» sin egen Son för att »uppsöka och frälsa det, som var förlorat». Och »hans kraft skall icke förtyna eller brytas, intill dess att han har grundat rätten på jorden» (Jes. 42: 4).

Det är i förening med denna stora, härliga sanning rörande Guds förhållande till den fallna mänskligheten, som vi nu

skola betrakta Guds ingripande i världshändelserna. Och då det är, såsom vi funnit, särskilt genom det profetiska bi- belordet och dess uppfyllelse i världshistorien, som Gud uppenbarat såväl sin avsikt och sina planer med hänsyn till denna världen som sitt ingripande i världshistoriens för- lopp, ägna vi här särskilt detta ord vår uppmärksamhet.

Profetiorna om Kristi första ankomst ha vi redan i korthet betraktat. Men profetiorna handla ej blott om händel- ser, som äro av enbart religiös eller andlig beskaffenhet, utan även om nationella, politiska och sociala händelser. Ty icke heller sådana händelser äro lämnade åt blotta slumpen. Alltid hava också dessa senare någon beröring med de förra.

»Forna tiders profeter», säger Jeremias, »hava mot mäk- tiga länder och stora riken profeterat om krig, olycka och pest» (Jer. 28 : 8). Och Kristus själv profeterar om »krig och rykten om krig» samt om hur folk skulle »resa sig mot folk och rike mot rike» (Matt. 24 : de kap.). Och liksom han t. ex. uppmanade sina lärjungar att giva akt på en så- dan händelse som Jerusalems belägring av de romerska krigshärarna (Matt. 24: 15), så uppmanar han alla sina efterföljare, ej minst dem, som i den yttersta tiden skola be- vittna uppfyllelsen av mycket, varom han själv profeterade, att giva akt på händelserna i världen för att av dem lära, vad han ville, att de skulle lära. En sådan uppmaning uttalar han tydligen, då han säger:

"Från fikonträdet mån I här hämta en liknelse : När dess kvistar begynna att få save och löven spricka ut, då veten I, att sommaren är nära. Likaså, när I sen allt detta, då kunnen I ock veta, att han är nära och står för dörren" (Matt. 24:32, 33)-

Det är därför en alldeles oriktig uppfattning, att dylika händelser ej skulle äga någon betydelse för en kristen. Det

profetiska ordet är, såsom vi sett, ett ljus, på vilket man skall akta, även då det kastar sitt gudomliga sken över det stora världsdramats politiska och sociala händelser.

Innan vi betrakta de större profetior, som handla om de mera omfattande världshistoriska händelserna, såsom världs- väldenas uppkomst, historia och undergång, skola vi i kort- het betrakta några jämförelsevis smärre profetior rörande enskilda folk, länder och städer, vilka profetior i all sin nog- grannhet emellertid ej i mindre grad än de förra uppenbara den allvetande Gudens hand i världshistorien och således stärka tron på bibelns gudomliga ursprung.

Profetia om Egypten.

Det i bibeln, särskilt i Israels barns historia, mycket om- talade Egypten, var föremål för profetiska förutsägelser, särskilt av Hesekiel. Egypten, vars historiska tid börjar omkring år 3400 f. Kr., är ett av de äldsta kända kul- turländer. Den egyptiska religionen lär man att känna ej minst genom de bibliska berättelserna om egyptiernas många avgudar, vilka till största delen voro solgudar. Solen och Nilen uppfattades såsom de förnämsta uttrycken för naturens allmakt och tillbådos under olika namn. Även djurkulten var mycket utbredd. Så voro kon och tjuren gudomliga sinnebilder. Dessutom funnos en mängd andra gudomlig- heter eller »smutsgudar», såsom det heter i Hes. 29:13.

Genom sin 400-åriga träldom i Egypten, vilken även var förutsagd, hade Israels barn djupt förfallit till egyptiernas låga, nedriga avguderi, såsom man kan se bl. a. av be- rättelsen om den kalv, de själva gjorde och tillbådo vid Sinai.

Härav framgår sålunda, att Egyptens andliga, religiösa mör- ker var synnerligen djupt. Och dock kan man även i denna avlägsna forntid spåra en ganska högt stående kultur i Egypten. Här har man då ock ett exempel på, vilket ojäm- förligt större värde även kulturen har, då den är förenad med sann gudsfruktan eller kristendom! Ja, mer än det: utan kristendom är tydligen all kultur dömd till undergång. Därom bär historien de tydligaste vittnesbörd.

Profeten Hesekiel profeterade emellertid om Egypten, me- dan det ännu var i sin blomstring och de många avgudarna stodo högt hos landets i andligt avseende så lågt stående be- folkning. Han sade bl. a., att Egyptens land skulle bliva »förrött och ödelagt», dess städer skulle »ligga öde bland förhärjade städer», och egyptierna skulle »bliva ett oansen- ligt rike, ja, ett rike oansenligare än andra riken, så att det icke mer skall kunna upphäva sig över folken; jag skall låta dem bliva så få», säger Herren genom profeten, »att de icke kunna råda över folken». »Jag skall ödelägga Patros och upptända en eld i Soan och hålla dom över No. Och jag skall utgjuta min vrede över Sin, Egyptens värn, och utrota den larmande hopen i No. Ja, jag skall upp- tända en eld i Egypten, Sin skall gripas av ångest, No skall bliva intaget och Nof överfallas på ljusa dagen» (Hes. 29:14, 15; 30:7, 13—16).

Profeten nämner särskilt några städer, som skulle öde- läggas, däribland städerna No eller Tebe, Nof eller Mem- fis samt Även eller Heliopolis, vilka kunna tjäna som exempel på profetians noggranna uppfyllelse.

Tebe var en gång övre Egyptens stolta, berömda huvud- stad, belägen vid Nilen, som flöt mitt genom staden. Ho- meros säger bl. a. om staden, att den var omgiven av 24 fot höga murar och hade hundra portar samt var en utom- ordentligt vacker stad. År 84 f. Kr. eller omkring fem hundra år efter profetens förutsägelse blev Tebe med alla sina helgedomar, präktiga byggnader, kolossala statyer, obe- lisker och sfinxer ödelagd av Ptolemaios Lathyros.

Memfis, den äldsta kända huvudstaden i nedre Egypten, ligger också, som bekant, i ruiner. Om Memfis forna stor- het vittna särskilt de pyramider, som utgöra monument efter stadens vidsträckta nekropol (fornegyptiska konungagravar) och vilka, tillika med andra pyramider i Egypten, väckt världens undran och förvåning.

Heliopolis eller »solstaden» i nedre Egypten, omtalad fler- städes i bibeln under namnet On och Bet-Semes, var det

förnämsta sätet för solguden Ra-Horkhutis' dyrkan. Utom det praktfulla soltemplet hade staden bland annat en läro- anstalt. Här var det, i förbigående sagt, som många rykt- bara grekiska filosofer, t. ex. Platon, studerade den egyp- tiska religions- och gudaläran, som de sedan i stor grad importerade till Grekland, genom vars kända filosofi den allmänna kristendomen sedan i sin tur blev smittad av egyptisk hedendom, särskilt i fråga om odödlighetsläran. Egyptiernas stora skicklighet att balsamera de dödas krop- par hade tydligen sin grund i deras tro på själavandringen och själens återförening med kroppen.

Lämningar efter soltempel i det gamla Egypten.

Av Heliopolis' storhet och glans finnes emellertid knappast mera kvar såsom minne än en 23 meter hög obelisk — en kvarstod av sol templet.

Detsamma är förhållandet med det forna Egyptens alla städer: de ligga sedan årtusenden i ruiner, och dess »smuts- gudar» äro förstörda, vilket allt vittnar såväl om gudlöshetens följder som om profetians sannfärdighet.

Medan Egypten emellertid skulle förbliva ett särskilt land, skulle det enligt profetian alltid stå under främmande furstars makt, såsom det heter : »Ur Egyptens land skall ingen furste mer uppstå» (Hes. 30:13). Hur noggrant har icke även

detta blivit uppfyllt! År 525 f. Kr. intogs Egypten av Kambyses, som gjorde det till persisk provins. Ar 332 lade Alexander den store Egypten under det grekiska väl- det, och efter hans död regerades landet av de grekiska ptoleméerna, tills det år 3 1 f . Kr. genom slaget vid Actium blev romersk provins, som det förblev, tills araberna år 640 e. Kr. erövrade det. Slutligen kom Egypten år 1882 under den engelska »ockupationen».

Sfinx, antagligen det äldsta av Egyptens monument.

Under omkring 2,000 år har således Egypten — i full överensstämmelse med profetian — varit »ett oansenligt rike», över vilket ingen infödd furste regerat, trots landets alla försök att avkasta sig det främmande oket.

Faraonerna (Egyptens konungar) trodde i sin makts da- gar, att de övermodigt kunde trotsa himmelens Gud och förtrycka hans folk.* Men de fingo redan på sin tid

* Av ruinerna efter de i 2 Mos. I : II omtalade ' ™ **Btideifla fitom ooh Raamses har man funnit, att förrådshusen dar J«* «W förda av just sådant av halm och lera tillverkat tegel som Moses nämner då han talar om det ökade förtryck, som Israels harn såsom

erfara följderna därav. Varken Egyptens »smutsgudar» eller dess rikedom och kultur kunde rädda landet från de straff- domar och den undergång, som Guds inspirerade profet förutsagt såsom en följd av synd och avguderi. Liksom landet en gång var fullt av avgudatempel, så är det nu fullt av ruiner. Ett träffande bevis härför är — såsom en författare säger om en del byar i övre Egypten att

»befolkningen i våra dagar lever väsentligen på att exploa-

Napoleon vid Egyptens pyramider 1798. — "Soldater", sade Napoleon, "fyratio århundraden blicka ner på eder!"

tera förfädernas jordiska kvarlevor och minnen i sten samt på fabrikation av falska antikviteter».

Historien och ej minst den arkeologiska forskningen eller utgrävningarna av nämnda ruiner intyga alltså på det

bestämdaste, att bibelns profetia om Egypten på det mest noggranna sätt blivit uppfylld ända in i vår egen tid. *

slavar i Egypten voro utsatta för, då de byggde dessa städer. Denna detalj är således ett kraftigt bevis för den bibliska historiens tillför- litlighet.

* Som historiska källor må bl. a. hänvisas till "History of Egypt" av Birchs samt Nordisk Familjebok, artiklarna om Egypten, Tebe, Mem- fis m. fl. egyptiska städer.

Profetia om Nineve.

Bland gamla historiska städer, som särskilt varit föremål för profetiska förutsägelser, må vidare nämnas Nineve, Tyrus och Babylon.

Staden Nineve, det gamla assyriska rikets huvudstad, som byggdes av Nimrod (1 Mos. 10: 11) och låg vid Tigris östra strand, skildras såväl i bibeln som hos gamla historie- skrivare som en stor och mäktig handelsstad med så väldiga murar, att den, liksom Babylon, ansågs vara ointaglig. Profeten Jona, som omkring år 800 f. Kr. sändes att predika för de ogudaktiga niniviterna, säger, att staden var »en stor stad», »tre dagsresor lång» (en dagsresa räknades för 150 stadier) eller, såsom det berättas, 480 stadier (omkring 8 sv. mil) i omkrets. Att det fanns mer än 1 20,000 barn i staden (Jona 4:11) antyder, att dess befolkning, såsom man antagit, uppgått till omkring 600,000.

Nineve utmärkte sig för stor ogudaktighet. Nahum be- nämner staden för »blodstaden» och säger, att den alltid var »full av lögn och våld» och aldrig upphörde att röva (Nah. 3:1). Efter Jona predikan gjorde dock Nineves in- vånare bättring, och därför blev staden skonad för den hemsökelse, som annars redan då skulle drabbat den, en- ligt den bibliska berättelsen. Men ondskan tog åter, som det synes, överhand. Och åter profeterade Nahum, att staden till straff för sina »blodsdåd mot människor» och sitt »våld mot länder, mot städer och alla, som bo i dem», skulle i grund ödeläggas (Nah. 2:10; 3:7, 15, 19).

Även Sefanja profeterade om »den glada staden» Nineve, »som satt så trygg och som sade i sitt hjärta : Jag och ingen annan», att den skulle bliva »en ödemark, en lägerstad för vilda djur» (Sef. 2:15).

Den ödeläggelse, som genom den mediske konungen Cyaxares och den babyloniske konungen Nabopolassar omkring 606 f. Kr. samt tillika genom eld, regnflöden_ och sandstormar drabbade Nineve, blev ock, då tiden var

inne lika fullständig, som den enligt profetian skulle bliva. Under det de arabiska böndernas och beduinernas hjordar i ett par tusen år gått fram över Nineves ruinkullar, ha de lärde diskuterat om stadens läge. Sedan slutligen år 1841 fransmännen Balta och Place samt engelsmännen Layard och Loftus m. fl. började gräva i ruinerna, har det gamla Nineve så att säga återuppstått. De talrika lämningar och stenbibliotek, som sålunda kommit i dagen, bära vittne om bibelns sannfärdighet. Så har man bl. a. gräft fram San- heribs och Assurbanipals palats med dennes bibliotek.

Dr Erik Nyström säger härom i »Biblisk ordbok», sid. 329:

"Då vi i dessa ninevitiska ruiner läsa namnen på Israels konungar och städer, Sanheribs egen berättelse om sitt infall i Palestina och sin seger över Hiskia, och skåda avbildningar av judiska fångar inför Assyriens konung (Sanherib) och målningar av huru fästningar stormas och fångarna pinas, huru deras mun genomborras av krokar och deras ögon stin- gas ut (2 Kon. 19:28; Jes. 37:29; 2 Kon. 25:7) och huru å andra sidan de assyriske herrarne prunka i purpur, stadiga hjältar, ryttare på hästar, med turbaner på huvudet, såsom Hesekiel målar dem (Hes. 23:6, 14, 15) — då erinras vi om Habakuks och Jesu ord om att stenarna skola ropa och bjäl- karna svara (Hab. 2:11; Luk. 19:40)."

Profetia om Tyrus.

Profetian om den på sin tid ofantligt rika feniciska han- delsstaden Tyrus vid Medelhavet blev till stor del uppfylld, då Babyloniens konung Nebukadnessar intog den starkt befästa staden efter att ha belägrat den i 30 års

tid. Han nedbröt dess murar och lade staden i ruiner, såsom det tydligen säges, att han skulle göra (se Hes. 26: 7 — 11). Därom vittnar bl. a. en lertavla med inskriptioner, vilken uppgräfts ur stadens ruiner och som finns i brittiska mu- seet.

Men därigenom gick ej allt, som profeten förutsagt om staden, i fullbordan. I den följande i2:te versen heter

det nämligen : »Stenarna, trävirket och gruset av dina bygg- nadsverk skall man kasta i havet.» Detta blev ej upp- fyllt, då Nebukadnessar intog Tyrus. Historien säger, att innan han förstörde staden, hade tyrierna fört sina skatter till en ö, som låg endast ett litet stycke från fastlandet. Och på denna ö uppväxte ett litet nytt Tyrus. Då nu Alexander den store 250 år därefter intog och skövlade den östad, som sålunda uppstått, gjorde han av de ruiner, som blivit kvar efter den av Nebukadnessar förstörda gamla sta- den, med stor skicklighet en väg från fastlandet till den lilla klippstaden i havet. Sålunda blev nu även denna de- talj i profetian, nämligen att den gamla stadens ruiner skulle kastas i havet, bokstavligen uppfylld, ehuru icke sam- tidigt med själva stadens förstöring.

»Den fasta staden Tyrus» (2 Sam. 24 : 7) utmärkte sig på sin högsta blomstringstid för stor rikedom och skönhet. Hese- kiel beskriver staden såsom »skönhetens fullhet» och säger, att den var »rik på allt slags gods» och att den med myckenheten av sitt gods riktade jordens konungar (Hes. 27 : de kap.). Stadens handelsförbindelser sträckte sig från Indiska oceanen ända till Atlanten. Men all denna rikedom och skönhet drog förbannelse med sig, emedan staden blev högmodig för sin rikedoms skull och gjorde sig skyldig till grovt våld och förtryck, i det den sålde israeliter i träldom till edoméer och greker och synes ha varit en medel- punkt för slavhandel (Hes. 28:5,6; 27:13; Am. 1:9). Men därför skulle också Tyrus' fall bliva så stort, att folken skulle häpna däröver. Staden skulle taga »en ände med förskräckelse». På grund av allt detta har Tyrus, som det synes, fått tjäna som sinnebild av satans fall från himmelen (Hes. 28: n — 19).

Gång på gång sökte staden resa sig, sedan den skövlats av Nebukadnessar och Alexander, och på Kristi tid var den en betydlig handelsstad. * Efter att hava stått under olika

* Kyrkofadern Hieronymus (d. 420) säger, att Tyrus ännu på hans tid var en präktig stad, med vilken nästan alla folk drevo handel, och han

folk och sedan tyréerna utan svärdsslag 1 291 lämnat staden i saracenernas våld, förlorade den alldeles sin betydelse och sjönk för alltid till den djupa förnedring, som profetian innebär. Bland äldre resande, som beskrivit stadens ruiner eller rättare dess forna läge, är även den svenske resanden Hasselquist, som besökte Tyrus 1751. Han berättar därom:

"Vi följde havsstranden och kommo till Tyrus, som nu kal- las Zur, där vi togo natthärbärge. Ingen stad av dem, som fordom 'haft namn, är så i grund förstörd som denne, om icke Tröja. Zur är nu knappt en eländig by, som fordom vant Tyrus, havets drottning. Där äro vid pass tio invånare, som leva av fiskeri" (Iter. Palaest, sid. 169).

Visserligen är det nuvarande Zur eller Tyrus en liten obe- tydlig småstad, men så noggrant har profetian gått i upp- fyllelse, att det är »en plats, där man breder ut fisknät» på klipporna, medan väldiga, till hälften begravna pelare och andra fornlämningar vittna om det forna Tyrus' stor- het och rikedom. Och staden kommer »aldrig mer» att bliva uppbyggd, säger profeten (Hes. 26:14).

Ett ödesdigert "första tilltag".

Forntidens största och mest berömda stad Babylon eller Babel var särskilt föremål för profetian. Staden grund- lades redan på Nimrods tid, men nådde höjden av sin glans som huvudstad i det nybabyloniska riket under de i Daniels bok omtalade konungarna.

Babylons historia är synnerligen intressant och lärorik. Staden har också i nya testamentet fått tjäna som typ för

den mot Guds rike fientliga världsmakten och såsom sinne- bild för avfall från Gud. Den berättelse om Babylons grundläggning, som vi finna i 1 Mos. 1 1 : te kap., är på

söker därför förklara profetian i Hes. 26:14 så, att den skulle endast syfta på att staden komme att förlora sin självständighet och lyda under andra folk, såsom den då gjorde. Det är mycket betecknande, att denne kyrkofader då ej, som det synes, kunde tro, att Tyrus skulle kunna bli så ödelagt, som profetian säger, att det skulle bliva.

samma gång ett kapitel om människans benägenhet att i sin själviskhet och stolthet vilja trotsa Guds planer och gå sina egna vägar. Babylons grundläggning är också av särskilt intresse därför, att den egentligen utgör början till den fruktansvärda roll, som världsrikena spelat i mänsk- lighetens historia gent emot Guds vilja och planer. På samma gång utgör då också Babylons historia och undergång en träffande förebild på, hur alla mot Gud fientliga världs- och våldsmakter förr eller senare gå under.

Såväl efter syndafloden som i begynnelsen var det Guds allvisa avsikt, att människorna skulle spridas omkring på jorden. Noas efterkommande kommo dock på andra tan- kar. Sedan Nimrod, som var »en väldig jägare för Herren» * och vars namn betyder : »låt oss uppresa oss», grundlagt den första världsmakten, det ursprungliga babyloniska riket, i Sinears land mellan floderna Eufrat och Tigris (1 Mos. 10: 8 — 10) och där infört det fördärvligaste avguderi, började de ogudaktiga människorna snart lägga planer för att för- hindra Guds plan med hänsyn till jordens befolkning.

»Och de sade : Kom, låt oss bygga en stad åt oss och ett torn, vars spets räcker upp i himmelen, och så göra oss ett namn; vi kunde eljest bliva kringspridda över hela jorden» (1 Mos. 11:4). Och så företogo de sig att vid Eufrats nedre lopp bygga Babel med dess beryktade torn, om vilket företag det mycket betecknande heter : »Detta är deras första tilltag» (v. 6). Därpå berättas, hur Gud omintetgjorde detta deras »tilltag», som var ett uttryck för övermodig själviskhet och trots mot Gud. Man skulle ock kunna tänka, att dessa tornbyggare ville göra sig en säker tillflykt, om åter en flod skulle översvämma jorden, ehuru Gud ju bestämt lovat, att ingen vattenflod mer skulle komma. Ty dessa människor trodde ju icke, vad Gud sagt. »Babel» betyder »förbistring», enligt bibelns förklaring, och den språk-

* " 'En väldig jägare för Herren' betyder, att han trotsade Herrens allmakt och bud. Nimrods krigiska, våldsamma företag förebereddes genom hans levnadssätt" (P. Fjellstedt).

förbistring, som här genom ett Guds under uppstod, bidrog således helt naturligt till att släktet uppdelades i olika na- tioner och spriddes omkring på jorden.

Staden Babylon kom emellertid att spela en stor roll i den äldsta historien. Först var den huvudstad i det äldre babyloniska riket (omkring 2240—2050 f. Kr.), kom sedan under assyriskt välde (2050—625 f. Kr.) för att slutligen uppnå höjdpunkten av makt och glans som huvudstad i det nybabyloniska riket (625—538 f. Kr.). Dess förfall började under det persiska väldet (538—331 f. Kr.).

"Konungarikenas drottning."

Babylon var en gång »konungarikenas drottning» (Jes. 47 : 5). Särskilt konung Nebukadnessar nedlade mycket arbete på stadens förbättring och försköning. * Daniel be- rättar, att när konungen en gång gick omkring på taket av det kungliga palatset i Babel, hov han upp sin röst och sade : »Se, detta är det stora Babel, som jag har uppbyggt till ett konungadöme genom min väldiga makt, min härlighet till ära.» Men innan konungen hunnit uttala dessa ord, som vittnade om att hans stolthet nu nått sin höjdpunkt — han hade alldeles glömt, att det var av himmelens Gud, han fått riket och makten (kap. 2 : y]) — kom en röst från himmelen, som sade : »Dig, konung Nebukadnessar, vare det sagt : Ditt rike har blivit taget [varder taget] ifrån dig» (kap. 4:28). Därpå följde den sjuårsperiod, under vilken han förlorade sitt förstånd och var oduglig att regera (v. 25 — 34).

* I ruinerna efter Babylon har man utom mycket annat funnit en cylinder, på vilken Nebukadnessar själv i

babylonisk skrift säger bl. a. följande om detta sitt arbete : "Den store guden Merodak har uppväckt mitt sinne att återuppbygga detsamma [de sju jordlysarnas tempel] ; dess läge rubbade jag icke, ej heller ändrade jag dess grund- murar. . . Till att fullända det och uppresa dess topp upplyfte jag min hand, såsom av ålder ämnat, så byggde jag det upp, och såsom fordom, så reste jag dess topp" (Schr., sid. 37 f.). Merodak eller Marduk, som namnes i Jer. 50 : 2, var en nationalgud. Vid utgrävningarna har man bl. a. funnit lämningar såväl av Merodaks tempel som av Nimrods eller Babels torn.

a w

Q

W

IX)

W O

H

E-<

O Q

H

< o

O

o l-l

Historieskrivare och forskare ha tävlat om att beskriva Babylons härlighet. Enligt Herodotus, »historiens fader», som lär ha besökt staden, bildade den en fyrkant och upptog en yta av 500 kvkm. Omkring staden löpte, enligt samme historieskrivare, gravar med rinnande vatten samt en mur,, som var 200 alnar hög och 50 alnar bred. På murens krön var en bred gata med bostäder på båda sidor. Ej mindre än 100 portar med koppardörrar gåvo tillträde till staden. Likaså funnos inom staden murar på båda sidor om Eufrat, som flöt genom staden. Herodotus be- skriver även »de hängande trädgårdarna», vilka betraktats som ett av världens »sju underverk». Om stadens stor- het och rikedom vittna vidare tydligt ruinerna efter den- samma.

Om detta Babylon profeterade Jesaja, att det trots sin stolthet och sin makt, trots myckenheten av sina »trolldoms- konster» och »besvärjelser», trots de väldiga murar, som ansåg as göra staden ointaglig — trots allt, som gjorde, att stadens invånare kände sig trygga i sin ondska, skulle den i grund förstöras. »Ja», säger profeten, »plötsligt skall öde- läggelse komma över dig, då du minst anar det» (se Jes. 47 : de kap.).

Babylons intagande av den persiske konungen Kores (Cyrus) år 538 f. Kr. hade blivit på det mest noggranna sätt förutsagt av Jeremia och Jesaja. Jeremia hade pro- feterat omkring år 606 f. Kr. om den 70-åriga fångenska- pen i Babylon och sagt, att då de 70 åren voro till ända, skulle konungen i Babel och folket där hemsökas för sin missgärning (kap. 25:11, 12; 29:10). Det var denna pro- fetia, som Daniel lade märke till (Dan. 9:2).

Profetians noggrannhet.

Jesaja, som profeterade omkring år 700 f. Kr., hade till och med nämnt Kores vid namn hundra år, innan Kores föddes, samt förutsagt en sådan detaljomständighet, som att

portarna i staden skulle vara öppna, då staden intogs. Han sade:

"Så säger Herren till sin smorde, till Kores, honom som jag har fattat vid hans högra hand, att jag må nedslå folken för honom och lösa svärdet från konungarnas länd, att jag må öppna dörrarna för honom, så att inga portar

mer äro stängda" (Jes. 45: 1).

Josefus berättar, att då den sjuttioåriga fångenskapen var tillända och tiden var inne, att denna 200 år förut uttalade profetia skulle gå i fullbordan, fick Cyrus själv vetskap om densamma. Han säger härom:

"Detta blev känt av Cyrus genom att han läste den profe- tiska bok, som Jesaja lämnat efter sig . . . Detta var förut- sagt av Jesaja ett hundra fyrtio år, innan templet [i Jerusa- lem] blev förstört. Då Cyrus läste detta och föll i förundran över den gudomliga makten, intogs han följaktligen av en all- varlig önskan och föresats att uppfylla, vad som sålunda blivit skrivet" ("Antiquities", bok 2, kap. 1).

Och angående själva tillvägagångssättet och de närmare omständigheterna vid stadens intagande berättas, att den ödesdigra gästabudsnatt, då staden intogs (Dan. 5 : te kap.), »hade man i svalg och dryckenskap glömt att tillstänga de portar och dörrar, genom vilka man ifrån floden Eufrat kunde inkomma i staden». *

Åter en annan detalj i profetian uppfyllde Cyrus, då han jämte annat byte bortförde från den erövrade staden de gyllene avgudabilderna (se Jes. 46:1).

Härmed hade Babylons säkra undergång börjat, och ehuru olika försök gjordes att åter uppbygga staden eller delar av den, härjades den allt mer och förföll, tills vid början av vår tidräkning endast ödsliga ruinhögar återstodo. Alexander den store lär ha haft i sinnet att återuppbygga den baby-

* Enligt annan källa skulle det ha varit genom förräderi av de baby- loniska prästerna, som portarna öppnats för Cyrus. Under alla om- ständigheter uppfylldes, vad Jesaja sagt, att portarna skulle öppnas eller vara öppna, då Cyrus inträngde i staden.

loniska nationalguden Marduks ärevördiga tempel Esagila, men då han, som det säges, fann, att det skulle ha tagit två månader för 10,000 man att endast forsla bort jorden över ruinerna, avstod han från företaget.

Stenarna ropa.

Staden Babylon med all sin härlighet hade slumrat i en redan tusenårig grav, då tyska orientsällskapet 1899 eller

»y^j- *+é&_i_j^zjp- " _ ^=-_ ...

i

*ljk

fel. ^^r^B

Babylons ruiner. — "Babcl skall bliva en stenhop."

för blott 20 år sedan började ett systematiskt utgrävande av densamma. Förvånansvärda fynd ha härigenom kommit i dagen — en mängd »talande stenar», som avlägga de mest ojävaktiga vittnesbörd om profetians bokstavliga uppfyllelse, på samma gång de bekräfta den bibliska historien. Jere- mia hade profeterat:

"Babel skall bliva en stenhop, en boning för schakaler, ett föremål för häpnad och begabberi, så att ingen kan bo där,

en ödemark för evärdlig tid" (Jer. 51 : 37; se även kap. 50: 12, 13. l 5< 2 3, 39. 4o; 5 I: 43. 62—64). Och Jesaja hade profeterat :

"Och det skall gå med Babel, rikenas krona, kaldéernas ära och stolthet, likasom när Gud omstörtade Sodom och Gomor- ra. Aldrig mer skall det bliva bebyggt, från släkte till släkte skall det vara obebott; ingen arab skall där

slå upp sitt tålt, och inga herdar skola där lägra sig med sina hjordar. Nej, öknens djur skola lägra sig där, och dess hus skola uppfyllas av uvar; strutsar skola bo där, och gastar skola hoppa där.

Öknens djur skola lägra sig där."

Och schakaler skola tjuta i dess palatser och ökenhundar i de präktiga borgarna. Snart kommer dess tid ; dess dagar skola icke fördröjas" (Jes. 13:19 — 22).

Ja, så bokstavligt har profetian om Babylon gått i upp- fyllelse, att resande berätta, att då de besöka Babylons ruiner, kunna de ej förmå sina arabiska förare att inom ruinernas område slå upp sina tält och stanna där över natten. Och de beduinska herdarna undvika sorgfälligt att föra sina hjordar dit.

»Vem», frågar med all rätt en författare, »skulle i våra dagar tro på en liknande profetia om Berlin, London eller Paris?»

Vår frejdade upptäcktsresande dr Sven Hedin säger bl. a., i det han i sin senaste stora bok »Bagdad, Babylon, Nineve» livfullt skildrar en färd till dessa platser:

"Aldrig har jag läst gamla testamentets böcker med större uppmärksamhet och var- mare intresse än under de dagar jag besökte Babels, Assurs och Nineves ruiner. Berät- telser, vilka förr klingat som sagor och säg- ner, förvandlades till verklighet, konungar, vilkas namn man förut endast flyktigt kän- de, Tiglat-Pileser, Salmanassar, Sanherib, Nebukadnessar, passera icke längre förbi som ett tåg av skuggor, utan antaga levande Sven Hedin. gestalt" (sid. 448).

Därpå anför dr Hedin Jasajas och Jeremias profetior, som vi här förut återgivit, varefter han säger:

"Då man står bland Babylons ruiner, får man ett mäktigt intryck av den bokstavliga uppfyllelsen av profeternas förut- sägelser om den stora stadens förintelse. Själva öknen, som utbreder sig omkring en, är mindre ödslig än dessa grushopar och dessa tröstlöst kala grundmurar. Ty av öknen hämtar man ingenting, men ruinerna tala om en förgången storhet och en slocknad glans. . . . Inga beduiner resa sina tält på denna plats. Men schakaler saknas icke — till och med på dagen kan man få se dem smyga fram ur sina hålor. Teremia hade icke kun- nat uttrycka sig mera träffande, än han gjort i följande ord, som påminna om Jesajas: 'Därför skola nu schakaler bo där tillsammans med andra öknens djur' " o. s. v. (sid. 454).

Ja, och denna »den bokstavliga uppfyllelsen av profeternas förutsägelser», vilken uppfyllelse dr Hedin och många andra sett med egna ögon, borde göra »ett mäktigt intryck på alla, som läsa och höra därom.

Jerusalems förstöring.

Slutligen må bland större lokala hemsökelser, som varit en följd av människornas ogudaktighet samt förutsagda i profetian, nämnas Jerusalems förstöring.

Vad Jeremia hade profeterat om att judarna skulle kom- ma i 70-årig fångenskap i Babylon (Jer. 25: te kap.) blev uppfyllt därigenom, att konung Nebukadnessar två gånger (606 och 599 f. Kr.) intog Jerusalem och bortförde till fångenskap i Babylon en mängd judar. År 587 f. Kr., då Jerusalem åter intogs av kaldéerna, blev staden förstörd och templet uppbränt. (Se 2 Kon. 25: te kap.; 2 Krön. 36: te kap.; Dan. 1:1, 2.)

Efter återkomsten från den babyloniska fångenskapen återuppbyggdes Jerusalem, men blev åter förstört år 70 e. Kr., då det intogs av romarna under Titus. Templets förstöring förutsade Kristus själv fyrtio år förut .

"Ja, I sen nu allt detta; men sannerligen säger jag eder: Här skall förvisso icke lämnas sten på sten, utan allt skall bliva nedbrutet" (Matt. 24:2).

Då romarna intogo staden, blev templet i grund förstört. Josefus har skildrat de fruktansvärda lidanden, som sta- dens invånare fingo genomgå såväl under stadens beläg- ring, som då den intogs. Därigenom uppfylldes till stor

del även vad redan Moses hade profeterat om de olyckor, som skulle drabba judarna för deras otros och olydnads skull (se 2 Mos. 28: 16 — 57).

»Detta är en hämndens tid, då allt, som är skrivet, skall fullbordas», sade Kristus (Luk. 21 : 22). Och han uppmanade sina lärjungar att akta på vad även Daniel hade profeterat om Jerusalems belägring och att fly från den till undergång dömda staden (Matt. 24:15; Luk. 21:20). Och historien berättar, att alla kristna undkommo genom att fly.

»Forntidens ruinhögar» tala sålunda ett mäktigt språk till nutidens människor. De vittna om, att »synd är ett folks fördärv», och ej minst genom att bekräfta bibelns sannfärdighet sprida de ett klart ljus över några av tidens största problem.

»J: Z

" <

7T>.

» TI

3 S°

s S r

.. Z 'S-

^ 3 2

>S - 1

2 °- l/l

Fl 3

ws.2

y V) R

~ 7T •-,

B.2. f*

SfF

H.K

|8 r

g&H

E=>

n* ja

FS ^ ~

P 3 *1 ^

2!<: n

p g!"1

^ 3

o £ 2

o " ,,

3 r* 3

»3-3

CfQ

p.g -

c w <

3 ..

en 5" —

p+ fr ni

o K -i

s a m

Q g O

o

O w t

S--2-

>^ ~

o n>

X 3 .

8*5 el

1 (T) r*

&J

0*fl> 3

Q ffq ö

HJ J (U

V , =

vilk ske

ore

ST ™

2 <

o ^ :

i OQ

KllltttiiiHH I

KliiL ' 1

UW&fv^ oiäii

"" o-lf*^

s

HHH •

"MENE TEKEL" ELLER NATIONERNAS KAMP OM VÄRLDSHERRAVÄLDET.

"Det finns en Gud utöver alla, till maktens män han ropar så: Hit edra stolta böljor svalla, men icke längre få de gå."

SÅSOM den mystiska handen under det nattliga gästa- budet i konung Belsassars palats i Babylon skrev den ödesdigra gudsdomen över det stolta babyloniska världs- väldet, så har den gudomliga inspirationens penna på bi- belns blad i stort tecknat nationernas historia och öde ända från den av Nimrod grundade första världsmakten, till dess »den högste Guden», som »råder över människors rike», uppträder på skådebanan och för alltid gör slut på allt våldsherravälde i världen. Århundraden och årtusenden förut har Gud i det profetiska ordet lyft framtidens slöja och sär- skilt på detta sätt uppenbarat sin hand i världshändelserna, såsom vi redan betraktat.

Några av bibelns märkligaste, mest omfattande och tyd- liga förutsägelser rörande nationernas historia och öde finna vi i profeten Daniels bok, vars tillförlitlighet och betydelse, särskilt för vår tid, stå utom allt tvivel. Själva de om-

ständigheter, under vilka Daniel uppträdde i Babylon som Guds profet, äro högst intressanta och lärorika. Vid Je- rusalems erövring av den store babyloniske konungen Ne- bukadnessar omkring år 606 f. Kr. blev Daniel, jämte tre andra namngivna ebreiska ynglingar tillika med andra ju- dar, förd som fånge till Babylon. Den djupa gudsfruktan i förening med den överlägsna »upplysning och insikt och utomordentliga vishet» (kap. 5 : 14), som Daniel allt mer lade i dagen, förskaffade honom stort förtroende och inflytande vid det babyloniska hovet. * Redan Nebukadnessar upp- höjde Daniel »till härskare över Babels hela landskap och till högste styresman över Babels alla vise» (kap. 2:48). Även Daniels tre medbröder utmärkte sig på samma sätt, om än icke i samma grad, samt erhöllo stora förtroendeupp- drag. Senare, efter att det babyloniska väldet gått under, upphöjde Darius av Medien Daniel till en av de tre furstar, som sattes över rikets 120 satraper eller landshövdingar. Och emedan konung Darius fann, att det var »en utom- ordentlig ande» i Daniel, ämnade han t. o. m. sätta honom över hela riket (kap. 6: 1 — 3). Det var då hans gudsfruktan sattes på ett utomordentligt prov, i det han genom de av- undsjuka medfurstamas komplott blev kastad i lejongropen. Och ännu under Cyrus' (Kores') regering i Babylonien var Daniel mäktig (v. 28). Profeten dog först i Cyrus' tredje regeringsår i en ålder av omkring 90 år.

Men vad som särskilt gjort Daniel till en stor personlighet, en stor Guds profet, i Guds rikes historia och som har be- tydelse ej minst för de kristna i dessa yttersta dagar, i vilka vi leva, det är, att Gud genom honom avslöjade fram- tiden, i det han uppenbarade för honom sådana »hemlig- heter» rörande världshistoriens gång, som kunde tjäna Guds folk under alla tider till upplysning, vägledning och tröst.

Då det babyloniska världsväldet stod på höjden av makt och glans under sin störste konung Nebukadnessars tid,

* Hesekiel nämner Daniel såsom ett mönster av rättfärdighet och vishet (Hes. 14:14, 20; 28:3).

behagade det Gud att på ett sådant sätt och under sådana omständigheter, som voro ägnade att sätta den babyloniska hedendomens vishet och avguderi på ett ödesdigert prov, uppenbara sig såsom den ende sanne Guden, som »avsätter konungar och tillsätter konungar», som »giver åt de visa deras vishet och åt de förståndiga deras förstånd» och som »uppenbarar det, som är djupt och förborgat» (Dan. 2: 21, 22).

Beskaffenheten av den underbara dröm, som den avgudadyrkande ko- nungen haft, det djupa intryck drömmen

gjort på hans oroliga sinne, hans begäran av Babels vise, att de vid dödsstraff skulle säga honom dröm- men och uttyda den, Da- niels och hans medbrö- ders tillflykt till himme- lens Gud med bön om förbarmande »för denna hemlighetens skull» samt dennas uppenbarande för Daniel i en syn, tillika med Daniels frimodiga framträdande inför den

mäktige världshärskaren för att säga honom drömmen och uttyda den — allt detta är synnerligen intressant och lärorikt (se v. 1—30).

Då Daniel slutligen stod inför konungen och av honom tillfrågades, huruvida han var i stånd att förtälja honom drömmen och uttyda den, svarade han: »Den hemlighet, som konungen begär att få veta, kunna inga vise, be- svärjare, spåmän eller stjärntydare meddela konungen. Men

De tre männen i den brinnande ugnen.

det finnes en Gud i himmelen, som kan uppen- bara hemligheter, och han har låtit konung Nebukadnessar veta, vad som skall ske i kom- mande dagar» (Dan. 2:27, 28).

Världshistorien i fem bibelverser.

Därpå berättade Daniel drömmen för konungen sålunda :

"Du, o konung, såg i din syn en stor bildstod stå framför dig, och den stöden var hög och dess glans övermåttan stor, och den var förskräcklig att skåda. Bildstodens huvud var av bästa guld, dess bröst och armar voro av silver, dess buk och länder av koppar; dess ben voro av järn, dess fötter del- vis av järn och delvis av lera. Medan du nu betraktade den, blev en sten lösriven, dock icke genom människohänder, och den träffade bildstoden på fötterna, som voro av järn och lera, och krossade dem. Då blev på en gång alltsammans kros- sat, järnet, leran, kopparen, silvret och guldet, och det blev såsom agnar på en tröskloge om sommaren, och vinden förde bort det, så att man icke mer kunde finna dess plats. Men av stenen, som hade träffat bildstoden, blev ett stort berg, som uppfyllde hela jorden. Detta var drömmen; och vi vilja nu säga konungen uttydningen" (v. 31 — 35).

Och uttydningen lyder i all sin underbara enkelhet så- lunda :

"Du, o konung, konungarnas konung, åt vilken himmelens Gud har givit rike, väldighet, makt och ära, och i vilkens hand han har givit människors barn och djuren på marken och fåglarna under himmelen, varhelst varelser bo, och som han har satt till herre över allasammans, du är det gyllene huvu- det. Men efter dig skall uppstå ett annat rike, ringare än ditt, och därefter ännu ett tredje rike, ett som är av koppar, och det skall råda över hela jorden. Ett fjärde rike skall ock uppstå och vara starkt såsom järn, ty järnet krossar och sön- derslår ju allt; och såsom järnet förstör allt annat, så skall ock detta krossa och förstöra. Men att du såg fötterna och tårna vara delvis av krukmakarlera och delvis av järn, det betyder, att det skall vara ett söndrat rike, dock så, att det har

något av järnets fasthet; ty du såg ju järn vara där, blandat med lerjord. Och att tårna på fötterna voro delvis av järn och delvis av lera, det betyder, att riket skall vara delvis starkt och delvis svagt. Och att du såg järnet vara blandat med lerjord, det betyder, att väl en beblandning där skall äga rum, genom människosäd, men att delarna likväl icke skola hålla ihop med varandra, lika litet som järn kan förbinda sig med lera. Men i de konungarnas dagar skall himmelens Gud upp-

Den profetiska bildstoden, föreställande de fyra världsrikena.

rätta ett rike, som aldrig i evighet skall förstöras, och vars makt icke skall bliva överlämnad åt något annat folk. Det skall krossa och göra en ände på alla dessa andra riken, men självt skall det bestå evinnerligen ; ty du såg ju, att en sten blev lösriven från berget, dock icke genom människohänder, och att den krossade järnet, kopparen, leran, silvret och guldet. Så har en stor Gud uppenbarat för konungen vad som skall ske i framtiden; och

drömmen är viss och dess uttydning är tillförlitlig" (v. 37—45)-

Kolossen på lerfötter — de fyra världsrikena.

Denna koloss på lerfötter är alltså en sinnebildlig fram- ställning av de fyra på varandra följande världsrikena. »Det gyllene huvudet» föreställer det babyloniska riket, som Ne- bukadnessar här representerade, bröstet och armarna av silver det medisk-persiska, buken och höfterna av koppar det grekiska, benen av järn det öst- och västromerska, tårna på fötterna, som voro delvis av järn och delvis av lera, det romerska riket i dess delade tillstånd eller de europeiska ri- ken, som utgöra lämningarna av detsamma. Slutligen före- ställer stenen Guds eviga rike.

I en profetisk syn, som Daniel senare (omkring år 540) hade och som återgives i det 7 : de kap., äro samma världs- historiska makter framställda och närmare karakteriserade genom träffande sinnebilder av rovgiriga djur. Åter i en syn, som Daniel hade omkring år 538 och som är åter- given i det 8 : de kap., framställas de tre senare av de nämnda världsmakterna även under sinnebilder av djur.

Låt oss nu närmare se, hur. dessa olika profetiska fram- ställningar, som träffande bekräfta och utfylla varandra, un- der tidernas lopp blivit på det mest noggranna sätt uppfyllda.

Liksom Daniel förklarade, att bildstoden föreställde fyra riken, så säger ängeln, i det han förklarar den första synen för Daniel: »Det fjärde djuret betyder, att ett fjärde rike skall uppstå på jorden» (kap. 7:23). Och iden syn, som omtalas i 8 : de kap., förklaras väduren och geta- bocken bokstavligen syfta på Medien-Persien och Grekland (v- 21).

Det kan således ej råda något tvivel om, att dessa pro- fetiska sinnebilder beteckna fyra världsriken. Att dessa fyra världsriken, som nu för länge sedan spelat ut sin hi- storiska roll, voro just de förut nämnda, därom råder heller icke ringaste tvivel. Historien visar sig här vara en nog- grant uppfylld profetia.

Huru dessa världsmakter uppstått och gått under, näm- ligen genom våldsamma politiska stormar, som upprört det stora folkhavet, det är vidare mycket träffande framställt. De fyra djuren uppstego nämligen ur »det stora havet», över vilket »himmelens fyra väder bröto fram» (kap. 7:2). Och att vatten eller hav här är sinnebildligt och betyder folkhav, det är tydligt (se Upp. 17: 15; Jes. 17: 12).

Det babyloniska världsväldet.

Medan huvudet av guld på bildstoden betecknar det baby- loniska rikets stora rikedom, betecknar det första vilddjuret i Daniels syn — lejonet med örnvingar — den lejonstyrka och ömsnabbhet, som detta rike utvecklade under konung Nebukadnessars tid (jämför Jer. 4:7 och Hes. 17:3). Mot slutet av rikets historia, under den svage och klenmodige Belsassar, skedde emellertid en förändring — örnvingarna rycktes bort och »ett mänskligt hjärta» trädde i stället för lejonets mod.

Det babyloniska rikets grundläggare var Nimrod, medan Hammurabi, bibelns Amrafel, som levde omkring 2,000 år f. Kr. och var en av forntidens störste härskare, ge- nom att fördriva elamiterna ur Eufrat- och Tigrisdalen samt lägga de olika babyloniska smårikena under en spira, grundlade den enhetliga babyloniska världsmakten. Ham- murabis kända lagar, till vilka originaltexten påträffades år 1902 vid utgrävning av den gamla staden Sussa, anses också vara världens äldsta kända mänskliga lagsamling. Med sina omkring 282 lagparagrafer vittnar den bl. a. om den jämförelsevis höga rättsskipning, som redan på den tiden fanns i Babylonien.

Det är emellertid först från den store konungen Nebukad- nessars tid, då Babylonien kom i särskilt livlig beröring med Guds gamla egendomsfolk, judarna, som vi lära närmare känna Babyloniens historia såväl genom bibeln som genom den arkeologiska forskningen, av vilka källor den senare

först i våra dagar tillkommit såsom en tidsenlig bekräftelse av den förra. Genom den mängd »talande stenar», som framgrävts ur staden Babylons ruiner, ställas vi ansikte mot ansikte med dem av Babyloniens konungar, som pro- feten Daniel särskilt omtalar, nämligen Nebukadnessar och Belsassar.

Det babyloniska rikets undergång är ett av historiens största varnande exempel på hur även de mäktigaste natio- ner bereda sin egen undergång eller — enligt naturens lagar - få skörda vad de själva sått. Men ack, hur litet dylika historiens lärdomar hava beaktats under tidernas lopp !

Redan profeten Jesaja hade ett par århundraden förut pro- feterat om hur den stolta huvudstaden Babylon, världens äldsta metropol, skulle intagas och det babyloniska världs- väldet störtas. Och så i detalj hade denne profet förut- sagt detta, att han t. o. m. namngivit den härskare, som skulle intaga staden, nämligen Kores (Cyrus), samt nämnt en sådan enskildhet, som att »inga portar» i Babylon skulle vara stängda, då Cyrus inträngde i den ogudaktiga, döds- dömda staden, såsom vi redan betraktat.

Innan vi fortsätta vår profetisk-historiska vandring ge- nom de på varandra följande världsväldena, skola vi något närmare betrakta såväl orsakerna till, att detta första välde slutligen gick under, som det sätt, varpå det skedde. Däri ligga nämligen stora och allvarliga lärdomar för vår egen tid med hänsyn till tillståndet i världen och vad världen går i möte.

Belsassars gästabud — en varsel.

Belsassars gästabud liksom kastar en skugga av olycks- bådande varsel över vår egen tid. Det är mycket i våra dagars allmänna liv, särskilt storstadslivet, som påminner om tillståndet i forntidens storstad Babylon, då den genom synd och last så att säga öppnade portarna för fienden och beseglade sin undergång. Och vad som berättas härom

i Dan. 5 : te kap. har tydligen blivit skrivet till lärdom och varning för kommande tider, ej minst för vår egen tid, så- som fallet är med berättelsen om Sodoms undergång (Jud. 7, 8) och såsom det heter om israeliternas ökenvandring : »Detta vederfors dem för att tjäna till en varnagel, och det blev upptecknat till lärdom för oss, som hava tidernas ände inpå oss» (1 Kor. 10: 11). Vår tids människor be- höva också i sanning lära sig, att »den Högste råder över det mänskliga konungadömet, att »synd är ett folks för- därv» och att ett liv i uppror mot Gud, i synd och last och sorglös säkerhet förr eller senare störtar folken i tim- ligt och evigt fördärv. I Uppenbarelsebokens profetior rörande den yttersta tiden har ju också inspirationens ande låtit det forna Babylon med all sin rikedom och flärd, allt sitt onda väsende och sitt fruktansvärda öde tjäna som sinnebild av den s. k. kristna världens fallna tillstånd och slutliga öde.

Vi ha förut talat något om det forna Babylon. Utom vad Herodotus och andra äldre historieskrivare berättat, bära i våra dagar de ur sina tusenåriga gömmor framgrävda ru- inerna det tydligaste vittnesbörd såväl om stadens storhet och prakt som om dess lastbarhet och undergång. Angå- ende stadens belägring och det sorglösa, syndiga liv, som dess invånare därunder förde, säger en författare:

"Vid tiden strax före det stora gästabud, som Belsassar an- ställde för sina hövitsmän och sina väldiga, blev provinsen Babylon överlupen och huvudstaden angripen av en stor krigs- här från norr. Men av någon okänd och oförklarlig orsak hade, som det tycktes, den belägrande styrkan dragit sig till- baka. Intet försök tycktes hava blivit gjort för att utröna, vart fienden tagit vägen, eller vad som förorsakat hans för- svinnande. Det var nog, att han ej vidare kunde skönjas från murarna och tornen. Man tog för avgjort, att belägringen var upphävd samt att kriget var slut. Hela staden överlämnade sig genast åt den vildaste glädjeyrsel och allt slags vanvettiga överdrifter. Belsassar gav exemplet, medan folk och furstar voro endast allt för redo att efterapa sin konung. Vakterna

övergåvo sina poster. Portarna i slottsmurarna och vid flod- stränderna lämnades obevakade och öppna."*

"Ingen uppmärksamhet ägnades det ovanliga och oroande förhållandet, att vattnet i floden började falla och att, då natten före det stora gästabudet inbröt, flodbädden var på många ställen torr samt att den tomma strömfåran lämnade obe- hindrad väg för en hel armé att tåga fram under murarna. Där voro dryckeslag och dans överallt, och de glädjedruckna människorna fyllde gator och hus, palatser och lustgårdar över hela staden. Lågan av avgudiska offereldar steg högt upp mot himmelen från det väldiga Bels-tornet. Lyktor och marschaller besållade i sådan mängd de hängande trädgårdarna, att de vid midnattstid liknade eldberg. Blossprocessioner böljade likt strömmar av eld genom de breda gatorna. Lampornas ljus fördunklade stjärnornas, och den blåa himmelen såg svart ut i skenet av den stora illuminationen."

Babylons sista natt.

Och »konung Belsassar gjorde ett stort gästabud för sina tusen stormän och höll dryckeslag med de tusen» (Dan. 5: 1).

"Där tusen hövitsmän invid borden ligga ;

frukt och blommor dofta, och i strömmar flödar,

rödare än blod, det vin, som mänskan älskar;

sköna tärnor vinda om i lätta danser

och reta med sin glädje till yster glädje;

och valven ljuda av hela hopens utrop :

'Pris till dig, Belsassar, Babels store konung!'"

»Musiken, glansen och vinet ; kransarna, vällukten och blommorna; de blixtrande ögonen, de glänsande smyckena, de juvelprydda armarna, det ramsvarta håret, flätorna, arm- banden, de likt svävande skyar genomskinliga dräkterna; de tjusande formerna, den yra tavlans förblandning och för- föriska tjusning beröva de upprymda och raglande vällus-

* Sålunda uppfylldes, vilket vi förut framhållit, vad Jesaja 200 år förut hade profeterat (kap. 45:1). En annan författare säger härom: "Om portarna utmed floden, som flöt genom staden, varit stängda, skulle Cyrus' trupper ha varit maktlösa; de skulle faktiskt, såsom Herodotus antyder, ha blivit fångade av kaldéerna såsom i en fälla" ("The Hand of God in History" av W. A. Spicer, sid. 24).

ringarna all både besinning och aktning. Det finns ingenting för heligt för dem att icke nu försmäda, och Belsassar själv tager ledningen i oväsendet och hädelsen.»

" 'Hav hit', bjuder kungen, 'de gyllne 1-cäril,

som min fader tog ur judafolkets tempel;

hav hit dem, och låt oss vid fanfarers jubel

dricka till våra gudar av guld och silver !

Hav hit dem !' — Nu kärlen ställas fram, och kungen

böjer sig för Baal och dricker till hans ära

vid trumpeters skall och rop från tusen röster :

'Pris till dig, Belsassar, Babels store konung!' —

Vad händer då? Vems hand är det, som skriver,

djärv och opåkallad, där på vita väggen?

Vi skälver kungen, liksom hans hjärta träffats

av en pil? Vi rusar blodet frän hans kinder?

'Fort! Låt en av Juda fångar tolka skriften!' —

Det sker så ; och kungen störtar död till marken,

träffad av de segerdrucknas lansar —

'Och medcrn sitter på Belsassars tron.' "*

Detta var Babylons sista natt. Medan konungen och hans tusen väldiga överlämna sig åt lastbara orgier och hela staden liksom återspeglar det gudlösa livet i konungens pa- lats, stormar den nyktre fienden, som, obemärkt av stadens sorglösa invånare, gjort sina förberedelser, in i staden på den nästan torrlagda flodbädden. I det hemska skenet av den dödsdömda stadens festligheter rusar han genom de öppna portarna och stannar ej, förrän han trängt in i själva konungapalatset. Vilken överraskning för de festande! I sitt omtöcknade tillstånd kunde de säkerligen icke fullt fatta, vad som hände.

»Samma natt blev Belsassar, kaldéernas konung, dödad. Och Darejaves av Medien mottog riket, då han var sextio- två år gammal» (Dan. 5:31).

Den mystiska handskriften.

Ehuru varken konungen eller någon av dem, som deltogo i dryckesgillet, kunde förstå den skrift, som en mystisk hand sågs skriva på väggen, blev helt plötsligt glädje-

* Föregående anförda skildringar äro huvudsakligen hämtade ur "Bibliska nattscener" av dr March.

ruset förvandlat i den största förskräckelse. Konungen lät strax tillkalla alla Babels s. k. vise — »svartkonstnärer, spåmän, besvärjare, kaldéer och stjärnkikare» — och han lovade, att den, som kunde tyda skriften, skulle »klädas i pur- pur och få en kedja av guld på sin hals och makt såsom tredje mannen i riket» (v. 4). Trots detta löfte om belöning voro alla dessa »vise» nu lika mycket ur stånd att tyda skriften på väggen, som de förr varit att tyda Nebukadnessars dröm. Och deras rådlöshet kunde blott öka förskräckelsen i gästabudssalen.

Daniel, som hade befunnits vara den ende, som kunde tyda nämnda dröm, levde ännu, men synes ha blivit alldeles glömd vid Belsassars lättsinniga hov. Drottningen,* som tydligen ej deltagit i det kungliga dryckesgillet, men blivit störd därav, skyndade nu dit och sökte lugna den bestörte konungen med den upplysningen, att det fanns en man i ri- ket, som hade »en utomordentlig ande» och »en vishet, lik gudars vishet». Och viss om, att Daniel skulle kunna tyda skriften, gav hon konungen det nyktra rådet att låta kalla honom dit.

Då tillkallades genast Daniel, som nu trädde inför Bel- sassar med samma frimodighet och orubbliga tro på sin Gud, som han i yngre dagar stått inför Nebukadnessar. Profeten ville först erinra Belsassar om hur Nebukadnessar sjunkit djupt i fördärv och vanära, därför att han ej erkänt den högste Gudens överhöghet. Och nu bestraffar Daniel djärvt Babyloniens siste konung för att denne ej tagit var- ning av detta, utan, även han, satt sig upp mot och hånat himmelens Gud, under det han prisat sina egna gudar. »Därför», säger profeten, »har nu av honom denna hand blivit sänd och denna skrift tecknad: Mene mene tekel ufarsin.» Och detta är uttydningen därpå : »M ene, det

* Sannolikt en änkedrottning efter Belsassars farfader Nebukadnes- sar. Hon anses ha varit en mycket vis kvinna, vilket torde framgå bl. a. därav, att hon ej deltog i det ogudaktiga gästabudet och att hon icke glömt profeten Daniel.

betyder: Gud har räknat ditt rikes dagar och gjort ände på det. Tekel, det betyder: du är vägd på en våg och befunnen för lätt. Peres, det betyder: ditt rike har bli- vit styckat och givet åt meder och perser» (Dan. 5: 26—28).

Mot denna uttydning hade konungen ingenting att in- vända. Medveten, som det synes, om sin brottslighet och med ett vaknande, anklagande samvete bjuder han nu, att Daniel skall bliva föremål för den stora utmärkelse, var- med han lovat belöna den, som kunde tyda skriften. Men Daniel hade redan strax på konungens framställning sva- rat : »Dina gåvor må du själv behålla, och dina skänker må du giva åt en annan; dem förutan skall jag läsa skrif- ten för konungen och säga honom uttydningen» (v. 17).

Lärdomar för vår tid.

Hur ihålig och bedräglig är icke all syndig glädje! »De ogudaktigas jubel varar helt kort och den gudlöses glädje ett ögonblick» (Job 20:5). »Och dryckenskap gör en galen dåre ännu galnare» (Syr. 31:37). Gud behöver blott, så att säga, röra ett finger, för att människan skall bliva störd i sina syndiga nöjen. Ställd ansikte mot ansikte med döden eller någon stor olycka, förvandlas i ett nu hennes ystra glädje i förtvivlan. Ja, redan inför livets och dödens stora gåtor vacklar hon i sin övermodiga gudsförgätenhet och frågar bestört: »Vad betyder detta?» »Är det kanske en varsel från en annan värld, från en högre makt?»

Och hur överlämna sig icke människorna i våra dagar åt kropps- och själsfördärvande nöjen! Och hur påminna icke våra dagars karnevaler och olika nöjestillställningar om Belsassars gästabud! Ofta vill man genom att överlämna sig åt ett otyglat nöjesliv med frosseri och dryckenskap, varav omdömesförmågan omtöcknas, nedtysta samvetets röst och trotsa Gud. Men då folk såväl som individer sjunkit till ett sådant djup av sedligt fördärv, att de, obekymrade om de faror, som hota dem, blott tänka på att tillfredsställa

de sinnliga, djuriska böjelserna — då stå de på branten till sin undergång. Även i detta fall upprepar historien sig allt jämt.

Den rådvillhet, som är ett så framträdande kännetecken på det allmänna världsläget i våra dagar, då det gäller att lösa tidens stora problem, att tyda livets och dödens gåtor, påminner också mycket om den bestörtning, som plöts- ligt grep Belsassar och hans tusen stormän den ödes- digra gästabudsnatten. Man har trotsat den Allsmäktige och dyrkat sina egna gudar — upplysning, civilisation, kultur och allt vad de nu heta — av vilka man väntat allt. Man har trott sig kunna fylla även sina djupare andliga behov med materialismens hårda stenar; man har trott sig kunna vinna lycka genom tillfredsställandet av en sinn- lig njutningslusta; man har korsfäst Kristus och släppt Barabbas lös — men genom en plötslig och fruktansvärd katastrof har världen i våra dagar ställts inför sitt »mene tekel», skrivet i strömmar av människoblod.

Vem kan tyda skriften? Världens vise kunna det icke. Det är som profeten säger: »Den ena olyckan skall komma efter den andra, det ena sorgebudet skall följa det andra. Man skall få tigga profeterna om syner, prästerna skola komma till korta med sin undervisning och de gamla med sina råd» (Hes. 7 : 26).

Och även i vår upplysta tid vänder man sig — i sin rådvillhet — till denna världens s. k. vise. Liksom fordom söker man t. o. m. upplysning på så högst tvivelaktiga håll som hos »andebesvärjare», genom vilka man tror sig kunna komma i förbindelse med de döda och erhålla råd av dem, såsom vi längre fram skola närmare betrakta.

Men lika litet i vår tid, som då det babyloniska världs- väldet gick under, finnes någon mänsklig vishet, som kan tyda skriften eller sprida ljus över tidens gåtor. Endast den »utomordentliga ande», som talar genom den gudomliga uppenbarelsens ord, kan göra det. »Skall icke ett folk fråga sin Gud?» spörjer profeten Jesaja samt vädjar omedelbart

till »lagen» och »vittnesbördet» (Jes. 8:19, 20J. Men hur många kristna är det icke, som glömt sin gamla bibel och som i stället vädja till mänsklig vishet, ja, mänskliga fabler och traditioner I

Det medisk-persiska riket.

Medien-Persien, de två förenade rikena, framvällas pas- sande av de två armarna och bröstet av silver på bildstoden samt av björnen med dess särskilt omtalade två sidor — den »reste upp sin ena sida». Mederna kommo nämligen till makten först, medan perserna sedermera blevo starkast (kap. 7 : 5). Jämför väduren med de två hornen, av vilka »det ena var högre än det andra, och detta, som var högre, sköt sist upp» (kap. 8 : 3, 20).

Medien kaliades i forntiden den nord- östra delen av det nu- varande Persien. Dess historia har, utom vad

Herodotus berättar, varit insvept i dunkel — såsom fallet varit i större och mindre grad med alla dessa forntida riken — ända tills på senare tiden, då de assyrisk-babyloniska och persiska kilskrifterna blivit upptäckta och tolkade. Under den me- diske konungen Huvachsatara (Kyaxares), som i förbund med assyriske ståthållaren i Babylon Nabopolassar besegrade Assyrien och i grund förstörde dess huvudstad Nineve (606 f. Kr.), nådde det mediska väldet sin högsta blomstring. Medien var mäktigare än Persien (Persis), tills dess välde omkring år 550 f. Kr. störtades av Kyros, * då Medien

Cyrus' grav i Persien.

* Kyros är den grekiska, Kores den ebreiska. och Cyrus den latinska formen av samma namn.

Större delen av Cyrus' regeringstid upptogs av blodiga krig, ehuru

sammansmälte med Persien och det andra världsväldet, det medisk-persiska, uppstod.

De tre revbenen, som björnen (Medien-Persien) hade i sitt gap, voro Lydien, som Cyrus erövrade 546 f. Kr., Babylon, som han erövrade år 538, och Egypten, som hans son och efterträdare Kambyses underlade sig 525.

Sålunda gick allt, som säges om det bjömliknande andra djuret (motsvarande väduren) i noggrann uppfyllelse: djuret reste upp sin ena sida (väduren hade två horn, liksom bild- stoden två armar), det hade tre revben i sitt gap mellan tänderna, och till det blev sagt: »Stå upp och sluka mycket kött!» (Dan. 7:5).

Att sålunda även enskildheter, såsom här det inbördes förhållandet mellan Medien och Persien, blivit genom enkla sinnebilder så tydligt framställda, länge innan händelserna ägde rum, det är ett av de mest övertygande bevisen för, att den bibliska profetian är inspirerad av en allvetande ande.

Det grekiska världsväldet.

Men tiden kom, då även detta andra världsmakts-vilddjur i kampen om världsherraväldet måste giva vika för ett annat, som plötsligt uppträdde på skådeplatsen — det tredje dju- ret, som skulle »råda över hela världen» och som motsvarar bildstodens »buk och länder av koppar» samt det panter- liknande djuret, var Grekland.

Den snabbhet, varmed det grekiska världsväldet upprät- tades, framställes träffande av de fyra fågelvingar, som

han anses ha varit en rättrådig regent. Oin hans död finnas två olika uppgifter. Enligt den ena skulle han ha funnit sin död 529 under ett fälttåg mot massageterna, som bodde nordöst om Kaspiska havet. Detta skytiska folkslags drottning Tomyris skulle, berättas det, ha låtit av- hugga hans huvud och kasta det i en med blod fylld säck, "på det att han en gång skulle få tillfredsställa sin blodtörst". Enligt en annan uppgift blev han dödligt sårad i ett slag mot denbikerna i nordöstra Iran och begravdes i Persiens gamla huvudstad Pasargada, där Alexan- der den store besökte hans grav. I närheten av byn Murghab (i Far- sistan) finnes emellertid ännu ett väl behållet gravmonument, som man ansett vara Cyrus' grav. (Se Nordisk Familjebok.)

djuret var försett med. Väl bekant är också, hurusom Alexander den store med ojämförlig hastighet erövrade det ena landskapet efter det andra och helt krossade det medisk- persiska världsväldet. Han flög, så att säga, över Helle- sponten, trängde hastigt fram ända till Indus och Nilen, vann de stora slagen vid Granikos (334), Issos

(333) och Arbela (33 1 f . Kr.) samt fortsatte oemotståndligt sitt seger- tåg till Persien, Syrien, Babylonien och Egypten.

Detta snabba sätt, på vilket det grekiska världsväldet upprättades, är vidare mycket livligt framställt i det 8 : de kap. genom striden mellan väduren och bocken, vilka sinnebilder här bokstavligen förklaras betyda »Me- diens och Persiens konungar» samt Javans, d. ä. Greklands, konung (v. 20, 21) — konung står då som på andra ställen för rike.* Om väd- uren med de två hornen heter det först, att han stötte med hornen eller gjorde anfall »västerut [Syrien och Mindre Asien] och norrut [Ar- menien och Kaspiska havet] och söderut [Egypten, Etiopien, Ara- bien och Indien], och intet djur kunde stå honom emot, och ingen

kunde rädda ur hans våld; han for fram såsom han ville och företog sig stora ting» (v. 3, 4). Historien visar ock- så, att medernas och persernas erövringar verkligen sträckte sig till alla dessa trakter.

Därpå skildras, hur Medien-Persien slutligen likväl fann sin överman. En bock »med ett ansenligt horn i pannan» (Alexander den store) kom »västerifrån» (Macedonien) med sådan fart, att han icke rörde vid jorden, och då han nal-

Alexander den store.

* Det är också anmärkningsvärt, att Persien fordom hade en vädur och Grekland en getabock i sina riksvapen, såsom man finner aiv gamla persiska och grekiska mynt.

kades väduren, »sprang» han emot den »i väldig vrede» och »stötte till» honom och krossade hans båda horn, så att väduren icke hade någon kraft att stå emot honom. Se- dan slog han honom till jorden och trampade på honom; och ingen fanns, som kunde rädda väduren ur hans våld» (v.

5-7)-

Ingen människa hade ens efter, att händelserna ägt rum, kunnat på ett mera slående och underbart enkelt

ALEXANDERSLAGET. — Den berömdaste av alla antika mosaik- bilder, funnen i Pompeji 1831. Tavlan, vars mästare somliga antaga vara en egyptisk kvinna, Helena, som levde omkring 300 år f. Kr., anses föreställa det historiska ögonblicket, då Alexander i slaget vid Issos stormar in i det persiska högkvarteret och Darius bereder sig till flykt.

sinnebildligt sätt skildra Alexander den stores hastiga och våldsamma krigståg, i det han besegrade det medisk- per- siska världsväldet, än profeten här gör århundraden, innan händelserna ännu ägt rum. Man måste intagas av djup vörd- nad inför den gudomliga allvetenhet, som så tydligt uppen- barar sig i dylika profetior.

Den kände judiske historieskrivaren Flavius Josefus, som dog omkring år 100 e. Kr., berättar om Alexander den store,

att då han på sina snabba världserövringståg kom till Jerusa- lem, där han utanför staden blev vänligt mottagen av judarna med översteprästen som deras representant, berättade han först en märklig dröm, i vilken han sett en person, som han nu, slagen av häpnad, igenkände i översteprästen, varpå han bl. a. yttrade:

fris

GAMLA GREKISKA MYNT. — De två första (överst till höger) äro ända från 4:de årh. f. Kr., och alla framställa olika gudomlig- heter eller händelser ur den grekiska mytologien och historien. Den intressanta och värdefulla samlingen tillhör Brittiska museet.

"Jag tror, att det är genom gudomlig ledning, som jag kom- mit hit i spetsen för denna armé, med vilken jag skall besegra Darius och krossa det persiska väldet, samt att allt annat skall utveckla sig i överensstämmelse med mina planer" ("Antiqui- ties", bok 2, kap. 8).

Och då Alexander sedan på översteprästens inrådan och föreskrift gick in i templet för att offra åt Gud och överste-

prästen visade honom denna profetia i Daniels bok om att en grek skulle störta det persiska väldet, så trodde Alexander strax, att det var honom själv, som denna profe- tia syftade, på.

Men om »det stora hornet» i bockens panna, nämligen Alexander den store (kap. 8:21), heter det, att då »bocken var mycket övermodig» (gamla övers.) och »när han hade blivit som starkast, brast det stora hornet sönder» (v. 8). Hur träffande blev icke detta uppfyllt, i det Alexander,

Ruinerna efter Atens forna akropolis (fästning och konungaborg).

segerdrucken och övermodig, i blomman av sin ålder och då han stod på höjden av makt och ära, hastigt insjuk- nade i en svår klimatfeber (eller till följd av ett utsvävande levnadssätt) och dog sommaren 323 f. Kr., innan han ännu fyllt 33 år. Han var då i Babylon och hade just förberett nya erövringar. Strax förut, berättas det, kommo några sändebud från Grekland för att ägna honom gudomlig hyll- ning!

Vidare heter det, att »fyra ansenliga horn», motsvarande panterns fyra huvuden (kap. 7:6), »växte upp» i det stora hornets (Alexanders) ställe (kap. 8:8). Detta uppfylldes

därigenom, att Alexanders fältherrar Kassandros, Lysimakos, Seleukos och Ptolemaios efter hans död delade det grekiska världsväldet mellan sig »efter himmelens fyra väderstreck», såsom profeten säger, så att därav efter blodiga strider upp- stodo Kassandros' rike i väster, omfattande Macedonien och Grekland, Lysimakos' i norr, omfattande Tracien och den del av Asien, som låg vid Hellesponten och Bosporen, Seleukos' syriska rike i öster och Ptolemaios' egyptiska rike i syd tillika med Palestina och en del av Syrien.

1 den så gott som bokstavliga profetian i Dan. 1 1 : te kap. bekräftas ytterligare anförda sinnebildliga profetior rö- rande Medien-Persien och Grekland. Det höga himmelska väsen, ängeln Gabriel, som uppenbarade sig för Daniel och förklarade hans syner, fortsätter här i 1 1 : te kap. det tal, han börjat i näst föregående kapitel. Först giver Gabriel den lärorika upplysningen, att då i konung Darius' första regeringsår judarnas 70-åriga fångenskap led mot sitt slut, hade han »stått såsom stöd och hjälpare vid hans [Darius'] sida», varav framgår den betydelsefulla och genom hela historien bekräftade sanningen, att Gud ingriper i världs- händelsernas gång och länkar dessa så, att hans planer alltid, då tiden är inne, gå i uppfyllelse i överensstämmelse med profetian.

Därefter förkunnar Gabriel, att »ännu tre konungar skulle uppstå i Persien», medan en fjärde skulle »förvärva sig större rikedomar än någon av de andra, och när han har blivit som starkast genom sina rikedomar, skall han uppbjuda all sin makt mot Javans rike» (v. 2). Persiens första tre konungar voro Cyrus, Kambyses och Darius Hystaspis, medan den fjärde, som särskilt kännetecknas, var Xerxes. »Sedan skall en väldig konung uppstå, och han skall vara rådande med stor makt och göra vad han vill» (v. 3).

Denne »väldige konung» var Alexander den store, som i slaget vid Granikos besegrade Xerxes, ehuru denne, såsom profetian säger, »uppbjöd allt mot Greklands rike». Därpå fortsätter ängeln :

"Men knappt har han uppstått, så skall hans rike brista sönder och bliva delat efter himmelens fyra väderstreck ; och det skall icke tillfalla hans avkomlingar eller förbliva lika mäktigt, som det var, medan han var rådande ; ty hans rike skall omstörtas och tillfalla andra än dem" (v. 4).

Således bekräftas här den i 7 : de och 8 : de kap. fram- ställda profetian om Medien-Persien och Grekland. Och angående delningen av Alexanders världsvälde framställes här ytterligare ett kännetecken : riket skulle »icke tillfalla hans avkomlingar», utan »andra än dem». Därmed har profetian tydligen angivit även den historiska omständig- heten, att Alexanders rike efter hans död ej tillföll någon av hans avkomlingar, utan delades, som nämnt, mellan hans fyra fältherrar. Han hade heller inga tronarvingar. Tre månader efter hans död födde hans gemål Roxana en son, men både hon och barnet blevo mördade.

I fortsättningen av 1 1 : te kap. skildras först förbindelser mellan å ena sidan »konungen i söderlandet», nämligen Ptolemaios och hans efterkommande i det egyptiska riket, samt å andra sidan »konungen i nordlandet» eller Seleukos' och hans efterkommandes (särskilt Antiokus den stores) rike i norr, omfattande Syrien, Macedonien och Traden. Vidare är här även den romerska makten framställd. Se- nare delen av kapitlet åsyftar sådana händelser på »ändens tid», som vi skola betrakta i ett annat kapitel.

Det romerska järnväldet.

Så komma vi slutligen till det fjärde världsriket, det romerska, vars östra och västra delar träffande motsvara bildstodens ben, som voro av järn. Det i 7 : de kap. om- talade fjärde djuret, som hade »stora tänder av järn» och som var »övermåttan förskräckligt, fruktansvärt och starkt», som »uppslukade och krossade» och »trampade under fötterna allt, som blev kvar», är då också en den mest träffande sinnebild av samma romerska järnvälde.

Medan intet av de föregående djuren helt motsvarar nå- got naturligt djur, utan blott likna olika sådana och måste tilläggas vissa egendomligheter för att kunna såsom sinne- bilder fullt passa till motbilden, så är detta fjärde djur »olikt alla de förra djuren» samt helt och hållet onaturligt. Detta förhållande vittnar då också särskilt om gudomligt förutseende.

Det är vidare högst anmärkningsvärt, att då historie- skrivare velat karakterisera det romerska världsväldet, ha de ej funnit något lämpligare uttryck än det profetian an- vänder redan århundraden, innan detta välde ännu uppstått. Historieskrivaren Gibbon betecknar det såsom »Roms järn- monarki». Roms regering var nämligen järnhård, lik- som bildstodens ben och djurets tänder voro av järn. Med oemotståndliga krigshärar förtärde Rom sina fiender och krossade deras makt.

»Märkvärdigt är», säger med skäl en författare, »att Daniel så väl kände beskaffenheten av detta rike, utan att ens veta, att det var det romerska.» Och visserligen är det märkvärdigt. Det kan heller icke förklaras på annat sätt, än att den allvetande Guden uppenbarade för Daniel, vad som skulle ske i framtiden.

Hippolytus, som levde i 3 : dje århundradet e. Kr. och som av katolska kyrkan betraktas som helgon, skrev:

"Fröjda dig, välsignade Daniel! Du har icke misstagit dig! Allt detta har gått i uppfyllelse. Du har också talat om det förskräckliga och fruktansvärda djuret, som hade tänder av järn och klor av koppar (?) och som åt och krossade och med sina fötter söndertrampade vad som blev kvar. Redan nu här- skar järnet, redan undertrycker och sönderkrossar det allt; redan underlägger det sig alla motsträviga ; redan få vi själva bevittna allt detta. Nu prisa vi därför Gud, sedan vi blivit undervisade av dig" ("Treaties on Christ and Antichrist", del 33)-

Det romerska riket är av särskilt intresse bl. a. där- för, att det existerade på Kristi tid. Dess historia som

världsvälde räknas från 1 6 1 f. Kr., då det uppstod på läm- ningarna efter det grekiska. I berättelsen om Kristi födelse heter det, att »från kejsar Augustus utgick ett påbud, att hela världen skulle skattskrivas» (Luk. 2:1). Rom regerade nämligen över hela den då kända världen. Judéen var, som bekant, romersk provins. Och då judarnas ledare ville röja Kristus ur vägen, anklagade de honom bl. a. för att vilja sätta sig upp mot kejsaren. När han slutligen

blivit dömd till döden, ville ej den romerske landshövdingen Pilatus hava någon skuld i detta skändliga blodsdåd, utan tvådde sina händer i fol- kets åsyn och sade : »Jag är oskyldig till denne [rättfärdige] mans blod» (Matt. 27:24).

Detta hör till det mest tragiska i hela världshi- storien : Till och med en hednisk våldsmakt ville ej besudla sig med Guds rättfärdige Sons blod, me- dan den tidens religions- Hans blod komme över oss vilket fruktansvärt sätt har icke detta blivit uppfyllt såväl vid Jerusalems förstöring av romarna år 70 e. Kr., enligt Jesu egen profetia, som i hela det förskingrade judafolkets historia ända in i våra dagar!

I själva staden Rom, efter vilken hela riket hade sitt namn, blev evangelium förkunnat av både Petrus och Paulus, som båda antagas ha ungefär samtidigt (år 64) lidit martyrdöden där under kejsar Nero.

Då Rom stod på höjden av sin världsmakt, ledda alla vägar

Paulus predikar evangelium i Rom.

ledare voro färdiga att utbrista : i och över våra barn» (v. 25). På

till Rom, såsom ordstävet säger. Romerska historien lyser ock av många stora, berömda namn, såsom Augustus och Trajanus, * men den förmörkas ock av andra, såsom Gibbon säger: »Den vilde Tiberius, den ursinnige Caligula, den veklige Claudius, den grymme Nero, den djuriske Vitellius och den nedrige Domitianus äro fördömda till en outplånlig namnkunnighet.»

Om Roms vidsträckta, skräckinjagande järnmakt säger Gibbon bl. a. :

"Romerska väldet sträckte sig över en värld; och då spiran kom i en enda människas hand, blev hela jorden ett rysligt fängelse, där envåldsherrens fiende utan vila förföljdes. För- gäves stridde despotismens slav emot sin förtvivlan. Nödsa- kad, antingen att bära en gyllne boja vid kejsarens hov eller i landsflykt framsläpa sitt olyckliga liv, avbidade han i tyst- het sitt öde i Rom, i senaten, på ön Seriphes hiskliga klippor eller på Donaus islupna stränder. Motståndet hade varit för- därvligt, flykten omöjlig. Överallt hindrade ofantliga land- sträckor eller hav hans fortkomst. Varje ögonblick lopp han en oundviklig fara att upptäckas, gripas och överlämnas till sin uppretade herre. Varthelst han på andra sidan om riks- gränsen kastade sina irrande blickar, visade sig för honom blott världshavet, ödemarker, fientliga folkslag, ett barbariskt språk, vilda seder eller ock beroende konungar, färdiga att köpa kejsarens ynnest genom en olycklig flyktings uppoffran- de. Var du ock må vistas, säger Cicero, till den landsför- viste Marcellus, förgät icke, att segrarens hämnd allestädes hinner dig" (Historia om romerska kejsardömets avtagande och fall, del i, kap. 6, sid. 124, 125).

Ett blad ur martyrhistorien.

De kristnas fruktansvärda lidanden och martyrskap un- der det gamla hedniska Rom utgöra ett särskilt kapitel 1 den äldsta kristna kyrkans historia. Det var för det första genom den romerska »draken», som »den store draken»

*"Bliv lyckligare än Augustus, bättre än Trajanus!" brukade romer- ska senaten tillropa varje ny kejsare.

satan sökte bringa världens Frälsare om livet, redan då Jesus var ett litet barn i Betlehem (se Upp 1 . 12: 1 — 4; Matt. 2:16). Och det var under hedniska Rom, som Kristus slutligen led korsets bittra död.

Men det hedniska Rom blev också satans villiga verk- tyg, då det sedan gällde att söka utrota Kristi efterföljare. Stefanus, som omtalas i Apostlagärningarna (kap. 6 och 7), blev den förste, som med sitt liv fick besegla sin kristna

PÄ*

Ifc f

tro. Och apostlarna Paulus och Petrus ledo martyrdöden i själva huvudstaden Rom, enligt vad traditionen förmäler. Från den blodtörstige kejsar Neros tid till den mera kristendomsvänlige kejsar Konstantins dagar ledo, enligt historien, miljoner kristna martyrdöden på många olika sätt. På Roms stora amfiteater, där strömmar av kristnas blod flutit, blevo de till Neros och den barbariska mäng- dens förnöjelse sönderslitna av vilda djur (såsom närstående märkliga bild på ett så intrycksfullt sätt visar). De blevo insydda i säckar tillsammans med brännbara ämnen och antända för att sålunda i nattens mörker tjäna som fack- lor på Roms gator eller också i Neros trädgårdar för att här under de lidelsefulla förlustelserna tillfredsställa den

mest djävulska grymhet. Och på många andra sätt blevo de torterade och dödade. Roms katakomber vittna än i dag på sitt stumma, men vältaliga sätt om vad de kristna fingo lida på den tiden.

»Kristus eller Diana?»* -- Antingen det ena eller det andra. Det betydde mycket och kostade mycket då att i sanning tro på Kristus och följa honom. Men miljoner — bland dem även unga gossar och unga flickor, såsom bilden på sid. 92 visar — voro villiga att gå i döden för sin Mästare och sin tro, ja, de gjorde det med glädje, »Och de övervunno honom [Guds och sanningens dödsfiende] i kraft av sitt vittnesbörds ord; de älskade icke så sitt liv, att de drogo sig undan döden» (Upp. 12: 11). Och »mar- tyrernas blod är kyrkans utsäde».

Vilka lärdomar för vår tids kristna bekännare innehåller icke martyrhistorien!

Det järnhårda romerska världsväldet var visserligen »över- måttan förskräckligt, fruktansvärt och starkt», och dess blod- drypande historia utgör i sanning en noggrann uppfyllelse av profetian. Här bör emellertid märkas, att det är ej blott det hedniska, utan fast mer det påvliga eller s. k. »kristna» Rom, som befläckat historien med blod. Detta senare är ock särskilt framställt i profetian, såsom vi skola se längre fram.

Men även denna fjärde vilddjursmakt skulle en gång kros- sas. Profeten säger, att såsom fötterna och tårna på bildsto- den voro »delvis av krukmakarlera och delvis av järn», så skulle riket vara »söndrat», men hava något av »järnets fast- het». »Och att tårna på fötterna voro delvis av järn och del- vis av lera, det betyder, att riket skall vara delvis starkt och delvis svagt» (v. 42). Mot slutet av sin historia skulle alltså Rom förlora sin järnstyrka -- ett svaghetstillstånd, sinne-

sus ^tT ; T, ^i k"""""? ^^^^ som d -"l

liEeu t -'I 00 " h , e,a Vär j de ™ " (A Pg' J 9 :2 7). Dianas tem- at' kl \Tl 1 »Är 1 * 0ch d >' rb -'. att det räknats för ett

"världens sju underverk".

bildligt framställt genom en blandning av lera, skulle in-

^ Det är nu också ett väl känt historiskt förhållande, att det romerska riket, efter att hava existerat som ett samman- hängande världsvälde i närmare fyra hundra år, började efter denna tid ohjälpligt sönderfalla. Genom de från norr in- trängande barbariska folkslagen inkom ett främmande svagt element — »krukmakarlera» — som icke kunde samman- smälta med den järnvilja och den järnkraft, som känne- tecknade det romerska kejsardömets lagar och seder, utan tvärtom verkade upplösande och söndersprängande, och det därför, att Rom redan genom inre moraliskt förfall var försvagat.

Profetians underbara detaljskildring.

Såväl de tio hornen på det fjärde vilddjuret (kap. J:J) som de tio tama på bildstoden föreställa de delar, i vilka det

romerska världsväldet skulle sönderfalla. * Detta är då åter en sådan detalj i profetian, som är särskilt ägnad att stärka tron på att den är inspirerad av en allvetande ande — såvida även denna detalj fått sin uppfyllelse i historien.

Vi äro således berättigade att antaga, att det romerska världsriket skulle komma att sönderfalla eller uppdelas i tio delar. Det heter också i förklaringen över det fjärde djuret: »De tio hornen äro tio konungar [eller riken], som skola uppstå i det riket.» Man bör då heller icke förvånas över det förhållandet, som dock, mänskligt sett, är högst förvånans- värt, nämligen att historien nämner just tio barbariska folk- slag, som i rask följd från norden inträngde i det västro- merska riket och av vilket de alla, likt hungriga vargar och

* Bildstoden, som föreställer en människa, kan ju antagas naturligen nL,, \°f tar .r J tarn ? omtalas också särskilt — även om ej antalet 5 J! : V iY m a i dCt smnebild!i sa djuret förklaras hava tio horn, det terligen ej HmTes '"" ^ någ0t naturli e t dj^ med tio horn ve-

under inbördes strider, ryckte till sig var sitt stycke. Dessa folk, den ungefärliga tiden för deras infall samt de delar av Rom, som de underlade sig, voro följande, enligt de uppgifter, som Gibbon* m. fl. historieskrivare lämna:

1) Alemannerna (år 351) i norra Schweiz, Schwaben och Elsass-Lothringen, nuvarande Tyskland, "Alemagne".

2) Frankerna (357) i Gallien, det nuvarande Frankrike och Belgien.

3) Burgunderna (476) i västra delen av Schweiz samt i Rhones och Rhens dalar i sydöstra Gallien, nuvarande Schweiz.

4) Sveverna (466) i den del av Spanien, som nu utgör Portugal.

5) Vandalerna (455) i Norra Afrika med Kartago som huvudstad.

6) Västgöterna (466) i Spanien och sydvästra Gallien.

7) Anglerna och saxerna (449) i England, "Angelland".

8) Östgoterna (489) i Pannonien, nuvarande Österrike.

9) Langobarderna (453) i Noricum vid nedre Donau mellan östgoterna och alemannerna.

10) Herulerna (475) i Italien.

Under såväl den tid, dessa olika folk gjorde sina er- övringar, som senare förekommo naturligtvis många för- ändringar, vilka dock icke i nämnvärd grad inverkat på landområdena och alls icke på antalet delar, i vilka väst- romerska riket först delades. I trots av dessa förändringar, säger dr Guinness, »var antalet grundlagda riken åter och åter just tio». Samme författare nämner också följande tio riken, som på senare tider motsvarat dessa äldre väst- romerska områden: Italien, Österrike, Schweiz, Tyskland, England, Holland, Belgien, Spanien, Portugal.**

De barbariska folkstammarnas inträngande och härjningar i västromerska riket voro visserligen också att betrakta som ett »Guds gissel», såsom särskilt hunnerkonungen Attila blivit kallad. Överallt, där de drogo fram, spredo dessa Nord- europas rovlystna krigarskaror död och förödelse omkring

* Se Historien om romerska kejsardömets avtagande och fall, de tre första banden. ** "Divine Programme", sid. 31c; — 321.

sig Därom erinrar än i dag ordet »vandalism», som syftar på vandalernas framfart. Det romerska riket hade också på den tiden sjunkit till ett sådant djup av andligt och moraliskt fördärv, att dessa hemsökelser kunna betraktas som en naturlig följd därav.

Ett varnande exempel för våra dagars stormakter.

En författare säger i Aftonbladet rörande det romerska väldet såsom ett varnande exempel för våra dagars stormakter :

"En gång hade Rom blivit så mäktigt, att det lagt så gott som hela den då kända världen under sitt ok. Romarriket lyckades häri genom sin hänsynslöshet i uppträdandet, genom att i tidernas längd ingjuta hos alla främmande folkslag den övertygelsen, att Rom var oövervinneligt, genom att sätta en sådan skräck i allt levande, att blotta nämnandet av Romas namn verkade som en trollformel: mot Roms legioner kunde icke människor kämpa. Rom var världens härskarinna, det var så bestämt i höga gudars råd. Men det kom till sist en dag, då en blond, storvulen folkras, som vuxit upp nordanpå, begynte röra på sig. Den var nog hänsynslöst djärv att finna sig för trångbodd, den bjöd de romerska legionerna spetsen för att få utrymme och luft. Och den segrade. Vad följde sedan? Tron på Romas oövervinnelighet var knäckt, kuvade folk reste sig. Romas världsherravälde var icke längre en trolldom. Nu såg man, att det — för att begagna ett mo- dernt uttryck — länge ej varit en bluff, att romarriket var en koloss på lerfötter. Och när dessa slogos undan, föll det i grus och spillror."

Det gick således alldeles som profetian århundraden förut sagt, att det skulle gå — Rom föll i grus och spillror. Kolossen på lerfötter (bildstoden, som Nebukadnessar såg i sin dröm) omfattar emellertid alla världsriken — de skola ock alla slutligen i grund krossas och deras våldsmakt för evigt upphöra.

Profetian om det romerska rikets lämningar berör på ett mycket intressant och träffande sätt den nationella splittring och de oförenliga element, som särskilt känneteckna

våra dagars nationer. Det tillstånd, som skulle uppstå, då den romerska världsmakten sönderföll, och som skulle fortfara, tills alla världsmakter slutligen gå under, skildras i föl- jande profetiska ordalag :

"Och att du såg järnet vara blandat med lerjord, det bety- der, att väl en beblandning där skall äga rum genom män- niskosäd, men att delarna likväl icke skola hålla ihop med varandra, lika litet som järn kan förbindas med lera" (Dan.

2:43)-

l»*Ätl«t|lt!f

;ai him

COLOSSEUM, det gamla Roms största och praktfullaste amfiteater, med sittplatser för 50,000 (enligt äldre beräkningar 87,000) människor.

Vilken träffande framställning av den nationella upplös- ning och splittring, som varit rådande, allt sedan Rom sönder- föll, och som råder särskilt i vår tid. Uttrycket »en beblând- ning . . . genom människosäd» syftar tydligen på de så all- männa släktskapsförbindelserna, som uppstått genom gifter- mål mellan de olika europeiska furstehusen. Att denna »beblandning» emellertid icke förmått och allra minst i våra dagar förmår att »hålla ihop» de olika staterna, det är uppenbart. Och var icke detta tillstånd av söndring och splittring, som profeten förutsade för omkring 2,500 år sedan,

den politiska orsaken till världskriget? Men heller inga — vare sig politiska, sociala, religiösa eller andra — samman- slutningar synas nu mera kunna »hålla ihop». Och varom vittnar det så sorgliga nutidsförhållandet, att de äktenskap- liga skilsmässorna tilltaga i så förfärande grad? Sanner- ligen leva vi nu, sinnebildligt talat, nere i kolossens järn- och lerfötter — i en söndringens och splittringens tid så- som aldrig förr I

Märkligt är det då också, att trots alla försök, som under tidemas lopp varit gjorda, såsom t. ex. av Karl den store, Karl V, Ludvig XIV och*Napoleon, och trots nämnda släkt- skapsförbindelser det aldrig lyckats — och kommer heller aldrig att lyckas — att på ruinerna av det romerska världs- väldet eller av dettas lämningar uppbygga en ny världsmakt. Alla sådana försök måste, så att säga, stranda mot pro- fetians oryggliga klippa. Ett enda ord av Gud är mäktigare än alla världens makter tillsammans. »Härintill skall du komma, men icke vidare, här skola dina stolta böljor lägga sig» (Job 38: n).

Roms anda i vår tids Europa.

Roms järnhårda våldsanda finns visserligen åtminstone delvis kvar i Europa, men järn kan icke blandas med lera. Nationerna »skola icke hålla ihop med varandra». Dr B. Fjellstedt säger i sin förklaring över dessa profetens ord:

"Järnet är den hårda, härskande, ihärdiga romerska andan som ännu råder i alla länder, som tillhört det romerska riket eller statt under dess inflytelse. I alla kristna länder i Europa härskar ännu det hedniska Roms anda, mycket mer än kris- tendomens anda, i uppfostran och bildning, i lagar och inrätt- ningar. Var kyrkas flesta lärare känna också Roms författ- tare bättre an de känna bibelns. Järnet är ännu kvar; men det ar blandat med andra beståndsdelar, så att det romerska riket, fastan dess anda ännu är kvar, dock icke utgör nåran sammanhangande världsmakt. Det mesta av järnets planta är ännu kvar 1 påveläran och påvedömet."

Det anmärkningsvärda förhållande, som dr Fjellstedt här framhåller, nämligen att »det hedniska Roms anda» gör sig gällande i kristna länder t. o. m. »mycket mer än kristen- domens anda», liksom ännu romerska »påveläran och på- vedömet» kunna spåras i den protestantiska kristendomen, det tillhör egentligen de religiösa problemen, som vi skola betrakta på annat ställe.

Ruinerna på Forum romanum i gamla Rom.

Det har tvivelsutan också sin betydelse, att bildstodens beståndsdelar allt mer försämras : det babyloniska guld- huvudet efterföljes av allt mindre värdefulla metaller, tills slutligen dess fötter bestå av en oförenlig blandning av jämförelsevis obetydligt värde. »Man kan ock», säger kom- minister P. Peterson i »Bibeltolken», »anse de olika me- tallerna beteckna det sjunkande sedliga tillståndet och det med detsamma stigande fördärvet i hedendomen, den sig mer och mer uppenbarande hårdheten och motståndet mot Guds rike» — och detta tydligen även i kristenheten.

Konst och sedefördärv.

En annan lärdom, som här ligger osökt nära till hands, är, att varken materiell rikedom eller s. k. »sköna kon- ster» visat sig kunna i sedligt avseende förbättra män- niskorna eller bibringa dem sann bildning. Det är så sant, som en författare säger:

"Rom var aldrig djupare sedefördärvat och avskyvärt, än då det ägde en Michael Angelo, som byggde S : t Peterskyrkan, och en Raphael, som prydde Vatikanen med sina freskomål- ningar. Frankrikes huvudstad var aldrig mer lik Rom, än då le Grand Monarche Ludvig den XIV tjusade världen med sitt lysande hov och de stora mästarna från varje land prydde slotten i Fontainebleau och Versailles samt Louvren med kon- stens allra skönaste alster. Och i dag, om vi skulle vilja upp- söka somliga av de mest okunniga, ogudliga och sedefördär- vade bland hela den europeiska befolkningen, så skulle vi finna dem i skuggan av byggnader, vilka för sin skönhet och här- lighet äro världens förvåning. . . . Under tre hundra år har den högsta konst gjort mindre till att bilda och höja det allmänna folket i Rom och Neapel, än som kunnat ske på ett år medels läseboken och nya testamentet."

All tillbörlig ära åt all sann konst! Den erbjuder män- niskan mycken njutning. Kristendomen är heller ingalunda oförenlig därmed. Tvärtom. Men såsom medel i och för sig till den sedliga och andliga lyftning, som världen står i behov av, ha konst och vetenskap under tidernas lopp visat sig vara fullkomligt odugliga. Och de visa sig vara det ej minst i vår egen tid, då emellertid konsten synes inskränka sig till mer eller mindre skicklig efterapning av gångna tiders mästare — såvida man ej i stället övergår till det mest meningslösa och löjliga och dristar benämna det »modern konst»! Då konst och vetenskap ställas i ondskans och sedeslöshetens tjänst, bli de emellertid till den största förbannelse i stället för välsignelse.

Nej, den räddning ur det djup av andlig fattigdom, vari världen nu mer än någonsin befinner sig, kan komma blott

från ovan — endast den store Mästaren från Nasaret och hans evangelium kan frälsa människan ur hennes andliga och sedliga fördärv.

Världsväldenas undergång.

Det kan således mycket sanningsenligt sägas, att de på varandra följande världsväldena äro en koloss på 1 e r f ö 1 1 e r. Och just de lämningar av den sista världsmakten, den romerska, vilka återfinnas i de europeiska staterna, utgöra den sönderfallande eller rättare absolut oförenliga järn- och lerblandning, varmed det stora nationella världsdramat skall avsluta, såsom profeten omedelbart säger, i det han för- klarar den världshistoriska drömmen för konung Nebukad- nessar :

"Medan du nu betraktade den [bildstoden], blev en sten lösriven, dock icke genom människohänder, och den träffade bildstoden på fötterna, som voro av järn och lera, och kros- sade dem. Då blev på en gång alltsammans krossat, järnet, leran, kopparen, silvret och guldet, och det blev såsom agnar på en tröskloge om sommaren, och vinden förde bort det, så att man icke mer kunde finna dess plats. Men av stenen, som hade träffat bildstoden, blev ett stort berg, som uppfyllde hela jorden" (Dan. 2: 34, 35).

"När askan från krossade välden av himmelens vindar förströs, och alla de märken, I ställden, förfalla som bortglömda rös — då stiger Guds himmelska rike, de troendes hem och hopp, den eviga morgonens like, ur böljande havet opp."

MILITÄRVAKTEN VID FREDENS TEMPEL. — Ovanstående bild, som är en reproduktion av en märklig tavla, till vilken ex- kejsar Wilhelm II gjort skissen, visar, hur kejsaren i sin makts dagar i överensstämmelse med militärstaternas allmänna uppfattning ville ställa vakt vid fredens (pax') tempel och sålunda värna konst och vetenskap mot krigets demoner — detta väpnade "värn", som utlöste sig i världskrigets fruktansvärda förödelse !

DEN STORA VÄRLDSKRIGSKATASTROFEN.

"O fasa, fasa, fasa! Intet hjärta

kan dig fatta, ingen tunga kan dig nämna!" (Shakespearv).

VÄRLDSKRIGET, denna »den största katastrof sedan syndaflodens dagar», med sitt omätliga avgrundsdjup av tårar och kval, av nöd och död, utgör i sanning ett problem, över vilket människorna säkert komma att grubbla intill tidens slut. Ännu synes dock ej den stora världs- brandens rök ha skingrats tillräckligt för att man skall kunna överblicka katastrofen i dess fulla omfattning och bety- delse. Här skola vi emellertid särskilt framhålla sådana synpunkter rörande krigets egentliga grundorsak och inne- börd, som sällan beaktas, men som — i biblisk-historisk belysning — visa sig innebära de största och allvarligaste lärdomar med hänsyn till världens nutid och framtid. För övrigt skola vi lämna en kortfattad, överskådlig översikt av krigets omfattning och följder, så långt dessa nu kunna an- givas, tillika med sådana uppgifter från detsamma, som

bland allt det ändlösa, man läst och hört om kriget, torde vara särskilt värda att minnas.

Vad är krig?

Meningarna om vad krig är torde ingalunda vara så delade nu, som de voro före världskriget. Den namn- kunnige preussiske generalfältmarskalken von Moltke, som ledde kriget mot Frankrike 1870—71, menade, att kriget var ett »viktigt moment i världsordningen» och att människo- släktets blod utan en sådan åderlåtning skulle förskämmas. Vid världskrigets början och så länge som möjligt under dess gång fanns det ännu många, som tyckas ha hyllat Moltkes uppfattning. Visserligen behövde den europeiska kulturen eller — för att tala med Moltke — mänsklighetens högst orena, sjukdomsfyllda blod renas. Men finns det nu nå- gon, som verkligen anser, att världskriget var det reningens och pånyttfödelsens blodbad, som behövdes ? Ack nej ! Hellre tävlar man nu om att beskriva krigets fruktansvärda för- bannelse och helvetiska innebörd, men finner det vara obe- skrivligt, såsom William Shakespeare i ovan anförda ord utbrister i sitt drama »Macbeth».

Den, ej minst för sin djupa religiositet, högt aktade skal- den Zacharias Topelius gav på sin tid ett sådant svar på frågan, vad krig är, som nu torde allmänt godkännas. Han sade :

"Krigen äro de mänskliga passionerna ordnade i system. Krigen äro hat och mord. Krigen äro nöd och död. Krigen äro lögn och svek. Krigen äro den starkes övermod och den svages förödmjukelse. Krigen håna Guds lagar och trampa människornas lagar under fötterna. Dess fana är våld och dess fältrop lika osant och orättfärdigt som Napoleons ytt- rande, att Gud alltid håller med de flesta kanonerna och de starkaste bataljonerna. Krigen vittna om vilddjuret i männi- skan. Krigen äro den brutala vandringsstaven, som går ige- nom alla tidsåldrar såsom ett bevis på människans fall.

Du, som förhärligar krigen, har du någonsin sett en val- plats under och efter slaget? Känner du fältlasarettet? Ja

, *>

£&&&£>£

>-----swt

ft i

. - - ./j»£»»|j!£

KRIGETS INTERNATIONELLA SKÖRDEMASKIN.

de döda hava ro, men har du räknat krymplingarna och mat de efterlevandes tårar? Känner du den kraft, som har gått till spillo? Vet du, huru mycket bröd, som har slitits trän de hungrigas läppar för att kastas bort?

Härjade åkrar kunna åter besås, nedbrända stader och byar kunna åter uppbyggas, men i släkternas glesnade leder satta krigen ett stort brännmärke av förvildmng och sedligt tordarv.

Och såsom en annan författare säger:

"Krig är död och nöd och fasor, krig är slakt och mänskotrasor, krig är djup och nattsvart sorg båd' i koja och i borg; tårar, hunger, pest och kval, smärtoljud i tusental; skövlade och brända byar, svarta gårdar, röda skyar."

Äro dessa svar på frågan: »vad är krig?» riktiga — och vem vill nu förneka det? — hur kan då kriget harmonie- ras med kristendomen?

Och kan allt detta sägas om krig i allmänhet, hur mycket mera då om världskriget !

"Förbannelse över kriget!"

Låt oss för resten som exempel höra vad en, som varit med — en av de olyckliga krigsinvalider, som transporterades genom vårt land, en tysk soldat — har att säga, enligt en skildring i Svenska Morgonbladet, ur vilken vi anföra föl- jande :

" 'Förbannelse, förbannelse och åter förbannelse över kri- get! Det har ödelagt mitt liv och mina kamraters här. Ser ni hela detta tåg fullt av krymplingar eller på andra sätt de- fekta. Och där bredvid ser ni ett annat tåg, det österrikiska, även det fullt av krigets offer. Ser ni de unga, stora, starka karlarna ! Ser ni, hur de blinka, hur de hoppa, hur de krypa, hur de famla sig fram! Krigets offer! Förbannelse Över kriget !'

Den unge soldaten står på vänstra foten och lutar överkrop- pen tungt mot fönsterkarmen. Högra benet är borttaget ända

uppe vid bålen. Det bleka, magra ansiktet skvallrar om fruk- tansvärda lidanden och sorger.

'Vi voro fyra bröder, som på en gång gingo ut i kriget', fortsätter han. 'En är död på västfronten, en är fången hos engelsmännen, en är försvunnen, och så jag . . .

Hurudant är kriget? frågar man oss. Hurudant? Ohygg- ligt, fasansfullt! Och fasan går inte över; den sitter kvar här inne, ser ni, innerst inne i hjärtat. Och där kommer den att sitta, så länge jag lever. Vad som än kommer att hända mig här i livet, om framgång, om rikedom, om allt gott skulle

"KRIGETS APOTEOS" (förhärligande). — Tavla av ryske batalj- målaren V. Vereschtschagin (d. 1904), som med sin konst, vilken väckt stort uppseende över hela världen, igångsatte en fredspropaganda.

komma mig till del, aldrig, aldrig blir jag lycklig mer. Ser ni, jag kan inte glömma!"

Så berättar han, hur han vid ett anfall utanför Warschau rusade fram som en vansinnig, under det han ömsom sköt, ömsom stack med bajonetten och slog med gevärskolven, tills han plötsligt kände en häftig smärta i benet, föll och blev medvetslös, tills han vaknade på ett ryskt fältlasarett som fånge. Och så avslutar han sin rörande skildring:

"Jag har varit med på tre olika fronter, i Frankrike, i Po- len och i Galizien. Så jag har mycket för mitt minne. Vi ha tågat förbi gårdar, byar och städer, ödelagda av brand eller skjutna i spillror. Jag har sett män, kvinnor och barn

mördade eller lemlästade på det hemskaste satt Jag har sett högar av lik, stora berg av lik. Jag har sett kraftiga unga män, som gått alldeles bredvid mig, på ett ögonblick förvand- las till oformliga köttklumpar. Det kan inte beskrivas allt det namnlösa elände, som kriget medför. Förbannelse över kriget!

Världskrigets blodsoffer.

Det är naturligtvis mycket svårt att med exakta siffror uppgiva, vad kriget verkligen kostat, vare sig i människoliv, penningar eller egendom. Värdet av människoliv tillika med det mänskliga lidande, världskriget medfört, kan helt enkelt icke angivas i siffror. Det hör till det onämnbara och ovärderliga. Emellertid har man nu hunnit lämna de siffer- uppgifter, som äro möjliga att lämna, och dock skilja olika uppgifter sig mer eller mindre från varandra, tydligen bero- ende delvis på det håll, de komma från. I den ameri- kanska tidskriften »Current History» för februari 19 19 har mr Walter Littlefield uppställt jämförande uppgifter över de olika krigförande staternas deltagande styrkor och för- luster, vilka uppgifter torde i allmänhet få anses vara så tillförlitliga som några. »Detta är ett försök», säger nämnda tidskrift, »att klarlägga krigets kostnader med hänsyn till de under själva kriget dödade, sårade och saknade». Vi återgiva detta »försök» å närstående tabell.

Härtill komma, enligt samma källa, polackerna, som del- togo på de allierades sida, med 150,000 man; tjeckoslo- vakerna, som kämpade i Sibirien, Frankrike och Italien med 180,000, och kung Hedjas, som stred mot turkarna med 250,000 araber, vilka tre deltagare tillsammans således ut- gjorde en styrka av 580,000 man.

På de allierades sida stodo alltså tillsammans 39,676,864 man mot centralmakternas 19,500,000. Och alla de i

världs- kriget deltagande (eller mobiliserade) arméerna uppgingo så- ledes till nära 60 miljoner man. Av dessa blevo nära 8 miljoner (mer än hela Sveriges befolkning) dödade, och

C^l>-OC:OOOOOO0O

-o

ffiOCOO

C— 50

tfl

lOiOOQOOwOOOOO

cor-COOOOCMOOOOO

CDO-*G

— ~r :

1

R"§

c

t-O^C

cmtj^ :

11

i' X C 2 C iO OiO(NOh

-

'

CO 1-H -* o

CM^-tT

O"

CO i-i CO o

-rf* 50 :

Ss

CMOiTSCO i-t Tf -^H i-H

X

O CM CM O

iOt*__

co ^ca di

c

CO iO i-H

cm ea

OS

?

1-t»

o

ii

MNOOOOCOOOOOO

Bfl

(NOiflO

t— O

os

t

to

•a

CO CO O O O O O O O O O

:-

(MOCMC

-# .X

a

cococoqqq o o o o cm tj7 o co~ eo o o" öoVifj

u

ifiO 00 o

cm r-Toc5

M

HtDilOHO 00 O -^

.-

C— i— 1 i— t CO

cm qo :

C/3

CO -^ CO »O i-l

-

t» CN iH

r l® :

u

i-T cm"

-t

1

t-T

CM |>

Q

≤

os w

CO

CO»OOOOOt-OQOOO

.-

coocno

Ml.

Cl

nOQOQogOQOögg

-*cooqqc^ o o © © o

^ornc

Tti uj :

a

r-

i-^O co^o

iOst :

tsN io"^ o d dcoodiri

Ifi

co o ef o"

.o ^h~ :

J

to

Cl CO t— ** CO lO f^CTH^H

fr-

CO O ICO t-

O GO

5

O

nqqoi ci i-H

~

CO CM i-H id

»S i

cm ef *-#

r

co"co

t^GO i

S

CO

≤

COiOOOOOOOOOQO

00

"# o -* o

00»

rt

rHCpOOÖOOÖOOO©

c-

og«5

cm o :

•a to

ooo coo OOCOOOOO o

—

co <» ;

Z

Q

NCTinodd ©" of cd ud t£

T.

^^ i

OS

OS

w p

co a: ao co cm © OCN rH

cc

1-1 / '

CD CO Tt< C» OJ CO

oc

ffl

CO CC Ol CO

c; t* :

Z

©

iH r-l

Tji

e

&

» H

CM~I>

• O

p

CO

3

-o

s s

^OOOOOOOCOQOO CMOOO©© O O-*©©©

—

i

oc o o

0"^H

< z

OS

o

u.

-T

a

o o o o

o»

=ä |

OOOOOOOOCOOOO

r- © © © to oOiftOiono

o

o o o o o o o" ö

occ ; ö » •

bl

l>

la

o o o o

o t*

B) -O

Q |

CMiOiOvqeiOQOt-C- WH

tc

q_iq^cD

IQ i-H

Q • Z

I

TjTf-"l> »O ef

r

»HiCS HH

os» i

u

1-1

K

u

1—1

i-rifl

: <

o

O

≤

H

J

uJ

Q

H

w

O

as

W

to

Q

-J

os

<<

c

≥

rt

l_l

W1

—

c:

1>

bo

u

Q

_o SS

« £ a.

Om h

U-CQP-

c

c fl. b

s

DC

c

c-

'1

> 0=

-I

C -i

.1

I

£

o SJ ^

O u

tu

t!

E E c?

•0

^* v

≥

c D

i C 'C c

1-1 c:

v b

Ötf

1

1 É

CD f— '

mer än 18 >/ 2 milj. sårade, av vilka 6 miljoner eller närmare 30 procent betraktas som människovrak för alltid.

Häri inberäknas då endast soldater, som dödades eller sårades, medan den civila befolkningen fick lida t. o. m. mera än soldaterna, ej blott därigenom, att den till stor del var direkt utsatt för krigsvapnens död och ödeläggelse, utan även genom hungersnöd, sjukdomar och massakrer. Så blevo, enligt samma källa, 692 amerikanare och 20,620 engelsmän dödade till sjöss; 1,270 engelsmän, kvinnor och bam inberäknade, blevo dödade genom luftanfall; 30,000 civila belgier och 40,000 fransmän blevo på olika sätt be-

Bild från de turkiska massmorden på armenier.

rövade livet samt 7,500 neutrala dödade av u-båtar. Alltså tillsammans 100,082 civila dödade genom själva kriget.

Vidare blevo i följd av kriget eller under detsamma till- sammans 4 miljoner armenier, syrier, judar och greker massa- krerade av turkarna eller dogo av hunger och umbäranden. Och 4 miljoner flera dödsfall än vanligt ägde rum till följd av sjukdomar, som förorsakades av kriget, medan I »°8S>45 1 serber dogo genom sjukdom (eller omkommo på andra sätt) såsom en följd av kriget. Alltså tillsammans 9,185,533.

Världskrigets totala förluster i döda uppgå således till 7,781,806 soldater och 9,185,533 civila eller till- sammans 16,967,339 döda.

»Men icke heller detta är allt. Vem kan beräkna de miljoner människoliv, vilkas ben äro strödda omkring på vägarna i Polen (och annorstädes) eller också fylla de bol- sjevikiska bårhusen ?»

Ja, och vem kan, fråga vi vidare, beräkna det antal — — ioo-tusental och miljoner — särskilt barn i Tyskland och Österrike, vilkas liv blivit och fortfarande bliva ut- pinade eller förkortade genom hungerkriget eller genom den brist på livsmedel, som är en direkt följd av kriget?

Och vem kan sedan mäta de tårar och räkna de brustna människohjärtan, som kriget vållat och som lagt så många människor i en förtidig grav ?

Endast en allvetande Gud, som ser allt och känner allt, vet till fullo, vad världskriget kostat! Och hur kunna de, som äro meddelaktiga i detta vilddjurslika människoslak- tande, två sina händer rena och svara inför all världens Domare för dessa strömmar av brodersblod, som ropar till himmelen om hämnd ?

Världshistoriens största kraftmätning.

En jämförelse mellan historiens största slag och världs- kriget bidrager vidare till att visa, att detta var den ojäm- förligt största och mest blodiga militära kraftmätning, som hittills ägt rum.

Perserkonungen Xerxes förde 480 f. Kr. en armé på 880,000 man mot Grekland.

Konung Darius uppställde 334 f. Kr. 600,000 man mot Alex- ander den store.

Hunnerkonungen Attila inföll i Gallien år 451 e. Kr. med 500,000 man.

Det första korståget år 1096 räknade 300,000 krigare.

Gustaf II Adolf landsteg i Tyskland år 1630 med 13,000 man och ökade sedan sin armé till 40,000. I slaget vid Liitzen utgjorde den svenska styrkan 14,000 man, medan den kejser- liga, utom Pappenheims, räknade 12,000.

"La grande armé", Napoleons stora invasionshär mot Ryss- land 1812, uppgick till 600,000 man.

T "den stora folkslaktningen" vid Leipzig ar 1813 dispone- rade de allierade över 270,000 man, Napoleon över 150 000. I slaget vid Waterloo 1815 var de allierades styrka 67,000

TÄÄ^S" l8 7 0- 7 l hade Tyskland sammanlagt mer än en miljon man under vapen.

I slaget vid Mukden i februari och mars 1905 deltogo 300,000 ryssar och ungefär lika många japaner.

Men vad förslå ens de allra största av dessa historiens största arméer mot de härmassor, som deltogo i världs- kriget eller voro mobiliserade och som tillsammans räknade omkring 60 miljoner soldater!

Världskriget kom ej oväntat.

Vad somliga väntade såsom en naturlig följd av förhållan- dena i världen — dock utan att kunna göra sig någon föreställning om när eller hur det skulle komma eller vilken utsträckning det skulle få — det betraktade många, tvivels- utan de flesta, såsom omöjligt eller högst osannolikt. Till dessa senare hörde för det första de, som ansågo vår tids höga kultur såsom säkert medel till det ondas utrotande och värl- dens lyckliggörande. Ett världskrig eller ens ett vanligt krig — det vore en omöjlighet i vår upplysta tid. Endast fanatiska olycksprofeter och tendentiösa folkuppviglare kun- de, såvida de voro ärliga, tro därpå, menade man.

Men så var det också många religiösa, som läst sin bibel så illa eller trodde så blint på dem, som profeterade om »frid och säkerhet», att de — trots allt — menade, att t. o. m. det tusenåriga freds- och lycksalighetsriket stode för dörren. I synnerhet fick denna för det naturliga sinnet mera behagliga uppfattning nytt liv, då tsar Nikolaus II 1898 utsände sitt avrustningsmanifest och sammankallade maktema till den första fredskonferensen i Haag.

För alla, som aktade på det profetiska bibelordets ljus och tidens tecken, stod det emellertid klart, att världen ingalunda under närvarande tidsålder gick någon härlig framtid i möte,

utan tvärtom »svåra tider», såsom aposteln Paulus profe- terade (2 Tim. 3:1). Ja, de visste, att krig och folkres- ningar skulle komma att känneteckna »de yttersta dagarna» i vida större grad än någon föregående tid. Och detta visste de, därför att de bibliska profetiorna tala så tydligt därom, medan ju också utvecklingen i världen varit en säker bekräftelse på riktigheten av denna uppfattning.

Och så otvetydiga vo- ro tidstecknen, att även många, som ej betrak- tade dem i det profeti- ska ordets ljus, kunde så- som tänkande, klarsynta människor förstå, att världen gick allvarliga händelser i möte. Som exempel härpå anföra vi följande märkliga utta- lande, som tjugufem år före världskriget gjor- des av den inom lärda

kretsar väl kände profes- sorn vid Liége universi- tet, författaren av »De verkliga orsakerna till krig i Europa», m. fl. arbeten, Emile de Lave- leye i en artikel i amerikanska tidskriften »Forum» för oktober 1889:

"I (amerikanare) masten finna det svårt att förstå, att Europas stater allt jämt skola rusta och alltid ligga i tvist om några få provinser, som ej ens äro av så stor betydelse, som de territorier eder ökade befolkning årligen nyodlar. I kun- nen icke så långt bort föreställa eder, hur förfärlig och tragisk ställningen i Europa verkligen är. Något liknande ha flydda århundraden aldrig kunnat uppvisa. Envar (?) är övertygad om, att när som helst ett så fruktansvärt krig kan utbryta,

Lusitania sänkes den 7 maj 1915.

att alla föregående krig, även amerikanska frihetskriget, skola förefalla som barnlek i jämförelse med detta . . . Ingen stra- teg icke ens själve Moltke, kan förutse, hur en sådan kamp skall gestalta sig. Allt vad vi kunna säga är, att antalet dö- dade och sårade på en enda dag kommer att överstiga antalet dödade och sårade i ett helt krig under flydda tider. Aldrig förr i tiden har jorden blivit genomdränkt av sådana ström- mar av människoblod. Men ännu fruktansvärdare är, att denna strid allmänt anses vara oundviklig. Därför hålla ock nu alla stater, även de små och neutrala, på att rusta sig. Årligen

Bild från slagfältet i Frankrike.

använda de europeiska staterna, England, Schweiz och Belgien inberäknade, miljoner till anläggning av fästningar, byggande av pansarfartyg, arméernas utbildning samt ökning av soldater och vapen. Under detta ständiga hot av den fruktansvärdaste sammanstötning mellan krigsarméer, som vår planet någonsin bevittnat, är det vi leva. Och det mest utomordentliga är, att vi bli vana därmed. Vi äro upptagna med våra affärer och våra nöjen; vi rusa i hopar in till utställningen i Paris, medan vi alla säga : kanske i morgon."

Den belgiske författarens märkliga förutseende var, som vi se, grundat på den politiska ställningen, sådan den redan

då var. Och denna ställning — vad nu de yttre orsakerna till kriget angår — måste, som det synes, nödvändigtvis leda till en katastrof.

Flera exempel på hur tänkande människor anade eller väntade något så fruktansvärt som ett världskrig, kunde an- föras. Engelska drottningen Alexandra lär ha yttrat några år före kriget :

"En dag skola dessa växande härmassor och dessa ökade krigsvapen leda till en fruk- tansvärd sammandrabbning, som skall för- sänka hela mänskligheten i sorg och föror- saka även vår universelle himmelske Fader sorg."

Leo Tolstoj yttrade år 1904: »Vi rusa mot ett bråddjup, men äro ur stånd att hejda oss.» Och senare (1910) sade han: »Det är en uppenbarelse av händelser av eo ° st0] '

universell natur, som skola äga rum. Jag skådar deras dunkla konturer för mina ögon. . . . Jag ser hela Europa i lågor och blod.»

Världskrigets skuldfråga.

Mycken diskussion har förts i både tal och skrift om vem som är skulden till kriget. Och i all synnerhet haj- man nagelfarit de diplomatiska förhandlingarna under den s. k. »svarta veckan» 1914, då världskriget utbröt. Dock, som det tycks, utan att komma till något säkert resultat.

Djupare tänkande människor synas emellertid vara på det klara med, att det betraktelsesätt man anlagt, då man velat fastslå, att någon bestämd av de i kriget deltagande maktema eller någon enskild person ensam varit

skulden och kunde göras till »syndabock» för alla de andra, är allt för ytligt. Vore saken så enkel, borde frågan om krigets avskaffande ingalunda vara ett så stort problem, som den dock allmänt anses vara och som den, mänskligt sett, fak- tiskt är. Vore vissa enskilda personer som sådana ute-

slutande skulden och vore med deras undanröjande krigs- faran för framtiden avskaffad, hur enkel vore da .eke hela

såken

I stället för att ägna så gott som hela uppmärksamheten åt frågan: Vem eller vilka äro skulden? för att kunna oskadliggöra dem för framtiden, så borde resultatet kunna bliva rikare och ändamålsenligare, om man ägnade mera tid och intresse åt frågan: Vad är skulden? Ty även om enskilda personer här spelat större roll än andra och bära ett ofantligt stort ansvar, så bör det vara klart för alla, att det är ej hos personerna som sådana, man har att söka den egent- liga orsaken till världskriget. Personerna — furstar, stats- män och diplomater — äro nämligen i stort sett endast statssystemets representanter. Ofta äro de »avlyssnare» och verkställare av den allt för ofta såsom helig ansedda »folk- viljan» eller tidsandan. Om därför också dessa personer upp- träda mer eller mindre personligt och hänsynslöst och själva systemet är mer eller mindre .utvecklat, så är dock dettas anda densamma överallt. Det har därför ock så sant blivit sagt, att militarismens anda är densamma överallt. Och vill man verkligen söka utrota militarismen eller kriget — detta förbannelsens träd, som växt sig så fast och frodats så i de mänskliga lidelsernas luckra jordmån — då bör man först och främst söka reda på roten och se till, om man kan upp- rycka den. Ty lika litet som en förståndig läkare tror sig kunna verkligen bota en kronisk sjukdom genom att blott behandla symtomen eller genom att blott tillfälligt med bedövande medel stilla plågorna, lika litet och än mindre kan man befria den sjuka mänskligheten från dess ödes- digra sjukdomar blott genom några smärtstillande droppar eller genom att amputera ett finger, sinnebildligt talat. Det onda sitter djupare. Och man måste söka reda på grund- orsaken. Först sedan man funnit denna, kan man taga itu med att söka fördriva det onda — såvida man känner det verkliga botemedlet.

JS

4 fBRVg^^^B

-**"*

I • '< f 'jF~^:

)

'tik

B

^H

^ . .

4X - J ^ x

fet.

<*-v 3 m-\ \

•> »'

Bnä>'

' '^1 Hv

Cf/.

w

^^* 1 '

%Sl

föll

fcS

whi

^

t-

fl ¥

fel

IMPERIALISMEN OCH MILITARISMEN. — Ovanstående teck- ning av Hans Friedrich i "Illustrirte Zeitung", benämnd "Hand weg!" (bort med handen!) skall föreställa, hur Tyskland vill av- värja försöket att ockupera tyskt land (vid Rhen), men den kan också mycket träffande föreställa imperialismen och militarismen i allmänhet, ehuru dessa ju ock höra ihop i samma land.

Den historiska utvecklingen.

Vill man nu erinra sig, hurudan den politiska ställningen i världen var, då världskriget utbröt, skall man lätt finna, att även här gjorde sig blott lagen om orsak och verkan gällande. Under alla omständigheter kom ej världskriget som en blixt från en klar himmel. Molnen hade länge hållit på att sammandraga sig. Stundom vid hotande till- fällen hade de åter något skingrat sig, men blott för till- fället. Till slut måste det, som det synes, bliva en urladd- ning. Den ödeläggande ovädersstorm, som bröt ut i bör- jan av augusti 19 14, blev också den fruktansvärdaste, som världen någonsin skådat.

Den för sina opartiska krigsskildringar i norska och sven- ska tidningar väl kände norske kaptenen B. W. Nörregaard skrev i Aftonbladet (för den 12 okt. 1919) en artikel pm »Skuldfrågan i militär belysning», däri han, sedan han efter bästa källor redogjort för de militära förberedelser, som träffades av såväl ententen som centralmakterna under den s. k. »svarta veckan», säger bl. a. :

"Utvecklingen hade så länge gått mot världskrig, att varje land måste räkna med möjligheten av ett sådant."

Och i norska »Morgenbladet» skrev samme militärför- fattare bl. a. såsom svar till en framstående politiker:

"Ni betraktar kriget som en enskild, isolerad händelse. För er börjar det med den svarta veckan eller tidigast med mordet i Sarajevo. För mig är kriget avslutningen på en historisk utveckling, vars rötter ligga långt tillbaka. . . Vi se, att krigsplantan under decennier närts av långa och djupa röt- ter. Men att den slog ut i världskrigets röda blomma, därtill bära icke blott rötterna* skuld, utan även i ännu högre grad

* Som "rötter" nämner kapten Nörregaard Elsass-Lothringens över- lämnande till Tyskland 1871, Frankrikes revanchetanke samt Frankri- kes förbund med Ryssland och England, tyska flottbygget, Englands inringningspolitik", rivalitetsförhållandet mellan Österrike och Ryss- land, "Balkanroten" o. s. v.

jordmånen, vari den växt. Denna kallas den 'europeiska jäm- vikten'. Denna jordmån var lucker och genomarbetad av 'storpolitikens' spadar och dessutom mer än tillräckligt bevatt- nad genom diplomaternas intrigsprutor och underminerad ge- nom kapprustningens mullvadar. Allt detta gav krigsplantan sådana växtmöjligheter, att den kunde växa sig fram genom de grundmurar, på vilka Europa var byggt. Hon trängde sig

genom dessa och sköt fram i det sydöstra hömet; därmed störtade hela byggnaden samman. . . Hur jag än betraktar världskriget, så är det den nödvändiga följden av en historisk utveckling, som framskridit så långt, att den inte kunde häm- mas. Och till denna utveckling äro alla stormakterna lika mycket eller lika litet skuld."

Detta är tvivelsutan ett förnuftigt resonemang, även om det måste medgivas, att de olika maktema — kanske efter råd och lägenhet — togo mer eller mindre verksam del i den utveckling, som ledde till kriget, och om de än hade olika stor del i den närmast liggande skulden. Historien kommer emellertid säkert att fälla en mera opartisk och rättvis dom härom, än vad de krigförande själva och olika partitagare kunnat göra i dessa av krigshets och national- hat så fyllda dagar. Frågan är emellertid ej så mycket, hur eller genom vems förvållande gnistan föll i krut- durken — ehuru ett oförsiktigt handskande med elden här måste anses vara högst oförsvarligt och straffvärt — utan frågan gäller i verkligheten än mer den historiska utveck- ling, som ledde till en så ytterst kritisk ställning.

"Den väpnade freden."

»Den, som vill freden, ruste sig för kriget», var, som be- kant, sedan tiotal år tillbaka storpolitikens uppenbart själv- motsägande motto. Med fredsviljan må det ha varit hur som helst, den praktiska sidan tog emellertid formen av de mest vansinniga och ekonomiskt ruinerande kapprustningar. Och även om fredsviljan växte med rustningarna, bidrogo dessa under alla omständigheter icke till att öka fredsut- sikterna. Världen höll på att hastigt förvandlas till ett

enda militärläger. Den väpnade freden började t. o. m. betraktas som värre, än ett krig ansågs kunna bliva. Hur kunde någon tänkande människa verkligen tro, att den ut- vecklingen skulle trygga »freden»?

En teckning i den amerikanska tidningen »The Public Ledger» illustrerar på ett verkningsfullt sätt förhållandet. Det är en tavla av en kvinna, som föreställer Europa. Hon stapplar och är nära att falla på grund av ett blödande sår i sitt bröst. Vid hennes fötter ligger en rykande re- volver. Över teckningen läser man: »Den väpnade freds- teorien», och under densamma: »Den var laddad». — Ja, »den var laddad». Och visste man det icke? Man hade ju själv laddat den!

Rustningar skramb.de, furstarna samlade brådskande hop sina härar till strid. Åskorna röto och stormarna bröto med våldsamhet lös i en skälvande tid.

Världsmoralen och kriget.

Utom denna närmast till hands liggande yttre orsak till världskriget, nämligen världspolitikens utveckling, kunna ju andra yttre orsaker eller kanske rättare sagt symtom av själva grundorsaken anföras, såsom det sedliga och moraliska tillstånd, i vilket förnämligast Europas folk befunno sig, då kriget utbröt. En framstående psykolog, Hans Henriksen, har i en artikel i den amerikanska tidningen »Washington Post» framhållit, att tiden för utbrottet av varje stort krig kännetecknats av allmän sedeslöshet och överdådigt lev- nadssätt. Och han påpekar, att tillståndet såväl i Europa som Amerika och särskilt i de större städerna vid krigsut- brottet 1914 kännetecknades av sedeslöshet och nöjesbegär, lyx och lastbarhet i en grad, som knappast kan beskrivas. Det hade under en följd av år utvecklats därhän, att »vad som förr betraktats som opassande och oanständigt, utgjorde nu nationens liv», säger han rörande tillståndet i Paris. Och

detsamma var förhållandet i alla större städer, om än i olika stor grad. Och hur är det nu?

Allt detta påminner emellertid om de bibliska berättel- serna angående det sedliga tillståndet bland människorna, då de drabbats av större hemsökelser. Då syndafloden kom över världen, var »människornas ondska stor på jorden, och deras hjärtans alla uppsåt och tankar voro beständigt allenast onda». »Allt kött vandrade i fördärv på jorden», som blev »allt mer fördärvad» och »uppfylld av våld» (i Mos. 6:5 — 12). Syndaflodskatastrofen kom därför blott som en naturlig följd av detta tillstånd — den var ett utomordent- ligt och, som det synes, nödvändigt

medel för begränsning av den härjande andliga farsot, som hotade att alldeles för- därva hela mänskligheten och förvandla jorden till ett enda pesthus.

Och då Sodom och Gomorra dömdes till undergång, kännetecknades människolivet i dessa forntidens storstä- der av »högfärd, frosseri och sorglös säkerhet» samt »vad styggeligt var», tillika med hjärtlös obarmhärtighet gent emot »den arme och fattige» (se 1 Mos. 13: 13; 19: 1 — 28; Hes. 16:49, 5°)- Då den rättfärdige mannen Lot, som »plå- gades dag efter dag i sin rättfärdiga själ», på grund av vad han såg och hörde (2 Petr. 2:6—10), uppträdde mot detta sedefördärv, ropade det gudsförgätna folket: »Bort med denne!» (1 Mos. 19:9). Ju mera ogudaktiga och sedligt för- fallna människorna äro, ju mera besväras de av Guds tjä- nare och deras gudomliga budskap, som alltid utgör en dom över synden och lasten, på samma gång det erbjuder männi- skorna det enda frälsningsmedlet.

Den bibliska berättelsen om den sedeslöshet, som härskade i det gamla Babyloniens stolta, rika huvudstad, då detta stora världsvälde gick under, utgör här vidare ett varnande exempel. Högmod och gudsförakt, liderlighet och last i förening med sorglös säkerhet hade nått sin höjdpunkt den ödesdigra natten, då, mitt under dryckesgille och orgier, den hemlighetsfulla handen skrev sitt »mene tekel» på väg-

PA DE BLODDRÄNKTA SLAGFÄLTEN EFTER KRIGET. — Bilden (efter en teckning i en engelsk tidning) visar på ett gri- pande sätt den kontrast, slagfälten förete efter kriget : Den unga, nedbrutna kvinnan sörjer sin stupade make, vars kvarlevor hon antagligen förgäves sökt bland ruinerna, medan turister, oberörda av krigets grymheter, begärligt söka efter krigsminnen.

gen i den kungliga gästabudssalen, under det Demokles- svärdet hängde skälvande över »den glada staden» vid Eufrat.

Såväl flydda tiders som vår egen tids historia stadfäster sålunda den stora sanningen, att »synd är ett folks fördärv».

Sålunda kastade världskriget sina tydliga och hemskt olycksbådande skuggor framför sig. Men många, som sagt, sågo det icke och ville icke se det. I stället invaggade man sig — och många gjorde det till följd av en alldeles förvänd tolkning av vissa bibelord — i en säkerhetssömn, drömmande ljuvt om förestående fred och sällhet i denna tidsålder, tills man väcktes av själva världskrigets ljung- eldar och åska. Men det är ingalunda uteslutet, att man ännu en gång kan insomna och bedåras av samma dröm- mar — kanske för att ej vakna, förrän den yttersta dagens gudsdomar gå fram över världen!

Världskrigets grundorsak.

Under det vi sålunda något betraktat de yttre orsakerna till världskriget, ha vi kommit själva grundorsaken när- mare. Ty att det måste finnas någon djupare liggande inre orsak, en grundorsak, till såväl denna fruktansvärda katastrof som till alla hemsökelser, allt ont i världen, det borde vara uppenbart för alla. Detta synes man dock i sin iver att finna de yttre orsakerna — finna »syndabocken» — alldeles ha glömt.

»Varav uppkomma strider och varav tvister bland eder?» frågar en inspirerad författare de kristna, han skriver till. Och han giver själv omedelbart svaret i denna fråga : »Månne icke av de lustar, som föra krig i edra lemmar?» (Jak. 4=1, 2). Strider och tvister eller »krig och strider», som det heter i den äldre översättningen, de må gälla andliga eller timliga ting, härröra alltid från »de köttsliga begä- relserna, vilka föra krig mot själen» (1 Petr. 2:11).

Kain, den förste brodermördaren, slog ihjäl sin broder,

»därför att hans gärningar voro onda». Och hans gärningar voro onda, därför att han var »av den onde» och hade ont i sinnet (i Joh. 3: 12; 1 Mos. 4: de kap.). Människorna ha allt sedan varit Kain-sinnade och gått på »Kains

väg», i det de frågat: »Skall jag taga vara på min broder?» Och av samma orsak, som Kain slog ihjäl sin broder, ha allt sedan under historiens gång strömmar av brodersblod ropat till Gud om hämnd.

I människonaturens djup finna vi alltså orsaken till kriget och på samma gång till allt ont. Det är, med andra ord, »gamle Adam», som står bakom människornas onda hand- lingar eller lever i dem. Från hjärtat, vars »uppsåt är ont», emedan det är långt ifrån Gud, kommer allt ont (Matt. 15: 19). I den själviska, ofta brutalt hänsynslösa människo- naturen är det således, som vi ha att söka den egentliga roten till världskriget. Såsom pastor Natanael Beskow säger:

"Världskriget tvingar oss att stanna och fråga : Vad är felet med människolivet, då något så vansinnigt kan ske? Men vi finna inte svaret och den hårda läxan blir förgäves, om vi stanna vid bristerna i den ekonomiska och politiska organisa- tionen, dessa brister må vara än så betydelsefulla. Djupare in sitter felet : själviskheten, som ännu allt jämt regerar vårt liv med varandra."

Det är denna djupt inne sittande orsak till kriget — den mänskliga själviskheten — som gör, att krigets avskaffande och den eviga fredens införande i världen är ett så stort problem, som det i verkligheten är. Det är ock emedan man ej tager denna grundorsak med i räkningen, som man tror sig genom undanröjande av blott de yttre orsakerna kunna skapa den varaktiga fred, världen behöver.

Onda andemakters spel.

Och man kan gå ännu ett steg längre i fråga om krigets grundorsak. Bakom »gamle Adam» eller den onda männi- skonaturen står nämligen det ondas egentliga upphovsman, han, som var »en mandråpare från begynnelsen» samt »en

lögnare och dess fader» (Joh. 8 : 44, 45)- Enli g (vad bi- beln låter oss veta, var det satan, som anstiftade det första upproret mot Gud, då han ville göra sig »jämlik den Högste». Såsom ett högt upphöjt änglaväsen och ägande fri vilja, lät han stolthet och ärelystnad vinna herravälde i sitt hjärta, och det var därför, han gjorde uppror mot sin Skapare och

ville, som det synes, störta honom från världsalltets tron. Följ- den blev, att en »strid uppstod i himmelen» mellan å ena sidan Mikael eller Kristus och hans trogna äng- lar samt å andra sidan »draken» eller satan och de änglar, som togo hans parti. Men satan och hans änglar »förmådde intet» mot Mikael och hans äng- lar, »och i himmelen fanns nu icke mer nå- gon plats för dem». De blevo därför ned- kastade till jorden, som allt sedan varit skådeplatsen för den ödesdigra striden mellan ont ooh gott (se Upp. 12:7 — 9). På samma gång som denna strid huvudsakligen föres med andliga vapen, såsom fallet måste ha varit i himmelen — å ena sidan »illfundighetens ränker», å andra sidan Guds Andes tveeggade svärd — så kan det dock sägas vara satan och de onda andemakterna, som ända sedan det första brodermordet inspirerat människorna till att med våldets materiella vapen ödelägga varandra. Och i fråga om detta

i bl

-K

Ml

1 IMrJ IT I

EKål^^v ! 1

Krigsfånge, som i fem långa år trängtat hem från den förtärande fångenskapen.

senare stridssätt synes verkligen världskriget ha satt den blodiga kronan på verket.

Krigets ande är därför så långt ifrån att vara Guds eller kristendomens ande, att den i verkligheten är den store upprorsstiftarens och mandråparens ande. Då ett par av Kristi lärjungar en gång ifrågasatte, huruvida Kristus ville, att de skulle kalla eld ned från himmelen över dem, som bemötte honom ovänligt, svarade han: »I veten icke, vil- ken andes barn I aren. Ty Människosonen har icke kom- mit för att fördärva själar, utan för att frälsa dem» (Luk. 9:55, 56). Många synas heller icke ha vetat, vilken ande det varit, som drivit människorna att massmörda var- andra.

I en profetia om ett yttersta världskrig — det »Har- mageddon», varmed nationernas blodiga kamp om världs-herraväldet skall avslutas och som vi längre fram skola närmare betrakta — heter det också, att det är »onda andar» eller »djävlars andar», som »gå ut till konungarna i hela världen» för att samla dem till strid (Upp. 16: 12 — 16). Och vad som här säges om denna strid, det kan med lika rätt sägas om strider och krig i allmänhet — och hit- tills i all synnerhet om världskriget — nämligen att de äro inspirerade av en ond andemakt och äro ett fruktans- värt uttryck för ondskans herravälde i människohjärtat och människovärlden. Ty liksom det var »strid i himmelen», innan det blev strid på jorden, så är det strid i människo- hjärtat — köttets strid mot anden — innan det blir strid i människovärlden.

I överensstämmelse härmed yttrade en politisk tidning, då världskriget höll på att bryta ut, att »det föreföll, som om en ond makt obarmhärtigt förde händelserna fram mot världskriget som mål». Österrikes gamle kejsare, Frans Josef, yttrade också vid krigsutbrottet något liknande. Ehuru han ville göra allt för att avvärja den hotande katastrofen, tycktes det, sade han, som om en okontrollbar andemakt oemotstånd- ligt påskyndade den. Och dåvarande engelske utrikesmi-

nistem sir Edward Grey sade mycket betecknande i ett tal i underhuset (den 27 nov. 1 91 1) :

"Det ser verkligen ut, som om något slags onda inflytelser vore i verksamhet i världsatmosfären för att överallt åstad- komma förvirring och oro."

I sanning en »ond makt» och »onda inflytelser» voro i verksamhet och lyckades allt för väl, just därför att männi-skorna själva så villigt ställa sig i det ondas tjänst. Därför äro de heller ingalunda utan ansvar. Därför kan det ock sägas, att vi alla — människorna i allmänhet även i neu- trala länder — hava skuld i världskriget, på grund av det »onda väsende», de själviska grundsatser och det okrist- liga system, varpå alla samhällen och nationer äro byggda och efter vilka de regeras.

Krigets egentliga ursprungsbeteckning är därför icke: »made in Germany» (gjort i Tyskland eller i Frankrike, Eng- land eller Ryssland), utan i viss bemärkelse: »made in hell» (gjort i »helvetet»). Därför är ock krigets ande densamme överallt och under alla tider, även om de yttre omständig- heterna växla.

Således är det ej heller blott med människonaturen, utan på samma gång även med det ondas ursprung och de onda andemakternas herravälde i människovärlden, som man vid fredsproblemets verkliga, slutliga lösning måste räkna. Det är därför ej så mänskligt och enkelt, som många synas tro.

Det "kristna" Europa inför hednavärlden.

Professor Erik Nyström vid universitetet i Peking blev vid ett besök i hemlandet i början av kriget tillfrågad av en tid- ningsman, vad kineserna tycka om kriget, därpå han svarade bl. a. :

"De skratta åt européerna, som anse sig för kulturfolk och uppträda, som de nu göra. Vad kunna européerna begära av dem de anse for barbarer, då de själva det ögonblick det gäller att bevisa sm kulturs överlägsenhet, begå sådana brott mot all mänsklighet och kränka alla folkrättens lagar I"

Den kände ryske författaren Maxim Gorki har träffande sagt:

"Den vansinniga, blodiga striden mellan Europas länder giver större delen av vår planets bebyggare rän att betvivla den väst- europeiska kulturens moraliska värde, att förneka dess intellektuella auktoritet och att göra motstånd mot dess idéer och principer. Denna blodiga slaktning mellan jordens bästa folk befäster barbariet i världen och kommer utan tvivel att hämma kulturens segerrika framträngande åt öster, i Asien och Afrika." Maxim Gorki.

Ja, och det europeiska världskriget giver de s. k. hed- niska folken all rätt att betvivla de s. k. kristna folkens kristendom. En missionär i Indien skrev i en amerikansk tidning, just då kriget utbröt:

"Det skall tvivelsutan förvåna många kristna i västern att höra, att hedningarna i östern göra ansträngningar att sända kompetenta missionärer till Europa för att omvända de kristna folken och rädda dem från den hotande faran, innan de för- göra varandra i ett europeiskt krig."

Men »den hotande faran» blev verklighet förr, än »hed- ningarna i östern» hade väntat. Annars hade de velat »om- vända» de kristna och rädda dem från faran ! Ur en bland hinduerna i Indien mycket spridd tidning, »Auvrita Bazar Patrika», utgiven i Kalkutta, anför nämnde missionär bl. a. följande :

"Att Gud ej äger någon auktoritet i Europa framgår tyd- ligt nog av det förhållandet, att även hans mest eftertryckliga önskningar där icke respekteras. Gud har förklarat, att alla människor äro bröder, och Kristus kom väsentligen för att lära västerns folk förstå detta. Men uppfinningen av maximkano- nen och senare flygmaskinen för att användas i krig visar, hur litet de akta Messias' befallningar, hans, som de säga sig älska och tillbedja. . . . Låt ett europeiskt krig utbryta nu och alla makterna uppträda på slagfältet med sina miljonarméer och tusental maximkanoner och aeroplan, och Europa blir ödelagt."

Det borde kännas förödmjukande i sanning för Europas »kristna» folk att nödgas erkänna, att detta »hedningarnas» sätt att betrakta saken på och denna profetia, grundad på även för hednavärlden uppenbara förhållanden, visat sig vara fullkomligt riktiga. Här kunna då ock med allt skäl apostelns ord till judarna i Rom tillämpas : »För eder skull varder Guds namn smädat bland hedningarna» (Rom. 2 : 24).

Det är tydligen något grundfel med de västerländska kul- turfolken, och det felet är, att de i verkligheten varken trott eller praktiserat den kristendom, som de likväl be- känna, utan tvärtom låtit kulturen tjäna sina egna själ- viska intressen.

Världskrigets efterverkningar.

Världskriget kan väl ej sägas ha löst ett enda problem, men det har skapat många nya. Kriget fördes — åtmin- stone till dels — sade man, för att skaffa ur världen den elsass-lothringska hämndhärden, som ansågs utgöra en stor fara för världsfreden. Att detta lyckades är, minst sagt, tvivelaktigt. Men säkert är, att kriget skapat en hel del nya hämndhärdar här och där i världen. Och skulle man kunna hoppas, att den hatets drakesäd, som kriget så ym- nigt sått, ej skulle spira upp och mogna för kommande skördar? Kunna väl människorna »göra vad ont är för att gott må komma därav?»

Visst bör man erkänna, att medan världskriget var ett utomordentligt ont, en namnlös förbannelse, vars frukter ingalunda kunde bliva goda, så har allt det mänskliga lidande, det medfört, frammanat många slumrande eller overksamma goda egenskaper hos människan. Det har för- anlett många uppoffrande, hjältemodiga uttryck av sann människokärlek, som vittnar om människans högre ursprung och bestämmelse.

Sådant bör visst icke förbises eller underskattas. Här finner man ock många ljusglimtar i mörkret, mycket, som

bl. a. tyder på, att det goda och sanna dock skall segra till slut, om än icke på det sätt, som många föreställa sig.

Medan det ock är sant, att mänskliga ideal, mänskliga tröstegrunder, alla moderna avgudar, gjort bankrutt i

världs- kriget, så har den gudomliga sanningen, Jesu Kristi kristen- dom, gått ur kriget med, om möjligt, större eller — på grund av att allt annat svikit — så mycket mera framträ- dande förmåga att ensam kunna fylla människans största och djupaste behov och rädda henne från evig undergång.

Detta är den ljusa sidan, som ju icke bör få bort- skymmas av den mörka. Men här tala vi nu särskilt om de onda frukter, som helt naturligt växa på ett dåligt träd. Ty »icke hämtar man väl vindruvor från törnen eller fikon från tistlar»?

Och vem kan mäta allt det onda, som spirat upp ur världskrigets bloddränkta jord och som redan burit så rik- liga frukter? Världskrigets offer av blod och tårar och lidanden kunna ej mätas eller räknas. Men världskrigets efterverkningar, dess efterskörd, så att tala, innebär tyd- ligen ännu större problem, ännu svårare frågor att lösa och ännu mera vittgående konsekvenser än själva kriget och dess avveckling gjorde. Allt detta genom kriget för- giftade människoblod — fysiskt, sedligt och andligt sett — vad kan väl t. ex. det anses innebära för framtiden?

Under världskriget inställdes i visst avseende det sociala kriget. Fattiga och rika kämpade sida vid sida mot en gemensam »fiende». Men i stället för att minska klyftan mellan rikedom och fattigdom och undanröja orsakerna till det sociala samhällskriget, synes världskriget ha be- tydligt vidgat denna klyfta och bidragit till att det ödes- digra sociala kriget blossat upp med förnyad kraft och tagit form av en världsrevolution, som kastar de mörkaste skuggor över framtiden.

Världskriget har nämligen å ena sidan lämnat efter sig en massa flera onaturligt rika individer, än vad som fanns för- ut, samt skapat en ny typ av mammonsträlar — den mest

motbjudande av dem alla — den s. k. »gulaschen» eller krigsgamen, som ej ens skyr att direkt och utan några som helst samvetsskrupler ockra på sina medmänniskors nöd och blod. A andra sidan har kriget ej blott ökat nöden och eländet i världen utan även — genom undernäring och svält, förnämligast vad det gryende släktet angår — fysiskt och andligt undergrävt den framtida folkhälsan.

Och vilka högst bedrägliga följder har icke världskriget visat sig hava i fråga om det allmänna moraliska och andliga tillståndet i världen! »Låt oss äta och dricka», låt oss med kropp och själ överlämna oss åt ett ohejdat utövande av de sinnliga lustarna, »ty i morgon måste vi dö» — det synes nu mera allmänt än någonsin vara män- niskornas, i synnerhet de ungas, levnadsmotto.

Vad ha vi lärt av världskriget?

Slutligen må frågas, vad vi människor lärt av denna historiens största katastrof. Nog talas det om, att man lärt det ena och lärt det andra, som angår modern krigföring, politik eller annat, som man — gent emot varandra — bör draga fördel av i framtidens kamp om makt och rike- dom. Men frågan är, huruvida nutidsmänniskorna med allt sitt vetande lärt, vad de bort lära och vad de måste lära, om de skulle kunna förvandla världen till den lycksalighetens ö, som de ibland drömma om.

Profeten säger: »När dina [Guds] domar drabba jorden, lära sig jordkretsens inbyggare rättfärdighet» (Jes. 26:9). Visserligen var världskriget en gudsdom, som drabbade jorden, därför att dess inbyggare överträtt Guds lagar, »förvandlat rätten» och »brutit det eviga förbundet» (Jes. 24:5). Men hava de också lärt »rättfärdighet»? Hava de lärt, att »synd är ett folks fördärv», liksom den är en indi- vids fördärv? Hava de lärt, att mänsklig kraft och mänsk- lig visdom ej räcka till, att människors råd bliver om intet och »folkens tankar komma på skam», medan »Herrens

råd består evinnerligen»? Ha de lärt, att det finns en Gud i himmelen, som råder över människors riken och som sätter en gräns för deras »stolta böljor»? Ha de lärt, att han allena kan frälsa?

Ack, hur mycket gott skulle icke världskriget — trots allt — haft med sig, om mänskligheten lärt detta, som Gud Velat, att den skulle lära. Är det icke, sorgligt att säga, i stället sant, som den tyske författaren Bernhard Kellermann sagt :

"Den största olyckan är, att mänskligheten säkert intet lärt av kriget."

Eller som en annan författare sagt:

"Så länge individer och folk ej under fredens solfyllda lyckodagar kunna förmås att realisera förnuftets och kärlekens rike, varigenom krig aldrig skulle behövas, ha vi att räkna med det blodiga korsets väg i världshistorien."

Dock vilja vi tro, att om också människorna i allmän- het icke lärt av kriget, vad de bort lära, utan tvärtom »gå allt längre i ondska», så hava många därigenom vaknat till besinning och allvarligt tänkande kristna människor lärt inse, mer än någonsin, världens stora behov av att Kristi evangelium ej blott blir predikat i sin ursprungliga renhet och kraft, utan även demonstrerat i de kristnas vardag- liga vandel. Detta skall vara saltet mot förruttnelsen, ljuset i mörkret.

FREDSFÖRHANDLINGARNA undertecknas i Versailles den 28 juni 1919. – I ovalerna "de fyra stora", överst från vänster: Wilson, Clemenceau, nederst: Lloyd George och Orlando.

NATIONERNAS FÖRBUND – "VÄRLDENS ENDA HOPP".

"Inför det vi upplevat, kan man med full övertygelse instämma i den tron, att nyckeln, som öppnar fredsrikets paradis, icke smides vid kongresser..." (Ellen Key).

NATIONERNAS förbund är tvivelsutan det största och betydelsefullaste bland alla de försök, som under tidernas lopp gjorts för att avskaffa den stora förbannelsen kriget och skapa varaktig världsfred. Om det också blir det sista försöket är kanske ej så säkert. President Wilson har emellertid yttrat, att nationernas förbund är »världens enda hopp», medan andra statsmän mer eller mindre tvivlande uttalat samma tanke, om än i olika ordalag. »Det är ett stort mål vi syfta till: vi vilja undvika (förebygga), att denna katastrof, som dränkt världen i blod, åter upprepas», yttrade franske konseljpresidenten Clemenceau, då han intog ordförandeplatsen vid fredskonferensen i Paris.

»Världens enda hopp» — det ligger något utomordentligt allvarligt och tragiskt däri. Många planer ha varit å baneoch många medel försökta för att förverkliga — åtminstone i någon mån — mänsklighetens stora framtidshopp: »frid på jorden». Men aldrig under den mänskliga historien synes behovet av fred och önskan att äntligen nå detta stora mål varit större än i dessa tider, då mänskligheten fått erfara krigets förbannelse i dess fruktansvärdaste grad hittills. Det är därför också förklarligt, att människorna nu — åtminstone i den grad de fatta sakens betydelse — skulle göra de största ansträngningar, de någonsin gjort, att befria sig från denna förbannelse.

Skall detta lyckas? Det är den stora frågan. Har man slutligen — efter århundradenas misslyckade försök — funnit ett mänskligt medel för förverkligandet av mänsklighetens stora framtidshopp — »evig fred»?

Innan vi söka besvara denna viktiga fråga, skola vi något betrakta de försök, som förut varit gjorda i samma stora syfte. Ty det är, som bekant, ej först i vår tid, statsmännen sökt förverkliga hoppet om varaktig fred på jorden.

Redan på det romerska kejsardömets tid blev världsfredsproblemet föremål för statens uppmärksamhet. Så trodde den segerrike kejsar Probus i tredje århundradet tiden vara inne för det romerska kejsardömet att lösa det, och han lär ha förkunnat de vackra orden, som påminna om den bibliska profetian rörande den eviga freden:

"Inga vapen skola längre smidas på jorden. Inga krig skola längre utarma folken. Oxen skall höra till plogen och

hästen födas åt freden. Ingenstädes skall strid råda, överallt fred, och inga krigare skola vi hädanefter behöva."

Själv föll emellertid kejsar Probus offer för sina fredsplaner, i det han mördades av sina krigare, som voro förbittrade på honom, därför att han använde dem för sådana fredliga värv som odlingsarbete. Med Probus föll också den gången planen att bygga »evig fred på grundvalen av ett världshärskande kejsardöme».

Medeltidens katolska kyrka, ehuru själv stödjande sig på statens blodiga svärd och »drucken av de heilgas blod»,såsom profeten säger (Upp. 17:6), upptog senare fredstanken. Påven Gregorius VII (död 1085) förordade ett slags religiöst världsförbund, i vilket prelaterna i olika länder skulle vara delegater och — under påven som ordförande — ha uppsikt över kejsare, konungar och furstar. Hans idé utmynnade emellertid i kyrklig despotism.

Henrik IV av Frankrike (död 1617) sysselsatte sig vidare under sina sista regeringsår med tanken på Europas sammanslutning i ett statsförbund eller »en kristlig republik», inom vilken alla tvister skulle avgöras av en gemensam högsta domstol eller senat. Sålunda skulle, menade man, krigen upphöra.

Kort efter mordet på Henrik IV utvecklade dominikanermunken Tomas Campanella planen till en europeisk universalmonarki, som skulle åvägabringa fred därigenom, att påven gåve de spanska habsburgama i uppdrag att — utrota alla kättare och tillintetgöra alla nationella skiljaktigheter i Europa. Därpå och som en följd därav väntade man den eviga freden!

På 1600- och 1700-talen uppträdde många stora tänkare och författare, såsom Hugo Grotius, Spinoza, Leibniz, S:t Pierre, Rousseau och Kant, som försvarare av den internationella rättens princip och införandet av »den eviga freden». Särskilt har den tyske filosofen Immanuel Kant genom sitt 1795 utgivna arbete »Den eviga freden» framställt principer, som än i dag äro ledande inom fredsrörelsen.

Immanuel Kant.

Vidare må erinras om, hurusom de djupgående omvälvningar, som de av franska revolutionen och Napoleon frambesvurna krigen medförde, åter väckte folkens fredsbehov, till följd varav 1815 avslöts den s. k. »heliga alliansen». Denna allians var ett slags europeiskt statsförbund, som ingicks mellan kejsarna Alexander I av Ryssland, Frans I av Österrike och konung Fredrik Wilhelm III av Preusseni syfte att trygga freden. I utkastet till denna allians, vilket kejsar Alexander I skrev med egen hand, hette det bl. a. mycket vackert, att »den heliga religionens grundsatser, rättvisans, kärlekens och fredens grundsatser böra öva omedelbart inflytande på regenternas beslut och leda deras handlingar».

Den moderna fredsrörelsen.

Den första moderna fredsorganisationen bland folket kom till stånd i Amerika 1815 och efterföljdes där snart av flera fredsföreningar, som 1828 sammanslöto sig i en centralorganisation, »The American Peace Society».

Fredsrörelsen, som i början vilade på religiös grund, överfördes snart till Europa, där en fredsförening (»Peace Society») bildades i London 1816. Talrika fredsföreningar ha sedan dess, särskilt under de senaste årtiondena, bildats i olika länder.

I Sverige daterar fredsrörelsen sig från 1883, då Svenska freds- och skiljedomsföreningen bildades i Stockholm av skriftställaren K. P. Arnoldsson, som i sina omfångsrika fredsarbeten och sina föredrag utvecklade »planen att ställa fredssaken på en fast, historisk grund». Dessutom ha vi Sveriges kvinnliga fredsförening, som bildades 1898, och Sveriges fredsförbund 1905. Från svensk sida gjordes en särskild, världsbekant insats i fredsarbetet av Alfred Nobel, som 1896 testamenterade en femtedel av sin stora förmögenhet till årlig prisutdelning åt »fredsförfäktare», »den, som har verkat mest eller bäst för folkens förbrödrande och avskaffande eller minskning av stående arméer samt bildande och spridande av fredskongresser».

Den första världsfredskongressen hölls i Paris 1889. Sedan dess ha nästan varje år, tills världskriget utbröt, hållits dylika kongresser samt en mängd fredsmöten. I den s. k. Internationella fredsbyrån och Interparlamentariska byråni Bern, som upprättades 1892, har fredsrörelsen fått ett sammanhållande huvudkvarter.

Fredspalatset i Haag.

De s. k. Haagkonferenserna, som hållits i den nederländska residensstaden Haag, intaga en särskild plats i fredsrörelsens historia. Den första Haagkonferensen, som sammanträdde den 18 maj—29 juli 1899, tilldrog sig synnerligen stor uppmärksamhet, emedan den ägde rum på inbjudan av kejsar Nikolaus II i Ryssland och hade till syftemål att begränsa de allt jämt ökade krigsrustningarna. Många människor, särskilt religiösa, trodde då, att t. o. m. det tusenåriga riket stod för dörren. Utom att en del konventioner och reformer i krigföringen utarbetades, antog denna konferens en »konvention om biläggande av internationella tvister», genom vilken 26 stater, däribland de nordiska, bl. a. enades om upprättande av en s. k. permanent internationell skiljedomstol. En andra fredskonferens, omfattande 44 makter, hölls i Haag den 15 juni—18 okt. 1907, därvid ytterligare konventioner ellerkrigsregler utarbetades och man enades om formerna för en ny dylik konferens.

Som känt, började i Haag 1907 uppförandet av ett fredspalats, vartill den amerikanske mångmiljonären Andrew Carnegie skänkte 1 1/2 miljon dollars. Palatset skulle utgöra residens för skiljedomstolen. Och nog hoppades då många, att från detta märkliga fredspalats snart det efterlängtade budskapet om »frid på jorden» skulle utgå till den då under de ofantliga krigsrustningarna dignande mänskligheten. Dessa äro blott några lösa blad ur fredsrörelsens historia.

Trots fredsarbetet — världens blodigaste krig.

Men vad är resultatet av allt det fredsarbete, som sålunda utförts, särskilt under de senaste årtiondena? Visserligen kan det icke sägas, att det varit alldeles fruktlöst eller utan betydelse. En del skiljeavtal eller skiljedomstraktater ha tillkommit såsom lösning på internationella tvister. Och redan däri, att ärligt menade fredssträvanden göras till föremål för studium och överläggning, kan anses ligga en vinst, åtminstone vad spridning av upplysning angår. Lloyd George lär — enligt tidningsreferat — ha yttrat vid fredskonferensens i Paris öppnande, att de församlade »borde vara glada, att de åtminstone fått resonera om nationernas förbund, även om de aldrig skulle se det förverkligat».

Den moderna fredsrörelsen har således icke varit utan betydelse för den praktiska politiken. Och man måste uppskatta och högakta de ärliga strävanden, som blivit gjorda för att ersätta krigets förbannelse med fredlig lösning av mellanfolkliga tvister. Hittills har, såsom envar vet, emellertid ingalunda fredsförhoppningarna blivit förverkligade eller det stora målet — varaktig världsfred — uppnått. Ja, man måste storligen förvånas över, att under allt och trots allt det fredsarbete, som utförts på senare tider —ja, trots all kulturell utveckling — har krigets eller militarismens välde i världen på ett fruktansvärt sätt ökats och världen fått bevittna de största krig, som historien känner. Då kejsar Nikolaus II år 1898 utsände sitt uppseendeväckande fredsmanifest, trodde många — ej minst kristna — att världen stod på tröskeln till det tusenåriga riket. Men vad har sedan hänt? Jo, världen har varit skådeplatsen för historiens största och blodigaste krig, nämligen spansk-amerikanska kriget 1898, boerkriget i Sydafrika 1899—1902, rysk-japanska kriget 1904—1905 och slutligen denna ojämförligt största världskatastrof i hela världshistorien: världskriget 1914—1918.

En stor missräkning och en stor lärdom.

Dessa fakta innebära naturligtvis en stor missräkning för dem, som — då fredsrörelsen utvecklats ända därhän, att staternas representanter, statsmän och diplomater, började hålla fredskonferenser i eget internationellt fredstempel — ärligt trodde, att världen aldrig mer skulle kunna bliva skådeplatsen för sådana krigskatastrofer, i all synnerhet icke för det över all beskrivning fruktansvärda världskriget.

Att varken fredsrörelsen eller någon som helst kulturmakt förmådde avvärja denna katastrof kan i och för sig betraktas som ett stort problem. Och nog ha alla, som väntat den eviga freden och världens räddning från det hållet, anledning känna sig besvikna. »Tills vidare befinna vi oss emellertid icke ens i förgården till det nya världsfredstemplet, utan långt ute på världskrigets blodsåker, dess ruinbeströdda och ännu ej nödtorftigt uppröjda slagfält.»

Och borde man icke, efter allt som hänt, ha lärt den stora lärdomen, att världsfredsproblemet ej är så mänskligt

och enkelt, som de flesta synas ha föreställt sig, då de trott, att det kunde lösas med blott mänskliga medel?

Vid betraktandet av världskrigets grundorsak ha vi redan funnit, att lösningen av detta stora problem är en uppgift, som vida överstiger all mänsklig god vilja och förmåga. Kristna, som något känna sin bibel samt taga världen, sådan den i sitt fallna tillstånd är, med i räkningen, ha naturligtvis icke först nu, genom vad världen sedan början av det tjugonde århundradet bevittnat, blivit övertygade därom.

"Världens enda hopp."

Men nationernas förbund — skall då icke det visa sig vara medlet framför alla andra för förverkligandet av hoppet om varaktig fred på jorden?

Nationernas förbund är »världens enda hopp», lär, såsom redan nämnt, president Wilson ha yttrat. Och »sviker hoppet om fred även denna gång, då ve Europas folk», säger en författare mycket betecknande. Fredskonferensens ordförande Clemenceau yttrade vid konferensens slut, att den »sublima tanken, att genom upprättandet av nationernas förbund låta det mest storartade framsteget i mänsklighetens utveckling framträda ur världshistoriens fruktansvärdaste katastrof, har blivit framställd och förverkligad». »Förverkligad» — det var naturligtvis allt för mycket sagt.

Vad är då i verkligheten nationernas förbund, och vad kunna vi med skäl vänta av detsamma. Nationernas förbund är, som bekant och som ordet innebär, en sammanslutning av världens olika nationer — och de flesta ha redan ingått i detsamma — med en förbundsförsamling på nära 150 medlemmar och ett högsta råd. Detta råd, i vilket fem stormakter ha fem platser, medan ett 40-tal andra små makter ha blott fyra, »skall representera den verkliga fördelningen av organiserade politiska makter i världen». Nationernas förbundsråd är således »ett politiskt organ, utrustat med större makt än något annat, som världen hittills skådat», såsom en engelsk tidningskorrespondent

säger. Egentligen har världen hittills under förbundets grundläggande och början hört blott om »de fyra stora» — Wilson, Lloyd George, Clemenceau och Orlando — såsom bestämmande och verkställande myndighet.

Och detta nationernas förbund har den utomordentligt stora uppgiften att avskaffa kriget och skapa varaktig fred, m. a. o. förverkliga mänsklighetens gamla stora hopp om ett evigt fredsrike på jorden.

Då världsfredskonferensen i Paris tog sin början den 18 januari 1919, yttrade Frankrikes president Poincaré i det tal, varmed han öppnade förhandlingarna:

"Ni, mina herrar, äro samlade här för att bota det onda, som skedde, och hindra, att det någonsin återvänder. I edra händer hålla ni nu världens framtid."

Och då franske konseljpresidenten Clemenceau intog ordförandeplatsen vid konferensen, sade han bl. a.:

"Det är ett stort mål vi syfta till. Vi vilja undvika, att denna katastrof, som dränkt världen i blod, upprepas."

Wilsons fjorton punkter.

Ja, i sanning stort var detta mål. Och stort det uppdrag, som dessa stora statsmän åtagit sig eller som de fått av sina regeringar, om de också, dess bättre, ej kunde sägas i verkligheten hålla »världens framtid» i sina händer. Stora, ideella voro också de principer, som president Wilson i sina bekanta »fjorton punkter», vilka skulle komma — såsom meningen var från början — att utgöra själva grundvalen till det världsfredstempel, som nu skulle uppföras.

Men hur gick det med de så mycket omtalade fjorton punkterna? En Paris-korrespondent synes ha givit ett i huvudsak sant, om än i uttrycksform överdrivet, som det kan synas, svar på denna fråga, då han i en Stockholms-tidning uttalar de intryck, han på närmaste håll fått av fredskonferensen i Paris:"Wilsons fjorton lysande punkter ha vrängts och vridits av flera hundra advokater och likna nu mera en fixeringsbild än en stjärnkonstellation, som seglarna på det stormiga havet styra efter."

Det har t. o. m. nu efteråt förklarats från invigt håll, att de fjorton punkterna icke ens blevo på allvar behandlade

under konferensen.

Men hade dessa principer blivit eller kunnat bliva förverkligade, skulle de ha medfört en den mest genom gripande omgestaltning av de nu så sorgliga förhållandena i världen — även om de naturligtvis icke lett till upprättandet av det kommande gudsrike, varom bibeln talar.

"Den stora segerns" våldsfred.

Vad för det första freden efter kriget angår — den fred, genom vilken fredskonferensen skulle grundlägga nationernas förbund och »den varaktiga freden» — så borde det hela tiden ha varit klart, att den gärna inte kunde bliva någon försonings- eller rättsfred. Sedan ententemakterna givit president Wilson ett avvisande svar på hans första fredsnot, hemställde han till dem att »uppgiva varje tanke på seger i den nuvarande striden», emedan en fred, som påtvingades den besegrade, skulle »innebära», sade han, »ett ständigt hot mot världens säkerhet» och komma världsfreden att »vila på lösan sand». En verklig fred måste, menade han med all rätt, vara »grundad på ädelmod och rättfärdighet, utan själviska fördelar ens för den segrande parten». Härom har den världsbekanta författarinnan Ellen Key yttrat :

"Wilson smidde en gång den nyckel, som kunde öppna porten till en ljus framtid för alla. Över den porten lästes: Inga segrare och inga besegrade."

Men blodbadet fortsattes, som bekant, tills den ena parten vann en fullständig seger och det således ej längre kunde bliva »en fred utan seger».Men segerfred — fred genom krig — är maktfred, våldsfred, liksom kriget är våld. Och en sådan fred måste — så länge det går — upprätthållas med våldsmakt. Men våld föder våld. Och säkert är, att ingen våldsfred kan bestå i längden. Världen kan därför aldrig kriga sig till fred eller genom krig vinna någon seger, vore den än aldrig så stor, som kunde utgöra garanti för varaktig världsfred. Sant sade vår store skald Tegnér:

"Väl formar den starke med svärdet sin värld, väl flyga som örnar hans rykten; men någon gång brytes det vandrande svärd, och örnarna fällas i flykten. Vad våldet må skapa är vanskligt och kort, det dör som en stormvind i öknen bort."

Ett idealiskt världsfredsprogram.

Idéen om ett »nationernas förbund», som i grunden, såsom vi sett, ej är så helt ny, har sålunda i modernt demokratiskt skick framburits av president Wilson. Och vilken mening man än må hysa om utförbarheten av Wilsons världsfredsprogram, så måste man erkänna, att det — i sin ursprungliga form nämligen — ger uttryck åt sådana principer, som alla, ej minst de kristna, måste önska att se förverkligade. I ett mycket uppmärksammat föredrag, som Wilson höll den 27 sept. 1918, yttrade han:

"Först och främst måste den opartiskt skipade rättvisan ej innebära någon åtskillnad mellan dem, mot vilka vi önska vara rättvisa, och dem, mot vilka vi ej önska vara det. Det måste vara en rättvisa, som ej vet av några gunstlingar eller några speciella måttstockar, utan blott lika rättigheter åt de olika folk, som äro med i spelet."

»Den opartiskt skipade rättvisan» samt »folkets självbestämningsrätt» äro de stora, bärande grundsatserna i Wilsons ursprungliga fredsprogram. Och hade dessa grundsatser blivit ej blott tomma teorier, utan praktiska verkligheter, så hade man ju kunnat vänta mycket därav. Ännu alltjämt är det dock tyvärr ej »den opartiska rättvisan»,och långt ifrån icke någon »försoningens» ande, som regerar världen. Makten och våldet sitta ännu i högsätet och det minst lika tryggt som någonsin. Därför är det också sant, som fröken Ellen Key sade, då fredsförhandlingarna i Paris började:

Ellen Key.

"Detta ädla mål — slut på krigstillståndet mellan folken genom deras självbestämning och ett folkens förbund — synes åter som utopier [tomma inbillningar]. Om än Wells och andra med varmt mänsklighetssinne och modig ljussyn kartlägga framtidens Europa, är det svårt för den, som vid 1871 års segerfred lyssnade till de nu uppfyllda profetiorna om dess ödesdigra verkningar, den, som i Paris sett de svartnade ruiner, dem kommunardupproret

efterlämnat, att med hopp följa fredspreliminärerna, vilka börjat i samma anda som då. Den orätt, som då skedde Frankrike, kommer att upprepas på flera ställen i Europa och ingen vet, i vilken grad Wilson skall finna *sitt* folk bakom sig, ifall han vill stå för sina höga grundsatser!... Hoppet är för tidigt ute. Det torde få samma öde som en februari-lärka: att förfrysa på det fält, över vilket hon uppsänt sitt jubel."

Valet mellan två onda ting.

Det är också mycket betecknande, att de, som förordat anslutning till nationernas förbund — och det ha, som bekant, de flesta gjort — i allmänhet icke haft någon annan motivering därför, än att man här måste välja mellan två onda ting och att risken antagligen skulle bliva större, om man ställde sig utanför, än om man inginge i förbundet. På samma gång har man ju även velat hoppas, att förbundet skulle kunna bliva till verkligt praktiskt gagn för framtidens världspolitik.

»Till denna besegling är jag nödd och tvungen», lär, som bekant, biskop Brask i Linköping ha skrivit, då han, för att skydda sig för efterräkningar, undertecknade ett dokument, däri han fritog sig från alla beskyllningar fördeltagande i sammansvärjningen mot Gustaf I — och så räddade Brask sig vid Stockholms blodbad.

Vid denna nära till hands liggande jämförelse — i fråga om »nödd och tvungen» — kan man lätt komma att undra, huruvida staterna genom att skriva under på nationernas förbundsakt skola kunna rädda sig undan krigiska blodbad i framtiden. I kapitlet om Turkiets öde — »världens öde» eller det stora »Harmageddon» skola vi närmare betrakta denna fråga.

FREDSDOKUMENTET. — Till vänster de tyska, till höger de amerikanska och engelska namnunderskrifterna.

Nationernas förbund föremål för kritik.

Naturligtvis har fredskonferensen i Paris och det nationernas förbund, som skulle utgöra dess mest betydande resultat, varit föremål för mycken och livlig diskussion, därvid de mest skilda meningar framkommit. Några exempel därpå, som vi här meddela, äro ej blott intressanta, de äro även mycket lärorika:

"Det är en fråga", säger den engelska tidningen "Daily Chronicle", "om förbundet i sin nuvarande form skall kunna tillmötesgå något av de krav, som framtiden sannolikt skall ställa på detsamma". Franska tidningen "Le Journal" har t. o. m. förklarat, att "nationernas förbunds byggnad sammanstörtar", medan franska tidningen "Figaro" ganska betecknande yttrat, att nationernas förbund är "ett experiment, som naturligtvis måste prövas, men att dess resultat är mycket osäkert". "Detskulle vara farligt", säger sistnämnda tidning, "att göra världens öde beroende av detta försök", varför den också anser det vara farligt "att för dess skull offra de gamla försiktighetsåtgärderna", nämligen rustningarna.

Philip Snowden, den kände engelske socialistledaren (i "Labor Leader"): "Det fordras något annat än ett möte i Albert Hall med tal av lord Grey, lord Robert Cecil och en ärkebiskop för att återställa förtroendet till nationernas förbund såsom en organisation för bevarande av världsfreden.... Nationernas förbunds kongress är ej något annat än ett politiskt instrument för att i Frankrikes, Englands och Amerikas händer lägga den avgörande makten.... Förbundet är icke ett nationernas förbund. Ingen nation har haft något att göra med dess uppbyggande. Ingen nation har heller någon som helst kontroll över dess arbete."

Prof. *Rudolf Kjellén:* "Folkförbundet är den största trustbildning och politiska makt, som någonsin uppstått på jorden."

Den berömde engelske filosofen professor *Bertrand Russel* (i "Ukens Revy"): "Det är icke sannolikt, att ett förbund av de existerande imperialistiska staterna kan bevara freden, och säkert skall det bidraga att hindra frihetens utveckling. Jag tror, att världen ännu har lång väg att gå, innan något folkförbund kan trygga en annan fred än den, som beror på militärt välde."

Ledaren av den engelska "Union of Democratic Control" *Edmund Morel:* "Efter min mening kan nationernas förbund, i dess nuvarande form, icke förverkliga lösningen av de uppgifter, som det angivits skola påtaga sig."

Ole Lian, norsk högersocialist och den norska landsorganisationens ledare (i stortinget): "Nationernas förbund är igenting annat än kapitalisternas sammanslutning, det är den internationella kapitalismens sammansvärjning mot arbetarklassens sociala revolution."

"*Nieuwe Rotterdamsche Courant*" (ledande liberal holländsk tidning): "Vad som framkommit är icke ett nationernas förbund, utan en allians mellan de segrande staternas regeringar. Avrustningspunkten är närmast inspirerad av England, som å andra sidan i stipulationen om hänsyn till de av geografiska förhållanden beroende särskilda behoven för vissa stater finner stöd för bibehållande av sin flotta."*Alex Foss*, dansk industriman och politiker: "En Verdenskrig, der er endt med en fuldstsendig Sejr for den ene Part, og som tillader denne att diktere Freden og Fremtidsvilkaarene for Europa i Menneskealdre, synes i og for sig ikke logisk at føre til Krigens Afskaffelse, og det maa forekomme tvivlsomt, om der derfor vil kunne fremgaa et virkeligt Folkenes Forbund af denne Proces."

Borgmästare *Carl Lindhagen* (i en motion i riksdagen den 25 februari 1920): "Folkens förbund, som bygger ytterst på vapenvåld och uthungring och icke på försonlighet och förtroende, saknar de andliga förutsättningarna för att skapa ett fredsrike;

folkens förbund, utan frigörelse och anslutning på samma gång av Asiens och Afrikas kulturfolk, är icke alls något folkens förbund;

folkens förbund, utan anslutning av Tyskland och Ryssland är en svag skapelse, som går på kryckor;

folkens förbund, utan avrustning av den allmänna värnplikten och det gamla krigsväsendets övriga institutioner och dess anda, blir en ny äventyrlighet, en tummelplats fortfarande utan tvivel för bajonettpolitik och annat hot mot fred och mänsklighet;...

Carl Lindhagen.

folkens förbund, utan lösning av den sociala frågan inom varje folk i syfte att skapa en broderlig mänsklighet utan klasskillnad, blir ett förbund av allenast vulkaner med ständiga utbrott utan någon varaktig inre eller yttre fred."

Bertil Gripenberg, Finlands store skald (i Stockholms Dagblad): "Folkens förbund synes mig komma att bli ett förbund för centralmakternas utsugande och som sådant en källa till fortsatt missnöje och elände för en oöverskådlig framtid."

Den framstående danske kulturhistorikern *Troels Lund* (i Stockholms Dagblad): "Jeg haaber meget, men Jeg venter kun lidet. Thi Historien har belæret mig om, att Trangen til Overgreb, Lysten til Krig hidtil har berhersket de raadende Menneskers Sind.... Begejstrede troer paa det. De af Krigen forpinte haaber paa, at Universalmidlet nu er i Sigte. Men Historien og den nøgterne Erfaring svarer: Først Aar 2000 vil vise, om det virkelig er det afgørende Middel. Thi den menneskelige Natur er saa underlig sammensat medTilbøjelighed baade til Fred og til Kiv.... Jeg *haaber* meget, men *venter lidet*. Men er dette Syn dog ikke det sorteste Sortsyn, i Strid med Tro paa Menneskehedens Udvikling? Jeg svarer med et andet Spørgsmaal: Er det Sortsyn i April at signe: det er endnu ikke Sommer?"

Mången anser kanske dessa exempel på den kritik, som nationernas förbund redan varit föremål för, att vara allt för ensidiga och skarpt klandrande. Som man ser, äro de dock hämtade från mycket skilda håll, förnämligast dock från representanter för arbetarvärlden, utan vilkens medverkan nationernas förbund under alla omständigheter ej torde ha stora utsikter att lyckas i sin stora uppgift att i våra, dagar skapa fred på jorden. Även om man nu, ej minst såsom kristen, ville önska och hoppas det bästa, måste man emellertid erkänna, att all denna kritik innehåller viktiga synpunkter och förhållanden, som måste tagas med i räkningen, utan hänsyn till vilken politisk eller religiös övertygelse de, som uttala sig på detta sätt, för övrigt hava. Och nog vittnar denna kritik bra mycket mera om människokännedom, historiskt vetande och religiöst tänkande än de — naturligtvis vida behagligare — förklaringar, som gå ut på att ingiva mänskligheten den tvivelsutan falska föreställningen, att nu

äntligen har man funnit det säkra medlet mot all världens oro och strid. Även de, som — och det ännu — söka vidmakthålla en sådan tanke, synas dock icke hysa stora förhoppningar. Ty hur kunna de det? I synnerhet har en kristen anledning att »misströsta om resultaten av mänskliga rådslag», såsom president Wilson sagt. Och det även då dessa rådslag äro de allra bästa och mest uppriktiga.

Hur de stora nationerna blivit stora.

Utom redan påpekade såväl politiska som religiösa synpunkter gives det ju även andra. Så t. ex. har en professor L. P. Jacks — enligt den engelska tidningen »Present Truth» — framkastat följande tankar, som låta oss förstå "NÄR MASKEN FALLER." — Efter en teckning av Alfred Seckelmann i "Illustrierte Zeitung". De efter freden längtande människorna (till vänster) bönfalla vad som ser ut att vara rättvisa och religion, men som till deras stora besvikelse (till höger) befinnes, då masken faller, vara något helt annat — orättvisa och våld.något av de svårigheter, som nationernas förbund skulle få att kämpa mot:

"Enligt vilken grundsats eller med vilken rätt kunna stora nationer, som blivit stora genom krig, förbjuda andra nationer, som nu äro små, att växa sig stora på samma sätt? Skall all nationell ärelystnad, som innebär utveckling genom erövring, nu mera förklaras vara olaglig? Om så, hur kunna då de stora nationerna rättfärdiga sin egen tillvaro, för att ej säga något om deras rätt att sätta sig till doms över andra? Var och en av dessa stora nationer var en gång liten, och om det förbud mot krig, vilket de nu söka påtvinga de små nationerna, hade blivit tillämpat på dem själva, så skulle de aldrig ha blivit stora nationer."

Ja, hur skola stormakterna, som äro de bestämmande i nationernas förbund, kunna rättfärdiga sitt eget handlingssätt, varigenom de blivit stora, och sålunda vinna även nödig respekt hos de små? Något »förbud mot krig» eller avväpning blir tydligen heller icke följden av nationernas förbund, om icke i fråga om f. d. centralmakterna. Tvärtom fordras, att även de små förbundsmedlemmarna skola vara rustade för — att hjälpa de stora att bevara och kanske öka sin storhet! Skillnaden mot förr består således ingalunda i någon fredsgaranti.

"Fredsgudinna, arma moder!"

Danska »Nationaltidende» har vänt sig till ett antal framstående personligheter i Skandinavien och begärt deras uttalande i anledning av freden. Bland dessa är även vår frejdade författarinna Selma Lagerlöf, vars uttalande i bunden form vi här vidare taga oss friheten återgiva:

Selma Lagerlöf.

"Fredsgudinnan sitter sorgsen, hjärtat är till döds bedrövat, krigets onda troll har stulit hennes fagra barn ur vaggan, smugit dit sin egen unge, vanskapt, vresig, klobeväpnad, törstig efter blod och tårar, hungrig efter död och skada — Fredsgudinna, arma moder!

Tvenne vägar stå dig öppna: kasta trollets barn ur vaggan, lägg det ut på allfarsvägen, låt det växa upp i vildhet, låt det vara utan tygel, tills det når sin fulla styrka, eller tag det till ditt hjärta, till ditt varma modershjärta!

Giv ej efter för din vrede, smek det understuckna barnet, tämj det — fred — med dina tankar, skapa om det med din mildhet, tills det mister klor och betar, och en glansomfluten morgon blir förbytt till den, du saknat, och du sitter lyckobländad med ditt eget barn i famnen."

Denna bildliga poetiska skildring är träffande. Men skulle man väl kunna hoppas, att fredsgudinnan — om hon vore villig därtill — skulle kunna skapa om och fostra krigstrollets »klobeväpnade», »understuckna» barn så, att det kunde ersätta hennes eget fagra barn? Och skulle väl en verklig moder kunna företaga en sådan procedur och finna sig i detta? Månne hon icke tvärtom kastade »trollets barn ur vaggan» eller på något mindre våldsamt sätt sökte bli kvitt det? Och månne hon icke framför allt skulle söka återfå sitt eget barn? Med det i famnen skulle hon kunna sitta »lyckobländad». Men det äkta fredsbarnet — såväl som dess moder — är »fött ovanifrån».

Alla måste deltaga i framtidens krig.

Emellertid är det en tvivelsutan mycket betydelsefull sak, som gjort även de mest förhoppningsfulla tveksamma i

fråga om anslutning till nationernas förbund, nämligen den, att alla stater, som ansluta sig till förbundet, måste uppgiva sin neutralitet. »Den, som går in i förbundet, åtager sig förpliktelsen att på befallning gå i krig för realiserandet av fredsfördragets bestämmelser, huru än dessa av de mäktigeinom förbundet tolkas. Ett sådant steg innebär ett frivilligt uppgivande av självbestämningsrätten.»

Men detta är ju raka motsatsen till det mål, som man påstod — åtminstone från den ena partens sida — att världskriget åsyftade: att tillförsäkra de små nationerna den självständighet, som de ej hade eller som de stodo i fara att förlora! Det var ju för de små, som de stora ädelmodigt gingo i döden!!

Att anse det som en prisvärd dygd — och oförytterlig rättighet — för en stat att vara i sanning neutral, åtminstone under vissa omständigheter, hör således nu mera till det förflutna. I världskriget sattes neutraliteten på sitt yttersta eldsprov — och gick förlorad för framtiden.

Men den särskilt allvarliga och betydelsefulla slutsats, man kan draga härav, är, att i framtidens stora krig — »Harmageddon» — får ingen och kan ingen vara neutral: alla måste taga del. Och ett sätt, på vilket även en mindre stat kan taga del — och hjälpa de stora — är, såsom det framgår av själva förbundsaktens tydning, att genom blockad uthungra en tredskande förbundsmedlem. Vad detta ville säga av oskyldiga människors lidande, det har världen sett de mest fruktansvärda exempel på under och efter världskriget.

Man kan således icke säga, att nationernas förbund — åtminstone icke så långt man hittills kan förstå — bidrager till att göra framtidsutsikterna synnerligen ljusa.

"Vägen är lång till den eviga freden."

Att för resten någon kristen, som läser sin bibel rätt, kan tro, att nationernas förbund — om det även bleve, vad man tänkt sig — skulle kunna avskaffa orsakerna till krig och frambringa den fred, världen längtar efter och som den står i så trängande behov av, det är ej lätt att fatta. Den, som tror på bibeln, har nämligen all orsak att, minst sagt, tvivla därpå. Såsom t. ex. den aktadelutherske prästmannen Sam. Thysell skrev i Svenska Morgonbladet, just då kriget slutade:

"Jag tror alltså, att vägen är lång fram till den eviga freden. Det krig, som nu avslutats, blir inte det sista. Den fred, som nu kommer, blir nog inte en försonlig fred. Det nationernas förbund, som möjligen nu bildas, kommer nog inte att infria mänsklighetens förhoppningar. Varför tvivlar jag härpå? Därför att den helhjärtade kristna insatsen i Guds rikes anda fattas. Det är på den Gud väntar, det är på den, som även mänskligheten, fast kanske ofta omedvetet, väntar."

Sam. Thysell

Nej, den, som ser saken ur kristlig synpunkt, kan ej hoppas, att nationernas förbund skall infria det kristna fredshoppet. Och detta även därför, att »den helhjärtade kristna insatsen i Guds rikes anda fattas». Men den största och egentliga orsaken till, att en kristen måste — minst sagt — tvivla därpå, är, att Kristi eviga fredsrike — och någon varaktig, evig fred blir det tvivelsutan icke, förrän detta rike kommer — skall ej och kan absolut ej upprättas av människor genom några politiska åtgärder. Det kommer »ovanifrån». Det upprättas »icke genom människohänder», såsom profeten Daniel säger (Dan. 2:45).

Men därför har man också all anledning tvivla på, att nationernas förbund skall kunna för alltid avskaffa kriget. Tvärtom har man tyvärr anledning frukta, såsom pastor Thysell säger, att »det krig, som nu avslutats», ej blir »det sista», liksom »freden» efter kriget ingalunda blev någon »försonlig och rättfärdig fred».

Här komma vi då åter in på krigets grundorsak — på den sjukdom i människonaturen, som måste botas och som ej kan botas blott genom symtomens tillfälliga avlägsnande, utan genom människonaturens förändring — om nu en sådan förändring hos hela släktet vore möjlig.**"Gamle Adam" måste först besegras.**

Det hjälper således ej, att den eller den yttre fienden eller konkurrenten på världsmarknaden blivit besegrad. Världsfredens stora fiende bor inom oss: egoismen, vinningslystnaden — »gamle Adam», för att använda ett bibeluttryck. Se där den stora fiende, som måste besegras, den stora seger, som varje människa måste vinna i sitt

eget liv, om »den gyllene tidsåldern» skall randas på denna gamla jord.

Sant sade därför under kriget en amerikansk tidning med hänsyn till de förhoppningar, man satt till »nationernas förbund»:

"Envar, som riktigt känner människonaturen och mänsklighetens historia — för att ej tala om att känna den heliga skrifts lära — vet, att ett nationernas förbund ej kan bliva varaktigt.... Upprättandet av ett nationernas förbund, som skulle kunna medföra universell och varaktig fred samt göra rättfärdigheten förhärskande i världen är omöjligt helt enkelt därför, att människorna äro vad de äro — syndare och självisska.... England, Frankrike och Amerika kämpa nu tillsammans, emedan de hava ett gemensamt mål, nämligen centralmakternas fullständiga besegrande; fruktan för en gemensam fiende förenar dem. Men de hava skilda och ofta stridiga intressen, och det skall ej dröja länge, efter att den gemensamma fienden krossats, förrän dessa länder befinna sig i mer eller mindre konflikt med varandra, ehuru man ju ville hoppas, att de genom världskrigets fruktansvärda hemsökelser skulle ha blivit så förnuftiga, att de skulle undvika att komma i krig med varandra."

Den enda vägen till verklig fred.

För att kunna stifta verklig och varaktig fred i världen skulle människorna — ej blott de, som skulle stifta freden, utan även alla, för vilka den skulle stiftas — behärskas av den eviga kärleken. De skulle vara villiga att låta försona sig med Gud och med varandra. Tyförsoningsfred är den enda fred, som skulle vara möjlig i en sådan värld och som skulle kunna bliva beståndande.

Joh. Thyrén.

Rektorn vid Lunds universitet, professor Thyrén, uttalade den stora sanning, som vi här ville särskilt betona och som tyvärr ofta förbises även av kristna, då han i högtidstalet vid universitetets 250-årsjubileum den 27 september 1918 bl. a. yttrade:

"Även i dessa fasans tider ljuder, bland de skälvande bergen och skälvande djupen, ljuder till människosläktet i gemen, utan skillnad till raser och folk, en mild och stilla röst: 'Älska din nästa såsom dig själv!' Från den rösten måste än en gång frälsningen komma."

Ja, »från den rösten», som bjöd människorna att älska varandra: från Människosonen, vars hjärta var fullt av gudomlig människokärlek och som blev »försoningen för våra synder», i det han gav sitt eget liv för att frälsa en upprorisk värld; från honom, som bad till och med för sina dråpare: »Fader, förlåt dem, ty de veta icke, vad de göra» — från det hållet måste frälsningen komma. Och såsom Kristus en gång »stiftade frid på korset», då han försonade människan med Gud, så skall han ock en gång, då världsherradömet lägges på hans axlar, »tala frid till folken».

Det skall således — trots allt — en gång bliva varaktig, evig världsfred. Det är den kristnes saliga hopp mitt under all strid och nöd, all oro och hopplöshet, som råda i världen. Och det hoppet kan ej bliva om intet. Men det kan förverkligas endast efter det fredsprogram, som den Högste från eviga tider fastställt. KOLUMBUS LANDSTIGER I AMERIKA.

DEN NYA VÄRLDSMAKTEN OCH DESS ROLL I VÄRLDSDRAMATS SLUTAKT.

"Världens riken västerut sig bana. Fyra akter redan gått förbi. Femte akten slutar tidens drama, störst av alla kommer den att bli" (Berkeley).

DESSA ord, som den engelske filosofen och biskopen George Berkeley skrev omkring år 1726, förefalla både historiska och profetiska, i det de erinra om de bibliska profetiorna, för vilka författaren ej synes ha varit

främmande. Med »fyra akter» åsyftar han tvivelsutan de fyra världsrikena, som vi i det föregående betraktat och som för länge sedan spelat ut sin världshistoriska roll. Och då »världens riken västerut sig bana», åsyftar författaren tydligen med »femte akten» ett rike, som skulle uppstå på västra halvklotet. Att denna »akt» skulle bliva »störst av alla» och sluta »tidens drama» äro mycket betecknande uttryck, som också i visst avseende komma att förverkligas på det sätt, som den bibliska profetian låter oss förstå.

Någon femte världsmakt i samma betydelse och omfattning, som de fyra föregående varit världsmakter, är dockicke att vänta, enligt vad vi funnit. Och likväl har »västerut» en ny världsmakt, en stormakt av första rang, under senaste århundradena uppträtt på den världspolitiska skådebanan för att — av allt att döma — spela en mycket betydelsefull roll i avslutningen av denna tidens drama.

Denna nya världsmakt är, såsom alla torde förstå, den stora republiken i väster, Nordamerikas Förenta stater, som vi därför här skola i korthet ägna vår uppmärksamhet.

Amerikas ursprungliga politik.

Enligt den s. k. MonroedoktrinenMonroedoktrinen kallas med ett gemensamt namn en serie för Förenta staternas utrikespolitik bestämmande grundsatser, som första gången tydligt formulerades i ett budskap till kongressen den 2 dec. 1823 från presidenten James Monroe och som sedermera tid efter annan ytterligare utvecklats med bibehållen karaktär av utrikespolitisk norm, men utan att i lagform fixeras eller erhålla folkrättslig giltighet. (Se Nord. Familjebok.) skulle Förenta staterna ej blott avvisa de europeiska makternas inblandning i den amerikanska republikens angelägenheter och förhindra dessa makters försök att utsträcka sitt välde till det västra halvklotet, utan de (Förenta staterna) skulle å andra sidan ej heller genom några »snärjande allianser» eller på annat sätt inblanda sig i Europas politik. Angående detta senare heter det i nämnda »doktrin»:

"I europeiska makters krig rörande deras inbördes angelägenheter ha vi aldrig tagit någon del; ej heller överensstämmer det med vår politik att så göra." — "Vi ha icke inblandat oss och skola icke inblanda oss i fråga om någon europeisk makts nu existerande kolonier eller besittningar."

Förenta staterna ha således under flydda tider räknat det som sin stolthet och ära att på fredlig väg uteslutande ägna sig åt sina egna inre angelägenheter och hålla sig borta från den gamla imperialistiska europeiska politikens blodiga slagfält. Därför ha ej heller Förenta staterna hittills haft behov av någon större, stående armé eller någon krigsflotta.Då nu likväl Förenta staterna inblandat sig på det mest eftertryckliga sätt i Europas politik, har detta alltså skett i strid med Monroedoktrinen. Denna har emellertid under de senaste årtiondena varit stadd i försvagande, i det Förenta staterna flera gånger uppträtt aktivt i europeiska angelägenheter, på samma gång bestämmelserna mot europeisk inblandning i amerikansk politik blivit skärpta.

Den stora amerikanska republiken, som i många avseenden varit ett mönster för andra nationer, har sålunda småningom glidit bort från sina ursprungliga grundsatser, tills den nu plötsligen och på det mest eftertryckliga sätt trätt fram i ledet bland Europas gamla imperialistiska militärmakter för att med hela sin tyngd lägga sig i världspolitikens vågskål, ja, för att bliva, som det synes, en makt, som förmår trotsa alla andra. I detta fall torde därför Berkeleys ord i visst avseende förverkligas: »störst av alla kommer den att bli».

Detta har tvivelsutan skett i full överensstämmelse med tidens och världspolitikens oemotståndliga utveckling. Ingen får nämligen nu mera isolera sig. Alla skola, efter förmåga, deltaga i kampen om världsherraväldet och — i det »Harmageddon», varmed denna kamp skall sluta.

En vändpunkt i Amerikas historia.

Redan det spansk-amerikanska kriget 1898 medförde en revolution i Förenta staternas politiska historia. Ledande politiska tidningars uttalanden på den tiden, då detta krig utbröt, visa också, att man ansåg, att Förenta staterna redan då kommit till en vändpunkt i sin historia. Så t. ex. yttrade »Blackwood's Magazine»:

"Om ej alla tecken slå fel, håller amerikanska republiken på att slita sig lös från sina gamla förtöjningar och segla ut för att bliva en världsmakt."

Och i »Chicago Times-Herald» hette det betecknande:

"Amiral Dewys seger vid Manilla har hos amerikanerna uppväckt en erövringslust. De konservativa i landet kunna talaom fädernas politik, men de skola ej vinna mångas gehör, så länge denna erövringslust härskar."

Vidare gjorde London-tidningen »Daily Chronicle's» korrespondent i Förenta staterna följande uttalande:

"Löftet om en ny himmel och en ny jord har ännu icke blivit uppfyllt. Men ett nytt Amerika har uppstått. Den andra amerikanska revolutionen har ägt rum, och följderna av denna bliva måhända lika vittomfattande som följderna av den första.... Om ej alla tecken missleda, så hör det gamla Amerika, det Amerika, som ännu fasthåller vid de från republikens fäder härstammande traditionerna, snart till det flydda, och ett nytt Amerika, ett Amerika, som står väpnat och färdigt på världskampens arena, håller på att intaga dess plats."

»Ett nytt Amerika har uppstått» — ett Amerika, som övergiver eller redan övergivit »de från republikens fäder härstammande traditionerna». Ja, dessa den religiösa och den politiska frihetens kristna grundsatser, som förr gjort Amerika till en säker tillflyktsort undan det järnhårda romerska Europas förtryck, höra redan till det flydda. Och man har anledning ana, att denna nya världsmakt härutinnan ej kommer att stå efter Europa — den har beträtt samma väg.

Amerika står nu »väpnat och färdigt på världskampens arena» — färdigt för vad, om icke för den yttersta kampen om världsherraväldet, det slutliga »Harmageddon»?

En ojämförligt storslagen utveckling.

Förenta staternas ojämförligt hastiga och storslagna utveckling på alla områden är i och för sig något högst märkligt i världshistorien. Synnerligen anmärkningsvärt är det uppsving, som den stora republiken gjort under — och väl i följd av — världskriget, tillika med det inflytande på den internationella politiken, som amerikanerna samtidigt vunnit.

Före kriget hade Förenta staterna ingen nämnvärd handelsflotta. Men den i januari 1920 bestod den amerikanska handelsflottan av omkring 30,000 fartyg på sammanlagt mer än femton miljoner ton och sysselsatte ej mindre CHICAGO FÖR HUNDRA ÅR SEDAN OCH NU. – För hundra år sedan funnos knappt hundra invånare i Chicago, nu har staden omkring två miljoner. Överst t. h.: Chicagobranden 1871.än 266,000 man, enligt amerikanska handelsdepartementets uppgifter. En jämförelse med Englands gamla stora handelsflotta år 1914, sedan vilket år England ej offentliggjort någon statistik häröver, visar, vad detta Amerikas hastiga uppsving på detta betydelsefulla område vill säga: Englands samlade handelstonnage nämnda år uppgick till 20,300,000, medan fartygens besättningar räknade 210,672 man. Den nya världsmakten kommer sålunda antagligen att även på detta, särskilt i våra dagar så betydelsefulla, område överflygla även de största gamla och göra konkurrensen på handelsmarknaden skarpare än någonsin.

Under och genom världskriget har Amerika vidare ofantligt ökat sin ekonomiska rikedom och makt i jämförelse med Europa. Det anses kanske opatriotiskt, men innehåller onekligen en sanning det yttrande, som en amerikansk socialist gjort i en schweizisk tidning (»Berner Tagwacht»), nämligen att amerikanerna »blivit stinna och rika på det vederstyggliga människoslaktandet, som inbragt dem hela guldberg». Han har tydligen i första rummet avseende på de stora vapenleveranserna under de första krigsåren. »Guldbergen» hamnade naturligtvis i Amerikas oräkneliga gamla och nya miljonärers kassavalv.

Ett kanske synnerligen betydelsefullt förhållande är, att medan de europeiska krigförande nationernas egendom blivit till det yttersta betungad med krigslån och ställts på branten av ekonomisk ruin, har den nya världsmakten blivit hela världens borgenär. Så t. ex. motsvarar Storbritanniens skuld 44,4 proc, Italiens 50,4, Frankrikes 54,6, Tysklands 50 och Österrike-Ungerns 96 proc. av hela nationalförmögenheten, medan Förenta staternas sammanlagda statsskuld icke uppgår till mer än 9,6 proc. av hela nationalförmögenheten.

De allierades lån av Förenta staterna uppgå till sammanlagt 9 1/4 miljarder dollars och håller i pant nästan 10 proc. av deras nettoförmögenhet (förmögenhet minus skuld), vilken för Storbritannien uppgår till 50, för

Frankrike till30, för Italien till 12 och för Japan till 27 miljarder dollars. Förenta staternas nettoförmögenhet är nära dubbelt så stor som de övriga allierade stormakternas sammanlagda nettoförmögenhet. Dess handelsbalans för år 1918 uppvisar ett saldo av mer än 3 miljarder dollars. Under krigsåren ha vidare borgensförbindelser i Europa på omkring 2 1/2 miljarder dollars inlösts av Förenta staterna.Dessa sifferuppgifter, som hämtats ur tidningsmeddelanden, äro naturligtvis svåra att kontrollera, men även om de vore åtskilligt felaktiga, inverkade det tvivelsutan ej på själva saken — Förenta staternas ofantliga ekonomiska överlägsenhet.

Förenta staternas ofantliga ekonomiska överlägsenhet är således ej blott en teori, utan ett faktum. Och måste man icke betrakta det som ett högst märkligt tidens tecken, ett förhållande, som kan få de mest oberäkneliga följder i framtiden, att de gamla europeiska stormakterna genom världskriget ruinerats eller försvagats ända därhän, att de — och det, märk väl, även de i världskriget segrande — blivit i ekonomiskt avseende beroende av den nyvordna stormakten i väster, på samma gång de genom detta inbördes sönderslitande av varandra gjort faran från öster aktuell, såsom vi skola se.

Här föreligger således tydligen ett i sanning stort nytt världsproblem.

Föremål för profetian.

Då, såsom vi redan betraktat, olika makters världshistoriska roll varit föremål för inspirerade profetiska förutsägelser, ligger nu den frågan nära till hands, huruvida icke även denna nya världsmakt varit föremål därför. Förenta staterna ha nämligen redan på olika sätt spelat en mycket betydelsefull roll i senare tiders världshistoria och synes, som sagt, hädanefter komma att taga en synnerligen framstående del i världspolitiken.

I betraktande av vad vi redan funnit rörande Guds förutseende och ingripande i världshändelserna, må detdärför icke anses som förmätet eller svärmiskt, om vi antaga och även söka bevisa det antagandet, att det finnes profetiska förutsägelser i bibeln, vilka tydligen synas vara tillämpliga på denna så betydelsefulla nya världsmakt, liksom vi funnit de tydligaste profetior angående andra. Det vore tvärtom ägnat att förvåna, om så icke vore förhållandet.

Visserligen kan det sägas, att bibelns profetior om nationernas världshistoriska roll på ett mera allmänt sätt innefatta alla folk och nationer. Men vi ha ju funnit, att profetiorna ej inskränka sig till ett dylikt allmänt framställningssätt, utan tala mycket tydligt om enskilda nationer och händelser, ofta även om vad som kunde anses för underordnade detaljer. Och just häri ligger det kraftigaste beviset för de bibliska profetiornas gudomliga ursprung och tillförlitlighet till skillnad från mänskliga spådomar, som ofta äro så tvetydiga eller så allmänna till sitt innehåll, att de — åtminstone av dem, som äga en viss benägenhet att tro på dem — kunna med god vilja förklaras gå i uppfyllelse, vad än händer.

I Uppenbarelsebokens 13:de kapitel finnes också en profetia, som många uppriktiga bibelforskare på senare tider funnit vara tillämplig på den ifrågavarande nya världsmakten. Vi skola därför i korthet betrakta denna profetia.

Det sinnebildliga vilddjur, som beskrives i den första delen av kapitlet (v. 1—10), föreställer tydligen Rom i dess påvliga form eller såsom särskilt kännetecknat av påveväldet och motsvarar då, såsom man lätt kan se av beskrivningen, det lilla hornet, som omtalas i Dan. 7:8, 11—25. »Det är här», säger Fjellstedt, »i synnerhet den romerska makten, som skall framställas, icke blott det romerska kejsardömet i dess stora fientlighet mot de kristna, utan Roms makt, förvandlad till påvedöme.»

Att detta vilddjur har någon viss likhet (v. 2) med både pantern (Grekland), björnen (Medien-Persien) och lejonet (Babylonien), som omtalas i Dan. 7: de kap., visar, attDEN NYA MILITÄRA STORMAKTEN. — Amerikanska soldater, som hemkomma från kriget, mottagas i New York med stora festligheter. Förenta staterna, som före kriget hade en reguljär armé på endast 100,000 man, blev under kriget med ens en militär stormakt av första rang, som kan uppställa en miljonarmé.det bevarat eller ärvt något karaktärsdrag från dessa sina tre föregångare. Och dess tio horn (v. 1) motsvara de tio hornen på det fjärde djuret hos Daniel (kap. 7:7). Draken är i näst föregående kap. (Upp. 12:te) en sinnebild ej blott av satan, utan av det hedniska Rom, som var satans särskilda verktyg i försöket att undanröja Kristus (v. 4). Och det var hedniska Rom (draken), som gav påvliga Rom

(vilddjuret) »sin makt och sin tron» och »stor myndighet» (Upp. 13:2).

Vidare framställes i den sinnebildliga beskrivningen över detta vilddjur såväl påvedömets stora inflytelse över människorna som dess hädiska tal mot Gud och grymma förföljelse mot de sant kristna, tillika med förlusten av dess världsliga makt och dess bortförande i fångenskap. Av detta m. m. framgår således, att det första vilddjuret, som omtalas i Upp. 13:de kap., måste beteckna just Rom under påvedömets tid.

En världsmakt utan like.

Men Johannes såg »ett annat vilddjur» (v. 11—18), som tydligen betecknar en helt annan makt än någon av de förut nämnda. Och att detta vilddjur betecknar den nya världsmakten, som uppstått på det västra halvklotet, synes framgå tydligt nog av följande:

1 . Johannes såg detta vilddjur »stiga upp ur jorden» (v. 11), medan det förra steg upp ur havet (v. 1). Även de av Daniel omtalade fyra djuren, som likaledes föreställa världsriken, uppstego alla ur havet (Dan. 7:1). Och då hav eller vatten betecknar »folk och människoskaror och folkslag och tungomål» (Upp. 17:15), antydes genom djurens uppstigande ur havet, över vilket Daniel såg »himmelens fyra väder» bryta fram, att de makter, som dessa djur föreställa, uppstått på redan bebodda och av olika folk behärskade områden av jorden samt att de uppstått genom strider eller krig (stormar) mellan folken. Och just pådetta sätt: genom blodiga krig, i vilka den segrande rövat land och rikedom från den besegrade, är det, som alla dessa gamla världsmakter uppstått.

Den nya världsmakten däremot har icke uppstått på detta sätt, utan jämförelsevis stilla och dock kraftigt växt upp ur den fruktbara jorden på ett förut så gott som obebott och oomstritt område. Just såsom den amerikanske författaren G. A. Townsend säger i sitt arbete »The New World Compared with the Old» (»Den nya världen jämförd med den gamla»), sid. 635:

"Förenta staternas historia blev även genom en nådig Guds försyn vida skild från den övriga världens vilda och grymma historia, och *liksom ett frö uppväxte vi i all stillhet till en mäktig nation.*"

En annan författare skrev i den irländska tidningen »The Nation» omkring 1850 om Förenta staternas märkvärdiga uppkomst och yttrade därvid, att denna makt »kom upp mitt i jordens tystnad».

De av oss i dessa citat framhävda orden uttrycka träffande just det sätt, på vilket den nya stormakten från början uppstått, och de motsvara på ett slående sätt profetians ord. Denna makt steg nämligen upp ur jordens stillhet och skilde sig häri från alla de andra, som uppstigit ur det stormiga havet. Den uppstod då också i just den del av världen — »västerut» — som den måste göra för att i detta fall motsvara profetian.

2. Tiden för denna nya världsmakts uppkomst är även antydd i profetian, såsom John Wesley skrev 1754 angående detta vilddjur:

"Det har ännu icke kommit, men det kan icke vara långt borta, ty det skulle uppträda vid slutet av det första vilddjurets fyrtiotvå månader."Dessa fyrtiotvå månader äro tydligen profetiska och utgöra, efter trettio dagar i månaden räknat, samma tidsperiod, som i Dan. 7:25 särskilt tillmätes påvemakten, nämligen de 1260 åren, som slutade 1798. Se härom kapitlet om påvemaktens världshistoriska roll.Ej förrän Johannes sett, att den romerska påvemakten, som »fört andra bort i fångenskap», själv blivit »bortförd i fångenskap» (v. 10), ser han det andra vilddjuret framträda på skådebanan. Påvedömet blev nämligen »likasom sårat till döds» (v. 3) och kom i ett tillstånd, som, vad världslig makt angår, liknar fångenskap, under den franska revolutionen 1793—1798. Sistnämnda år hände också, att Pius VI, som då var påve, bokstavligen tillfångatogs av franske generalen Berthier och fördes till Frankrike, där han dog i landsflykt.

Just på den tiden — i full överensstämmelse med profetians sammanhang — höll den nya makten på andra sidan Atlanten på att växa upp ur jorden, såsom följande data ur Amerikas tidiga historia visa: Först 1492 upptäcktes Amerika av Kolumbus — en högst betydelsefull världshändelse, som tydligen skedde under den Högstes ledning och ingripande i världsutvecklingen. År 1775 utbröt frihetskriget mellan Amerika och moderlandet England. Den 4 juli 1776 — Amerikas stora frihetsdag — antog amerikanska kongressen oavhängighetsförklaringen. År 1783

slöts fred mellan Amerika och England, därvid Amerikas självständighet befästes. År 1788 hade redan elva stater erkänt den antagna grundlagen och sammanslutit sig.

Lammlikhet, men draketöst.

3. Den nya världsmakten har likaledes visat sig äga de karaktärsdrag, som motsvara profetians sinnebildliga kännetecken på den makt, som det andra vilddjuret i Upp. 13:de kap. föreställer. Detta hade nämligen »två horn, lika ett lamms, och det talade såsom en drake» (v. 11).

De lammlika hornen äro en träffande sinnebild av den mildhet, som kännetecknat Amerikas såväl religiösa som politiska grundsatser och lagar till skillnad från Europas. Amerikas frihet, i synnerhet dess religionsfrihet, har under flydda tider alltid framstått såsom något främmande förEuropa. Trots denna likhet med det milda, oskyldiga lammet var djuret likväl ett vilddjur, såsom alla världsmakter i verkligheten varit, enligt bibelns sinnebildliga framställning.

Förenta staternas oavhängighetsförklaring underskrives i Independence Hall i Philadelphia den 4 juli 1776. I ovalen George Washington, Förenta staternas grundläggare och förste president.

Draken är, som vi sett, en sinnebild av hedniska Rom, på samma gång även satan kallas för »draken» eller »den store draken». Då nu detta vilddjur »talade såsom en drake», kan detta ej innebära annat, än att det genom sina lagar — ty det är genom sina lagar nationerna tala — skulle komma att öva förtryck och förföljelse, såsom den romerska draken gjort. Men det torde även få anses innebära, att det skulle förvilla människorna, såsom »den store draken» och ärkebedragaren gjort, ända sedan han vid begynnelsen kom människan att avvika från Guds budords stigar, i det han förespeglade henne, att hon på sin egen själviska väg skulle kunna finna mera förstånd och större lycka än genom att följa sin Skapares bestämda föreskrifter.

Att detta delvis lammlika vilddjur förr eller senare skulle komma att utmärka sig på detta sätt, framgår tydligt nog av fortsättningen av den profetiska skildringen. Det heter nämligen bl. a., att »det utövar det första vilddjurets [det påvliga Roms] hela myndighet» (v. 12). Sin »myndighet» eller »makt» hade det påvliga Rom fått av det hedniska eller draken (v. 12, 2), och under sina profetiska fyrtiotvå månader utövade det den särskilt genom att »föra krig mot de heliga» eller förfölja Guds sanna, trogna folk ända in i döden. Den bild, som det andra vilddjuret »genom sitt tal» förmådde jordens inbyggare att göra åt det första eller romerska vilddjuret och vilken bild det andra vilddjuret »fick makt att giva ande», skulle, även den, kunna tala, ja, den skulle till och med kunna »låta döda alla, som icke tillbådo vilddjurets bild» genom att underordna sig dess tydligen mot Guds bud stridande tal och föreskrifter (v. 15). Detta är just vad det påvliga vilddjuret gjort under nämnda period.

Vad striden gäller.

I Upp. 12:17 och således just i denna profetias nära sammanhang heter det också, att »draken vredgades än mer på kvinnan och gick åstad för att föra krig mot de övriga av hennes säd, mot dem, som hålla Guds bud och hava Jesu vittnesbörd». Detta, som tydligen syftar på de yttersta dagarna, synes komma att få sin uppfyllelse särskilt i och med det andra vilddjurets drakeliknande tal. Det är Guds bud och Jesu tro eller vittnesbörd, med andra ord: en sann biblisk kristendom å ena sidan samt människobud och stadgar eller en falsk kristendom å andra sidan, som striden gäller. Och denna strid avtager ingalunda, utan blir tvärtom allt häftigare, ju mera det slutliga avgörandet — det rättas och sannas eviga seger — närmar sig.Såsom det ock heter: »Djävulen har kommit ned till eder i stor vrede, eftersom han vet, att den tid han har kvar är kort» (v. 12).

Kapitolium (kongressbyggnaden) i Washington och president Wilson.

Liksom det romerska påvedömet eller katolska kyrkan tvivelsutan under flydda tider varit ett synnerligen verksamt redskap i denne Guds och sanningens ärkefiendes hand, så synes alltså profetian tydligen visa, att påvedömets återupplivande — efter att det blivit »liksom sårat till döds» — kommer att på ett särskilt sätt känneteckna de yttersta dagarnas kamp mot Gud och sanningen och mot dem, som tjäna och lyda honom.

Och i detta återupplivande liksom i denna kamp kommer då det andra vilddjuret med sitt drakeliknande tal, den

bild åt det första vilddjuret, som det kommer jordens inbyggare att göra, och det märke, som det under hotelse om dödsstraff påtvingar människorna — allt i det första vilddjurets »åsyn» och naturligtvis med dess fulla belåtenhet och medverkan — att spela en ledande roll.Av sammanhanget i 13:de och 14:de kap. framgår också, att den makt, som det andra vilddjuret föreställer, skulle rikta sin förföljelse mot dem, som »hålla Guds bud och bevara tron på Jesus» (kap. 14:12), vilka således äro desamma som »de övriga» av kvinnans säd, vilka omtalas i kap. 12:17. Liksom påvemakten, då den förföljde valdenserna, förbjöd all handel med dem, så skola också dessa, som utsättas för förföljelse av det återupplivade påvedömet eller dess »bild», därför att de vägra tillbedja denna bild och taga vilddjurets märke, fråntagas sina medborgerliga rättigheter, så att de ej få »vare sig köpa eller sälja något» (kap. 13:17). Ja, de skola, som det framgår, förföljas ända till döds — det säges i alla fall, att vilddjurets bild »kunde låta döda dem» eller, enligt gamla översättningen, skulle »så göra», att de »skulle dödas» (v. 15).

Därför heter det ock: »Här gäller det för de heliga [»för dem, som hålla Guds bud och Jesu tro»] att hava ståndaktighet» (kap. 14:12). Det gäller för dem att vara trogna ända in i döden. Men den Mästare, som de tjäna och som de sålunda äro villiga att gå i döden för, om det skulle fordras, kommer då också snart för att skaffa dem rätt (Luk. 18:8).

Påvedömets makt i Amerika.

Det ständigt tilltagande inflytande, som den gamla romerska påvemakten vinner i Amerika, såväl som den underdåniga uppmärksamhet, som detta protestantiska land å sin sida allt mer visar gent emot påvemakten och den katolska kyrkan, peka då också otvetydigt på en sådan utveckling, varigenom profetian går i uppfyllelse.

I det första vilddjurets »åsyn» skulle det andra vilddjuret uppträda. Med vilket stort intresse och faderlig omsorg följer icke påven i Rom den amerikanska republikens görande och låtande! Och med vilken ödmjuk underdånighet uppträdde icke den nya, genom världskrigets utgång segerdruckna världmaktens representant, president Wilson,inför påven i Rom! (Detta senare framgår på ett slående sätt bl. a. av den bild från presidentens besök hos påven, som förekommit i utländska tidningar.) En författare säger i Svenska Dagbladet:

"Den katolska kyrkan har allt mer och mer arbetat sig upp till en stor politisk maktfaktor i Förenta staterna och dess inflytande på presidentvalen ha oavbrutet stegrats. Dess fasta och smidiga organisation, dess hierarkiska gradation av olika prästgrader från påven i Rom till kardinaler, biskopar, prostar och kyrkoherdar i Amerika ha givit den en större styrka än någon annan korporation i det fria Amerika."

Och en svensk-amerikansk tidning skrev 1915 om påvedömets politiska makt i Amerika bl. a. följande — och denna makt har ingalunda blivit mindre sedan dess, utan tvärtom större:

"Vilken oerhörd politisk makt påvedömet utövar i Amerika framgår bland annat därav, att det har lyckats få de flesta viktigare ämbetena i landet besatta med män, som svurit vid Gud och sin själs salighet att lyda påven i Rom framför vårt eget lands regering. Några av de ämbeten, som de innehava, äro följande : första platsen i Förenta staternas högsta domstol innehaves av en katolik, och dennes bisittare i samma domstol är katolik. Ordföranden i apropriationskommittéen i representanthuset är katolik. Förenta staternas skattmästare är katolik. Louisiana, Arizona och New York hava katoliker till representanter i Förenta staternas senat. Guvernören i Illinois är katolik. Borgmästarna i New York och Boston äro katoliker. Föreståndaren för tullverket i New York är katolik. Alla våra ambassadörer i främmande länder under Wilson äro katoliker med undantag endast av de i England och Italien. Föreståndaren för regeringens tryckeri i Washington, det största i världen, är katolik, och en annan katolik förestår ingraveringsavdelningen av samma tryckeri. Två tredjedelar av cheferna för de olika regeringsverken äro katoliker. Nästan alla de viktigare regeringsämbetena i städerna Boston, Brooklyn, New York, Chicago, S:t Louis och San Francisco innehavas av katoliker. President Wilsons privatsekreterare är katolik. Och han förstår så väl att begagna sitt inflytande över presidenten, att han nu synes utöva långt större inflytande påregeringsärendena än presidenten själv. Det var en katolik, som ledde valkampanjen för Wilson, då han blev vald. Över sjuttio procent av alla de män Wilson utnämnt for olika ämbeten och tjänster under sin regeringstid äro katoliker. Tio stater hava nu katolsk styrelse. Tjugo tusen folkskolor (public schools) hava ett flertal katolska lärare, trots dessas fiendskap mot dessa skolor. Sex hundra folkskolor begagna katolska läroböcker, som ock

innehålla katolska religionsläror. I New York City, Chicago, Baltimore, Philadelphia, Buffalo, Toledo, Cleveland och S:t Louis är mer än 75 procent av hela lärarepersonalen i folkskolorna katoliker. I varje stad i hela unionen med över 10,000 invånare äro i medeltal 88 procent av hela poliskåren katoliker. De utgöra flertalet även i stadsstyrelsen i 15,000 städer i Förenta staterna."

Målet — ett katolskt Amerika.

Anförda tidning frågar, sedan den lämnat dessa upplysningar, varför katolikerna innehava så många ämbeten och tjänster i Amerika, varpå den själv svarar:

"Det är en plan, som de (katolikerna) söka utföra för att komma åt makten och kassorna till påvedömets tjänst och att göra hela Amerika katolskt."

Och tidningen anser det vara på tid att protestanterna vakna upp för att söka avvärja, vad den med rätta anser vara en hotande fara.

Kan man icke också med skäl säga, att den nya världsmakten redan, såsom det heter i den profetiska framställningen, talat »såsom en drake»? Så ha t. ex. under de senaste årtiondena starka krafter varit i rörelse i Amerika för att skaffa de mera betydande religiösa samfunden större politiskt inflytande och åstadkomma en sådan förändring av landets grundlag, som skulle giva de särskilt inflytelserika religiösa elementen makt att kontrollera staten eller, som det vackert heter, »inkorporera Kristus i landets lagar» och »göra nationen till en kristen nation». Och ej minst i detta syfte är det, som man särskilt på senaste tiden arbetat energiskt för att åstadkomma en sammanslutning mellande större religiösa samfunden i Amerika. Känt är också, att det är genom de olika religiösas samverkan, som den i och för sig naturligtvis goda förbudslagstiftningen — ett tillägg till Förenta staternas grundlag — kommit till stånd och varav framgår, i vilken stor grad de kyrkliga kunna öva inflytelse över landets lagstiftning.

Vad var för resten det gamla europeiska påvedömet i sin makts dagar annat än en sådan förening av kyrka och stat, av det religiösa och det borgerliga, varunder kyrkan kontrollerade staten och använde efter behag dess lagar för främjande av sina egna kyrkliga intressen? Och vad kan »vilddjurets bild» vara annat än ett dylikt förhållande? Alldeles såsom det sinnebildligt framställes i profetian, att kvinnan — »den stora skökan» som hon i andlig mening kallas — nämligen den från sin trohet mot Gud avfallna kyrkan, »satt på ett scharlakansrött vilddjur» eller statsmakten, som hon tyglade såsom en ryttare sin häst (se Upp. 17:1—6). Den tiden saknade heller icke varken påvebullor eller kättarbål.

Att ett sådant kyrkligt förhållande till staten emellertid ej är vare sig sant protestantiskt eller kristligt, det borde vara lätt att förstå. Se för övrigt kapitlet om påvedömets historiska roll och protestantismen förr och nu.

Att det protestantiska Amerika, där så många sökt sin tillflykt undan den gamla påvemaktens förtryck, skulle komma att bliva ett synnerligen tacksamt missionsfält för denna makt och att Amerika självt skulle komma att beträda påvemaktens gamla, genom alla sina blodiga spår avskräckande stigar, det kan med all rätt synas högst underligt. Det har väl också under Amerikas tidigare historia och så gott som hittills hållits för otroligt, att så skulle ske. Nu mera är det dock så uppenbart, att ingen, som känner förhållandena, torde förneka det, och ingen, som tror det, torde därför behöva anses som någon fantast. De, som forskat i det profetiska ordet, ha emellertid länge förstått, att så skulle ske och att det kommer att ske i större grad än hittills.Vad vidare angår den bild, som det andra vilddjuret skulle låta upprätta åt det första, och det märke, som det skulle påtvinga människorna, kan man ej gärna utan vidare förkasta den uppfattningen, som många bibelforskare hysa, att liksom påvliga Rom ville tvinga människorna att i sin religiösa tro och sin gudsdyrkan underordna sig påvens myndighet, i det denne uppträdde som Gud på jorden, och liksom påvemakten hade sitt särskilda auktoritetsmärke, varom vi skola tala längre fram, så skulle denna amerikanska påvemakts-»bild» — i fullkomlig strid med Amerikas ursprungliga grundlagar — sätta sig upp över människornas samveten och bestämma över deras religiösa tro, därvid begagnande sig av samma påvliga märke. Det heter ju också, att det andra vilddjuret skulle utöva »det första vilddjurets hela myndighet» och komma människorna att »tillbedja det första vilddjuret, det vars dödssår blev

läkt».

Vidare, då det påvliga vilddjuret var en religiös-politisk förening eller förening av kyrka och stat, i vilken förening kyrkan kontrollerade staten och främjade sina egna intressen genom statens lagar, kan man med goda skäl antaga, att vilddjurets bild skulle komma att utgöra en liknande förening, medan tillbedjandet av bilden då ej kunde innebära annat, än att man underordnar sig bildens lagar och förordningar. Alla tecken tyda också på, att en religiös sammanslutning i Amerika skall komma att utöva ett dominerande inflytande även i politiska och borgerliga angelägenheter.

Tecken och under.

Men det sinnebildliga andra vilddjuret kännetecknas även på ett annat sätt, som vi i början blott nämnde, nämligen därigenom att det »gör stora tecken, så att det till och med låter eld i människornas åsyn falla ned från himmelen på jorden» och sålunda förvillar människorna (Upp. 13:13, 14). I överensstämmelse härmed benämnes denna undergörande makt även for »den falske profeten» (se kap. 19:20).På flera andra ställen förutsäges, att den religiösa förvillelsen skulle bliva synnerligen kraftig i de yttersta dagarna, så kraftig, att, såsom Kristus själv säger, om det vore möjligt, skulle »jämväl de utvalda» bliva förvillade (Matt. 24:24).

Genom förvillande tecken och under, vilka man antagligen vill likställa med det tecken, Elias gjorde, då han lät eld falla ned från himmelen, kommer således tydligen det andra vilddjuret eller denna moderna falska profet att söka bevisa, att de bud och förordningar, som han kommer att i påvlig anda uppställa gent emot Guds bud och tron på Jesus, såsom vi finna dessa framställda i bibeln, äro sant kristliga, ehuru de icke äro det. Här kommer det då att gälla, huruvida man — trots tecken och under och allt — oryggligen, såsom protestantismens grundläggare lärde, vill hålla fast vid »bibeln och bibeln allena». Att så göra är i alla fall den enda sant kristliga och i längden säkra ståndpunkten.

I fråga om Amerika såsom skådeplatsen och utgångspunkten för dylika religiösa förvillelser erinras man om, hurusom bl. a. den moderna spiritismen med sina förvånande fenomen uppstått i Amerika och därifrån hastigt utbrett sig överallt i världen.

Men på samma gång, som den nya världsmakten sålunda skall utmärka sig även på religionens område, liksom på politikens och andra, så kommer det inflytande och de principer, för vilka den i detta avseende blir liksom en utgångspunkt, att sträcka sig till hela världen. Såsom »hela jorden såg med förundran efter vilddjuret» eller det påvliga Rom, då påvemakten stod på höjden av sin makt, och såsom man då sade: »Vem är lik vilddjuret och vem förmår att strida mot det?» så skall ock det andra vilddjuret komma »jorden och dem, som bo därpå, att tillbedja det första vilddjuret» (v. 3, 4, 12).

Av allt detta framgår således, att den nya världsmakten — vars drakeröst väl kan anses ha gjort sig hörd i dessa tider ej minst därigenom, att den i likhet med Europas gamlastater och gent emot sina gamla, mera fredliga och lammlika traditioner blivit en militärmakt, för vilken de förra hysa den största respekt — varit föremål för profetian. Och i allt detta, som sålunda må betraktas som en uppfyllelse av profetian och i sin mån en bekräftelse av Guds ords sannfärdighet, kunna vi se ett högst märkligt tidstecken, som tyder på, att det stora världsdramat lider mot sin avslutning.

De händelser, som profetian här framställer, ingå nämligen i den sista avgörande kampen mellan sanning och villfarelse och stå i nära förbindelse med evangelii verks fullbordan och Kristi återkomst, såsom man kan se av sammanhanget i 13:de och 14:de kap. i Uppenbarelseboken. Men då Kristus kommer, skall såväl det första vilddjuret som det andra eller »den falske profeten», som förvillat människorna och kommit dem att avvika från den gudomliga sanningens väg, och vilka då båda existera, få sitt rättvisa straff (se kap. 19:20). All antikristlig makt skall då för alltid störtas och Kristus ensam övertaga världsherraväldet. Lycklig då envar, som tillhör den skara, om vilken det heter: »Här är de heligas tålamod, vilka hålla Guds bud och Jesu tro» (kap. 14:12, gamla översättningen).

Religionsfriheten står på spel.

Ett mål, för vars uppnående de religiösa i Amerika en längre tid oförtrutet arbetat och vars önskvärdhet ur den kristliga religionsfrihetens synpunkt måste, minst sagt, betraktas med misstro, är bl. a. att åvägabringa en sådan söndagslagstiftning — lagstiftning för strängare religiöst iakttagande av söndagen — som starkt påminner om den medeltida påvemaktens ingripande i människomas tros- och samvetsfrihet. Under de försök i denna riktning, som hittills varit gjorda i olika stater, har följaktligen också drakerösten kunnat höras i de förföljelser mot annorlunda tänkande, som fläckat den såväl kristna som grundlagsenligatros- och samvetsfrihet, varöver Förenta staterna under flydda tider kunnat vara stolt.Såsom tillförlitlig källa i fråga om de företeelser i Amerika, som vi här påpekat, hänvisa vi bl. a. till den i Amerika utgivna boken "Marvel of Nations" (Nationernas under) av professor U. Smith, vilken om grundlig sakkännedom och djupt religiöst tänkande vittnande bok är en avhandling över Förenta staterna i profetians ljus.

Att genom borgerlig lagstiftning söka inskärpa religiösa förordningar överensstämmer ingalunda med Kristi lära och exempel. »Given kejsaren det kejsaren tillhör, och Gud det Gud tillhör», sade han, i det han uppdrog en bestämd gräns mellan det borgerliga eller statliga och det religiösa, mellan våra plikter gent emot Gud och våra plikter gent emot den borgerliga överheten. Vilka följder det har med sig att sammanblanda de båda eller att de borgerliga myndigheterna — kanske rättare sagt: kyrkan genom dessa myndigheter — utkräva av människorna vad de äro skyldiga endast Gud och vad han allena har rätt att utkräva, det visar på ett avskräckande sätt särskilt den katolska kyrkans historia. Här ställas vi således inför det stora problemet rörande religionsfrihet, som vi komma närmare in på, då vi särskilt betrakta påvedömets världshistoriska roll.

»Kommande händelser kasta sin skugga framför sig.» Och vad vi här i all korthet berört, visar otvivelaktigt, att detta stora och i många avseenden högst märkliga föregångsland sedan en tid tillbaka allt mer utvecklar sig i den riktning, som profetian tydligen angivit. Dessutom kännetecknar tvivelsutan Förenta staternas plötsliga framträdande som en ny militärmakt, som i kampen om världsherraväldet kan trotsa alla gamla, en skickelsediger vändpunkt i Amerikas historia och utgör ett märkligt tidstecken. "DEN SJUKE MANNENS" DÖDSDOM ELLER TURKIETS UNDERGÅNG.

TURKIETS ÖDE "VÄRLDENS ÖDE" ELLER DET STORA "HARMAGEDDON".

"Om vi driva bort turkarna, så skall Daniels profetia gå i fullbordan, och sedan ... är domens dag för handen" (Luther)

BLAND senare tiders storpolitiska frågor är det ingen, som mera sysselsatt statsmännen eller ansetts vara betydelsefullare än den mycket invecklade s. k. österländska frågan. En författare, dr Herbert A. Gibbons, skriver en märklig artikel i den ansedda amerikanska tidskriften »The Century Magazine» för april 1920 under rubriken: »Konstantinopel: det största problemet», i vilken han framhåller den stora betydelse frågan har just nu.

Den österländska frågan, vilken genom fredskonferensens i San Remo den 20 april fattade beslut om Turkiets öde blivit synnerligen aktuell, innefattar ej blott turkarnas utdrivande ur Europa, utan även de europeiska makternas och sannolikt nu även Amerikas ingripande för att dela mellan sig »den sjuke mannens» dödsbo, sedan han slutligen avlidit — ett arvskifte, som i betraktande av de mångasjälvgjorda arvingarnas avundsjuka och girighet ej gärna kan tänkas komma att försiggå på fredligt sätt. Tvärtom har man all orsak att här vänta en bitter, avgörande kamp om Asiens oerhörda rikedomar och utvecklingsmöjligheter, som nu egentligen äro de enda på hela jorden, som återstå att exploatera och kämpa om och som redan länge varit föremål för de imperialistiska makternas lystna blickar.

Men då ligger det också nära till hands att antaga, att denna utveckling i nationernas kamp om världsherraväldet måste medföra eller rent av innefatta förverkligandet av vad man kallat »den gula faran», en resning av österns

gula folkras eller Asiens befolkning.

Detta åter skulle innebära ej blott en kamp mellan de rivaliserande självgjorda arvingarna till det turkiska dödsboet, utan en jättekamp utan like mellan västerns gamla, redan genom inbördes krig försvagade militärmakter å ena sidan och österns uppvaknade folkmassor å den andra.

En dylik världskraftmätning, som således skulle komma att vida överträffa det europeiska världskriget, har också föresvävat stora, tänkande statsmän såsom framtidens stora fara, det yttersta »Harmageddon» — för att använda ett uttryck i en biblisk profetia, som, jämte andra profetior, också pekar mot en sådan avslutning av de världsliga våldsmaktemas blodiga drama. Så lär den store ungerske statsmannen Kossuth (d. 1894) ha yttrat: »I Turkiet skall världens öde avgöras.» Och redan Luther på sin tid trodde sig finna, att den turkiska makten — ej blott vad angår dess skräckvälde såsom »Guds vredes folk», »Guds spö och ris» över en fallen kristenhet i Europa, utan även vad dess egen slutliga undergång beträffar — varit föremål för profetisk förutsägelse. Med anledning av profetian i Dan. 11:45 och närmaste sammanhanget i kap. 12:1—3 skrev han nämligen en gång till Melanchton:

"Om vi driva bort turkarna, så skall Daniels profetia gå i fullbordan, och sedan, därpå kan du förlita dig, är domens dag för handen."**En blodig religionshistoria.**

Turkarnas historia är både intressant och lärorik. Såväl i religiöst som politiskt avseende har deras välde, särskilt i Europa, spelat en stor roll i världshistorien. Några uppgifter och data ur deras historia torde därför vara på sin plats.

Turkarna äro, som bekant, ett arabiskt folk, som uppträdde i Europa först i mitten av trettonde århundradet. Personligen äro turkarna ett av de mest sympatiska av orientens olika raser. Européer, som vistats bland dem, prisa mycket deras ärlighet och gästfrihet. Det är turkarnas religion — den mohammedanska — som gjort detta, som det synes, av naturen godmodiga folk till det fruktade, grymma barbarfolk, som det i Europa är känt för att vara. Och man behöver blott taga kännedom om deras religion för att förstå detta. Mohammed, deras profet och religionsstiftare, som föddes i Mekka år 571 e. Kr., lärde bland annat:

Profeten Mohammed.

"Svärdet är himmelens och helvetets nyckel; en droppe blod, utgjuten för Guds sak, en natt, tillbragt under vapen, är av mera värde än två månaders fasta och bön. Vilken som faller i striden, hans synder äro honom förlåtna; på domedag skola hans sår liksom rosor glänsa och dofta såsom muskus; och förlusten av hans lemmar skall ersättas med änglars vingar."

Det var med inspirationen av dylika läror, som turkarna, med dödsföraktande hjältemod gingo till strids för »Allah och hans profet» (Gud och Mohammed). Visserligen innehåller mohammedanernas »bibel» (koranen) många goda levnadsregler i fråga om moral och nykterhet, och i detta fall torde mohammedanerna överträffa de kristna iallmänhet. Men en sådan tro på Gud och hans rikes utbredning, som gör människorna till vilda, grymma krigare, är naturligtvis falsk, den är av ondo.

Mohammedanismens uppkomst såsom en falsk religion har ock i profetian mycket träffande betecknats såsom en rök, som uppstiger ur »avgrundens brunn» och förmörkar världen (Upp. 9:1—3).Den profetia, som återfinnes i 9:de kap. i Uppenbarelseboken, ha bibeltolkare funnit vara tillämplig på mohammedanismen, dess uppkomst och dess utbredning med eld och svärd. Anmärkningsvärt är också historieskrivaren Gibbons yttrande, att de mohammedanska turkarnas historia "synes röja något *förutseende"!* Här skola vi ej närmare betrakta denna profetia, men den visar sig verkligen, även då det gäller vissa historiska detaljer, röja just ett sådant "förutseende", som är egendomligt för bibeln och som uppenbarar dess gudomliga ursprung.

De från Arabiens öknar i massor framstormande mohammedanska krigarna »plågade människorna såsom skorpioner» plåga (v. 5, 10) och gjorde de underkuvade folkens existens högst eländig — allt för »Allah och hans profet».

Ingenting kan göra människorna — även de bästa — så ofördragsamma och grymma, som en falsk religion, då

den i direkt strid med Kristi lära sätter t. o. m. svärdet i sina bekännares hand såsom lämpligt vapen för främjandet av Guds rike. Och då vi här tala om turkarna, böra vi ej glömma, att de europeiska s. k. kristna folken ofta handlat på samma sätt: i kristendomens namn och, som de menat, för att främja kristendomen ha de fört blodiga krig — för att nu ej tala om alla politiska krig, de såsom »kristna» fört och bland vilka världskriget överträffar allt, vad världen hittills bevittnat. Och vad skulle man här kunna säga om de »kristnas» upplysning och ansvar i jämförelse med turkarnas?

Turkarna såsom ett Guds gissel.

I antydda profetia, de sista verserna, talas även, såsom man kan se, om det förskräckliga avfall från sannkristendom, som kännetecknade den europeiska kristenheten på den tid, det här är fråga om. Och det fruktansvärda sätt, på vilket turkarna hemsökte Europa, kan visserligen betraktas som ett straff från Gud, såsom Luther säger:

"Turkarna äro Guds vredes folk. De äro en gruvlig plåga. De äro i sanning en stor olycka, Guds spö och ris.... Ty hela världen är ingenting annat än en förvänd dekalog, eftersom tio Guds bud hava blivit omsvängda; den är idel förakt för Gud, hans ord och hans trogna tjänare, idel Guds försmädelse, idel olydnad, otukt, högfärd och tjuveri. Den är snart mogen för slaktbänken genom turkar, påve, slödder och tyranner" (Bordssamtal).

Trots detta »Guds spö och ris» bättrade människorna sig icke, enligt vad profetian säger (v. 21) och såsom verkliga förhållandet visar. Och vad skulle månne Luther säga om tillståndet i den s. k. kristenheten i våra dagar, i fall han levde?

De mohammedanska turkarnas herravälde i Europa började egentligen med deras infall i Nikomedien under sultan Ottoman år 1299. Efter 150 år var deras makt så stor i det bysantinska kejsardömet, att då Konstantin XI, den siste östromerske kejsaren, skulle bestiga tronen, vågade han ej göra det, förrän han erhållit den turkiske sultanen Amuraths tillåtelse därtill. »Blott med eder tillåtelse kan jag regera», sade han. Då var det också slut med det oberoende, som Rom i trots av turkarnas oavlåtliga plågande hittills lyckats upprätthålla.

Endast fyra år senare intog sultan Mohammed II Konstantinopel, som allt sedan varit det turkiska (ottomanska eller osmaniska efter Ottoman) väldets huvudstad. Stadens intagande blev ett fruktansvärt blodbad. Gibbon beskriver det mycket livfullt. »Det osmanska artilleriet dånade på alla sidor; och lägret och staden, grekerna och turkarna voro insvepta i ett rökmoln,Detta påminner om, att turkarna hade uppfunnit krutet, enligt den allmänna meningen — dock icke "rökfritt" — och sina "eldvapen" förstodo de att sköta på ett för fienden skräckinjagande sätt, på samma gång de voro "världens skickligaste ryttare", vilket — även röken, kan man säga, ehuru i sinnebildlig bemärkelse — överensstämmer väl med omnämnda profetia (Upp. 9:de kap.). som blott kunde skingras av romerska kejsardömets slutliga befrielse eller förstörelse.»

Efter en tids belägring drog Mohammed II den 29 maj 1453 — denna i turkarnas historia så betydelsefulla dag — över högar av lik triumferande in genom S:t Romanus' port, följd av sina visirer och paschor och sin utvalda livvakt. »Med beundran och tillfredsställelse», heter det, »beskådade han de härliga kyrkorna och palatsen». Då han kommit till Sofiakyrkan, steg han av hästen framför huvudingången och gick in i kyrkan. Och han befallde, att detta de »kristnas» härligaste tempel genast skulle förvandlas till en mohammedansk moské. Korsen togos då skyndsamt ned och bilderna på väggarna överkalkades. Samma dag kallades de troende till bön i Allahs och profetens namn, och tacksägelse för den stora segern hölls framför huvudaltaret i den så hastigt förvandlade kyrkan.

Mohammed II.

Från Sofiakyrkan begav sig sultanen till cesarernas stolta, men nu härjade palats. Då han, segerdrucken, som han var, inträdde här, lär en dyster aning om den mänskliga lyckans ovisshet ha gripit honom, och som genom en plötslig ingivelse upprepade han halvhögt följande strof ur en persisk dikt:

"Nu spindeln väver sin väv i Cesars sal, och ugglans tjut förkunnar den flyktande tidens gång." —

Nära fem hundra år ha sedan dess flytt sin kos — och »ugglans tjut» höres över det blodiga sultanväldets dödsläger. »Den, som tager till svärd, skall med svärd förgås.» Och tidens klockor förkunna, att alla jordens våldsmakters ödestimma snart är inne.Sedan turkarna intagit Konstantinopel, utvidgade de allt mer sitt välde på europeisk mark. Höjdpunkten av sin makt nådde de under sultan Soliman i mitten av 1500-talet. Och ehuru deras välde då sträckte sig över så stor del av Europa, som vi på annat ställe påpekat, funno även de, att en gräns var satt också för deras »stolta böljar». Flera gånger belägrade de Wien, första gången 1529 under Soliman med en fjärdedels miljon krigare, sista gången 1683 under Mohammed IV med 200,000 turkar. Men alltid förgäves.

SOFIAKYRKAN I KONSTANTINOPEL. — Denna utomordentligt kostbara kyrka, som byggdes av kejsar Justinianus och invigdes den 27 dec. 532, var under ett årtusen den kristna världens förnämsta kyrka, "kyrkan för alla kyrkor". När turkarna intogo Konstantinopel, förvandlades den till mohammedansk moské (tempel).

Så småningom förvandlades därefter det gamla turkiska sultanväldet till den »sjuke mannen», som i våra dagar är den »döende mannen», över vilken dödsklockorna redan börjat ringa. »Och spindeln väver sin väv» — i sultanens palats...INLOPPET TILL KONSTANTINOPEL. I förgrunden de s. k. "sju tornen", som tillhöra Dardanellernas gamla befästningar.**Konstantinopel ett ständigt tvistefrö.**

På grund av sitt läge vid Dardanellerna har Konstantinopel alltid, men i synnerhet på senare tider, varit av den allra största betydelse för stormaktspolitiken. Konstantinopel är »nyckeln» till Asien, porten på kungsvägen mellan Asien och Europa. »Den, som rår om Konstantinopel, behärskar världen», sade redan Napoleon. Därför har också Konstantinopel varit ett ständigt tvistefrö, en härd för internationella strider. En tysk lärd, Fallmerayer, skrev på 1850-talet en lång historisk utredning över Konstantinopels världspolitiska betydelse och kom till det resultatet, att enda möjligheten att undslippa ständiga krig om Bosporen och Dardanellerna vore att — fylla igen sunden med sten.

Det är därför kanske heller icke svårt att förstå, att Konstantinopel kunde — ur stormaktspolitikens synpunkt — vara yttersta orsaken till världskriget. »Det är ytterst Konstantinopel hela världskriget gäller», skrev under krigsåren en fransk tidningskorrespondent. Kort efter krigets utbrott skrev en äldre europeisk diplomat en artikel i den amerikanska tidskriften »Nach's Magazine» (för oktober 1914), däri han bl. a. yttrade, att den långvariga kampen mellan germaner och slaver om besittningen av Balkanhalvön måste utkämpas, innan stormakterna kunna nå sitt mål. »Striden om Mindre Asien», säger han, »är enda orsaken till, att Europa störtat sig i detta krig».

Men har icke nu, kunde man fråga, världskriget — eller nationernas förbundsråd efter kriget — löst det invecklade orientaliska problemet, vars kärna är Konstantinopel? Långt därifrån, såsom envar torde veta. Styckningen av Turkiet har visserligen börjat, och man har tagit eller frikostigt givit varandra olika delar därav. Men hur den slutliga delningen av den »sjuke mannens» — den döende mannens, kan man väl nu mera säga — dödsbo skall avlöpa, det återstår att se. Av alla tecken att döma, kommer denatt bliva stormig. Ty hur kan man vänta, att de rivaliserande, avundsjuka och vinningslystna makter, som här göra anspråk på att vara rättmätiga arvingar, skulle kunna komma överens? Deras föregående förhållande till varandra inger inga sådana förhoppningar. Och icke synes världskriget ha omdanat människonaturen, vare sig då det gäller människorna som individer eller som nationer.

Utom de europeiska stormakternas förhållande till varandra måste man dessutom vid dödsboets delning räkna med såväl vad turkarna själva och den mohammedanska världen i allmänhet kan hava att säga om arvsrätten som hur de orientaliska folken för övrigt komma att tycka om, att européerna lägga beslag på Turkiets kvarlåtenskap även i Asien.

Turkiets delning — en världsbrand.

»Där åteln är, dit skola rovfåglarna församla sig.» Alla tiders tänkande politiker ha förutspått, att Turkiets delning skulle komma att tända en världsbrand. »Och om det ej blir en sådan nu, så beror det endast på, att man för en tid fått nog av eldsvåda. Men då kommer faran igen förr eller senare», säger en författare.

Att asiatiska Turkiet skall delas, det är man på det klara med, och det är på sätt och vis till dels redan gjort — England tar Palestina m. m., Frankrike Syrien, Italien och Grekland bitar på Medelhavskusten o. s. v. Men ingen kan tro, att hela saken är klar därmed. Så enkelt är ej detta sekelgamla problem. Det är också betecknande, att Pariskonferensen och nationernas förbundsråd blevo mest tvekande och villrådiga, när det gällde »freden med Turkiet». Känslan av att här har man krigets och fredens ömtåligaste punkt, »konferensens största problem», har tydligen gjort sig gällande. »Europas öde under detta århundrade beror på vad vår allians [nationernas förbund] skall veta att göra med det gamla Turkiet», sade »Echo de Paris».

En amerikansk tidning yttrade 1915 angående utsikterna till att makterna nu skulle kunna enas i fortsättningen:"Vi minnas, vad som skedde den gång grekerna och bulgarerna mötte varandra i Saloniki, sedan turkarna fördrivits därifrån, det andra Balkankriget utbröt nämligen. Och om nu engelsmän och ryssar skulle mötas i Konstantinopel, efter att turkarna utdrivits därifrån, månne vi ej då skulle få bevittna början till ett nytt europeiskt krig? Gamla småtvister kunna kanske glömmas, då ögonblickets intressen fordra förenade krafter, men en tävlingskamp, som pågått under århundraden, kan ej betraktas som bilagd genom ett tillfälligt störande av jämvikten. De band, som förena England och Ryssland, äro ej särdeles starka. Kapplöpningen om Konstantinopel lämnar icke stora utsikter till någon förestående världsfred.... Det vore i så fall bättre, om Konstantinopel förbleve i de 'otrognas' händer, än att det på grund av oenighet mellan de kristna skulle framkalla blodiga krig och ödeläggelser i framtiden."

Turkiets slutliga undergång.

Turkiets undergång har egentligen pågått en längre tid, såsom man kan se därav, att följande provinser, vilka varit turkiska, redan förut undan för undan gått ifrån Turkiet: 1) Bosnien, 2) Herzegovina, 3) Thessalien, 4) en del av Epirus, 5) en del av Albanien, 6) Kreta (reellt, om icke formellt), 7) Rumänien, S) Serbien, 9) Montenegro, 10) Cypern, 11) Egypten, 12) Tunis och 13) Tripolis. Och nu senast har, som bekant, hela återstoden av turkiskt område i Europa, tillika med Palestina m. fl. områden i Asien gått förlorade för Turkiet. Endast övriga delar av Asien stå således ännu helt under sultanens spira.

Skarpa meningsskiljaktigheter ha emellertid gjort sig gällande angående hur man nu skulle förfara med Konstantinopel. Engelska tidningar t. ex., såsom »Times», ha med skärpa hävdat den synpunkten, att turkarnas närvaro i Konstantinopel varit en av huvudorsakerna till de flesta europeiska krig under de senaste tre hundra åren och att det turkiska herraväldet i Europa därför nu äntligen av politiska skäl måste alldeles upphöra och turkarna skickas tillbaka till Asien, därifrån de ursprungligen kommit, föratt Konstantinopel sålunda ej i framtiden skulle bliva en orsak till krig. Franska tidningar däremot, såsom »Le Temps», ha tyckt, att England handlat alldeles för egenmäktigt, då det t. ex. på egen hand besatt Konstantinopel, samt att turkarna, än åtminstone, böra få stanna kvar där.

De meningsskiljaktigheter, som göra sig gällande och varpå det anförda må tjäna som ett litet exempel, tyda på, att det gamla turkiska problemets slutliga lösning ingalunda torde komma att ske med samma enighet, varmed de allierade bekämpade centralmakternas inflytelse över turkarna. Visserligen synes nu den tid vara kommen, om vilken profetian säger, att turken »går till sin undergång, och ingen skall finnas, som hjälper honom». Varken England eller någon annan makt tycks nu längre vilja eller kanske rättare sagt, kunna — på grund av omständigheterna — hjälpa den turkiska makten att kvarhålla sig i Europa.

Sedan fredskonferensen i San Remo, Italien, den historiska dagen den 20 april 1920, fattade sitt beslut i den turkiska frågan, har egentligen den turkiska makten i Europa upphört, såsom en Aftonbladets korrespondent vid konferensen, Harald Wägner, säger, i det han meddelar tidningen konferensens beslut:

"Det ottomanska imperiet är icke mera, det har nedsjunkit till en skuggmakt, där det icke längre är tal om någon som helst frihet."

I detta sammanhang är det då ock av intresse att höra, vad en representant för Turkiet, chefen för den turkiska delegationen vid konferensen i San Remo, Ghalif Kemal Bey, har att säga därom. I en intervju, som nämnde

korrespondent hade med den turkiske excellensen omedelbart efter omtalade beslut fattats, yttrade denne:

"Vi begära icke att få behålla hela vårt stora imperium, endast att man ger oss existensmöjligheter. För närvarande ha vi det icke. Ingen betalar skatt, ingen betalar tull till turkiska regeringen — engelsmännen ha lagt beslag på alla våra banker, och allt affärsliv har glidit oss ur händerna. Det är numera greker ooh armenier, som ha övertagit allting. Som det nu är, äro vi dömda till fullkomlig undergång."

Vi äro »dömda till fullkomlig undergång» — det är den tröstlösa övertygelse, turkarna nu mera allmänt hysa, ja, det är den verklighet, med vilken de nu stå ansikte mot ansikte. Även om sultanen än så länge på sätt och vis sitter kvar i Konstantinopel såsom turkarnas härskare, så är han ju endast en skuggregent och den turkiska staten en skuggstat, dömd till »fullkomlig undergång».

Att det turkiska väldet slutligen skall gå fullständigt under även i Asien är blott en tidsfråga. Hur snart det skall ske, kan ju ingen säga. Men att det ej kommer att ske utan hård kamp, synes vara tydligt. Man fruktar med skäl, att hela den mohammedanska världen skall resa sig. Den turkiske excellensen yttrade också vid samma tillfälle:

"Ur religiös synpunkt är den nu verkställda styckningen av ottomanska riket en omöjlighet. Man tar ifrån oss de heliga platserna, man skapar riken i Arabien mot arabernas egen vilja, och man gör kalifen svag och vanmäktig. Vi skola få se följderna. Jag varnar för dem. Men jag har gjort det förgäves nu sedan länge.... Den ordning, som nu skapats, betyder icke någon fred. Det skall bliva ett ständigt krigstillstånd och en evig oro.... Det turkiska folket kommer att sätta hårt mot hårt och gå under endast efter en hård, men seg kamp, om så skall vara."Då excellensen därpå nämnde grekerna, glänste det till i hans ögon ett våldsamt hat — något mildare uttryck kan icke brukas, säger korrespondenten, som tillägger: "Det är något av samma uttryck, som man allt jämt ser hos de folk, vilkas öde beseglats i Versailles, Saint Germain och vad de heta, och på vilkas kval och elände man tror sig bygga upp Europas framtid."

Det är tyvärr mycket befogade farhågor, som den turkiske statsmannen här uttalar — Turkiets fullständiga undergång kommer tydligen icke att ske utan hård och seg kamp — en kamp, som då också torde komma att innefatta eller medföra ej blott nationernas kamp om herraväldet i Asien, utan även deras slutliga kamp om världsherraväldet.**När det asiatiska lejonet vaknar.**

Det hör vidare till vår tids märkligaste tidstecken, att den asiatiska världen, som, så att säga, slumrat under årtusenden, nu uppvaknat eller håller på att uppvakna för att — av allt att döma — taga en framstående del i avslutningen av det stora världsdramat. Redan Napoleon på sin tid sade om Kina:

"Ett lejon sover. Väck det icke! När Kina vaknar, skall det förändra världens utseende."

En missionär, som är väl känd med förhållandena i Kina, skrev i Sv. Morgonbladet här om året:

"Som genom ett trollslag synes en ny anda ha gripit den stora massan. Det är patriotism, militarism och reform i själva luften. Kina har ej blott vaknat, utan det utvecklar sig i jättesprång till en väldig militärmakt."

Och den kände skriftställaren Emil Svensén skrev nyligen i Aftonbladet:

"Redan börjar Asien vakna ur sin tusenåriga sömn och räcker och sträcker på sin jättekropp, så att det knakar i lederna. Men när det en gång reser sig i hela sin väldiga kraft, då skall Japan gå i spetsen, och då får den anglosaxiska rasen se till, om den står rycken i försvaret för det västerländska kulturarvet...."

Ett sådant uppvaknande, för vilket Japan har gått i spetsen, har ju också redan ägt rum i betydlig grad. Européerna visste egentligen ej mycket om de slumrande asiatiska krafter, med vilka de en gång skulle komma att mäta sina egna, förrän de små, gulhyade japanerna helt plötsligen, i kriget mot den stora ryska björnen 1904—1905, uppträdde på den politiska världsarenan och slogo hela världen med häpnad. Den världsbekante indiske skalden Rabindranath Tagore säger mycket betecknande i sin till svenska översatta bok »Nationalismen»:

"Japan ägde hela sin rika mänsklighet, sin jämvikt av heroism och skönhet, sin djupa självbehärskning och sinsällsynta förmåga att ge uttryck åt sitt eget väsen; men västerlandets nationer kände ingen respekt för det,

förrän det visat, att satans blodhundar ej endast uppföddes i Europas hundgårdar, utan också kunna bli acklimatiserade i Japan och näras med nöd och olyckor."

Ja, det är mycket karakteriserande för den västerländska kulturen — denna kulturs avigsida, få vi väl säga — att dess bärare ingen respekt hade, ingen aktning för österns folk, här särskilt Japan, förrän de till sin överraskning funno, att dessa folk voro i stånd att med stor snabbhet tillägna sig den västerländska militarismen med dess ödesdigra framtidsutsikter. Då läto t. o. m. europeiska militärer anställa sig som instruktörer i modern krigföring, särskilt i Kina, där det även är »militarism i själva luften».

Det kinesiska — vi kunna gärna säga det asiatiska — lejonet har emellertid vaknat ur sin sekellånga sömn och börjat »sträcka på sin jättekropp, så att det knakar i lederna». Vad detta kan innebära för Europas framtid, det fattar man bättre, då man erinrar sig, att österns eller Asiens folk utgöra mer än hälften av hela jordens folkmängd, som beräknas uppgå till omkring 1,600 miljoner! Kina ensamt räknar omkring 400 miljoner människor eller en fjärdedel av hela världens befolkning. Den s. k. »gula faran» torde ej få anses vara blott ett hjärnspöke.

En märklig profetia och ett märkligt tidstecken.

Att en så stor del av mänskligheten under så lång tid av världens historia skulle, i andligt och kulturellt avseende, befinna sig i ett tillstånd av dvala för att först nu i vår egen tid plötsligt uppvakna på sätt, som nu skett och sker, det är i sanning ett högst märkligt tidens tecken, Det bör därför heller icke förvåna någon, i synnerhet icke dem, som tro på bibelns inspiration, som vi redan framhållit så många bevis för, att även detta förhållande blivit tydligen framställt i profetian. Profeten Joel säger:"Ropen ut detta bland hednafolken, båden upp dem till helig strid. Manen på hjältarna, må alla stridsmännen komma och draga fram. Smiden edra plogbillar till svärd och edra vingårdsknivar till spjut; den svagaste må känna sig såsom en hjälte. Skynden att komma, alla I hednafolk, här runt omkring, och samlen eder tillhopa. Sänd dit ned, o Herre, dina hjältar. Ja, må hednafolken resa sig och draga åstad till Josafats dal; ty där skall jag sitta till doms över alla hednafolk här runt omkring. Låten lien gå, ty skörden är mogen. Kommen och trampen, ty pressen är full; presskaren flöda över, så stor är ondskan. Skaror hopa sig i Domens dal; ty Herrens dag är nära i Domens dal" (Joel 3:9—14).

Här är tydligen fråga om ett sådant uppvaknande bland hednafolken, som kommer att medföra eller som rent av åsyftar skyndsamma rustningar för en förestående utomordentlig strid. Den tid och den plats, som antydas, skola vi strax närmare betrakta. Då det här heter, att »hednafolken» skola uppbådas till »helig strid», erinrar detta uttryck om, hurusom även de s. k. kristna folken ofta anse sina krig för heliga samt bilda »heliga» allianser för att gemensamt föra krig. Då nu hednafolken uppvakna, gäller det emellertid först och främst, som det synes, att rusta sig för krig.

Att onda makter således äro med i spelet är uppenbart. Och när äro icke dessa vakna och passa på tillfället? Men detta uppvaknande i hednavärlden är också de goda makternas tillfälle. Och hur borde icke den kristna missionens alla sanna vänner, besjälade av sin Mästares glödande kärlek till arma, från Gud bortkomna människosjälar och utrustade med den gudomliga sanningens andliga vapen, stå redo att begagna sig av detta uppvaknande för att fullgöra sitt stora gudomliga missionsuppdrag och bringa frälsningens evangelium till de många miljoner stackars hedningar, som ännu sitta i mörker och dödens skugga! »Beskåden fälten, huru de redan vitna till skörd!» Men ack, i huru stort behov äro icke de kristna själva av att erhålla mera av den store mönstermissionärens uppoffrande människokärlek!**Den "gula faran".**

Av vad vi här funnit rörande de ofantligt talrika asiatiska folkens uppvaknande framgår, att den s. k. gula faran ingalunda bör anses endast som ett fantasifoster hos en kejsare, som själv redan gått under i inbördes kamp med dem, som han en gång ville mana till gemensam kamp mot de västerländska makternas stora fiende från östern — den gula rasens uppvaknande massor. Det är, som bekant, exkejsar Wilhelm som i sin makts dagar — tvivelsutan ej ens drömmande om det tragiska öde, som skulle drabba honom själv, redan innan den fara, han då varnade för, blev verklighet — det är nämligen särskilt han, som sökt, så att säga, uppföra den gula faran på den europeiska stormaktspolitikens framtidsprogram. Genom den mycket omtalade tavlan, till vilken han själv för

omkring tjugo år sedan gjorde skissen och av vilken vi här meddela en reproduktion, ville han giva de europeiska staterna, enligt sin mening, en väl behövlig varning. Och han låter ingen mindre än ärkeängeln Mikael, med det flammande svärdet, uttala varningen: »Europas folk, värnen edra heligaste rättigheter!» Kvinnofigurerna å tavlan föreställa de olika europeiska staterna, medan själva faran symboliseras av Budda, ridande på en kinesisk drake och omgiven av asiatiska krigarhorder, som i rökmoln från brinnande byar, som de själva antänt, vältra sig fram över Europas länder.

I de bekanta privatbrev, som kejsar Wilhelm år 1897 skrev till den genom världskriget ej mindre tragiskt störtade ryske tsaren, vilka brev först offentliggjordes i flera utländska tidningar och sedan återgåvos i Dagens Nyheter, berör exkejsaren flera gånger den gula faran. I ett brev säger han t. ex.:

"Utvecklingen kan gå långsamt, men tillfälligheter kunna också framkalla ett oväntat och plötsligt utbrott, innan frågan har mognat, såsom understundom händer. Det är imponerande att se, huru väl japanerna förbereda sig för oförutsedda händelser. De ge sig in i spelet för hela Asien, omsorgsfulltförberedande sina slag mot *den vita rasen i dess helhet!* Kom ihåg min målning, den håller på att bli sanning!"

Världskriget har ingalunda skaffat den gula faran ur världen. Tvärtom har det gjort den mera hotande än någonsin. En författare i Stockholms-Tidningen skrev här om året:

"Vi hava nu rätt länge hört talas om den gula faran. Det är Europa självt, som gjort den aktuell genom den fjärran österns militärisering. Det första preludiet till den världsstrid, som håller på att segla upp, var det rysk-japanska kriget; det andra är det, som kanske en gång i framtidens historia skall bära namnet 'Det europeiska inbördeskriget'. Det blir en strid mellan jordens två mäktigaste raser, den vita och den gula, och den striden kommer därför att bliva ännu större än den nuvarande [världskriget]. Och när det kriget kommer, skola de europeiska folken liksom nu kunna med sanning säga: Det är vår egen skuld, att det skedde. Den dag kanske kommer, då engelska, tyska, franska, svenska, ryska och andra europeiska soldater skola som vapenbröder kämpa tillsammans för Europas liv och frihet mot Asiens framstormande skaror. Då skola de europeiska folken gråta över den synd de nu öva. Då skola de önska, att deras döda kunde väckas till liv igen, icke till strid mot, utan för varandra."

Var världskriget det sista kriget?

Ack, hur väl vore det icke, om det världskrig, som nu hemsökt mänskligheten, vore det sista! Vem önskar icke det? Men det är ej våra önskningar eller våra rådslut, som avgöra, hur det blir. Vi måste taga världen, sådan den är, icke sådan vi önska, att den skulle vara. Och så länge vi människor äro sådana, vi i allmänhet äro — så länge själviskheten och icke kärleken utgör grunddraget i människonaturen, så länge makten och icke rätten sitter i högsätet, så länge ha vi att räkna med missämja och strider mellan individer och nationer. Tillståndet i världen är för övrigt i allmänhet av en sådan beskaffenhet, att det ingalunda är ägnat komma oss att tro, att vi nu stå på tröskeln till det eviga fredsriket, eller att det aldrig mera skall bliva något krig. »Ingen, som vill taga"DEN GULA FARAN." – Reproduktion av den märkliga allegoriska tavla, till vilken exkejsar Wilhelm gjort skissen och som målats av prof. Knackfuss. Figurerna föreställa (från höger till vänster): Ärkeängeln Mikael, Frankrike, Tyskland, Ryssland, Österrike, Italien, England, de mindre staterna.verkligheten, som den är, kan våga hoppas, att vid fredsslutet se den trollstav höjas, som åstadkommer alltings återställelse, utplånar alla lidelsefulla känslor av hat och hämndlystnad folken emellan, avbalanserar maktförhållandena på jorden för all framtid och i förvandlingens värld uppdrar eviga gränser, vilka skydda det, som multnar och faller, och stänger det, som växer och vidgas», yttrade f. d. ecklesiastikministern Westman i ett mycket uppmärksammat föredrag i Linköping den 16 oktober 1915.

Denna »trollstav» har heller inte höjts. Det hopp, som somliga kanske hyst, att när världskriget slutade, skulle den eviga freden börja, har, såsom Ellen Key sagt, varit »för tidigt ute» och fått »samma öde som en februarilärka: att förfrysa på det fält, över vilket hon uppsänt sitt jubel.»

Den kände svensk-finske politikern Axel Lille har i Stockholms Dagblad, på frågan: »Vad hoppas ni av freden?»

svarat, att han väntar — »ett nytt världskrig».

»Då vi», säger en annan författare, »fråga: var stå vi? så blir det kortaste svaret: på en vulkan.... Och då vi fråga: vart gå vi? och söka utläsa svaret genom aktgivande på den nuvarande utvecklingsgången, så blir svaret: mot kratern på denna vulkan.»

För resten är den grundval, som nu lagts för världsfreden — världskrigets våldsseger — endast »lösan sand», enligt Wilsons en gång uttalade mening. Och en fred, som bygges på sådan grund, kan naturligtvis ej bliva beståndande. När »slagregn föll, och vattenströmmar kommo, och vindarna blåste och slogo mot det huset», som var byggt på sanden, så »föll det omkull, och dess fall var stort».

En profetia om den sista världsstriden.

Men även över denna fråga sprider det profetiska bibelordet sitt klara ljus. Utom de många profetior, som tala om de yttersta dagarnas »svåra tider», om laglöshetensöverhandtagande, om »krig och rykten om krig», om nationernas vrede o. s. v. (se 2 Tim. 3:1—3; Matt. 24:3, 12; Upp. 11:18), finnas också flera, som tala tydligt om en slutlig världskatastrof, ett »Harmageddon», i vilket världens våldsmakter skola gå under i en sista, avgörande jättekamp. En sådan profetia är följande:

"Och den sjätte [ängeln med den sjätte av de sju vredesskålarna] göt ut sin skål över den stora floden Eufrat. Då torkade dess vatten ut, för att väg skulle beredas åt *konungarna från östern.* Och ur drakens gap och ur vilddjurets gap och ur den falske profetens mun såg jag tre orena andar utgå, lika paddor. De äro nämligen onda andar, som göra tecken, och som gå ut till *konungarna i hela världen för att samla dem till striden* på Guds, den Allsmäktiges, stora dag. (Se, jag kommer såsom en tjuv; salig är den, som vakar och bevarar sina kläder, så att han icke måste gå naken, och man får se hans skam.) Och de *församlade dem* till den plats, som på hebreiska heter *Harmageddon*" (Upp. 16:12—16).

Att denna profetia syftar på själva slutakten i det blodiga världsdramat, ser man strax. Den världsstrid, som här omtalas, äger nämligen rum i förbindelse med utgjutandet av de sju yttersta vredesskålarna, och den äger rum »på Guds, den Allsmäktiges, stora dag». »Den stora floden Eufrats» uttorkande, varigenom »vägen skulle beredas åt konungarna från östern», kan, sinnebildlig som denna profetia är, ej betyda annat, än att den makt, som härskar på dessa trakter i Asien, nämligen den turkiska, skall förlora sitt inflytande och således i politiskt avseende »torka ut». »Uttorkandet av floden Eufrat har länge uppfattats som åsyftande den turkiska maktens försvinnande», säger dr Guinness. Som förebild härpå kan man betrakta Kyros' (Cyrus') bokstavliga uttorkande av floden Eufrat vid Babylons intagande år 538 f. Kr. Flod eller vatten användes nämligen ofta i skriften som sinnebild för folk och krigshärar (se Upp. 17:15; 9:14; Jes. 8:7).

På detta sätt — genom den turkiska maktens avtyning och undergång — skulle således »väg beredas» förorientens makter. Detta leder strax tanken på den s. k. »gula faran», som vi redan något betraktat.

"Harmageddon" — nationernas undergång.

Olika bibeltolkare ha också fattat denna profetia såsom syftande på en sista, avgörande världsstrid. »Det är den sista, avgörande striden», säger lektor Waldenström. Och i »Nordisk Familjebok» heter det under ordet »Harmageddon»:

"Då trakten omkring Megiddo, som låg på den berömda Jisreelsslätten, sedan urminnes tid varit ett känt slagfält, framställer också Uppenbarelseboken (kap. 16:12—16) denna ort såsom skådeplatsen för den sista, avgörande striden."

Då det heter, att de onda andarna församlade konungarna »till den plats, som på hebreiska heter Harmageddon», så synes här skådeplatsen för striden vara angiven. »Harmageddon» — av »ar» eller »har», som betyder befäst, och »megiddo», som betyder berg — var namnet på en stad i sydvästra delen av Jisreelsslätten norr om Jerusalem. Denna slätt, som haft stor strategisk betydelse, har så långt tillbaka i tiden, som historien sträcker sig, varit ett stort slagfält, där mången blodig strid utkämpats. Här ledo t. ex. de kananeiska konungarna under

domarnas tid ett förkrossande nederlag i striden mot israeliterna (Dom. 5:19). Namnet tycks då också hava en typisk eller bildlig betydelse, såsom fallet vanligen är med bibliska namn, och tyder i så fall på, hur olyckligt detta yttersta, detta — såsom den kände tyske bibelkommentatorn Olshausen säger — »de jordiska konungarnas vansinniga, av helvetets andar upptända krig» skall sluta.

»Liksom en magnet drager filspånen till sig, så skall en eller annan hemlighetsfull kraft draga nationerna från väst och öst, från nord och från syd bort till ett centralt stridsfält.» Denna hemlighetsfulla kraft är den demoniska kraft, som omtalas i profetian, och detta centrala stridsfält är Palestina, enligt samma profetia.Det är också ganska betecknande och anmärkningsvärt, att statsmän och författare i våra dagar upptaga det bibliska ordet »Harmageddon» och använda det som beteckning för utomordentliga krigsrörelser. Så t. ex. yttrade Lord Rosebery 1909, att »nationerna påskynda de oerhörda rustningarna, som om det gällde ett Harmageddon». Och expresidenten Roosevelt sade före kriget: »Vi stå inför Harmageddon.»

Somliga ha även hänvisat till anförda profetia. Så har den stora engelska tidsskriften »Fortnightly Review» yttrat, att »i detta krig [världskriget] ha vi alla de karaktärsdrag av världskaos, som Uppenbarelsebokens författare såg i profetisk syn och som skulle inleda Herrens stora dag och bana väg för nya himlar och en ny jord».

Då man nu, riktigt nog för resten, fattat denna profetia med sitt »Harmageddon» såsom syftande på ett världskrig eller »världskaos», så är det heller icke så underligt, att man tillämpat den på det krig, som världen — förnämligast dock Europa — nu hemsökts av. Då man emellertid lägger närmare märke till profetians ordalydelse, finner man, att detta krig ej kan betraktas som en uppfyllelse av denna profetia, men väl som ett fruktansvärt förspel till den fulla eller egentliga uppfyllelsen. I profetians »Harmageddon» skola nämligen »konungarna från östern» såväl som »konungarna i hela världen» deltaga. Vidare hör detta »Harmageddon» till själva slutscenerna av denna världens historia, och även om dessa kunna anses såsom nära förestående, har tydligen ännu icke »Guds, den Allsmäktiges, stora dag» kommit.

På samma gång således, som ordet »Harmageddon» har en sinnebildlig betydelse och syftar på en utomordentlig, olycklig kamp mellan nationerna, angiver det i första rummet en bestämd plats, såsom vi sett. Frågan blir då, om den plats eller det land, Palestina, som ordet utpekar, kan anses komma att bliva skådeplatsen för en slutlig och avgörande världskamp. »Megiddo är en historiskkrigsskådeplats och har betraktats som den militära nyckeln till Syrien.» Här går den stora stråkvägen från västern in i orienten. Här ha såväl Alexander den stores härar i äldre tider som Napoleons härar under senare tider gått fram på sina världserövringståg. Om Palestinas betydelse i världspolitiken säger en engelsk författare:

"Palestina är det stora centrum, där världsvägarna mötas. Den, som härskar i Palestina, härskar ock över de stora kommunikationslederna icke blott till lands utan även till sjöss."

Såväl profetian som historien och händelserna i världen för närvarande tyda således på, att Palestina — detta gamla historiska underland — ännu en gång skulle komma att bliva skådeplatsen för utomordentliga världshändelser, ja, för händelser, som utgöra själva slutdramat i världshistoriens blodiga skådespel. Redan under världskriget voro, som bekant, de platser, där Fridsfursten uppträdde för nitton århundraden sedan och förkunnade »fridens evangelium», skådeplatsen för blodiga strider mellan »kristna» och turkar, varvid de senare förlorade dessa sina besittningar. Den märkliga nationella rörelsen för judarnas återvändande till Palestina bidrager också till att åter fästa världens uppmärksamhet på detta minnesrika land.

"Konungarna från östern" skola vara med.

Den anförda profetian i Upp. 16, 12—16 innebär således tydligen ej blott att den turkiska makten skall avtyna och helt gå under även i sitt hemland — floden Eufrats vatten skall torka ut — utan därigenom skall väg beredas åt »konungarna från östern». Med »konungarna från östern» förstår man då de asiatiska makterna. Dessa hava vaknat upp och stå nu rustade för den avgörande kampen ej blott om Asien, utan, som det synes, om världsherraväldet. Vägen ligger nu också öppen och tiden är inne för det stora »Harmageddon». Här ha vi då den gula faran, förverkligad i all sin fullhet. Och i denna sista avgörande världskampskola, såsom profetian säger,

»konungarna i hela världen» taga del.

Turkiets slutliga undergång synes sålunda bliva den signal, som kallar världens alla makter till denna sista världskamp eller, så att säga, det lystringsord, på vilket världens alla »rovfåglar» skynda dit, där »ȧteln» är. Denna händelse åter visar, att stunden för slutakten i det stora världsdramat då är kommen.

Detta framgår än vidare av den märkliga profetia, som vi finna i slutet av Daniels bok. Det 11:te kapitlet innehåller en översikt av kampen om världsherraväldet från det persiska väldets tid ända till »ändens tid». Med »konungen i Söderlandet» och »konungen i Nordlandet», vilkas inbördes strider profeten här särskilt skildrar, förstår man de två väsentliga makter, som uppstodo efter växlande strider mellan Alexander den stores fältherrar, vilka efter hans död delade det grekiska världsväldet mellan sig, samt deras efterträdare.

"Han går till sin undergång."

Dessa två makter ha sedan längre tid tillbaka varit den egyptiska i söder och den mera betydande turkiska makten i norr. Då nu Daniel i slutet av kapitlet talar om händelser, som skola äga rum på »ändens tid», ha därför också många bibelforskare funnit uttrycket »konungen i Nordlandet» vara tillämpligt på den turkiska makten. Så fattade, som sagt, Luther denna profetia och fann då följande ord i kapitlets sista vers angående »konungen i Nordlandet» innebära en tydlig förutsägelse om denna makts slutliga undergång:

"Och sina palatstält skall han slå upp mellan havet och helgedomens härliga berg. *Men han går till sin undergång, och ingen skall finnas, som hjälper honom.*"

I mera träffande ordalag kunde ej det öde, som nu av allt att döma och enligt vad alla vänta förestår det turkiska sultanväldet, hava framställts, än profeten här gjorde för mer än två tusen år sedan: »Han går till sin undergång, och ingen skall finnas, som hjälper honom.»Turkiet har, såsom vi påvisat, under senare tiders lopp så småningom förlorat sina besittningar och sin makt i Europa. Och alltid har Turkiet, i synnerhet dess huvudstad Konstantinopel, utgjort ett tvisteämne i Europas stormaktspolitik. Och alltid har någon av makterna — driven därtill av egna imperialistiska beräkningar eller av pur avundsjuka mot de andra — kommit Turkiet till hjälp i dess trångmål, som mer än en gång hotat det med undergång. Men då den »sjuke mannen» slutligen ligger på sin dödsbädd, skall ingen finnas, som är villig eller som på grund av omständigheterna äger någon förmåga att hjälpa honom.

Då profetian säger, att den makt, som här åsyftas, skall slå upp »sina palatstält mellan havet och helgedomens härliga berg», har man fattat detta så, att sultanen skulle, då han drives ut ur Europa, flytta sitt vacklande regeringssäte till Palestina mellan Medelhavet och Jerusalem. Uttrycket »helgedomens berg» syftar tydligen på Jerusalem (se Dan. 9:16; Sak. 8:3). Enligt äldre översättningar — »på det härliga, heliga berget» — skulle profetian utpeka själva staden Jerusalem såsom tillfällig tillflyktsort för den på väg till sin fullständiga undergång stadda sultanen. Och detta kan ju tänkas vara möjligt, även om England, såsom nu, eller någon annan makt har staden i sina händer. Anmärkningsvärt är det också, att turkarna själva lära vänta en sådan flyttning av regeringen. En turkisk domare yttrade för många år sedan till en missionär, som reste i Turkiet:

"Vi förvänta, att de europeiska makterna skola taga Konstantinopel ifrån oss. Vi måste då begiva oss därifrån och flytta in i Asien för att slutligen förlägga regeringen till Jerusalem. Men makterna skola följa oss också dit och taga ifrån oss även Jerusalem. Men när de det göra, då kommer Messias och Mohammed."

Detta är ett märkligt uttalande. Att makterna skola följa turkarna till Asien och taga ifrån dem makten även där, det torde emellertid vara klart för de flesta, vad man för övrigt än må tänka angående olika detaljer.

Mikael uppträder och tager makten.

Att turkarna, då detta sker, vänta »Messias och Mohammed» synes vara omedveten anspelning på fortsättningen av Daniels profetia, som är av ett synnerligen storslaget och allvarligt innehåll:

"*På den tiden* skall Mikael träda upp, den store fursten, som står såsom försvarare för dina landsmän [ditt folks barn, gamla översättningen], och då kommer en tid av nöd, vars like icke har funnits allt ifrån den dag, då

människorna blevo till, och ända till den tiden. Men på den tiden skola av ditt folk alla de varda frälsta, som finnas skrivna i boken" (Dan. 12:1).

»På den tiden» — då den omedelbart förut (kap. 11:45) framställda profetian går i uppfyllelse — skall detta ske. Mikael är Kristus (jämför Jud. 9; 1 Tess. 4:16; Joh. 5:25). Att han skall »träda upp» måste syfta på hans återkomst för att upprätta sitt rike. Och i förbindelse med dessa yttersta världshändelser skall det komma »en tid av nöd», vars like aldrig förut funnits. Då kommer även, såsom man vidare ser av den 3:dje versen, tiden för de dödas uppståndelse och den yttersta domen samt Guds folks eviga förlossning.

Det var också på grund av detta sammanhang i profetian, som Luther kunde säga, att då turkarna drivas bort, »är domens dag för handen». Hur länge det skall taga, innan denna profetia om den turkiska maktens slutliga undergång går i uppfyllelse, vet ingen dödlig. Men tvivelsutan stå vi här inför ett av de mest allvarliga bland de många tidstecken, som tyda på, att det lider mot denna tidsålders slut. Med vilket allvar — och med vilken vördnad inför det gudomliga förutseende, som dessa profetior uppenbara — borde vi icke besinna, vad tiden lider, och att Guds rättfärdiga domar snart skola gå över hela världen! DEN ÖDESDIGRA KLYFTAN — RIKEDOM OCH FATTIGDOM ELLER NÖJESLIVET OCH NÖDEN.

DEN ÖDESDIGRA KLYFTAN ELLER RIKEDOM OCH FATTIGDOM.

"De nödlidandes kojor ligga i skuggan av de rikas palats, och från de glittrande hjulen på magnaternas dyrbara vagnar faller dagligen dammet över den i trasor höljde Lasarus"

(historikern Headley).

ETT av de mörkaste kapitlen i mänsklighetens historia är det om förhållandet mellan fattigdom och rikedom. Så snart människan avvikit från den väg, Skaparen utstakat för hennes såväl sociala och timliga som andliga lycka, och hon, åsidosättande det mänskliga broderskapets välsignelser och förpliktelser, tillät egoismen att bestämma över hennes handlingar, uppstod också en social klyfta, nämligen en onaturlig olikhet i fråga om besittningen av jorden och dess alster.

Denna klyfta, vars storlek väl något växlat under olika tider, har säkerligen aldrig varit så stor och ödesdiger, som just i våra dagar. Aldrig ha å ena sidan så oerhörda rikedomar hopats på ett fåtal människor, medan å andra sidanfattigdomen och nöden aldrig tagit så fruktansvärda former. Världskriget har också mycket bidragit till att vidga och fördjupa denna klyfta, ur vilken vår tids stora sociala oro och kamp härflyta.

Här stå vi således åter inför ett av de stora världsproblemen — ett gammalt problem, som synes vara ännu mera invecklat och svårlöst, liksom klyftan är större, än någonsin.

Vad har då Guds mening från begynnelsen varit med hänsyn till människans levnadsvillkor? Vari består människovärdet? Består det i vad människan äger av jordiska ägodelar? Vad lär bibeln och kristendomen angående rikas och fattigas förhållande till varandra? Dessa med flera viktiga, tidsenliga frågor, som här ligga nära till hands, skola vi nu i korthet betrakta.

Kristendomen och människovärdet.

Den i världen tyvärr allt för mycket gällande uppfattningen, att människovärdet — människans värde såsom människa — beror på vad hon äger av pengar eller annan materiell egendom, är ej blott okristlig, den är onaturlig. Alla födas lika nakna till världen. Och över de yttre omständigheter, under vilka människan föds, kan den ena lika litet som den andra bestämma. En föds till kung, en annan till slav, en föds i ett miljonärspalats till miljonär, en annan i fattigmans koja, oftast till möda och fattigdom.

Det är ett tecken på oförnuft, karaktärens låghet och andens fattigdom, när en rik och mäktig yvs över sin rikedom och sin makt. Och då han riktar sig på den fattiges bekostnad och sluter sitt hjärta för den nödlidande, är detta ett avskyvärt brott mot Gud och mänskligheten.

Kristendomen giver människan hennes rätta personlighetsvärde, i det den ställer alla på samma ståndpunkt och värderar alla efter samma måttstock. För det första är allamänniskors gemensamma härkomst eller ursprung bestämmande för deras människovärde. Profeten uttalar en djup och skön sanning, då han säger: »Hava vi icke alla en och samma fader? Har icke en och samma Gud skapat oss? Varför handla vi då trolöst mot varandra och bryta våra fäders förbund?» (Mal. 2:10). Vi hava alla en fader, vi äro alla bröder, såsom skalden säger:

MANNEN MED HACKAN. — Reproduktion efter den berömda tavlan av Jean Francois Millet.

"På Nova Semljas höjd, i Ceylons brända dalar, varhelst en usling finns, är han min vän, min bror."

Om människorna rätt fattade och praktiserade denna kristendomens stora grundsanning, hur annorlunda skulle ej världen vara beskaffad då, än den nu är! I stället gör sig Kains sinne gällande i en fruktansvärd grad. Man frågar: »Skall jag taga vara på min broder?» Och dåman ej i sanning förstår eller erkänner det mänskliga broderskapet, erkänner man ej heller dess förpliktelser.

Om människornas likställighet, vilken är bestämmande för deras inbördes förhållande, framhålles så ofta i bibeln, att Gud ej har »anseende till personen» samt att människorna därför heller icke skola hava det. »Ty hos Gud finnes intet anseende till personen» (Rom. 2:11). »Och om I såsom Fader åkallen honom, som utan anseende till personen dömer var och en efter hans gärningar, så vandren ock i fruktan under denna edert främlingskaps tid» (1 Petr. 1:17). »Men om I haven anseende till personen, så begån I synd och bliven av lagen överbevisade om att vara överträdare» (Jak. 2:9). »Jag vill ... icke vara partisk för någon, ej smickra någon människa», säger Job (kap. 32:20, 21), medan Judas anför det som bevis oå människornas ogudaktighet, att »deras mun talar skryt, under det att de smickra personer för nyttas skull» (Jud. v. 16), vilket ju ingalunda är ovanligt heller i vår tid.

Människosjälens evighetsvärde.

Ingen har emellertid framhållit och försvarat det sanna människovärdet mer, än Kristus själv gjorde. För honom hade en människosjäl evighetsvärde. I sin egen frälsareperson var han det största uttrycket för den gudomliga kärlek, som omfattar alla lika varmt. Gud älskade världen. De skriftlärde erkände sanningen åtminstone den gången, då de, om än i snärjande syfte, sade: »Mästare, vi veta, att du talar och undervisar rätt och icke har anseende till personen, utan lär om Guds väg vad sant är» (Luk. 20:21). Det var heller ingenting Kristus bestraffade strängare än högmod och förakt för den fattige och ringe.

Jesu värdesättande av människan framgår i all sin skönhet av hans liknelser om det förlorade fåret och om den förlorade sonen m. fl. Han säger, att han »kommit för att

uppsöka och frälsa det förlorade». »Ty vad hjälper det en människa», säger han, »om hon vinner hela världen, men förlorar sin själ? Eller vad kan en människa giva till lösen för sin själ?» (Matt. 16:26). Och så högt älskade han människan och så högt värderade han henne, hjälplös och utfattig på allt gott, som hon var i sig själv, att han gav sitt eget dyrbara liv för att återlösa henne och frälsa henne ur hennes förtappade tillstånd och återföra henne till det eviga fadershuset.

Det är således ingalunda den snöda penningen eller den materiella rikedomen, som bestämmer människovärdet, liksom människosjälen med sina djupare andliga och eviga behov ej heller finner sin sanna lycka i dessa förgängliga ting.

Rikedomens faror.

Rikedom är ett relativt begrepp. I allmänhet förstår man därmed »egendom i rikt mått, stora tillgångar», även »överflöd» (Sundèn). Att vara rik i verklig, högre bemärkelse är däremot något helt annat än att äga stora tillgångar eller överflöd på jordiska ägodelar. »Den som behöver minst, är den rikaste», säger Sokrates. Aposteln Paulus talar inspirerade, beaktansvärda sanningsord i denna fråga, då han säger:

"Ja, gudsfruktan i förening med förnöjsamhet är verkligen en stor vinning. Vi hava ju icke fört något med oss till världen, just därför att *vi icke kunna föra något med oss ut därifrån.* Hava vi föda och kläder, så må vi låta oss nöja därmed. Men de som vilja bliva rika, de *råka in i frestelser och snaror och hemfalla åt många dåraktiga och skadliga begärelser,* som sänka människorna ned i fördärv och undergång. Ty *penningbegäret är en rot till allt ont;* och somliga hava låtit sig så drivas därav, att de villats bort ifrån tron och hava därigenom tillskyndat sig själva många kval" (1 Tim. 6:6—10).

Hur ofta besannas icke dessa apostelns ord! Och vilka allvarliga lärdomar innebära de icke! Människorna »vilja bliva rika». Det är ofta deras största, ja, enda uppgift och mål här i livet. Men just detta är ett bevis på denstörsta andliga fattigdom och leder slutligen till evig ruin. »Rikedomen», säger en författare, »medför oftast en stor börda: sorgens börda vid förvärvandet, ångestens vid bevarandet, frestelsens vid begagnandet, smärtans vid förlorandet och till slut den sista räkenskapens börda, som är den tyngsta utav alla.»

En stor dårskap.

Det är därför dåraktigt att tro, såsom många, ofta fattiga, göra, att materiell rikedom medför blott fördelar och innebär den lycka, som människan skall göra till sitt livs mål.

Girigheten, som ofta är förenad med rikedom och rikedomars förvärvande, är »en rot till allt ont». Den girige får aldrig nog, blir aldrig nöjd, än mindre lycklig. »Fattig man fattas något, den girige allt.» Ofta i sin överdrivna sparsamhet förnekar han sig till och med livets nödtorft och lever, även i lekamligt avseende, ett eländigt liv — för att sedan överlämna sin rikedom åt andra, ofta åt sådana, som förslösa den till sitt eget fördärv.

Vi erinra oss den rike »dåren», om vilken Kristus talade. Sedan denne dåre ägnat hela eller största delen av sitt liv åt blott detta ena: förvärvande av rikedomar, tänkte han göra sig goda dagar, äta, dricka och vara glad. »Men Gud sade till honom: Du dåre, i denna natt skall din själ utkrävas av dig; vem skall då få, vad du har samlat i förråd? Så går det den, som samlar skatter åt sig själv men icke är rik inför Gud» (Luk. 12:19—21). Den vise mannen säger: »Ett bedrövligt elände, som jag har sett under solen, är det, att hopsparad rikedom kan bliva sin ägare till skada» (Pred. 5:12). »Den som förtröstar på sin rikedom, han kommer på fall, men de rättfärdiga skola grönska likasom löv» (Ords. 11:28). Och profeten säger: »Lik en rapphöna, som ruvar ägg, vilka hon icke själv har lagt, är den, som samlar rikedom med orätt; i sina halva dagar måste han lämna den, och vid sitt slut skall han stå såsom en dåre» (Jer. 17:11).

MAMMONSDYRKAN ELLER PENNINGBEGÄRET. — "Penningbegäret är en rot till allt ont." "Lyckans fé" pekar åt annat håll.Visserligen har det mycket att betyda, hur rikedomen erhålles eller förvärvas. Man får ej tro, att detta alltid sker på oärligt sätt. »Lat hand gör fattig, men idog hand gör rik», säger den vise mannen (Ords. 10:4). Idoghet är ju en kristlig dygd. Och nog är det många, som genom idoghet bli vad man kallar välbärgade eller t. o. m. rika. Detta i och för sig är ju intet ont. Men en annan sak blir det sedan, hur rikedomen användes och vilket inflytande den har på sin ägares andliga liv. Men allt för ofta är det sant, som den vise mannen säger, att »de starke» eller »våldsverkare» vinna gods och »ogudaktig man gör bedräglig vinst» (Ords. 11:18).

Mycken sanning ligger det också i den vise mannens ord, då han säger: »Ytterligare såg jag under solen, att det icke beror av de snabba, huru de lyckas i löpandet, icke av hjältarna, huru striden utfaller, icke av de visa, huru de få sitt bröd, icke av de kloka, vad rikedom de förvärva, eller av de förståndiga, vad ynnest de vinna, utan att allt för dem beror av tid och tillfälle» (Pred. 9:11).

Och då den vise mannen ytterligare — ty han har mycket att säga härom till lärdom för oss — talar om såväl rikedomens som fattigdomens avigsidor, yttrar han följande visdomsord: »Om två ting beder jag dig, vägra mig dem icke, intill min död: Låt fåfänglighet och lögn vara fjärran ifrån mig; och giv mig icke fattigdom, ej heller rikedom, men låt mig få det bröd mig tillkommer. Jag kunde eljest, om jag bleve allt för mätt, förneka dig, så att jag sporde: Vem är Herren? Eller om jag bleve allt för fattig, kunde jag bliva en tjuv, ja, förgripa mig på min Guds namn» (Ords. 30:7—9).

Rikedomens rätta bruk.

Aposteln Paulus säger till Timoteus, i det han undervisar honom om hur han såsom en trogen Herrens tjänare skulle uppträda »med all saktmodighet»: »Bjud dem, som äro rika i den tidsålder, som nu är, att icke högmodas och att ickesätta sitt hopp till ovissa rikedomar, utan till Gud, som rikligen giver oss allt till att njuta därav» (1 Tim. 6:17).

Således kunna de, som äro rika på jordiskt gods, även vara »rika i Gud». Men de skola icke högmodas eller sätta sitt hopp till rikedomen. Och de skola, såsom aposteln säger i följande vers, »göra gott» — för det godas skull och ej för att bli ärade av människor — vara »rika på goda gärningar», »givmilda och gärna dela med sig». På detta sätt kunna de »vinna det verkliga livet». Ty »för den, som är rik, är det svårt att komma in i Guds rike».

Å andra sidan är fattigdomen i och för sig ingen förtjänst inför Gud. Det heter ej: »Saliga äro de fattiga» — de ekonomiskt fattiga — utan: »Saliga äro de, som äro fattiga i anden», varmed väl menas de ödmjuka, de som i likhet med den förlorade sonen och med publikanen i templet känna sin egen ovärdighet i motsats till dem, som säga: »Jag är rik och har överflöd och behöver intet.» Fattigdomen, med de umbäranden den ofta medför, kan även vara ägnad att göra människorna hårda och trotsiga samt livet tungt, ja, förtvivlat. Och detta kan i allmänhet och hos människor, som ej ha något högre att leva för, lika litet gagna en människas själsliv, som rikedomen med sitt svek och sina frestelser kan göra det. Fattigdomen kan ofta verka förkrympande på det andliga livet. Och det var väl ej minst detta, som gjorde, att Kristus särskilt ömmade för de fattiga. Medan rikedomen bidrager till att förblinda människan, så att hon ej förstår sitt stora behov av Gud, är emellertid fattigdom och nöd ofta ägnade att driva människan till Gud. Det var också mest fattiga, som samlades omkring Kristus och följde honom. Han var också i sanning de fattigas vän.

Rikedomen förpliktar.

Rikedomen medför förpliktelser och ansvar, som de rika tyvärr ingalunda alltid besinna eller vilja veta av. De rika göra sig tyvärr ofta skyldiga till en oförsvarlig och brottsligansvarslöshet gent emot sina nödställda medmänniskor. Ingenting synes därför heller vara Gud mera misshagligt, och ingenting kan vara mera omänskligt, än då de rika, såsom den rike mannen i liknelsen, var dag leva i kräslighet och vällust, medan de tillsluta sina förhärdade hjärtan för den nöd, som råder omkring dem — för den fattige Lasarus, som ligger vid deras dörr och får nöja sig med de smulor, som falla från de av läckerheter dignande borden i de festliga salarna. Detta är brottsligt både inför Gud och människor, och däri ligger den förnämsta orsaken till det hat och den hämndkänsla, som i våra dagar gör sig gällande bland de fattiga massorna.

Klyftan vidgas allt mer.

I stället för att den ödesdigra gamla klyftan mellan rikedom och fattigdom skulle ha minskats, allt efter som människorna blivit mera upplysta, mindre barbariska och mera humana, såsom de ju anse sig ha blivit, och trots alla mer eller mindre allvarliga försök att igenfylla den, så har den vidgats allt mer, tills den nu utgör, snart sagt, en gapande avgrund. De rika ha blivit allt rikare, medan fattigdomen och nöden jämförelsevis framträtt i allt bjärtare färger.

Äldre tiders historia känner ej många mycket rika personer. Att vara »rik som Kresus» har varit ytterst sällsynt ända tills på senare tider. Den namnkunnige Kresus, som levde på Julius Cesars tid, efterlämnade, antages det, en rikedom, som efter vårt penningvärde skulle ha uppgått till omkring 30 miljoner kronor. Då var filosofen Seneca rikare, eftersom hans förmögenhet lär ha haft ett värde av 60 miljoner kronor, och dock överträffades även han av en Neros omtalade slav, som skulle ha efterlämnat rikedom till 63 miljoners värde.

»Fattiglappar» voro således alla dessa äldre tiders rika mot våra dagars mångmiljonärer, biljonärer och miljardörer. Om nu någon kan fatta, vad dessa uttryck verkligen innebära.

Men så ha ej heller våra dagars förutsättningar för skapandet av stora förmögenheter alltid funnits. Dessa förutsättningar, av vilka världskrigets kristider, anmärkningsvärt nog, synas ha varit enastående, började egentligen först med upptäckten av mångmiljonärernas »förlovade land» Amerika samt upptäckten av sjövägen

till Ostindien. En del rika adelssläkter i Tyskland och Italien härstamma från den tidens (15:de och 16:de århundradenas) rika köpmän.

Storkapitalets gyllene tidsålder.

Med nittonde århundradet ingick emellertid storkapitalets gyllene tidsålder. Dock är det först under detta århundrades senaste hälft och början av vårt tjugonde århundrade, som världen bevittnat det hopande av oerhörda privatrikedomar, som utgöra en av vår tids mest osunda och oroande företeelser. Ännu för hundra år sedan voro miljonärer jämförelsevis sällsynta.

Som man kunde vänta, var det »guldlandet» Amerika, som särskilt utmärkt sig även på detta område. Abraham Lincoln, en av Amerikas bästa och mest aktade presidenter, yttrade liksom profetiskt, i det han lade märke till den utveckling, som redan på hans tid (i mitten av 1800-talet) gjorde sig gällande:

"Jag ser en hotande kris, som närmar sig och som gör mig orolig och fyller mig med fruktan för mitt lands välfärd. Som en följd av kriget [inbördeskriget] hava vissa korporationer kommit till makten, och detta kommer att medföra en tid av moraliskt fördärv i högre kretsar, medan landets penningmakt kommer att befästa sig än mer och påverka folket, tills landets rikedom blivit samlad på ett fåtal händer och vår republik blir ödelagd."

Så har det också gått. Amerikas ofantliga rikedomar befinna sig till största delen i händerna på ett fåtal personer. Och detta förhållande betraktade den framsynte presidenten såsom en stor olycka, som komme att hava en högst skadlig inverkan även på folkets moral.Anmärkningsvärt är det också, att Amerikas inbördeskrig skulle bidraga till att skapa en sådan olycka. Men har icke världskriget i ofantligt hög grad ökat samma olycka i olika länder? Kunde Lincoln nu se — i så fall måste han ju uppväckas från de döda — vilka »guldberg» Amerika inhöstat på denna fruktansvärda katastrof, vad skulle han väl då säga?

Det har beräknats, att Amerikas kapitalister år 1850 ägde 37 1/2 procent av landets hela förmögenhet, medan år 1890 endast två procent av befolkningen rådde om ej mindre än sju tiondelar därav.

I »Washington Post» för december 1906 säger Henry L. Call i en artikel om »De stora förmögenheternas land»:

"Femtio år sedan fanns det knappast femtio miljonärer i Förenta staterna, och deras sammanlagda förmögenhet översteg antagligen ej 100 miljoner dollars eller en procent av landets dåvarande rikedom. Nu [1906] äger faktiskt en procent av befolkningen 99 procent av hela nationalförmögenheten."

Enligt amerikanska tidningar betalade 357,598 personer år 1914 i Förenta staterna inkomstskatt till regeringen. Av dessa hade fyrtiofyra en årlig inkomst på mer än 3,700,000 kr. var, nittioen en inkomst på mellan 3,700,000 och 1,850,000 kr. o. s. v. De rikastes årliga inkomst i vår tid är således vida större än stora förmögenheter voro för femtio eller hundra år sedan.

År 1914 beräknades Amerikas då levande miljonärer, av vilka en stor del voro »mångmiljonärer» eller biljonärer, uppgå till betydligt flera än 10,000 i antal. Hur många de äro nu efter kriget torde vara svårare att beräkna.

Bland de rikaste må nämnas följande, av vilka flera nu äro döda (uppgifterna äro hämtade ur amerikanska källor för år 1914): Stålkungen Andrew Carnegie ägde 450 miljoner, C. Vanderbilt och Jay Gold 400 milj. var, Rockefeller och Pierpont Morgan 360 milj. var, J. J. Astor och lord Rothschild (England) 300 milj. var, George Vanderbilt 250 milj. kronor. Då förmögenheterna ju äro svåra att värdera och beräkna, äro naturligtvis dessa siffror ejexakta utan ungefärliga. Antagligen äro de snarare för låga än för höga. Och så var detta före kriget!

Men det är naturligtvis ej blott i Amerika, som klyftan mellan rikedom och fattigdom vidgas. Förhållandet är, i stort sett, det samma överallt.

England har blivit kallat »de rikas paradis». På den tid Lloyd George var finansminister och innan världskriget kom och påkallade statsmännens hela uppmärksamhet, öppnade han ett formligt fälttåg mot »landlordismen» i England och störde sålunda de mäktiga godsägarnas paradisiska idyll. År 1913 framlade han i parlamentet ett

program till en genomgripande reform av jordbruksförhållandena i England, vilka han förklarade vara »en skandal och en skam». Han motiverade då sina reformförslag med att bl. a. påvisa, att »den mesta jorden i England befunne sig i händerna på ett försvinnande ringa fåtal personer», medan ej mindre än 90 procent av de engelska jordbruksarbetarna levde under »fattigstugenivån». Väldiga jordområden i England äro också reserverade åt sport och jakt, och ligga därför alldeles obrukade. För några år sedan uppgavs det, att överhuslorderna ägde en tredjedel av landets jord, och av denna tredjedel låg en stor del obrukad av samma anledning.

Talrika dylika exempel kunde anföras från olika länder, exempel, som visa, hurusom ett fåtal människor äro i besittning av den ojämförligt största delen av nationalrikedomen, medan den stora massan lever under mer eller mindre fattiga förhållanden. »Där de rika ha sitt paradis, ha de fattiga sitt helvete», har någon sagt, och det ligger ej litet sanning i detta sinnebildliga talesätt.

De fruktansvärda krigsåren, under vilka en mängd fattiga släpat sig fram under de största umbäranden — eller dukat under i den hårda kampen för brödet — dessa år ha varit »feta år» för andra, som ej blott kunnat skaffa allt, vad de önskat, utan samlat miljoner. Slår man upp en taxeringskalender, finner man talande siffror, som visa detta senare.Medan enskilda ha årsinkomster, som uppgå till tio- och hundratusental kronor, finnas så många även i vårt land, som kämpa mot fattigdom och nöd. Det var tidsenliga »kungsord», som förra årets bönedagsplakat innehöll:

"Under århundraden har skuld hopats. Frukterna skördas av hårdhet och betryck, varunder folkklasser i gångna tider suckat. Men fädernas missgärningar få icke dölja våra egna skulder. Väl är det sant, att mycket förbättrats i vårt land, men ändå måste varje vaket sinne lida av motsatserna i samhället. Guldet hopas måttlöst på ett fåtal, medan det ännu finnes många svenska hem, där man trots träget arbete och pliktuppfyllelse lever i armod och otrygghet. Här krävas behjärtade ändringar. Samhället skall byggas till rättfärdighetens och kärlekens boning."

Människans ursprungliga sociala ställning.

»Ett system, som samtidigt skapar miljonärer och fattighjon är röveri», säger den kände Joseph Fels. Världens rikedom skulle tvivelsutan räcka till, så att ingen människa behövde lida nöd, även om den ej kunde tänkas bliva lika fördelad.

Ursprungligen var det ju också Guds avsikt, att alla människor skulle livnära sig av jorden och att alla skulle vara fullkomligt lyckliga såväl i ekonomiskt som i andligt avseende. Själv iordningställde Gud för släktets första föräldrar ett Eden-hem, »lustgården» eller »paradiset». Och hade ej människan avfallit från Gud, skulle jorden, allt efter som människorna förökat sig och uppfyllt den, blivit upptagen av dylika hem, i vilka människan naturligtvis fått njuta allt verkligen gott och skönt, som hon med sina ofördärvade naturliga begär kunnat önska, medan den egentliga lyckan hade bestått i trohet mot Skaparen.

Och det var ej i maklig sysslolöshet, som människan skulle njuta denna lycka! Gud satte människan i Edens lustgård »till att bruka och bevara den», heter det. Det arbete, som detta tvivelsutan innebar, var naturligtvis ej ARBETARNA. – Efter en tavla av Walther Firle.något slaveri, utan medförde glädje och välsignelse. Ty människan är skapad för arbete. Både hennes fysiska och hennes andliga liv kräver arbete. »Sex dagar skall du arbeta och förrätta alla dina sysslor», är ett Guds bud, som måste hava funnits lika länge, som vilodagen. Och denna gavs ej första gången på Sinai berg (se 2 Mos. 16:29, 30; 20:8—11), utan den sjunde dagen i veckan instiftades till vilodag redan vid slutet av skapelseveckan. Det var då, den »blev gjord för människans skull», såsom sabbatens Herre, Kristus, säger (Mark. 2:27, 28). Och såväl människans arbete i sex dagar som hennes vila på den sjunde har sin grund i Guds eget handlingssätt: han arbetade (skapade) i sex dagar, men vilade på den sjunde, vilken dag han även välsignade och helgade eller avskilde till vilodag för alla tider och alla människor. Det är också från själva begynnelsen, som tidens vecko- eller sjudagarsindelning kommit till oss.

Såväl arbete som vila skulle sålunda vara till välsignelse för människan. Och hennes ursprungliga hem måste i sanning ha varit ett idealiskt hem, ett i högsta bemärkelse lyckligt hem.

Men genom människans olydnad mot Gud gick detta hem förlorat. Paradiset var ämnat för lydiga, odödliga människor och fick ej besmittas av syndiga invånare, liksom ej synden fick förevigas genom odödliga människor. Såsom överträdare av Guds bud bortvisades därför den fallna människan från Eden och hemföll åt förgängelsen. Med vedermöda skulle hon i alla sina livsdagar nära sig av jorden och äta sitt bröd i sitt »anletes svett». Och jorden skulle nu, såsom vilande under förbannelsen, ej längre bära endast goda frukter för människans naturliga näring, utan även ogräs, »törne och tistel», mot vilka människan måste upptaga kampen, då hon brukade jorden.

Men det var ingalunda Guds mening, att människorna nu skulle göra näringsfrågan till en inbördes kamp, i vilken de — såsom ofta skett och sker — skulle rycka brödet frånvarandra. Det var långt ifrån hans mening, att somliga skulle hava överflöd och andra lida nöd. Det är människorna själva, som låtit sig så behärskas av egoismen i sitt eget hjärta och på ett så ödesdigert sätt missbrukat sin makt, att ett sådant missförhållande uppstått.

Misslyckade reformsträvanden.

Talrika försök ha visserligen varit gjorda att avskaffa detta så stora och människan så ovärdiga missförhållande i samhället. Bland annat har man försökt det fredliga, medlet att bilda s. k. gemensamhetssamhällen, där alla skulle ha allting gemensamt. Men heller inga sådana försök ha lyckats i längden. Ett sådant försök av kristna, och väl det, som hade den största utsikten att lyckas, omtalas i Apostlagärningarna, då de första kristna i Jerusalem »hade allting gemensamt», och bland dem, heter det, »fanns ingen, som led nöd», utan »var och en fick, efter som han behövde» (Apg. 4:32—37). Men icke ens bland dem handlade alla osjälviskt och ärligt (se kap. 5:1—11). I alla fall varade ej heller detta ideella samhälle länge.

Vad gemensam egendom eller lika fördelning av den nationella rikedomen, så att alla finge lika mycket, angår, har man ansett detta vara ett möjligt sätt och det enda rätta, på vilket det sociala problemet kunde lösas. Nu mera synas emellertid ej många tro på en dylik lösning. Man föreställe sig blott, att samhällets eller landets rikedom bleve fördelad på nämnda sätt. Tror någon, att alla ens nästa dag hade lika mycket? Tvivelsutan skulle det i alla fall ej dröja länge, innan somliga vore rikare, somliga fattigare.

Men ej heller något annat av de många medel, som hittills blivit försökta, har lyckats lösa detta stora problem och igenfylla den gapande klyftan. Tydligen är det nya människor, som först och främst behövas. Dock skulle väl den ekonomiska ställningen i världen kunna åtminstone betydligt förbättras, om världens rikedom bleve mindre ojämtoch mindre orättvist fördelad, än den nu är. Men icke ens detta, så att säga mindre anspråksfulla, mål skulle kunna uppnås, med mindre människorna först bleve helt annorlunda, än de nu visa sig vara.

Allt bottnar således i människonaturen. Och ingen reform, som ej går ut på att omdana människonaturen, kan lyckas åstadkomma någon verklig och varaktig förändring av denna vår gamla onda värld. Inga politiska eller sociala reformer i och för sig kunna omdana människonaturen. Det kan endast Gud göra hos de människor, som önska, att han skall göra det.

Arbetarens "största fiende".

Ett stort ont, en förbannelse, särskilt för arbetaren, är rusdrycken, som ej utan skäl blivit ansedd var hans största fiende. Hur mången stackars arbetare, som för övrigt kan vara duglig och god, lägger icke sina hårt förtjänta pengar — eller en stor del därav — på krogdisken och hjälper sålunda till att fylla krögarens kassaskåp, medan hans egen hustru och barn få lida brist och han själv fördärvar både sin kropp och sin själ! Han är en slav under rusdrycksdemonen.

Men har detta blivit tillräckligt beaktat i arbetarklassens kamp för en bättre existens?

»Man kan tala om fattigdom, sjukdomar och undernäring som orsak till mycket elände, men hur mycket av dessa orsaker skulle ej vara borta, om vi ej hade alkoholen!» säger professor Joh. Thyrén.

Det är sorgligt att de, som arbeta på att höja arbetarnas sociala ställning, så litet, som fallet ofta är, bekämpa denna arbetarnas stora fiende, som ofta tillfogar dem och deras familjer och deras efterkommande så

oberäkneligt stora skador i både ekonomiskt, fysiskt och andligt avseende. Många arbetare söka dock på ett exemplariskt, prisvärt sätt besegra rusdrycksdemonen, som i visstavseende kan anses vara arbetarnas största fiende, med vilken de — och icke så alldeles utan orsak — anse, att kapitalismen står i förbund.

Den mat, som förgås, och den, som förbliver.

På samma gång, som Kristus visst icke förbisåg människans lekamliga behov, satte han hennes andliga behov högre. Och det var egentligen för att fylla dessa senare, som han kom hit till världen. Han blev »fattig för vår skull», säger aposteln, på det att vi måtte bliva rika — icke materiellt rika för tiden, utan andligt rika för evigheten. På samma gång därför, som han sade, att »arbetaren är värd sin mat», lärde han ock, »att livet är mer än maten» (Matt. 10:10; 6:25).

Vid det tillfälle, då Kristus genom ett underverk bespisat fem tusen hungriga män, blevo de så förtjusta över detta, som det väl syntes dem, lättvindiga sätt att få mat, att de dagen efter ville »taga honom med våld och göra honom till konung». Då sade han till dessa i sanning materialistiska människor, som av lätt begripliga skäl följde efter honom: »I söken mig icke därför, att I haven sett tecken, utan därför, att I haven ätit av bröden och blivit mätta. Verken icke för den mat, som förgås, utan för den, som förbliver till evigt liv, vilken Människosonen skall giva eder.... Detta är Guds verk, att I tron på den, han har sänt.... Ty det är Guds bröd, som nedkommer från himmelen och giver världen liv» (Joh. 6:te kap.).

Och för att visa oss, hur rent av värdelöst och misslyckat vårt liv är, om vi blott tänka på och sträva efter det materiella jordiska, sade han i sin bergspredikan: »Samlen eder icke skatter på jorden, där mal och rost förstöra, och där tjuvar bryta sig in och stjäla, utan samlen eder skatter i himmelen, där varken mal eller rost förstöra, och där tjuvar icke bryta sig in, ej heller stjäla, ty där eder skatt är, där är också edert hjärta.» Det är, framhåller han vidare, hedniskt och tyder på andlig låghet och fattigdomatt blott fråga: »Vad skola vi äta, eller vad skola vi dricka, eller vad skola vi kläda oss med?» »Men söken först efter Guds rike och hans rättfärdighet, så skall allt detta därjämte tillfalla eder» (Matt. 6:19—21, 26—34). Och vid andra tillfällen sade han: »Icke av bröd endast lever människan, utan av vart och ett ord, som utgår av Guds mun» (Matt. 4:4). »Ty vad skall det hjälpa en människa, om hon vinner hela världen, men förlorar sin själ?» (Matt. 16:26).

"Jorden kan ej mättnad skänka, stilla hjärtats djupa krav; andens längtan finner vila blott hos Gud, som längtan gav."

Arbetarvärldens största fara och största behov.

I betraktande av denna kristendomens grundlära rörande människans högre andliga behov — en lära, som bekräftas i varje sund människas egen livserfarenhet — är det uppenbart, att den s. k. materialistiska historieuppfattning, som ej känner några andra mänskliga behov än de rent materiella, ej sätter människan i stånd att uppnå en idealisk, verkligen lycklig tillvaro ens här på jorden.

Det må därför ock betraktas som ett glädjande tidstecken, att denna uppfattning synes vara på retur, eller att åtminstone många bland skilda grupper inom arbetarvärlden börjat vakna och inse, hur i grunden otillräcklig, ja, fullkomligt oduglig materialismen är, då det gäller att fylla människans behov — ej blott kroppens utan även själens. Mycket, som tyder på ett sådant uppvaknande har i alla fall på senaste tiden blivit sagt av representativa personer, och vi skola här anföra en del beaktansvärda och lärorika exempel, som giva oss en inblick i vad som rör sig på djupet i den sjudande arbetarvärlden i våra dagar.

I den minnesrika Browning Hall i London hölls under åren 1910—1915 en årlig konferens för »arbetar-ochreligionsrörelser» (»Labor and Religion-Movements»). Vid dessa konferenser, som under de första fem åren voro uteslutande engelska, men 1915 blevo internationella, ha olika arbetarledare framfört sina personliga åsikter om kristendomens betydelse för arbetarvärlden — sådana frågor ha vid arbetarkonferenser i England ej blott varit möjliga, utan även ansetts som betydelsefulla och synas nu vinna gehör även i andra länder. Kriget gjorde ett avbrott i dessa konferenser, tills i början av september 1919 representanter från England, Amerika, Sverige, Norge, Danmark, Finland, Belgien, Italien, Grekland och Indien åter kommo tillsammans i nämnda sal i London

för att dryfta sambandet mellan arbetarrörelsen och religionen. Representationen var, som man kan förstå, i religiöst avseende mångsidig, i det såväl protestantismen som katolicismen och även hinduismen (av en indier) voro representerade.

Första dagen ägnades åt ämnet: »Vilka faror hota arbetarvärlden genom materialismen?» Parlamentsledamoten och ministern G. N. Barnes framhöll i sin inledning, hurusom den praktiska materialismen, som fört världen till en verklig dyrkan av själviskheten, leder till utplånande av begreppen rätt och orätt, emedan från materialistisk synpunkt allt blir endast maktfrågor. De människor, sade han, som helt leva för att göra världen bättre för sina medmänniskor, växa ej upp ur materialismens mark, utan hava ofta omedvetet sina rötter i en ideell livssyn. Och talaren polemiserade mot den materialistiska historieuppfattningen, som han trodde vara på retur. Livet är väl en strid, men ej främst för makt och samhällsställning, utan för att människan först skall besegra sig själv och sedan taga sin plats i striden för en högre pliktuppfattning än den, som blivit gällande i materialismens tidevarv. Det vore på tiden att aktgiva på de »osynliga krafterna», ifall man verkligen ville bidraga till ett bättre tillstånd i världen.Vidare må ur det intressanta programmet för nämnda internationella konferens nämnas följande: Den kände norske socialisten och arbetarledaren Einar Li behandlade frågan: »Har socialismen förlorat sin själ?» Den engelske arbetarpioniären George Landsbury's budskap var: »Tillbaka till mannen från Galiléen!» (L. är redaktör för den stora arbetartidningen »Daily Herald».) Senator Winck (från det katolska Belgien) hade till ämne: »Det trängande behovet av moralisk uppfostran.» Den kände engelske arbetarledaren Arthur Henderson talade över »Demokrati och kristendom». Flera liknande ämnen behandlades av framstående arbetarrepresentanter.

Och några ytterligare exempel på vad dessa talare hade att säga över så aktuella tidsfrågor, ha här sitt stora intresse:

Einar Li: "Det duger ej, att basera vårt personliga eller nationella liv eller våra sociala, politiska och ekonomiska strävanden på materialistisk grund. Saknas det religiösa inslaget, så ligga vi under i längden. En allmän regel är, att vi ej kunna befrämja det, som är rätt, genom att vi handla orätt, eller det goda genom att göra det onda. — Slutligen är det ett fel hos hela den socialistiska rörelsen, att klasskampen för starkt betonat *kampen för tillvaron*, under det att den förbisett offrets betydelse.... Ett bättre samhälle fordrar bättre människor!"

George Landsbury: "Vi måste alla inse, att samhället, detta civiliserade samhälle, i vilket vi leva, är baserat på materialismen och att det från den dag, då vi första gången skulle gå på arbete, och till den dag, vi skola dö, endast varit fråga om en sak, efter vilken vi bedömas, nämligen om vi haft *tur att förvärva pengar*.... Samhället är organiserat på en lögn, den lögnen, att vi ej kunna få nog av dagligt bröd, om vi ej konkurrera med varandra, kämpa och strida mot varandra, i alla fall i längden, att jag söker mitt eget. Däremot sätter jag tjänandets bud: 'Den som vill vara främst bland eder, han vare allas tjänare!'"

Tom Sykes (sekreterare i "Brotherhood-Movement") : "I vårt lekamliga liv mötas vi av viktiga, tungt vägande faktorer: den miljö, i vilken vi födas, nationalitet, olika kön, kroppsligstyrka eller svaghet, bildningsmöjligheter o. s. v. De äro oundvikliga och de ha förfärande stort inflytande på vårt liv. Någonting inom oss fattar detta, känner lockelsen och maningen att sträva efter ett ideal. Det kalla vi vårt medvetande, vår själ — religionens säte. Klippes denna högre del av vår mänskliga natur bort eller användes den endast för en liten kort övning på söndagen, under det att det övriga livsområdet utlämnas åt världsligt väsende, då begår människan kallblodigt självmord. Detta inom oss, som sträcker sig efter idealet, *det* skulle kontrollera, leda och regera *allt det andra*, som avgöres och sker i vår egen värld. Med andra ord: religionen skulle vara lika verklig vid butiksdisken som vid nattvardsbordet, lika synlig på torget som i gudshuset."

Arthur Henderson: "Vad vi behöva är moraliskt tänkande män och kvinnor. Ännu är det sant, vad Bushnell sagt för länge sedan: 'Själen i all förbättring är *själens förbättring*'. Samhället behöver i dag mera än någonsin män och kvinnor, som äro redo att oryggligt hålla fast vid sin innersta övertygelse, visa sig djupt medvetna om sitt personliga ansvar och som alltid och under alla förhållanden med hänförelse stå för det goda och sanna."

Det ligger onekligen stora sanningar och värdefulla lärdomar i dessa uttalanden, ej minst för olika religiösa och

deras ledare. Det hör i alla fall ej till det vardagliga eller rättare söndagliga, att dylika, av tidsförhållandena särskilt påkallade sanningar uttalas från våra vanliga predikstolar. Eller äro ej sådana sanningar som dessa högst behövliga och beaktansvärda i våra dagar: »Det duger ej att basera vårt personliga och nationella liv på materialistisk grund.» »Ett bättre samhälle fordrar bättre människor.» »Samhället är organiserat på en lögn», den lögnen, att vi, för att få dagligt bröd, måste »kämpa och strida mot varandra samt lamslå varandra». »Religionen skulle vara lika verklig vid butiksdisken som vid nattvardsbordet, lika synlig på torget som i gudshuset.» »Själen i all förbättring är själens förbättring.»

Och det är tyvärr långt ifrån icke endast inom den s. k. arbetarvärlden, som materialismen gjort sig gällande på ödesdiger bekostnad av de andliga behovenstillfredsställande. Ej blott där behöves ett uppvaknande, en pånyttfödelse. De religiösa i allmänhet ha ingalunda anledning att likt fariséen i templet egenrättfärdigt tacka Gud för att de icke äro såsom andra människor — kristiden bidrog i betydlig grad till att uppenbara människonaturens materialistiska böjelser — utan klokast och bäst motsvarande verkliga förhållandet är det nog, att vi alla, likt publikanen, slå oss för vårt bröst och säga: »Gud, miskunda dig över mig, syndare!»

Även på andra håll, såsom i Tyskland, som icke var representerat vid nämnda konferens, synes samma andliga tomhet göra sig gällande inom de kretsar, där man särskilt blivit lärd, att de materiella behoven voro de enda och deras fyllande det enda, man skulle arbeta och kämpa för. Den radikale tyske socialistledaren Gustav Landauer har i en mycket uppmärksammad bok — »Ett upprop till socialismen» — energiskt tagit till orda mot den materialistiska världsuppfattningen. Synnerligen märkliga äro hans ord om Jesus. »Ställ», säger han, »en kälkborgare å ena sidan framför den döende Jesus på korset och framför å andra sidan en ny uppfinning på samfärdselns område, och han skall anse den korsfäste som något värdelöst och skynda efter den nya maskinen. Och dock, hur mycket mer har ej satts i rörelse genom denna hjärtats och andens stilla, lugna, lidande storhet än genom alla tidens samfärdsmedel!»

Så har en kristlig undomsorganisation, kallad »Friskaran», börjat utbreda sig i Tyskland och även i Schweiz, rekryterad direkt ur arbetarnas led. Denna »friskara» vill utgöra »en liten elitkår, som i Jesu anda vill höja socialismen från att vara huvudsakligen en magfråga till att bliva en själens angelägenhet, från att vara en klassrörelse till att bli en mänsklighetsrörelse». Och den proklamerar: »Det finns i hela världen, i hela historien intet ungdomligare, friskare och hjältemodigare än budskapet om Guds rike.»Ehuru vi i Sverige tyvärr ej varit vana att höra dylika sanningar, som de ovan anförda, uttalas av våra arbetarledare, ser det dock ut, som om man även här börjat förstå, att de materialistiska lärorna, lova de än ett himmelrike på jorden, ej räcka till för de andliga behoven — de äro stenar, ej bröd. Några märkliga uttalanden, som vittna därom, ha på senare tiden hörts från det håll, från vilket man kanske minst väntat det.

Tillbaka till "böckernas bok"!

Vid det kyrkliga möte, som hölls i Stockholm på våren 1920, yttrade den vänstersocialistiske riksdagsmannen Fabian Månsson bl. a. följande:

Fabian Månsson.

"När man ser på rörelserna i tiden nu, så är det ändå, som om något saknades. Det var någonting, som fanns hos de gamla, som vi nutidsmänniskor tyckas sakna. Man har i Sverige mättat massorna med andlig spis, som icke gett något överflöd av andlig fetma. De gamla togo sin andliga näring ur böckernas bok, och jag kan icke underlåta att framhålla, att jag tror, att en av orsakerna till tidsandan är, att vi icke ösa ur denna källa i likhet med vad fritidens förkunnare under 1860—70-talen gjorde. Jag vill tro, att sedan de breda lagren givits tillfälle att forma samhällets yttre konturer, de skola finna, att de böra återvända till denna källa och att de genom en ensidig lektyr förlorat mycket. Jag tror icke, att de djupa leden kunna bli nöjda med de filosofiska systemen, utan nödgas återgå till de gamla sanningsbrunnarna. Man erinrar sig exempelvis bergspredikan och 'Fader vår', som kunna jämföras med vilka andra som helst av världslitteraturens pärlor. Dylikt förgätes, och då så är, förstår man, vad som brister."

Efter hr Månssons anförande tog ärkebiskopen till orda och uttryckte sin belåtenhet samt sade, att man »sällan eller aldrig ställts så rätt fram och enkelt inför bibelorden».Ja, måtte »tillbaka till böckernas bok!» »tillbaka till Kristus!» bliva än mer tidens lösen, ej minst bland arbetarklassen! Ett behov av något bättre, än materialismen kan skänka och vad man varit van vid, gör sig i alla fall gällande, och redan det är glädjande. Tillfredsställa detta behov kan dock ingen annan än den på jordiskt gods så fattige nasaréen, Guds Son och Människosonen, som säger: »Den, som törstar, han komme till mig och dricke!» »Kommen till mig, I alla, som arbeten och aren betungade, så skall jag giva eder ro.»

Kristus — den store människovännen.

Kristus framlade ej något särskilt socialt program för främjande av sociala intressen. Hos honom ingick allt sant och gott verk, vare sig det gällde det timliga eller det eviga, i detta ena: att förkunna evangelium, att frälsa det förtappade. Det heter så skönt om honom, att »han vandrade omkring och gjorde gott». Han ömmade för all mänsklig nöd. Hans hjärta klappade av deltagande för alla. Sant och träffande säger därför en författare om Kristus:

"Som ditt hjärta ingens brann, ingen så sig mödat, egen vinst du aldrig vann, egen lust du dödat, ensam mitt i vänners krets, bittert, hemskt allena, varje stund dock glad till reds världens små att tjäna.

Världens små, den tanken blott fyllde upp ditt hjärta, delande de armas lott, deras nöd och smärta. Hungrande ditt bröd du bröt, sörjde med de arma och var fallen broder slöt i din famn den varma."

Ingen har heller förfäktat människornas jämlikhet och rätt till livet, och ingen har fördömt det förtryck, som övats mot de fattiga och ringa, med mera allvar, än Kristus gjorde. Han erkände således visserligen (och naturligtvis) människans"KOMMEN TILL MIG, I alla, som arbeten och ären betungade, så skall jag giva eder ro. Tagen på eder mitt ok och lären av mig, ty jag är saktmodig och ödmjuk i hjärtat; så skolen I finna ro för edra själar."materiella, fysiska behov av mat och dryck, av kläder och hem — hennes timliga livsvillkor. Han gjorde t. o. m. underverk för att tillfälligtvis fylla hennes behov av föda. Och detta, att mätta de hungriga, kläda de nakna, besöka de sjuka och dem, som äro i fängelse, samt härbärgera de husvilla, det framhåller han såsom en prisvärd kristlig gärning, som skall vedergällas i den yttersta domen. Ja, han ställer sig själv på den nödställdes plats och säger: »Vadhelst I haven gjort mot en av dessa mina minsta bröder, det haven I gjort mot mig» (Matt. 25:34—46).

Detta gäller heller icke blott kristliga bröder eller vänner, ty Kristus säger ock: »Älsken edra ovänner.» Och den vise mannen säger i överensstämmelse härmed : »Om din ovän är hungrig, så giv honom att äta, och om han är törstig, så giv honom att dricka... och Herren skall vedergälla dig» (Ords. 25:21, 22). Att uraktlåta dessa barmhärtighetsgärningar — kanske rättare sagt: mänskliga plikter — förklarar han däremot förtjäna evig fördömelse, emedan det framstår som ett avgörande bevis för att de människor, som ej övat barmhärtighet, ej varit i sanning kristna.

Dock uppträdde Kristus aldrig såsom folkuppviglare — ehuru han falskeligen beskylldes därför — ej heller gjorde han bruk av makt och våld för att främja sin lära och sina planer. »Stick ditt svärd tillbaka i skidan; ty alla, som taga till svärd, skola förgöras genom svärd», sade han. Full av nåd och sanning, brukade han alltid kärlekens vapen — med gudomlig kärlek ville han vinna människorna för sin sak.

"Det intet finns, som icke vinns av kärleken, som lider."

En profetia om de yttersta dagarna.

Aposteln Jakob har skrivit följande, som tydligen är en profetia rörande det sociala tillståndet i de yttersta dagarna:

"Hören nu, I rike: Gråten och jämren eder över det elände, som skall komma över eder. Eder rikedom multnar bort, ochedra kläder frätas sönder av mal; edert guld och silver förrostar, och rosten därpå skall vara eder till ett vittnesbörd och skall såsom en eld förtära edert kött. I haven *samlat eder skatter i de yttersta dagarna*. Se, den

lön I haven förhållit arbetarna, som hava avbärgat edra åkrar, den ropar över eder, och skördemännens rop hava kommit fram till Herren Sebaots öron. *I haven levat i kräslighet* på jorden och gjort eder goda dagar; I haven gött eder av hjärtans lust på eder slaktedag" (Jak. 5:1—5).

Betraktad som en skildring av det sociala tillståndet i våra dagar — »de yttersta dagarna» — är denna inspirerade framställning gripande och slående. Samlandet av skatter är, såsom vi sett, särskilt kännetecknande för våra dagar. Och de hopade rikedomarna »multna bort», och guldet och silvret »förrostar», emedan de ej komma i rörelse och få tjäna till nytta för samhället. Detta är allt för ofta bokstavligen sant. De rika och mäktiga lägga ofta under sig allt de kunna komma över. Stora åkrar och landsträckor, som borde upplåtas för strävsamma fattiga, som ej äga en enda liten torva, ligga ofta obrukade. Men i stället för att vilja avstå något av denna överflödiga del av den jord, på vilken Gud velat bereda alla jordebarn ett lyckligt hem, gripa de i sin gränslösa girighet omkring sig efter ännu mera. Deras ofantligt stora skogar ruttna ofta till dels ned, men den fattige, som både svälter och fryser, skall ej hava rätt att hämta ett vedträd för att värma sig. De vilda bär, som Gud så frikostigt låter växa i skog och mark, skall han ej heller — mena många — ha någon rätt att i någon mån tillgodogöra sig. Hellre få då dessa för människan så värdefulla näringsmedel gå helt förlorade. Och sina pengar söker den rike ofta ängsligt förvara och föröka, vanligen i bankerna, så att räntan skall komma honom till godo, utan minsta tanke på, att han skulle och borde använda dem så, att de på ett eller annat sätt komme även allmänheten och den fattige till godo. Hellre får då rikedomen »multna bort», kläderna »frätas sönder av mal», guldet och silvret »förrosta», än den girige rike låter dem i någon mån bliva hans fattige,nödlidande medmänniska till nytta. En sådan girig människa är, med alla sina skatter, i verkligheten olycklig och högst beklaglig.

Ett brott, som ropar till Gud.

Men i anförda inspirerade skildring över samlandet av skatter i de yttersta dagarna namnes också en särskild orsak, varför detta samlande är så fördömligt och misshagligt inför Gud, som det förklaras vara. Och denna orsak är, att de rika samla sina skatter på bekostnad av de fattiga arbetarna: »Se, den lön I haven förhållit arbetarna, som hava avbärgat edra åkrar, den ropar över eder och skördemännens rop hava kommit fram till Herren Sebaots öron.»

Att ej giva arbetaren skälig lön för hans arbete är således — och naturligtvis — brottsligt inför Gud. Och såsom Abels blod ropade till Gud, så ropar den lön, som förhålles arbetaren, och det ropet når fram till allas vår rättfärdige Skapares och allas vår barmhärtige Faders öron.

Och det stora onda i detta samlande av skatter förvärras än mer därigenom, att skatternas ägare ofta leva »i kräslighet på jorden» och göra sig, såsom de tycka, »goda dagar». Ja, de göda sig liksom för eller på en »slaktedag». Vilken träffande skildring av det kräsliga, vällustiga nöjesliv, som är så utmärkande för våra dagar! I betraktande av den brist och nöd, som så många människor samtidigt lida, blir detta liv i »kräslighet» synnerligen himmelsskriande.

Redan har också en hemsökelsedom börjat gå ut över de av Jakob omtalade skattesamlande, och det från deras sida, som, drivna av hämndens och hatets ande, ej vilja lämna domen åt honom, som allena kan döma rättvist. Och redan börja rikedomarna på detta sätt bliva en källa av oro och elände för sina ägare.

Här må då också sägas, att ehuru även en kristen kan och bör på lagligt, kristligt sätt arbeta för orättvisornas och missförhållandenas undanröjande och — naturligtvis! — pådet mest energiska sätt söka avhjälpa fattigdom och nöd, så kan han icke — det strider mot kristendomens såväl ande som lära — deltaga i något slags våldshandlingar för att hämnas eller på det sättet skaffa sig själv eller någon annan rättvisa. Jakob säger också omedelbart efter det anförda, att om ock den rättfärdige själv utsattes för det största våld, sätter han sig ej emot med våld (v. 6). Och aposteln tillägger:

"Så biden nu tåligt, mina bröder, intill Herrens tillkommelse.... Ja, biden ock I tåligt och styrken edra hjärtan; ty Herrens tillkommelse är nära.... Se, domaren står för dörren" (v. 7—9).

Den sorglösa vällusten och de revolutionära rörelserna.

Då Jesus Kristus, genom vilken Gud skall »döma världen med rättfärdighet», kommer, skall han »skaffa rätt åt sina utvalda» (Apg. 17:31; Luk. 18:7, 8). Och då detav Jakob framställda tidstecknet, tillika med många andra, visar sig, är hans tillkommelse »nära».

På den stora rättsskipningens och vedergällningens dag, som förestår, skall heller icke detta stora onda, detta — åtminstone inför Gud — brottsliga handlingssätt, som människorna i sin gränslösa girighet och sitt hänsynslösa samlande av skatter göra sig skyldiga till gent emot varandra, kunna döljas eller försvaras. Allt skall få sin »rättvisa lön», då all världens Domare sätter sig till doms. Och hur skola icke då de, som på här omtalade sätt samlat sig skatter och levat i kräslighet, gråta och jämra sig över »det elände», som skall komma över dem, såsom Jakob säger.

Profeten Sefanja säger, i det han talar om närheten av »Herrens stora dag», som blir en »vredens dag» över all stolthet och orättvisa:

"Deras ägodelar skola då lämnas till plundring och deras hus till ödeläggelse. Om de bygga sig hus, skola de ej få bo i dem, och om de plantera vingårdar, skola de ej få dricka vin från dem.... I ångest ropa nu hjältarna" (Sef. 1:13, 14).

Liksom det heter om Tyrus, att det »hopade silver såsom stoft och guld såsom orenlighet på gatan, men allt skulle »förtäras av eld» (Sak. 9:3, 4), så talar Hesekiel om hur värdelöst allt silver och guld skall bliva, då »änden kommer»:

"Man skall kasta sitt silver ut på gatorna och akta sitt guld såsom orenlighet. Deras silver och guld skall icke kunna rädda dem på Herrens vredes dag, de skola icke kunna mätta sig därmed eller därmed fylla sin buk; ty det har varit för dem en stötesten till missgärning" (Hes. 7:19).

Då guldet förlorar sitt värde.

Såsom slående exempel på hur guldet kan förlora sitt värde, berättas, att då ångaren »Central America» under en fruktansvärd storm förliste vid Kap Hatteras den 12 september 1857 med nära 600 passagerare ombord, bortkastade många av passagerarna, som utgjordes av frånKalifornien återvändande guldsökare, sina dyrbarheter. De lossade sina bälten och strödde sitt guld omkring på däcket eller i hytterna, och vem som ville fick taga det — det skulle annars blott ha dragit sina ägare ned i djupet. Penningsäckar, som innehöllo stora summor, fingo ligga orörda. Ingen ägnade den glittrande metallen någon uppmärksamhet. Ingen ville ha den. Den hade förlorat sitt värde, emedan den ej kunde rädda sina ägare från undergång.

Så skall det ock bliva, om än i ofantligt större grad, på Herrens stora dag. Ty vad hjälper det en människa då, om hon också vunnit hela världen! Då gäller blott att vara »rik för Gud», rik på himmelska, oförgängliga skatter.

"Väl den rike hela världen köper, men av himlen ej en enda tum, ty det myntet, som därovan löper, icke präglat är i tid och rum." REVOLUTIONSBILD FRÅN BERLIN.

DET SOCIALA VÄRLDSKRIGET ELLER KAMPEN MELLAN ARBETE OCH KAPITAL.

"Den fruktansvärda kampen mellan arbete och kapital... skapar de mörkaste framtidsutsikter" (Hugh Price).

NÅGON har sagt, att de sociala frågorna utgöra »århundradets största problem». Ur kristlig synpunkt kan det ju ej givas några större problem än dem, som röra människans andliga och eviga intressen. Och dock ha de sociala frågorna på senare tider allt mer trätt i förgrunden, tills de i våra dagar utgöra ett synnerligen invecklat och svårlöst världsproblem, som särskilt gör anspråk på alla regeringars och samhällsledares allvarliga uppmärksamhet, på samma gång det berör varje enskild människa. I fråga om de mera timliga förhållandena

synes därför också detta problem göra skäl för benämningen »århundradets största problem».Det sociala problemet är också ofantligt omfattande och invecklat, ingripande, som det gör, arbetets och kapitalets, fattigdomens och rikedomens, världsproduktionens och världskonsumtionens, statens och den enskildes förhållande till varandra. Djupast bottna dock de sociala frågorna i det personliga människovärdet och villkoren för människans existens, varför man ock kan sammanfatta dem i vad vi vanligen benämna kampen för tillvaron. Man får därför heller inte undras över, att problemet befinnes vara mycket svårlöst.

Vad som emellertid gör det sociala problemet så ytterst allvarligt i våra dagar är den kamp mellan arbete och kapital, som på senare tider blivit allt mer spännande och som i synnerhet nu, efter en viss vapenvila under det politiska världskriget, uppflammat med ny styrka och blivit »kriget efter kriget» — det sociala världskriget. Det hotar ock att i fortsättningen bliva allt mer allvarligt och bidrager, kanske mer än något annat, att kasta mörka skuggor över framtiden. En författare säger:

"Den fruktansvärda kampen mellan arbete och kapital med dess växande, världsomfattande organisationer å båda sidor utgör de mörkaste utsikterna i fråga om den oemotståndliga utvecklingens gång."

Och i inledningen till det amerikanska arbetarförbundets (»American Federation of Labor») konstitution heter det:

"I alla länder i den civiliserade världen pågår en kamp mellan kapitalister och arbetare, en kamp, som år från år tilltager i styrka."

Årtusendens sociala kamp.

Det moderna sociala kriget har sin långa förhistoria — århundradens, ja, årtusendens missförhållanden i samhället och därmed en ständig social kamp, om ock icke i den bemärkelse eller utsträckning som våra dagars kampmellan arbete och kapital. Vår tid har också här mycket att lära av flydda tider. Egentligen är det blott historien, som till sina grunddrag upprepar sig. Ty människonaturen har alltid varit densamma. Och människorna ha därför alltid varit benägna att missbruka sin makt och rikta sig på varandras bekostnad.

Redan såväl gamla testamentets historia som den äldsta världshistorien låter oss förstå detta. Enligt vad profeten Hesekiel säger, då han talar om staden Sodom, som blev i grund förstörd för sin stora ogudaktighets skull, rådde t. ex. där samma skriande sociala missförhållande, som i våra moderna storstäder, i det en del av den syndiga stadens invånare åtnjöto »höghet, överflöd och tryggad ro» på bekostnad av och under hjärtlöst förbiseende av »den arme och fattige». Och detta utgjorde åtminstone en stor del av den »skuld», som medförde stadens fruktansvärda undergång (se Hes. 16:49; 1 Mos. 13:13).

Den bibliska berättelsen om Israels barns träldom i Egypten uppenbarar samma missförhållande. Under grymt slaveri byggde israeliterna förrådsstäder åt den mäktige Farao (2 Mos. 1:9—14). Och då Egypten slutligen gick under, lära två procent av befolkningen ha ägt 97 procent av landets hela rikedom.

I Babylonien och Persien lär det icke ha varit bättre ställt, då, enligt en historiker, i det förra landet en och i det senare två procent av befolkningen ägde egentligen all egendom, medan den återstående massan av folket utgjordes av egendomslösa slavar. Då staden Babylon intogs av Darius år 538 f. Kr., var tillståndet där ytterst eländigt. Konungen och »hans väldige» hade förfallit till fråsseri och dryckenskap och sorglös säkerhet, medan, som man kan förstå av såväl bibeln som historien, folket i allmänhet led nöd. På detta sätt framkallades stadens undergång.

Gå vi så till det på ruinerna av dessa forntida världsvälden upprättade romerska riket, finna vi där sammaödesdigra sociala tillstånd. De jämförelsevis bättre förhållanden, som existerade i Roms tidigare dagar, tillika med romarnas enklare levnadsvanor fingo småningom vika för de rikas och mäktigas mänskliga böjelse att missbruka sin makt och än mera rikta sig på de svagares bekostnad.

Då Kristus kom till världen, stod Rom på höjden av makt och rikedom, därunder dock fanns en gapande avgrund av fattigdom och nöd. Detta förhållande utgjorde också ett säkert tecken på, att även detta världsvälde var på god

väg till sin undergång. Kristus uppträdde på det skarpaste mot detta missförhållande. Liknelsen om den rike mannen och den fattige Lasarus giver oss bl. a. en inblick däri samt låter oss förstå, vilken förvänd uppfattning man hade angående rikedom och fattigdom — med rikedom trodde man sig t. o. m. kunna köpa Guds rike.

Då Rom gick under.

En författare, dr Chr. Ernst Luthart, säger om tillståndet i det romerska riket:

"Ju mera det romerska rikets makt växte och ju högre den yttre glansen av dess kultur steg och medlen till levnadsnjutning ökades, desto mera växte även i vida kretsar nöden och den bittra känslan därav. Framför allt var det tvenne omständigheter, som framkallade denna nöd och blevo olycksdigra för hela beståndet av det romerska riket och den gamla världens samhällsliv: jordegendomens samlande och kapitalets hopande i händerna på några få. Åtskilliga orsaker verkade emot republikens slut den förändringen i den italienska jordegendomen och snart även i provinserna, att det självständiga bondeståndet försvann samt jordägorna förenades hos några få till vidsträckta s. k. latifunder, som sköttes av enskilda förpaktare med tillhjälp av stora slavhopar, som växte över all höva. För det andra erbjöd provinsernas förvaltning tillfälle för ståthållarna att hänsynslöst rikta sig, och oerhörda kapital samlade sig hos några enskilda personer, så att medelståndet försvann och massan av folket utarmades och vande sig vid att låta sig underhållas genom storartade offentliga allmosorNATIONERNAS JAKT EFTER VÄRLDSMAKT. – Efter Rudolf Hennebergs berömda tavla i Nationalgalleriet i Berlin: "Jakten efter lyckan" (1868), som ock kan träffande föreställa nationernas imperialistiska jakt efter rikedom – jakten för ofta till revolution.av staten och enskilda store. En sådan osundhet i de ekonomiska förhållandena kan aldrig avlöpa utan den skadligaste återverkan på det sedliga tillståndet. Och alltså se vi detsamma ju längre dess mer, trots alla kulturens framsteg, sjunka allt djupare och det sedliga livet slutligen tvina bort" (Om arbetet och den sociala frågan, sid. 34, 35).

Men detta även i sedligt avseende så fördärvliga tillstånd ledde också till uppror och våldsdåd.

"Vi finna vidare helt naturligt, att hos de skymfligt misshandlade slavarna rörde sig längtan efter en förändring i deras bedrövliga läge och efter en för dem såsom människor värdigare tillvaro. Men de beträdde upprorets väg, gjorde den ena uppresningen efter den andra och sökte med vapen avskudda sig det ovärdiga träldomsoket. Dessa sammansvärjningar av slavar och slavkrig, som upprepades flera gånger under 2:dra århundradet f. Kr. födelse, visade hela den fara för de ekonomiska och sociala förhållandena, vilken slaveriet innebar. Så t. ex. under slavupproret år 135 f. Kr. trädde på Sicilien 70,000 slavar under vapen, men upproret blev dämpat, och över 2,000 slavar skola hava blivit korsfästa; och likaså blev ett nytt slavuppror av Spartacus, vilket år 70 f. Kr. t. o. m. hotade att bliva farligt för de romerska herrarne, kvävt i blod. Slaveriets kräftskada kvarblev, och likaså den fördärvliga *klyftan* mellan *de över måttan rika och de över måttan fattiga, trots upprepade sociala sammansvärjningar* samt upprepade godsindragningar och godsutdelningar från enskilda kejsares sida" (sid. 35).

Industrialismens grottekvarn.

Historien visar sålunda, hur människorna alltid varit benägna att missbruka den makt, som penningen och rikedomen alltid medfört. Och de ha ej kunnat missbruka denna makt på ett mera mot Guds och naturens lagar stridande sätt, än då de hänsynslöst utnyttjat den fattiges och maktlöses arbetskraft för att sålunda öka sin egen rikedom och makt. Och dock har detta ansetts för att vara varken okristligt eller ohederligt. Det är heller icke endast under länge sedan flydda slavhandelstider, som ett dylikt förhållande människor emellan ägt rum, utan detkännetecknar även senare tiders och vår egen tids kapitalistiska storindustri. Härom säger prof. S. J. Boëthius:

"Den fullt utvecklade kapitalistiska storindustrien gav de kapitalistiska arbetsgivarne ett ofantligt övertag över de kapitalsaknande och genom skråväsendets upplösning isolerade arbetarna, och varje mänsklig maktinnehavare frestas att till det yttersta utnyttja sina maktmedel. Ännu mer blir detta fallet, om maktinnehavaren är en hel samhällsklass. Känslan av personlig ansvarighet förslöas då lätt, och ofta blir det också omöjligt för den enskilde att utan ekonomiskt självmord avvika från det rådande systemet. När man t. ex. läser de hårresande skildringarna av de engelska industriarbetarnas eländiga tillstånd mot mitten av 1800-talet, kan man frestas att anse deras

arbetsgivare såsom de samvetslösaste skurkar, och dock voro de i allmänhet människor, sådana 'som folk är mest', och bland dem funnos verkligt ädla personligheter, mäktiga av den mest storartade offervillighet i människovänligt syfte ; arbetarnas skoningslösa utnyttjande (exploatering) tedde sig helt enkelt för dem såsom en naturlag, vilken ej var underkastad moralisk måttstock, på samma sätt som slaveriet på sin tid tedde sig för den vita befolkningen i Amerikas sydstater....

När ingen annan hänsyn än egen ekonomisk fördel skulle reglera tävlingskampen om arbetslönernas storlek och arbetstidens längd mellan kapitalstarka arbetsgivare och kapitalsaknande arbetarmassor ('proletärer') utan sammanhållning, nedpressades lönerna och utsträcktes arbetstiden därhän, att arbetarna ej kunde föra en människovärdig tillvaro. I stället för allmänt välstånd fick man å ena sidan massrikedom, å andra sidan masselände, vad som kallas *proletarism* eller *pauperism*. Då kvinnor och barn till följd av sitt arbetes billighet drogos in i industrialismens grottekvarn, blevo missförhållandena så ohyggliga, att allmän nationell degeneration hotade. Särskilt var detta fallet i England, industrialismens föregångsland och manchesterteoriens försöksfält" (Socialismen, sid. 7—10).

Proletariatet vaknar.

Här finna vi då också orsaken till, att arbetarna å sin sida började förena sig i kamp mot ett kapitalistvälde, som gjorde deras tillvaro allt mera odräglig och som ingalunda kan försvaras, allra minst ur kristlig synpunkt. Denallmänna utvecklingen och den större upplysningen gjorde naturligtvis också sitt till, att äldre tiders slaveri eller livegenskap ej längre, ens i modernare och till det yttre kanske mindre anstötliga former, kunde i längden fördragas. De stora massorna av proletärer började vakna — vakna ej blott för att inse sitt människovärde och sin naturliga rätt till en människovärdig tillvaro, utan till att på ett ödesdigert sätt hata och hämnas. Den säd av orättvisor och förtryck, som de mäktige hållit på att i ostörd ro så under århundraden, den skulle nu komma att bära sina fruktansvärda skördar.

Så uppstod då den organiserade moderna arbetarrörelsen, som nu mera är en världsmakt, vilken alla politiska makter måste räkna med. Vi skola ej här närmare ingå på de omfattande och ofta omtvistade frågorna, i vilken grad denna rörelse lyckats förbätra den fattige arbetarklassens levnadsvillkor eller huruvida den i sin kamp gjort bruk av rättfärdiga vapen. Vi vilja blott framhålla, vad ej blott kristendomen lär, utan vad även det sunda förnuftet och historien säga oss, att i en sådan kamp mellan kapital och arbete, mellan olika folkklasser, som dock äro människor av samma blod, kan man egentligen ej vänta annat, än att de mänskliga böjelserna skola spela in på båda sidor, där man då gör sig skyldig till oförsvarliga handlingar. Då det här för resten uteslutande gäller materiella ting, kan en sådan kamp ingalunda bliva någon »helig» kamp. Det är makt och våld, som sättes mot makt och våld. Och liksom, våld föder våld, kan man heller icke vänta, att det sociala kriget skall leda till någon sådan omgestaltning av samhället, att drömmarna om den härliga framtidsstaten, lyckoriket på jorden, bliva förverkligade.

Tvärtom har det sedan tiotal år tillbaka pågående samhällskriget utvecklat sig på ett för framtiden mycket olycksbådande sätt. En ärlig strävan å ömse sidor att åstadkomma den förtroendefulla samverkan mellan arbetare och arbetsgivare, som vore nödvändig för en sund och lugnutveckling och som ligger lika mycket i båda parternas intresse — var finner man den? Och var finner man den arbetsglädje, utan vilken även det lättaste arbete kan bliva ett outhärdligt slaveri? Och hur uppmuntrar man den personliga strävan och företagsamheten, utan vilken människorna bliva endast viljelösa maskiner?

Man har nu en gång förklarat varandra krig. Det gäller därför att sätta hårt mot hårt. Och i krig tager man ingen hänsyn till den rättvisa, som kan finnas å motpartens sida — fienden skall slås ned, det är allt. Och detta ändamål får helga medlen. Så går det i allt för stor grad till även i det sociala kriget. Och man inser icke, att man på detta sätt arbetar på allas och därför även sin egen undergång. Ty människorna som människor höra tillsammans. Så snart de resa sig mot varandra i klasskamp och klasshat, blir riket på ett ödesdigert sätt söndrat mot sig självt och kan icke bestå.

Så länge därför, som man ej söker finna varandra, ej förstå varandra, ej samverka för det gemensammas bästa —

så länge man ej i sitt uppförande mot varandra låter sig behärskas av oegennyttan och kärleken i stället för av egennyttan och hatet, så länge har man ej funnit den rätta lösningen på det stora sociala problemet.

Men det är just denna fortsättning av det sociala kriget, som är så olycksbådande för framtiden. Och vad äro alla dessa revolutionära rörelser, som utbrutit, annat än en utveckling av detta krig? Själva luften är, så att säga, mättad av anarki och revolution.

Man hade trott, att världens s. k. demokratisering skulle lösa det sociala problemet och rädda världen. Men oron och missförhållandena synas icke ha minskat i samma grad som demokratiseringen gått framåt. Tvärtom. Låt vara, att detta icke är demokratiseringens fel, det är i alla fall ett faktum. Därför ha nu ock somliga, som trott på demokratien såsom universalmedlet mot det onda i världen, men blivit besvikna, i det de anse det tillräckligt försökt, straxett annat medel färdigt — en tredje international: världsrevolutionen. Den skall göra det. »Världsfredens och proletariatets enda räddning ligger i bolsjevismen», och »världsrevolutionen allenast kan rädda oss från ett nytt kommande världskrig och lösa det sociala problemet», påstår ett bolsjevikiskt organ.

*Revolutionen i Ryssland. — Butikerna plundras.***"Ett ohyggligt problem."**

Bolsjevismen, som framträtt på senaste tiden och på ett fruktansvärt sätt erbjudit sig rädda världen genom världsrevolution, anses vara »det mäktigaste problem, som världen nu måste taga i tu med», såsom en författare uttrycker sig. Och om det än, såsom vi tro, finnes större problem än bolsjevismen, så har dock mänskligheten här hastigt ställts inför en företeelse, som är ägnad att än mer öka oron i världen och göra framtiden olycksbådande mörk.

Vi nämnde, att de, som hylla bolsjevismen, anse, att socialdemokratien gjort bankrutt. Socialdemokraterna å sin sida anse icke — och de ha tvivelsutan rätt däri — att bolsjevismen är räddningsmedlet. »Är detta den religion, som skall frälsa världen?» frågar den socialdemokratiska tidskriften Tiden och fortsätter:

"Det sociala kriget har brutit ut i Ryssland.... Det kan komma att svepa över hela vår världsdel. Skulle så ske, stå vi inför en fruktansvärdare katastrof än kriget självt. Bolsjevismen kommer att gå fram som en masspsykos, som en folkpest över Europa. Skulle detta förfärliga inträffa, blir socialdemokratien ställd inför ett ohyggligt problem."

Denna splittring inom de led, som dock mena sig kämpa för samma mål, och detta sätt, på vilket de uppställa »ohyggliga problem» för varandra, är något i och för sig mycket betecknande.

De försök, som redan varit gjorda att med blodigt skräckvälde omdana samhället, verka, synes det, fruktansvärt avskräckande. Man har velat avskaffa militarismen, och nu skulle militarismen i proletariatets händer vara rätta medlet för det ondas besegrande! Om Beelsebul utdrives med Beelsebul, kan gärna den sista villan bliva värre än den första. Och har ej världen haft mer än nog av våld och blodsdåd för att även de, som ej tro på kristendomen, skulle kunna förstå, att detta ingalunda är vägen till det lyckorike, som dock alla vänta?EFTER KRIGET ELLER DEN HOTANDE NYA VÄRLDSBRANDEN.**Hatets eller kärlekens evangelium?**

De sociala rörelserna ha i allt för stor grad hämtat sin inspiration från det glödande klasshatet. Men detta är ej blott raka motsatsen till kristendomens inspiration — kärleken — utan även ur förnuftig, mänsklig synpunkt är det helt och hållet förkastligt såsom medel för uppnående av den broderskapets framtidsstat, som man uppställt som mål. Att hata eller avsky orättfärdighet och allt ont, det är visserligen på sin plats. Det är kristligt. »Haten det onda», och »att frukta Herren det är att hata det onda», säger bibeln (Ps. 97:10; Ords. 8:13).Ordet "hata" förekommer i bibeln även i betydelsen av att "älska mindre", såsom grundtextens ord betyder, då t. ex. Kristus säger, att man skall hata sin fader och moder, om man vill vara hans lärjunge (Luk. 14:26). Men att den ena människan hatar — hyser ovilja eller agg mot den andra — är ej blott okristligt, utan det är det säkraste medlet att omintetgöra den broderskapets anda, som dock måste råda bland människorna, om världen skall bliva, vad man önskar. Hatet förblindar och gör människan olycklig.

Nej, vad mänskligheten behöver, det är icke hat och våld, utan kärlek, som vill tjäna andra, ej blott härska över

dem; som vill hela och bygga upp, ej blott sarga och riva ner. Kärlekens och ej hatets evangelium är den kraft, som kan frälsa världen.

Man vill försvara hatet såsom en revolutionär kraft, som skall åstadkomma den förändring, man anser vara nödvändig. Men hatet kan endast bryta ned, förbittra och alstra än mera hat och hämndlystnad. Kärlekens evangelium är däremot den revolutionära kraft, som ej blott förmår spränga alla skiljemurar och skrankor människor och folkklasser emellan, utan även att på säker grund bygga upp något bättre. Och endast på det sättet är det, vi människor kunna som bröder leva lyckligt på den jord, som allas vår Fader anvisat oss till hemvist. Det är därför kärlekens, ej hatets, evangelium världen behöver.**Kristendomen och de sociala rörelserna.**

Kristendomen är ingalunda främmande för de sociala kraven eller människans materiella fysiska levnadsvillkor. De fordringar, den gör på en människovärdig tillvaro, visa sig tvärtom i huvudsak vara liktydiga med de rättfärdiga sociala krav, som framställas i våra dagar. Det är därför icke dessa — inom behöriga, förnuftiga och lagliga gränser hållna — krav om drägligare levnadsvillkor, om människovärdets och arbetets rätta uppskattning och arbetsproduktionens rätta fördelning, som i och för sig gjort, att arbetarrörelsen, särskilt i vårt land, som det synes, tyvärr kommit att stå i strid med kristendomen.

För att klargöra vilken ställning den bibliska kristendomen intager till de sociala kraven — vi kunna gärna säga: till den fattige arbetaren och hans rättmätiga krav på en dräglig mänsklig tillvaro — skola vi ej vända oss till kristendomens olika och ofta mot varandra stridande representanter, utan direkt till kristendomens urkund och lärobok bibeln.

I bibeln finner man visserligen ej något socialt program i modern mening. Den innehåller dock tydliga uttalanden och bestämda föreskrifter rörande det sociala livet. Ja, den innehåller, såsom vi redan funnit, den enda rätta lösningen på detta våra dagars stora problem.

Två motsatta uppfattningar göra sig emellertid gällande i fråga om kristendomens förhållande till det sociala samhällslivet: den ena är, att kristendomen intet har att skaffa med människans sociala eller ekonomiska samhällsangelägenheter; den andra, att kristendomen förnämligast, om icke uteslutande, går ut på just detta att i socialt avseende omdana samhället och världen. Men ingendera av dessa uppfattningar sammanfaller med bibelns lära rörande detta ämne.

Liksom kropp och själ ej kunna skiljas åt, utan att människans liv upphör, så kunna ej heller villkoren förkroppens liv eller det fysiska livet åsidosättas utan skada för det andliga livet. Även här torde man därför kunna tillämpa ordspråket: »En sund själ i en sund kropp.» En allt för ensidig och rent av hednisk uppfattning bland de kristna angående detta ämne har också varit orsaken till, att kristna och även kristendomens förkunnare själva ofta ställt sig oförstående inför de sociala och ekonomiska förhållanden, som i våra dagar göra det sociala problemet så invecklat, stort och betydelsefullt.

Socialism (av lat. socialis, som betyder samhällelig, eller social av socius, som betyder förbunden, kamrat) betecknar, enligt Nordisk Familjebok, »i motsats till (samhällsekonomisk) individualism, en samhällsåskådning, som vill göra det organiserade samhällsintresset till ledande princip i den medborgerliga sammanlevnaden i st. f. det enskilda intresset, vilket ju i de bestående kultursamhällena uppbär den privata företagsamheten och gör den fria konkurrensen mellan individerna och mellan deras frivilliga sammanslutningar till grundprincip i samhället». Socialdemokrati (socialt folkvälde) är vidare den politiska partibeteckning, som de socialistiska arbetarpartierna i olika länder använda. Först på 1820- och 1830-talet började ordet »socialism» och därmed besläktade ord användas i England och Frankrike.

Socialismens hastiga och kraftiga utveckling till en så stor social och politisk makt, som den för närvarande i verkligheten är i snart sagt hela världen, är en synnerligen märklig historisk händelse. Det är tvivelsutan socialismens i huvudsak rättmätiga och ingalunda för tidiga protest mot gamla missförhållanden i samhället, särskilt i fråga om den gapande klyftan mellan arbete och kapital, som gjort, att arbetarklassen i olika länder helt naturligt omfattat den — till stor del nog utan att närmare klargöra för sig dess djupare innebörd — i hopp om att

den skulle vara det sökta rätta medlet för skapandet av drägligarelevnadsvillkor för den fattiga arbetarklassen samt för samhällets omdaning till det bättre.

Här torde det då ock vara på sin plats att giva uttryck åt det högst berättigade beklagandet, att kristendomens representanter så att säga försuttit tiden eller allt för länge försummat att gent emot de skriande orättvisorna i samhället upptaga de berättigade kristna kraven på, som sagt, en mera människovärdig, drägligare tillvaro för de fattiga arbetande massorna.

Rättvisligen bör emellertid framhållas, att socialdemokrati i populär bemärkelse icke skall, såsom ofta av okunnighet sker, likställas eller sammanblandas med vare sig kommunism, anarkism eller nihilism. Alla dessa nutidsrörelser ha dock det gemensamt, att de påstå sig vilja och kunna på delvis olika sätt och med olika medel skapa ett bättre samhälle och åvägabringa den välmåga och lycka, som så många, om icke alla, sakna eller mena sig sakna, men som de alla hoppas en gång skola komma till stånd. Det är de vägar, på vilka de tro sig kunna nå målet, som skiljer dem åt.

Om vi vidare komma ihåg, att det inom alla dessa olika riktningar finnas variationer och hårfina skiljaktigheter, som vi naturligtvis ej här kunna ingå på, så har man här ett det mest talande exempel på mångfalden av de mänskliga, mot varandra stridande försöken — så vida man nu vill betrakta dem alla såsom verkliga, uppriktiga försök — att förbättra eller omdana vår arma värld. Och ju mera detta virrvarr av dylika försök ökas, ju mera framträder emellertid — och förklarligt nog för den sant kristne, för att ej säga för varje djupare tänkande människa — hur hjälplöst oförmögna alla dessa olika rörelser, även de bästa av dem, äro, då det gäller att omdana världen. Detta ej minst därför, att de lämna ej blott människans natur och djupare andliga behov, utan framför allt Gud ur räkningen. Ty Gud allena kan skapa »en ny jord».**Kristendomen och socialismen.**

I vilket förhållande stå kristendomen och socialismen, den betydelsefullaste av nämnda rörelser, till varandra? Denna fråga har mycket diskuterats.

En kortfattad jämförelse mellan de båda skall göra det tydligt för envar, att de visst icke äro så liktydiga, som man ibland vill göra gällande.

Socialismen är en ekonomisk, social och politisk teori, som uteslutande avser människans timliga, materiella behov, medan kristendomen är en religion, som först och främst vill fylla hennes djupare andliga och religiösa behov och dana henne för evigheten.

Socialismen gör anspråk på att — utan, ja, t. o. m. i trots av kristendomen — kunna förbättra världen och skapa den väntade lyckliga framtidsstaten, medan kristendomen lär, att det av alla kristna väntade gudsriket, i vilket verklig frid och lycka först skola uppnås, kan och skall upprättas endast genom Guds ingripande på det sätt bibeln framställer.

Socialismen menar, att bättre sociala förhållanden skola skapa bättre människor, medan kristendomen lär, att människorna själva måste bli bättre, om de sociala förhållandena och världen skola bliva bättre.

Socialismen, såsom den i allmänhet uppfattas, är grundad på eller förenad med den materialistiska historieuppfattning eller världsåskådning, som grundlagts av Karl Marx och Fr. Engels. Denna uppfattning behöver ej och vill ej ens veta av någon Gud: för den är det materiella — den materiella kampen för den jordiska tillvaron — allt. För människans djupare andliga behov är den främmande.

Ehuru socialismen formellt förklarar religionen för privatsak, uppträder den dock ofta som fiende till kristendomen och beskyller denna eller kyrkan för att vara skulden till de sociala missförhållandena.

Visserligen har den materialistiska historieuppfattningen en betydelse som historisk vetenskap. Men då denutesluter Gud och religionen, är den naturligtvis absolut oförenlig med kristendomen.

Härmed är emellertid ingalunda sagt, att den kristna religionen utesluter eller ställer sig främmande för människans materiella, timliga behov, såsom vi förut sett.

Kristus och arbetaren.

Det har blivit allt mer vanligt att från socialistiskt arbetarhåll framställa Kristus såsom den store idealsocialisten eller t. o. m. den sociala klasskampens grundläggare.

Själv en ytterst fattig arbetarson — timmermanssonen från Nasaret — och lika fattig även då han vid trettio års ålder blev världens störste missionär, ja, världens Frälsare, var Kristus visserligen de fattiga, arbetande människornas bästa vän och försvarare. Judarnas ledare på Kristi tid intogo en hjärtlöst oförstående ställning gent emot de fattiga och nödlidande; de t. o. m. föraktade dem och ansågo deras fattigdom vara ett bevis för, att Guds misshag vilade över dem. Platon sade om de okunniga och fattiga plebejerna: »Låt sådan boskap bliva driven bort från marknadstorget.» Frankrikes nobless lär ha yttrat kort före franska revolutionen: »Den allmänna massan kan äta gräs.» Och dylikt okristligt, ja, omänskligt förakt för de ringa och fattiga har nog även andra länders och tiders »nobless» tyvärr gjort sig skyldig till!

Men då Kristus såg de okunniga, fattiga folkmassorna, »varkunnade han sig över dem» och lät dem förstå, att han kommit för att uppsöka och frälsa dem och alla. Och han ej blott förbarmade sig över de fattiga och nödlidande, utan han uppträdde som deras avgjorde försvarare gent emot allt förakt och förtryck, som de voro utsatta för.

Men Kristus gjorde aldrig bruk av våld. Hans rike var icke »av denna världen». Och med den gudomliga kärlekens makt sökte han vinna människorna och frälsa dem ej blott från lekamlig nöd, utan framför allt från evigundergång. Se där den stora skillnaden mellan honom och vanliga samhällsreformatorer!

Arbetets välsignelse och glädje.

Det är en stor olycka i våra dagars sociala kamp, att arbetet helt och hållet synes förlora den välsignelse och glädje, som Gud ursprungligen hade för avsikt, att det skulle innebära för människan. Detta är ett sorgligt tecken på människans eget själstillstånd.

Det är ett Guds bud, att människan skall arbeta. Och naturen lär henne detsamma. »Om någon icke vill arbeta, så skall han icke heller äta» (2 Tess. 3:10). Detta bud gäller naturligtvis icke dem, som vilja arbeta, men ej kunna det. Men det har eller borde hava sin fulla tillämpning på dem, som begå det dubbla brottet, att medan de själva icke vilja arbeta, vilja de leva på andras arbete.

Budet om att arbeta skulle dock ingalunda uppfattas som ett godtyckligt tvångsbud, som gör arbetet till ett slaveri. Många betrakta det tyvärr så. Deras enda strävan synes vara att utföra så litet arbete som möjligt och att helst helt slippa ifrån att arbeta. Och det utan att vilja avstå från arbetets lön. Arbetaren är visserligen värd sin lön och bör hava den så riklig som möjligt. Men vad skall man säga om dem, som icke vilja arbeta, men likväl fordra lika stor lön som en verklig arbetare? Det ligger något rent av demoraliserande i detta förhållande, liksom i lättjan, som är en rot till många laster.

Som barn brukade vi — åtminstone på landet hemma i Värmland — sjunga:

"Morgonsolen redan strålar högt på blåa himmelen. Lilla fågel glättigt sjunger från sin gren igen. Såsom han vi gladligt stämma upp vår sång mot himlens höjd. Sedan skynda vi att börja arbetet med fröjd."Vilken oberäknelig förlust är det ej för våra dagars arbetarvärld, att arbetet ej sker och kanske ej kan ske med fröjd — liksom arbetet i naturens värld omkring oss sker! Och förlusten är ej mindre för arbetaren än för arbetsgivaren, ehuru den förres förlust ej är så materiell som den senares. Skulden härtill torde dock vara ömsesidig och innebära ett ingalunda obetydligt skäl, varför arbetsgivare och arbetare skulle göra allt för att förstå varandra och för att endräktigt och till ömsesidig fördel samarbeta. Varför får ej denna tvivelsutan mycket viktiga synpunkt göra sig mera gällande, då man söker lösa det sociala problemet?

Kyrkans skuld och kyrkans uppgift.

»Den sociala frågan kan icke nedtystas, den måste lösas», säger biskop Personne. Kyrkan har ock börjat inse, att här är en fråga, vars lösning den för länge sedan bort taga itu med. Nu kan den icke längre »nedtystas». Har

månne icke kyrkan eller de religiösa i allmänhet försuttit en mycket dyrbar tid och lämnat åt andra att på ett sätt, som åtminstone icke alltid överensstämmer med kristna principer, upptaga denna fråga? Och ha icke de kristna därför stor skuld i det beklagliga förhållandet, att den sociala rörelsen utvecklat sig på det våldsamma, ofta för så väl arbetare som arbetsgivare ruinerande sätt, som den gjort? Här föreligger tydligen en stor försummelse eller oförmåga, kanske ofta obenägenhet, å de kristnas sida. »Dogmkristendomen», säger en författare mycket träffande, »har här ofta insomnat så djupt, att dess egna motståndare måst väcka den».

Regementspastor Elis Schröderheim skrev i en Stockholms-tidning för den 25 jan. 1914 följande, som innebär en antydan om kyrkans försummelse, på samma gång det framställer det kristna tillvägagående, som allt mer bör praktiseras, om kyrkans representanter skola få det inflytande, de borde hava, över arbetarmassorna:"Det är av yttersta vikt, att kyrkans representanter närma sig arbetarna, icke med några förnäma later eller i någon fördömande ton, utan i hans anda, som sade: 'I ären alla bröder'. Här gäller att hava fördrag med de svaga och vilseförda och att låta dessa få känna en fläkt av hjärtlig sympati och verkligt osjälvisk människokärlek. Endast på denna väg skola de gjorda försöken till ett närmande mellan kyrkan och proletariatet krönas med framgång."

Många arbetare — tyvärr allt för många — ha hyst den fullkomligt förvända uppfattningen, att kristendomen skulle vara en religion uteslutande för de rika, att den skulle gynna dem och iståndsätta dem att rikta sig på de fattigas bekostnad. Det är samma uppfattning, som de rika fariséerna på Kristi tid synas ha hyst. Och de kristna själva, även kristendomens förkunnare, ha nog ej liten skuld i en sådan uppfattning och det onda, den haft med sig i våra dagars sociala kamp. Det är också hög tid på, att man söker bibringa även de icke religiösa arbetarna en rätt uppfattning om vad kristendomen är och vad den verkligen lär angående hithörande frågor. Men för att de skola kunna bibringas en rätt uppfattning härom är det nödvändigt, att de »få känna en fläkt av hjärtlig sympati och verkligt osjälvisk människokärlek» från de kristnas sida.

Mammons makt i samhället måste brytas.

I en predikan, som ärkebiskopen Nathan Söderblom höll i Uppsala domkyrka den 1 maj 1917, yttrade han bl. a. följande, i våra dagar högst beaktansvärda sanningsord:

"Mammon har en icke ringa del i krigets olyckor. Om icke allt blod, som gjutits, skall ha flutit förgäves, måste mammons makt i samhället brytas. Vinningslystnaden får ej ockra på arbetarens svett och möda, utan måste göras underdånig samhällets behov. Herren har genom det, som sker, lagt oss på hjärtat, att arbetet måste stödjas och så fördelas, att själen får mer utrymme. Det vore lämpligt att under reformationens jubelår nämna, att Martin Luther predikade mot oskälig vinst och önskade varuprisen bestämda av redliga män. Mestivrade reformatorn mot oskälig ränta. Här måste man med Luther önska, att samhälle och kommun reglerande ingripa. Man blir gärna kortsynt, då det gäller att förbättra samhället. Man ser icke längre än till arbetsgivaren, som dock sysselsätter många och utför ett produktivt arbete. Men bakom arbetsgivarens och arbetarens arbete driver den opersonliga penningen sitt spel med arbetets mödosamma vinster. Mammon har intet fosterland, utan sätter samvetslöst i gång folkens känslor och begär för att hans miljarder så mycket lättare skola flyta in. Han begär ej sitt skydd hos ett rättsligt ordnat samhälle, utan trivs bäst, där laglöshet råder, och ingen gör honom större tjänst än den, som lossar på samhällssolidariteten.

Nathan Söderblom.

Må Gud beskydda Sveriges statsbyggnad från att upplösas och bli betalande hyresgäst i den nationella mammons skyskrapare! Det enda verkliga botemedlet är dock det aposteln anför: 'Herren Jesus skall döma honom med sin muns ande.' Mammon finns hos alla lika, rika såväl som småfolk. Var och en skall börja att döda honom i sitt eget hjärta. Må Kristi Ande besjäla oss, så att vi döda självviskheten inom oss själva!"

»Självviskheten inom oss själva» är den tronen, på vilken mammon sitter. Denna tron måste slås ned, självviskheten dödas, om icke mammonsdyrkan och den hejdlösa dansen kring guldkalven skall andligen — för tid och evighet — sänka nutidsmänniskan i det djupaste fördärv, som något avguderi kan medföra.

Kristendomen allena kan lösa det sociala problemet.

Kristendomen har sin lösning på detta problem, sitt sätt, på vilket den vill göra slut på det ödeläggande sociala kriget och även här skapa varaktig världsfred. Ingen tänkande människa kan säga, att »det är bra, som det är». De sociala orättvisor och de skriande missförhållanden i samhället, som vi här i korthet påpekat, äro en stor svart fläck på vår tids civilisation, och ännu mera vanärandeäro de för det kristna namn, som nationer och samhällen bära.

Vad kristendomen angår, så har den aldrig varit riktigt eller allmänt försökt såsom medel mot det onda. Och det därför, att människorna i allmänhet ej varit, vad de sagt sig vara, kristna. Av såväl vad vi här funnit rörande bibelns och kristendomens ställning till de sociala frågorna som av vad vi kunna lära av historien framgår tydligt nog, att inga mänskliga medel och experiment, hur i och för sig goda de må vara och hur mycket de än må bidraga till att motarbeta det onda och göra tillvaron drägligare, kunna omdana människonaturen och skapa det sociala lyckorike på jorden, som så många drömma om och för vars förverkligande så många medel varit försökta. Detta rike, liksom den eviga världsfreden, måste komma »ovanifrån», genom den Allsmäktiges slutliga ingripande, såsom vi längre fram skola närmare se. LANDSKAPSSCENER I PALESTINA.JUDARNAS ÅTERVÄNDANDE TILL PA- LESTINA OCH ISRAELS FRÄLSNING.

"Nu gåvos löftena åt Abra- ham, så ock åt hans säd." "Och så skall hela Israel bliva frälst" (Paulus).

DET berättas, att då Fredrik den store av Preussen en gång frågade sin slottskaplan, vad denne hade för bevis för att bibeln vore inspirerad av Gud, skulle kapla- nen ha svarat: »Ers majestät, judarna.» Det enda ordet »ju- darna», såsom innefattande detta märkliga folks historia, innebär nämligen också ett det mest kraftiga bevis för bibelns inspiration, såsom vi skola se. »Israel är den lilla, men viktigaste visaren på Guds stora klocka», säger en för- fattare.

Det kan heller icke förnekas, att judarna, med sin gamla historia, som till stor del utgöres av inspirerad bibelhistoria, sitt »heliga» hemland och sin bland jordens alla städer mest namnkunniga huvudstad i »världens centrum» samt ej minst med sin under en tvåtusenårig förskingring alltid bibehållna nationalitet, äro ett utomordentligt intressant folk. Intet

folks historia torde heller ha att bjuda på en så mångskif- tande rikedom av intressanta och lärorika tilldragelser.

Om judarna såsom Guds forna egendomsfolk säger aposteln Paulus, att »dem tillhöra barnaskapet och härligheten och förbunden och lagstiftningen och tempeltjänsten och löf- tena. Dem tillhöra ock fäderna, och från dem är Kristus kommen efter köttet», och de ha blivit »betrodda med Guds löftesord» (Rom. 9:4, 5; 3:2). Judarna och deras historia är därför av synnerligen stort intresse för kristendomen.

Det är emellertid först i vår tid med sin s. k. sioniströ- relse, som judeproblemet uppstått. Och detta problem har, särskilt med anledning av världskriget, just i våra dagar blivit föremål för omfattande dryftning ej blott bland olika länders statsmän, som anse problemet vara av stor nationeli- politisk betydelse, utan även bland kristna i allmänhet, vilka anse det hava stor religiös betydelse. Den viktiga frågan ligger nämligen här nära till hands för många religiöst tän- kande, huruvida judarnas bebådade återvändande till Pa- lestina skulle komma att utgöra en uppfyllelse av bibelns pro- fetior rörande Israels frälsning och således vara ett synner- ligen märkligt tidstecken i fråga om Kristi förestående an- komst och rike. Det är också särskilt denna fråga vi här skola betrakta.

Det erkänt stora judeproblemet innefattar — även ur enbart politisk synpunkt — frågor av mycket omfattande betydelse, såsom »det judiska folkets historiska rättigheter till Palestina och rättigheten för judarna att återuppbygga ett nationellt hem i detta land». Dessa »rättigheter» har också fredskonferensen i Paris formellt tillerkänt judarna genom beslut, som konferensen fattade den 27 februari 1919 — en dag, som därför anses vara av stor världshisto- risk betydelse. Om dessa omfattande nationella planer bli förverkligade, skulle det också därigenom äntligen en gång kunna bli slut på dessa fruktansvärda och för »kristna» na- tioner högst vanärande blodiga judeförföljelser, som allt emellanåt ägt rum i olika länder, särskilt i Ryssland.

Namnet Israel — dess uppkomst och betydelse.

För att kunna rätt uppfatta bibelns lära om Israel och Israels frälsning måste man för det första märka den bestämda och här så betydelsefulla skillnad, som bibeln gör mellan det nationella eller köttsliga Israel och det andliga Israel.

Med »det lekamliga Israel» eller »Israel efter köttet», vilka uttryck aposteln Paulus använder (i Kor. 10:18;

Gamla rabbiner.

Rom. 9 : 6), menas naturligtvis israeliterna eller judafolket såsom nation.

Själva uppkomsten och betydelsen av namnet Israel visar emellertid, att det egentligen ej kan med rätta bäras av andra än sådana — de må efter köttet vara judar eller hedningar — som i sanning frukta Gud. Angående namnets uppkomst berättas i i Mos. 32: dra kap., att Jakob, de tolv stammarnas fader, »kämpade med Gud och människor» och vann seger, och därför fick han namnet Israel.

»Du skall icke mer heta Jakob, utan Israel, ty du har käm- pat med Gud och med människor och vunnit seger», sade »ängeln», med vilken han kämpade.

Denna kamp var egentligen en andlig kamp och segern, som Jakob vann, var en andlig seger. (Se även Hos. 12:3, 4-)

Vilka äro sanna israeliter?

Visserligen blevo judarna som ett folk benämnda israeliter efter Israel, ehuru de icke i allmänhet voro israeliter i ordets sanna, ursprungliga bemärkelse. På samma sätt kal- las i vår tid hela folk kristna, ehuru de tyvärr icke äro det i verkligheten; de sant kristna bland dem utgöra i alla fall icke flertalet. Då Kristus »efter köttet» föddes jude och kom till »sina egna», till Guds gamla egendoms- folk, mottogo de honom heller icke som nation (Joh. 1 : 11). Det var blott ett ringa fåtal bland dem, som väntade efter »Israels tröst» och mottogo honom. »Se, en rätt israelit, i vilken icke är något svek», sade Kristus om Natanael, då denne uppriktige sanningssökare kom till honom. »En rätt israelit» — det är ett mycket betecknande uttryck, och det visar, att icke alla israeliter voro rätta israeliter. Och att judarna i allmänhet icke voro rätta israeliter, det visade de därigenom, att de ej mottogo Kristus. Han sade också bestämt till dem, att de ej voro Abrahams sanna barn (se Joh. 8:31 — 47).

Märk noga, vad aposteln Paulus vidare säger om denna viktiga fråga:

"Detta säger jag icke, som om Guds löftesord skulle hava blivit om intet. Ty icke alla de, som härstamma från Israel, äro israeliter. Ej heller äro de alla Abrahams barn, därför att de äro hans säd. Nej, det heter: Genom Isak är det, som säd skall uppkallas efter dig. Detta vill säga : Icke de äro Guds barn, som äro barn efter köttet, men de, som äro barn efter löftet, de räknas för säd" (Rom. 9:6 — 8).

Om nu alla, som efter köttet »härstamma från Israel», varit israeliter i sanning, och alla, som äro Abrahams »barn efter köttet», varit »Guds barn» och »arvingar efter löftet», och om detta löfte gällt det jordiska Kanaan, det Palestina, som nu finnes, då, menade redan Paulus, hade man anledning säga, att »Guds löftesord blivit om intet». Men nu är det ingalunda så, och det därför, såsom aposteln säger, att Guds löften gälla icke ett köttsligt Israel, utan ett andligt Israel, d. ä. Guds sanna barn.

Samma uppfattning om den här så betydelsefulla skill- naden mellan ett köttsligt judafolk och ett andligt Israel framställer aposteln vidare, då han t. o. m. säger:

"Den är icke jude, som är det i utvärtes måtto, ej heller är det omskärelse, som sker utvärtes på köttet. Nej, den är jude, som är det i invärtes måtto, och omskärelse är hjärtats omskärelse, en som sker i Anden och icke i kraft av bokstaven ; och han har sin berömmelse icke från människor, utan från Gud" (Rom. 2:28, 29).

I Rom. 1 1 : te kapitel har Paulus närmare utvecklat den- na tanke angående det Guds Israel, som skall frälsas. Juda- folket liknar han här vid ett naturligt olivträd och hed- ningarna vid ett vilt olivträd. Judarna, »de naturliga gre- narna», blevo »för sin otros skull» »bortbrutna» (v. 20), medan hedningarna blevo borthuggna »från sitt av naturen vilda olivträd» och »mot naturen genom tron inympade i ett ädelt olivträd». Men även »de naturliga grenarna» skola inympas i det ädla olivträdet, »om de icke hålla fast vid sin otro; Gud är ju mäktig att åter inympa dem» (v. 23).

Detta ädla olivträd är Guds sanna Israel, och villkoret för att någon skall bli inympad i detta träd är detsamma för alla, nämligen tron på Kristus. Ingen kan nu mera räkna med några köttsliga fördelar, härstamning betyder intet. Ingen må förhäva sig, och ingen behöver misströ- sta. »Här är icke jude eller grek», utan alla — troende judar och troende hedningar — äro e 1 1 i Kristus Jesus.

Såsom grenar på samma träd leva de alla samma andliga trosliv, i det de äro förenade med trädets stam och få sin näring från samma rot.

»Hela Israel» i nytestamentlig mening består således av alla troende ur alla släkten, folk och tungomål, sådana, som blivit inympade i det ädla israelitiska olivträdet. Alla des- sa — inga andra — äro »Abrahams säd» och »arvingar enligt löftet». Abraham är nämligen de troendes fader, och hans barn äro endast de, som hava hans tro, säger Paulus (Rom. 4: 12 — 16).

»Och så skall hela Israel bliva frälst» (Rom. 1 1 : 26). »Och i ingen annan finnes frälsning; ej heller finnes un- der himmelen något annat namn, bland människor givet, genom vilket vi kunna bliva frälsta», än namnet Jesus (Apg. 4:12) — det namn, som är »jordens hopp och himlens fröjd».

Denna uppfattning om Israel framhålla också olika bibel- forskare. Professor O. F. Myrberg säger:

"I stället för det nationella Israel, som förkastat den gode herden, har Gud av den frälsta kvarlevan skapat sig ett nytt egendomsfolk av judar och hedningar, som skall förkunna hans lov från jordens ena ände till den andra. Det är Israel i denna till alla folk utvidgade bemärkelse, som hörer till det nya förbundets tid, och som så ofta träder oss till mötes i pro- feternas skrifter."

Och lektor Waldenström säger om samma sak:

"Guds förbundsfolk under det gamla och nya testamentet framställes såsom ett och samma folk. Det är det gammal- testamentliga Israel, Abrahams bam, vars åkta del (Rom. 9 : 26 ; 2:28, 29), när domen gick över det övriga (Matt. 21:41), blev kvar såsom stam för den kristna församlingen. I denna stam inympas hedningar allt jämt genom tron (Rom. 11:17, följ.). Det är således samma Guds folk, som allt jämt fortsat- tes, fastän under annan form." "Guds löfte till Israel står nog fast (Rom. 9:6), och det skall gå i fullbordan (Rom. 11). Men många, som hår st amma från Israel, höra icke till det Is- rael, som löftet gäller. På många ställen i gamla testamentet förklarar nämligen Gud uttryckligen, att de åt fäderna givna löftena skola gå i uppfyllelse på deras efterkommande endast

under den förutsättning, att de å sin sida hålla förbundet och sålunda vandra i fädernas fotspår. Samma löften, som gälla de troende israeliterna, gälla även de troende hedningarna, som skola varda delaktiga av alla de nådesförmåner, som äro lo- vade åt Israel i dess nya förbund."

Först sedan vi på detta sätt fått klart för oss, vad bibeln verkligen menar med Israel — att den gör en bestämd skillnad mellan det köttsliga judafolket och det Guds Israel, som består uteslutande av på Kristus troende

individer — först då kunna vi genom Guds ord och hans Andes led- ning komma till full klarhet även om vad som menas med Israels frälsning, löftets eviga land och det Jerusalem, som är »vår moder» (Gal. 4:26).

Missuppfattade profetior.

Men innehåller då icke bibeln löften om att judarna som nation skola återfå Palestina såsom sitt framtidsland? Frågan är synnerligen aktuell i våra dagar, och den har blivit det särskilt genom den s. k. sioniströrelsen. Innan vi tala om denna moderna rörelse skola vi emellertid säga något om de profetior, på vilka många grunda den upp- fattningen, att judarna i alla jordens länder, där de nu äro kringströdda, skola återvända till sitt eget gamla hem- land Palestina och där upprätta sin egen framtidsstat. »Vi kunna vänta», säger en författare, »att judarna skola före Jesu Kristi återkomst vända tillbaka till sitt land.»

Detta, att många vänta judarnas församlande till Pale- stina, innan de vänta Kristi återkomst, gör frågan så mycket mera viktig och allvarlig ur kristlig synpunkt. Ty om nu denna väntan angående judarna ej skulle hava säker grund — om man m. a. o. skulle få vänta förgäves — så skulle man just därigenom kunna bliva överraskad av den största av alla händelser: Kristi återkomst.

För det första är det emellertid icke så säkert, att de profetior, på vilka man bygger sin uppfattning om judar- nas återvändande till Palestina, blivit rätt uppfattade, eller

att dessa profetior bleve uppfyllda, även om en sådan hän- delse skulle äga rum.

En viktig sak, som här bör beaktas, är, att gamla testa- mentets profetior ofta framställa händelser, som ligga när- mare i tiden eller som tillhöra denna tidsålder, i så nära sammanhang med fjärmare, även eviga, händelser, att det ser ut, som om de skulle komma att inträffa samtidigt. Detta är förhållandet såväl med profetiorna om Kristi för sta och andra ankomst som med det köttsliga Israels åter- vändande ur den babyloniska fångenskapen och det and- liga Israels eviga frälsning vid Kristi återkomst. Även Kristus själv talade om en så jämförelsevis nära föreståen- de händelse som Jerusalems förstöring av romarna i så- dant sammanhang med sin tillkommelse och världens ände, att det kunde se ut, som om allt detta skulle ske samtidigt, vilket också lärjungarna synas ha trott. (Se Matt. 24 : de kap.) Ofta är också löftets jordiska Kanaan en sinnebild av det himmelska Kanaan, den nya jorden eller löftets eviga land, till vilket Guds sanna Israel är på vandring genom denna världen, liksom israeliterna genom öknen. Vidare kan Jerusalems förstöring, varom Kristus talar, be- traktas som en förebild till världens ände.

Som exempel på profetior, vilka på nämnda sätt tala om såväl ett kötsligt Israels återvändande till sitt hemland som ett andligt Israels eller Guds sanna egendomsfolks försam- lande till sitt eviga hemland, må hänvisas till Jes. 1 1 : te, 35: te, 51: sta och 65 : te kap. Dessa omfattande profetior kunna vi ej här närmare betrakta, men det bör lätt kunna förstås av envar, som uppmärksamt genomläser dem och andra dylika profetior, att de ej tala blott om frälsning i viss betydelse för ett köttsligt Israel redan i denna tiden, utan även och förnämligast om Guds andliga Israels eviga frälsning. På denna senare händelse syftar tvivelsutan t. ex. följande: »Ja, Herrens förlossade skola vända tillbaka och komma till Sion med jubel; evig glädje skall kröna deras huvuden, fröjd och glädje skola de undfå, men sorg och

suckan skola fly bort» (Jes. 35:10). Och vidare: »Ty se, jag vill skapa nya himlar och en ny jord; och man skall icke mer komma ihåg vad förr har varit eller ens tänka därpå. Nej, I skolen fröjdas och jubla till evig tid över det, som jag skapar; ty se, jag vill skapa Jerusalem till jubel och dess folk till fröjd. Och jag skall jubla över Jerusalem och fröjda mig över mitt folk, och där skall icke mer höras gråt eller klagorop» (Jes. 65: 17 — 19). Här- på följer (i v. 20 — 25) en beskrivning över det lyckliga, frid- fulla tillstånd, som skall råda på den nya jorden' även i djurvärlden.

Men finnes det då icke profetior, som tydligt tala om ett judarnas församlande till Palestina i de yttersta dagar-

na? Många tro så och vänta, som sagt, att en sådan hän- delse skall äga rum, innan Kristus återkommer, ja, de anse, att just en sådan uppfyllelse av profetiorna nu redan tagit sin början genom sionismen. Vill man emellertid när- mare undersöka denna nu mera ganska vanliga uppfatt- ning, skall man finna, att den huvudsakligen har sin grund i en missuppfattning eller ett förbiseende av de viktiga synpunkter, vi här i korthet påpekat, nämligen 1) den skillnad bibeln gör mellan det köttsliga judafolket och Guds andliga Israel samt 2) profeternas framställningssätt i fråga om timliga eller jordiska och eviga eller himmelska ting.

Uppfyllda och ouppfyllda profetior.

Allt för lättvindigt grundar man nämnda uppfattning ej minst på sådana profetior, som vi här hänvisat till och vilka till stor del eller uteslutande tydligen syfta på en tillkommande oförgänglig värld och icke på ett litet för- gängligt land, som vilar under förbannelsen lika mycket som något annat land, samt på ett andligt, odödligt folk och icke på en köttslig, dödlig nation.

Resultatet av en ingående och — som den måste vara - opartisk undersökning av dessa profetior synes emellertid ej

kunna bliva annat än det, som en författare, E. Sjöberg, kommit till, sedan han genomgått alla de profetior, som här kunna komma i fråga. Han säger:

"Profetian har även ofta en närmare och en fjärmare be- tydelse, en som åsyftar Israels befrielse ur Babels fångenskap, och en som åsyftar Guds folks befrielse från allt ont vid Jesu

ankomst (jfr Rom. 9:24—26; Matt. 3:3) I profetian om

Israels frälsning från Babel ingår mycket, som kan tillämpas på Guds folks frälsning vid Jesu återkomst, då han skall göra slut på all sorg och nöd för detta folk, det sanna nytestament- liga Israel, och omgestalta förhållandena i världen. Vid talet därom få de mot Israel fientliga folken ofta stå som repre- sentanter för Guds folks fiender i alla tider. . . . Men att hän- föra löftena om det israelitiska folkets församlande till Pale- stina och templets uppbyggande samt den gammaltestament- liga gudstjänstens återställande till tider, som stunda, det be- ror på ett stort missförstånd av profetian och leder till vän- tan av sådant, som skett för årtusenden sedan och sålunda icke är att motse. Profeterna uppträdde med sin verksamhet före och under Israels vistelse i Assyrien och Babel. . . . Det finnes väl hundratals ställen, som tala om Israels församlande. Men det är samma förhållande med dem alla som med det anförda exemplet [Jer. 30:de kap.]. De tala om förlossning från Babel, men icke från den nuvarande förskingringen."*

Efter att Jeremia profeterat om judarnas 70-åriga fån- genskap i Babylon — och redan på samma gång han gör det — profeterar han således även tydligt om deras be- frielse därifrån, då tiden är inne (se kap. 25 — 30). Det är därför mycket betecknande, att de, som lära, att judarna nu skola församlas till Palestina och att profetiorna om Israels frälsning därigenom skola uppfyllas, bl. a. anföra dessa profetior om judarnas befrielse från den babyloniska fångenskapen såsom bevis för sin uppfattning. Så t. ex. anföra prof. C. A. Aberlen och dr R. A. Torrey just Jer. 30: de kap. som bevis därför, ehuru även sammanhanget (se 29 : de kap.) tydligen visar, att detta kapitel (det 30 : de)

* "Det kommande fridsriket samt Israels och folkens framtid, sådant allt detta kunnat bliva och skall bliva enligt det prefetiska ordet", sid. 20, 21, 47.

handlar om »förlossning ifrån Babel», vilket också bibel- översättarna mycket riktigt satt som överskrift på detta kapitel. Genom perserkonungen Kores' påbud och det ju- darnas återvändande till Jerusalem under Serubbabel, som detta påbud föranledde, blev också »Herrens ord från Jere- mias mun» fullbordat (Esra i : i). Och som det vidare heter om tempelbyggnadens fullbordan:

"Och judarnas äldste byggde vidare och hade framgång i arbetet genom profeten Haggais och Sakarjas, Iddos sons, profetiska tal ["profetia", gamla övers.] ; man byggde och fullbordade det, såsom Israels Gud hade befallt, och såsom Kores och Darejaves [Darius] och Artasasta, den persiske konungen, hade befallt" (Esra 6:14).

I Esra bok berättas således ej blott om judarnas åter- vändande från den babyloniska fångenskapen och deras återuppbyggande av templet i Jerusalem, utan där förkla- ras, som vi se, bestämt, att detta skedde i överensstäm- melse med och som en uppfyllelse av vad såväl Jeremia som Haggai och Sakarja hade profeterat därom. Att nu, såsom somliga göra, tillämpa dessa profetior på ett nu före- stående judarnas återvändande till Palestina kan därför ingalunda vara rätt.

Att långt ifrån alla judar återvände ur den babyloniska fångenskapen eller att ej allt, som vid olika tillfällen var lovat judarna och som gällde deras nationella, jordiska liv, blev uppfyllt, det berodde naturligtvis på dem själva, därpå, att de ej uppfyllde de bestämda villkoren. Ty lik- som Herren avvänder straffet från dem, som omvända sig till honom, så utebliver också det goda, som han lovart, om man gör vad ont är (Jer. 18:7—10). Och här har man således förklaringen på, att många löften, som Gud givit det forna Israel, aldrig blevo och aldrig kunna bliva upp- fyllda. På samma gång må man då även, när man be- traktar profetiorna om Israel, komma ihåg, vad redan på- pekats, att i de löften, som angå nationella eller jordiska ting, äro ofta inflätade löften om tillkommande eviga.

"Guds rike skall tagas ifrån eder."

Judarnas nationella tillvaro såsom det av Gud utvalda folket avslutades därmed, att de i sin andliga blindhet och sitt trots mot Gud förgrepo sig på Guds Son, som var sänd att i första rummet frälsa dem. »Han kom till sitt eget [judafolket], och hans egna togo icke emot honom» (Joh. i: ii). Redan Johannes döparen lät judarna förstå, vad följden härav skulle bliva, i det han sade:

"I huggormars avföda, vem har lärt eder att söka komma undan den tillstundande vredesdomen? Då borden I ock bära sådan frukt, som tillhör bättringen. Ooh menen icke, att I kunnen säga vid eder själva: Vi hava ju Abraham till fader; ty jag säger eder, att Gud av dessa stenar kan uppväcka barn åt Abraham. Och redan är yxan satt till roten på träden; så bliver då vart träd, som icke bär god frukt, avhugget och kastat i elden" (Matt. 3:7 — 10).

Då det hade blivit så tydligt profeterat om att judarna skulle komma i den 70-åriga fångenskapen i Babylon, bör man också kunna vänta, att det skulle profeteras om deras be- frielse ur densamma. Så var fallet med den egyptiska träldomen (se 1 Mos. 15:13 — 16). Nu sammanblandas emellertid ofta dessa profetior om judarnas befrielse ur den babyloniska fångenskapen med profetior om Guds folks slutliga befrielse från denna förgänglighetens värld och för- samlande till dess eviga hemland, vilka profetior tillämpas i slump på ett nu, som man menar, förestående judarnas för- samlande till Palestina.

Då Kristus själv talade om judarna och särskilt om deras religiösa ledare såsom de vingårdsmän, som dräpte hus- bondens egen son, sade han:

"Guds rike skall tagas ifrån eder och givas åt ett folk, som gör dess frukt" (Matt. 21 : 40, 41, 43).

På Jesu fråga, vad vingårdens herre skulle göra med dem, som dräpt hans son, hade de själva först sagt, att han skulle förgöra dem och lämna vingården åt andra, som gåvo honom frukten, när tiden var inne.

Nya förbundets Israel.

Judarna hade, såsom ett av Gud särskilt utvalt folk, icke fyllt den stora uppgift, de fått av honom — att vara ett världsmissionerande folk, som skulle göra honom känd bland alla hednafolk. Men Guds ord skulle icke och kunde icke bliva om intet. Gud är ingalunda beroende av människor, ty han är mäktig att t. o. m. av stenar uppväcka »barn åt Abraham». »Guds rike» togs därför ifrån judafolket för alltid och överlämnades åt ett folk, »som gör dess frukt» och som består uteslutande av sanna, troende israeliter. Visserligen fanns det en »kvarleva»

av det gamla Israel, ett antal sanna israeliter, som mottogo Kristus, och dessa blevo roten eller kärnan till det stora andliga Israel, som nu i visst avseende intog det gamla otrogna Israels plats. Härom säger lektor P. Waldenström:

"Medan den stora massan av folket är förstockad och hem- fallen åt fördömelse, så finnes det dock en återstod av utko- rade. Denna återstod är tillika en helig säd, ur vilken skall utveckla sig ett Israel, som till sist helt och hållet skall varda frälst" (Rom. 11:26; 9:29).*

Då lärjungarna frågade Kristus vid hans himmelsfärd, om han då skulle »upprätta igen riket åt Israel», visar detta blott, att de ännu ej befriat sig från den missuppfattning, som även många kristna i vår tid göra sig skyldiga till, nämligen att Kristus skulle upprätta ett jordiskt israelsrike. Hans svar på denna lärjungarnas fråga är också ett tydligt bevis för, att detta var en missuppfattning — samma miss- uppfattning, som judarna gjorde sig skyldiga till. Ända »intill jordens ände», svarade Kristus, skulle lärjungarna vara hans vittnen (Apg. 1 : 6—8). Såsom Jesaja säger, att Kristus skulle vara »ett ljus för hednafolken» och att hans frälsning skulle »sträcka sig till jordens ända» (Jes. 49:6).

* "Med uttrycket 'varda frälst' menas att ernå den eviga messianska frälsningen till Guds rike, som Guds folk har att vänta, nar riket kom- mer" (P. Waldenström).

Det bör då också vara klart för envar, att då judarnas nationella tillvaro och betydelse som ett Guds utvalda folk för alltid upphörde — då »Guds rike» togs ifrån dem — kunde de heller icke längre som ett folk göra några som helst anspråk på de löften, som uteslutande och på bestämda villkor tillhörde endast Guds sanna Israel.

Det är också ett annat anmärkningsvärt förhållande, som man ingalunda borde förbise, såsom somliga dock tyckas göra, nämligen att varken Jesus själv eller hans apostlar någonsin givit ens en antydan om något judarnas natio- nella församlande till Palestina eller deras återupprättande såsom ett Guds utvalda folk framför andra folk. Om detta hade ingått i Guds frälsningsplan i det nya förbundets tid och utgjort ett betydelsefullt tecken på Kristi återkomst, ja, varit ett villkor för hans återkomst, såsom somliga mena, då hade det varit högst förvånande, minst sagt, att varken Kristus eller hans apostlar ens nämnt eller antytt det, vare sig då de tala om evangelii utbredande i världen och tecknen för Kristi tillkommelse eller vid något annat till- fälle. Tvärtom talas överallt i nya testamentet om ett and- ligt Israel såsom Guds utvalda folk, bestående av alla troende, vare sig de äro judar eller hedningar, och om vilka Petrus säger: »I, som förut icke voren ett folk, men nu aren ett Guds folk», »ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett egendoms- folk», som skall »förkunna hans härliga gärningar» (i Petr. 2:9, 10). »Ty», säger Paulus, »det kommer icke an på, om någon är omskuren eller oomskuren; allt be- ror på, huruvida han är en ny skapelse. Och över alla, som vandra efter detta rättesnöre, över dem vare frid och barmhärtighet, ja, över Guds Israel» (Gal. 6:15, 16).

Detta »Guds Israel» är nya förbundets Irael, det med vilket Gud lovade sluta ett nytt förbund, i det han sade: »Jag skall lägga mina lagar i deras sinnen, och i

deras hjärtan skall jag skriva dem, och jag skall vara deras Gud, och de skola vara mitt folk» (Hebr. 8:6—13).

Liksom Kristus sade: »Att göra din vilja, min Gud, är min lust, och din lag är i mitt hjärta» (Ps. 40:8, 9), så skola nya förbundets israeliter alla hava Guds lag i hjär- tat, det vill säga, att de skola älska Gud och därför också finna sin lust i att lyda honom. Deras omskurna hjärtan äro fyllda av Kristi kärlek. »Ty däri består kär- leken till Gud, att vi hålla hans bud, och hans bud äro icke tunga» (1 Joh. 5:3).

Då "hedningarnas tider äro fullbordade".

Men säger då icke Kristus, att »Jerusalem skall bliva förtrampat av hedningarna, till dess att hedningarnas tider äro fullbordade» (Luk. 21:24)? Och innebär icke det, att judarna skola återfå Jerusalem och återställas som nation i sitt gamla hemland Palestina? Många fatta visserligen dessa Jesu ord så, men innebära de detta? Först bör man

märka, att Jesus icke säger, att då »hedningarnas tider äro fullbordade», skola judarna återvända till Jeru- salem, utan detta är en slutsats, som man drager av hans ord.

Fullbordandet av »hedningarnas tider» åsyftar tydligen detsamma som »hedningarnas fullhet», varom Paulus talar (Rom. 11:25, gamla övers.). Judarna som nation hade haft sin särskilda besökelsetid, men de aktade ej på den. Då »Guds rike» därför togs från dem för alltid, började i särskild bemärkelse »hedningarnas tider», och dessa sluta ej, förrän »hedningarnas fullhet» ingått, eller, såsom det heter i nya översättningen, »intill dess hedningarna i full- talig skara kommit in». Till »hedningarnas fullhet» hör då också, att »evangelium om riket» — ej ett förgängligt jordiskt rike, utan Guds eviga, hela världen omfattande rike — bliver, såsom Kristus säger, »predikat i hela värl- den», och »då skall änden komma» (Matt. 24:14). Då

skall också »Davids fallna hydda» hava blivit återuppbyggd, såsom Jakob säger och varmed han tydligen åsyftar, att genom evangelii budskap skall ett Guds folk uttagas »bland hedningarna» och det i överensstämmelse med »vad pro- feterna hava talat» (Apg. 15:12 — 21).

Men vad är det då, som skall ske, när Jerusalem ej längre förtrampas av hedningarna, hedningarnas tider äro full- bordade och »hedningarna i fulltalig skara kommit in»? Jo, då är evangelii verk fullbordat och denna tidsålder slut. Luther säger härom :

"Jerusalem måste bliva under hedningarna, till dess hednin- garna bliva omvända till tron, d. ä. intill världens ände, ty templet kommer icke mer upp igen."

»Intill världens ände,» eller såsom Kristus säger: »Då skall änden komma.» Men då skola varken judarna eller något annat folk längre härska över något jordiskt land. Och till dess, till världens eller denna tidsålders ände, d. v. s. för alltid, skulle Jerusalem vara förtrampat av hed- ningarna, och »templet kommer icke mer upp igen», så- som Luther säger. Det torde då ock i detta sammanhang böra märkas såsom ingalunda betydelselöst, att medan Kristus förutsade Jerusalems förstöring och templets full- ständiga ödeläggelse, förutsade han icke, att det skulle återuppbyggas igen.

Här ligger då den frågan nära: Har icke Jerusalem redan befriats från hedniskt (turkiskt) herravälde, i det engels- männen intagit staden? Och är icke detta ett bevis för, att hedningarnas tider redan äro fullbordade och att pro- fetian går i uppfyllelse på det sätt, som många fatta den?

Visserligen var det en betydelsefull historisk händelse, som ägde rum den 11 dec. 191 7, då engelske generalen Allenby med sina trupper utan svärdsslag ryckte in i Jeru- salem och besatte staden, från vilken de turkiska trupperna dragit sig tillbaka. Därpå följde ock, som bekant, engels- männens besättande av hela Palestina, så att turkarna nu

JERUSALEM I VAR TID. — Överst mitt på bilden synes kupo- len av "Den heliga gravens kyrka", till höger längre bort kupolen av Omarmoskén, i bakgrunden Oljeberget. Nederst ett ytterparti av staden. Bilderna äro tagna efter en i Palestina ovanlig snöstorm.

förlorat sitt egentliga herravälde där, liksom i själva Kon- stantinopel.

Detta är emellertid ingalunda första gången sedan Kristi förutsägelse om Jerusalems förtrampande av hedningarna, som staden varit i s. k. kristnas händer. Minst fyra gånger förut sedan Jerusalems förstöring av romarna ha de kristna varit herrar över staden. Efter kristendomens införande i romerska riket härskade de där första gången under ett par århundraden. Andra gången var, då den kristne kej- saren Heraklius återtog staden från perserna och hade den i sitt våld åtta år. Vidare var den under korstågens tid två gånger i de kristnas händer, första gången åttioåtta och andra gången femton år. Men icke ha väl »hednin- garnas tider» därför varit slut någon av dessa gånger? En författare, som själv söker försvara den meningen, att judarna nu såsom en uppfyllelse av profetian skola åter- vända till Jerusalem, säger med anledning av nämnda för- hållande :

"Jerusalems erövring av en kristen stormakt behöver därför ej i och för sig betyda, att 'hedningarnas tider' äro förbi ; detta visar historien med tillräcklig tydlighet."

Sionismen och Palestina.

Den moderna s. k. sionistiska rörelsen, som gripit sig an med lösningen av det problem, som innefattar judarnas framtid och deras förhållande till de europeiska staterna, väcker i våra dagar mycken och berättigad uppmärksam- het. Sionismens mål är nämligen att i Palestina bereda ett rättsligt tryggat framtidshem åt det judiska folket eller m. a. o. förverkliga detta folks gamla längtan hem till »Sion».

Som framstående banbrytare och ledare av denna rörelse må nämnas Moses Hess, Lev. Pinsker, Theodor Herzl, Max Nordau, Israel Zangwill och David Wolffsohn, alla framstå- ende judar eller av judisk börd, men de flesta nu döda.

Sionisterna ha hållit flera kongresser samt bl. a. under- handlat med Turkiet och andra makter rörande besittnin- gen av Palestina.

Meningarna i denna stora judefråga äro emellertid myc- ket delade även bland sionisterna själva, medan långt ifrån alla judar tillhöra den sionistiska rörelsen. Somliga anse, att något annat land, såsom Amerika eller Argentina, kun- de tjäna ändamålet lika bra som Palestina. Så t. ex. har ett möte av amerikanska rabbiner förklarat sig vara mot- ståndare till sionismen på den grund, att »Amerika vore judarnas Jerusalem [Palestina?] och huvudstaden Washing- ton deras Sion». Och ledaren för de liberala judarna i Berlin, professor Ludwig Geiger, har nyligen förklarat, att »Sion för honom vore ett forntidsland och ej något fram- tidsland».

Sioniströrelsen är emellertid ingalunda någon andlig eller religiös rörelse, utan behärskas tvärtom av materia- listiska synpunkter, därvid penningen spelar en avgörande roll. De judar, som anlägga en religiös syn på saken och sammanställa den med tron på fädernas Gud, synas vara ett försvinnande fåtal. Theodor Herzl (d. 1904), som i början var rörelsens förnämste ledare, yttrade mycket be- tecknande vid en av de kongresser han ledde.

"Det är oriktigt att vänta, att Gud skall föra oss tillbaka; genom vår egen kraft vilja vi befria oss."

Enligt Herzls »politiska sionism» var det i början me- ningen att för penningar -- och det finns, som bekant, många rika judar -- återköpa Palestina av Turkiet. Nu mera ämnar man förvärva landet så småningom genom att anlägga kolonier. Redan i början av 1880-talet skänkte den judiske mångmiljonären Edmond de Rothschild 100 mil- joner francs till kolonisationen i Palestina. Sionisterna bil- dade senare en judisk nationalfond för inköp av jord där. Denna fond, till vilken judar i hela världen göra inbetal- ningar, lär nu ha ett kapital av omkring fyra miljoner

kronor. Dessutom finnas bl. a. en judisk bank och ett engelskt Palestinabolag, som ha till uppgift att hjälpa kolo- nisterna.

Koloniseringens svårigheter.

Ehuru Palestinas jord är fruktbar och tvivelsutan genom ihärdigt arbete kan frambringa stora skördar, må man inga- lunda föreställa sig, att Palestina nu mera är ett land, som »flyter av mjölk och honung». Dr Sven Hedin skild- rar i sin bok »Till Jerusalem» en av de förnämsta kolo- nierna, kallad »Sions förstling» och grundlagd år 1882 av ryska flyktingar. Han säger bl. a., sedan han beskrivit de små enkla arbetarbostäderna och talat om det förtjänst- fulla arbete, som kolonisterna nedlagt på uppodling av landet :

"Varje odlare lämnar sin skörd av druvor åt en centralför- valtning, blir delägare i företaget och får sin utdelning av vin- sten. De förnämsta jordbruksprodukterna äro vin och man- del. — Nu produceras fyra miljoner liter vin om året. — Ett dynbälte, som rycker an från väster, hotar att förkväva kolo- nien. Man arbetar därför på att binda

dynerna genom att i mellanrummen mellan dem, eller där de äro låga, plantera eukalyptus, caserina, tamarisk och några pinusarter. I euka- lyptus-skolan stodo nu 20,000 småträd, som snart skulle sättas i dynbältet. — Genom klok skötsel av marken hoppades man att vinna boplatser och utkomst för mångdubbla antalet immi- granter. — Koloniernas största fiender äro gräshopporna, ore- gelbundenheten i nederbörden, den dödande sydvinden, siroc- kon, och schakalerna, som äro starkt begivna på druvor och meloner. Mot alla dessa farligheter kämpar man tappert för att bestå."

Efter omkring trettio års ansträngningar finnas nu i hela Palestina ett 40-tal judiska åkerbrukskolonier med tillsam- mans endast omkring 10,000 kolonister. Landets hela judi- ska befolkning, som före kriget räknade omkring 100,000 eller blott en sjundedel av hela befolkningen, räknar nu endast omkring 86,000. Då man vidare betänker, att se- dan denna sionistiska invandring i Palestina började för omkring 30 år sedan, miljoner judar utvandrat, förnämligast

till Förenta staterna, så synas utsikterna för ett judafolkets allmänna bosättande i Palestina ej vara så stora, som det kan synas, då man flyktigt hör därom, och som man är böjd att tro, om man hyser den uppfattningen, att detta nu äger rum såsom en uppfyllelse av profetiorna.

Det är också en annan fråga, som man måste räkna med, i synnerhet som det ej här, åtminstone ej ur sio- nismens egen synpunkt, är fråga om något Guds under, utan om ett helt jordiskt, världsligt företag, nämligen den frågan, huruvida Palestina verkligen skulle kunna rymma och livnära det stora antal judar, som skulle komma dit, om det skulle kunna talas om ett hela folkets bosättande där ilandet. I hela världen finnas omkring 14 Va mil- joner judar eller mer än dubbelt så många som Sveriges hela folkmängd. Och dock är hela Palestina knappt så stort som vårt landskap Dalarna. Och även om Palestina, som sagt, är ett fruktbart land, är det således endast ett mycket litet land och därtill bergigt samt lika mycket som något annat land underkastat samma förbannelse för syndens skull, som vilar över hela jorden. Och så undras med skäl, vad det skulle bliva av Palestinas icke judiska befolkning, som för närvarande uppgår till omkring 600,000 mot den judi- ska på knappast 100,000 och som icke utan vidare torde låta driva sig ut ur landet.

Sioniströrelsens avigsidor.

Då man således tager alla omständigheter i betraktande, må man icke undras över, att många tänkande, även kristna, judar själva ej hysa stora sympatier för den sionistiska, rörelsen. Den bekante judekristne missionären i Kischinew Josef Rabinowitz t. ex. säger:

"De, som endast känna judarna från tidningarna och av deras delegerades tal vid Baselkongressen (1897), kunna ön- ska sioniströrelsen lycka och fröjdas över den. Men de, som känna nutidens judar och sionismens upprinnelse, utveckling

och inflytande på massan av judar, kunna endast räkna denna rörelse ibland de olyckor, som träffat judarna under deras vandringar i världen utan Jehova. Sionismen är en samman- sättning av modern judisk litteratur och gammal talmudisk övertro, blandad med några delar mammonstjänst."

Och den judiska tidningen »Allgemeine Zeitung des Judentums» för den 4 augusti 1916 yttrade sig sålunda:

"Vi hava tillräckligt ofta givit uttryck åt vår åsikt, att vi anse, att upprättandet av en judisk stat i Palestina, det må nu vara en republik eller en monarki, skulle vara en stör olycka, och det vare sig man tänker sig att så småningom dit överföra samtliga judar i Europa, eller man menar att i en judisk stat sammansluta de judar, som redan bo i Palestina, och dem, som frivilligt flytta över dit ... en sådan obetydlig judisk stat skulle bära i sig fröet till namnlösa olyckor för våra i Palestina boende trosbröder."

Vidare må anföras, vad den högt ansedde judiske rabbi- nen i Stockholm professor G. Klein skrev år 19 13:

"Sionismen, d. v. s. tanken att samla ju- darna i världen till ett folk och att föran- stalta deras utflyttning till Palestina . . . stri- der mot vår religions väsen. Sionismen är ett avfall från judendomens högsta idé. . . . Jag vill med några citat ur profeterna visa, att dessa ända sedan Esras dagar fattat det som judarnas uppgift att vara ett religiöst, icke ett politiskt samfund. För profeterna var, och detta var deras styrka och originali-

... . tet, religionen allt. Deras religiösa univer-

G. Klein. .'. *». . . . , . b , .

sahsm gick 1 kampen mot hedendomen och

den israelitiskt-judiska folkreligionen ända till en avsägelse av nationalismen. . . . Den nuvarande sionismen är ett rent po- litiskt nationellt företag av personer, som vuxit bort från den judiska religionen och som uteslutit alla religiösa synpunkter."

Slutligen må här anföras, vad den framstående judiske författaren dr Nathan Birnbaum säger i judetidningen »Das Wochenblatt» :

"Jag är fullt ense med sionisterna beträffande återvändandet till vårt land. Men jag har framställt den frågan, om det icke är fara värt, att vi översvämma landet med den europeisk-

amerikanska styggelsen, med alla sociala orättvisor, med den tomma dårskap, som vi redan insupit, så att Jerusalem blott blir en förort till New York, London eller Berlin. Härav skulle följden bli landets vanhelgande, något som är liktydigt med Guds namns vanhelgande. . . . Jag måste tillstå, att det verkligen förefinnes en djup motsättning mellan sionisternas och mina grundåsikter om världen och judendomen och i syn- nerhet om Palestinas och vår framtid. . . . Jag vill, att Israels land skall frambringa en annan typ av judar; jag vill, att till arbetet för besittningstagandet av Palestina även sådana judar må ansluta sig, som förena sin bosättning i Israels land med strävan efter helgelse, efter sin egen helgelse genom lan- dets helgande."

Denna berättigade farhåga för, ätt de judar, som samlas i Palestina, skulle komma att göra landet till en sådan »förort till New York, London och Berlin», som komme att »vanhelga» landet, synes få sin bekräftelse genom vad engel- ske biskopen i Jerusalem nyligen (i juni 1920) yttrade vid missionens för Jerusalem och östern årsmöte i West- minster. I ett anförande, som han höll vid mötet, sade han, »att man under de senaste åtta månaderna med överrask- ning bevittnat en växande opposition mot sionisterna i hela Palestina, icke blott från de ortodoxa judarnas sida. Denna antagonism berodde på sionisternas eget uppförande. De- ras immigrationsplan hade icke varit klok. De tvenne sista årens immigranter hade icke utgallrats med tillbörlig ur- skillning. Den stora majoriteten utgjordes av ryssar, polac- ker och rumänier, och de flesta voro bolsjeviker. Invå- narna i Palestina sporde, varför sådana sionister fingo till- träde till landet, som voro kända som bolsjeviker. En viss antiengelsk anda hade börjat skapas.»

Evangelii budskap utgår till alla.

Först och främst på grund av vad vi sålunda funnit vara den heliga skrifts tydliga lära angående Guds Israel,^ men även på grund av historiska och politiska skäl, kan således icke det judarnas politisk-nationella församlande till Palestina,

som sionismen avser, betraktas som en uppfyllelse av de profetiska löften, som gälla endast ett andligt Israel.

Härmed är dock icke sagt, att icke judarna i större an- tal skulle kunna återvända till Palestina och bosätta sig där. Men det är en himmelsvid skillnad mellan en dylik politisk- nationell rörelse och den eviga frälsning, som evangelii verk avser och som skall fullbordas, då Guds sanna Israel vid Kristi återkomst församlas till löftets eviga land. Och det är Kristi återkomst, ej judarnas församlande till Palestina, vi skola vänta.

Vidare giver heller icke den heliga skrift något stöd för den tron, att judafolket såsom ett helt skulle komma att om- vända sig till Kristus och bliva det världsmissionerande folk som det en gång kunde ha blivit. Denna stora uppgift har en gång för alltid tagits ifrån dem. Men detta hindrar ingalunda, att judarna såsom individer skulle i större antal än hittills mottaga »evangelium om riket», som i dessa yttersta dagar utgår till alla folk såsom ett sista nådens bud- skap från Gud. Man tycker sig också märka, att judarna bli- vit mera tillgängliga för evangelium. Och huru glädjande bör det icke vara för de kristna att se så många som möjligt av detta Guds gamla »egendomsfolk» återvända till den Messias, som de såsom nation för snart nitton hundra år sedan för- kastade ! Men detta är en »frälsning», som gäller alla folk såsom individer lika. »Var och en, som åkallar Herrens namn, han skall varda frälst.»

"Vem som helst kan bli frälst, blott till Gud han vänder."

"De utvalda" skola församlas.

Och när Kristus slutligen och snart »för andra gången» låter »sig ses av dem, som bida efter honom, till frälsning» (Hebr. 9: 28), då skall han »sända ut sina änglar med starkt ljudande basun, och de skola församla hans utvalda från de fyra väderstrecken, från himmelens ena ände till den andra» (Matt. 24:31).

Och detta församlande gäller ej blott dem bland de ut- valda, som leva på jorden, då Kristus kommer, utan »hela Israel», Guds sanna bam från alla tider och släkter. Om Guds löften angående Israels frälsning skulle tillämpas på judarna och deras församlande till Palestina, så skulle ju icke alls de judar, som dött under tidernas lopp, kunna komma i fråga.

Men i den frälsning, som skall vederfaras Guds andliga Israel, skola alla sanna israeliter få del. Detta kan bliva möjligt endast genom uppståndelse från de döda. Då Kris- tus kommer, skall han också uppväcka alla, som avsomnat i tron på honom, och dessa tillika med alla troende, som då leva, skola tillsammans, odödliggjorda och förhärligade, taga i besittning det eviga rike, som är tillrett åt dem från värl- dens begynnelse (i Tess. 4:16 — 18; Matt. 25:34).

Det är tydligen detta Israels församlande — det, som krä- ver uppståndelse från de döda — som åsyftas i Hesekiels pro- fetia (37 : de kap.) om de förtorkade benen, som få liv. Dessa ben förklaras vara »alla Israels barn», och Herren säger till dem: »Se, jag vill öppna edra gravar och hämta eder, mitt folk, upp ur edra gravar och låt eder komma till Israels land» (v. 11 — 14) — det land, i vilket Guds sanna Israel skall församlas, »det himmelska» och eviga löfteslandet (Hebr. 11 : 14 — 16).

»Ja, Herrens förlossade skola vända tillbaka och komma till Sion med jubel; evig glädje skall kröna deras huvuden, fröjd och glädje skola de undfå, men sorg och suckan skola fly bort» (Jes. 35 : 10).

»Och så skall hela Israel bliva frälst.»

"De komma från öst och väst,

de komma från syd och nord

att sitta till bords med Jesus en gång

och höra hans välkomstord."

PÅVEMAKTENS HISTORISKA ROLL SAMT PROTESTANTISMEN FÖRR OCH NU.

"Påvedömet uppreser kyrkan mellan Gud och. människan. Kristendomen och reformatio- nen ställa dem ansikte mot an- sikte" (D'Aubigne).

BLAND de många stora tidsfrågor, som genom världs- kriget skjutits i förgrunden, är även frågan om kato- licismens eller påvedömets och protestantismens ställning i Europa samt deras förhållande till varandra. Frågan är tydligen av större betydelse, än många tro, och värd mera uppmärksamhet, än man hittills ägnat den.

Påvemakten har spelat en ofantligt stor roll i den krist- na kyrkans historia, på samma gång den tillika haft stort inflytande på Europas politik och på senare tider även på Amerikas. Påvemakten såsom samtidigt både religiös och politisk makt är också av en säregen beskaffenhet och saknar sin fulla motsvarighet i hela världshistorien. Och »i denna tid», säger en författare om påvemakten, »då troner med månghundraåriga traditioner ramla och riken upplösas och störta samman, lever ännu en makt, som mer

än någonsin förut kan sägas vara av ett annat slag än de andra».

Denna makt är också egentligen den enda makt, som i såväl religiöst som politiskt avseende synes komma att draga fördel av världskriget. Allt tyder också på, att den romersk-katolska kyrkan skall i Europas sönderslagna sta- ter växa fram vida starkare, än den någonsin varit sedan den protestantiska reformationens tid. En författare i Sven- ska Dagbladet frågar till och med: »Skall den katolska kyrkan, som ensam undgått världskrigets skakningar, bliva den fasta klippa, på vilken en stor del av den utpinade mänskligheten kan finna en fristad ?»

Vilken roll kan då påvemakten och den romersk-katol- ska kyrkan tänkas komma att spela i framtiden? Det är ej blott en intressant, utan en särskilt betydelsefull fråga, som frammanar andra, knappast mindre viktiga frågor, så- som: Hur förhåller det sig i våra dagar med protestan- tismen? Står den protestantiska kristenheten på samma grundval, som reformationen i det sextonde århundradet? Dessa frågor ställa oss inför ett av tidens stora problem, över vilket också, såsom vi skola se, den gudomliga uppen- barelsens ord sprider sitt klara ljus.

Påvemaktens uppkomst.

För att kunna förstå, vad påvemaktens växande infly- telse även i protestantiska länder vill säga och vad katoli- cismen innebär i motsats till den sanna protestantismen, måste man gå tillbaka i tiden, taga reda på deras upp- komst och vad de i verkligheten äro. Härom synes råda stor okunnighet bland våra dagars protestanter, som dock borde taga närmare kännedom härom och göra det, innan de begiva sig på väg tillbaka till Rom.

Vad påvedömets uppkomst och utveckling såsom andlig och kyrklig makt för det första angår, så får man gå till- baka ända till apostlarnas dagar för att finna själva källan. Paulus talar om en antikristlig inflytelse, som gjorde sig

gällande redan på hans tid och ur vilken en personifierad makt slutligen skulle framträda, som ej kan vara någon annan än påvemakten. I sitt avskedstal till efesiernas äldste säger han:

"Så haven nu akt på eder själva och på hela den hjord, i vilken den Helige Ande har satt eder till föreståndare, till att vara herdar för Guds församling, som han har vunnit med sitt eget blod. Jag vet, att sedan jag har skilts från eder, svåra ulvar skola komma in bland eder, och att de icke skola skona hjorden. Ja, bland eder själva skola män uppträda, som tala vad förvänt är för att locka lärjungarna att följa sig" (Apg. 20:28—30).

Paulus förutser och förutsäger här tydligen ett avfall från Kristi lära. I sitt andra brev till tessalonikerna talar han mera utförligt härom och karakteriserar den makt eller det system, som skulle framträda såsom en följd av detta avfall. Han säger:

"Låten ingen bedraga eder på vad sätt det vara må. Ty först [innan Kristi tillkommelse kunde väntas] måste avfallet hava skett och laglöshetens människa, fördärvets man, hava trätt fram, vedersakaren, som upphäver sig över allt vad gud heter och allt, som kallas heligt, så att han tager sitt säte i Guds tempel och föregiver sig vara Gud. Kommen I icke ihåg, att jag sade eder detta, medan jag ännu var hos eder? Och I veten, vad det är, som nu håller honom tillbaka, så att han, först när hans tid är inne, kan träda fram. Redan är ju laglös- hetens hemlighet verksam ; allenast måste den, som ännu håller tillbaka, först skaffas ur vägen. Sedan skall den laglöse träda fram, och honom skall då Herren Jesus döda med sin muns anda och tillintetgöra genom sin tillkommelses uppenbarelse" (2 Tess. 2: 3 — 8).

Det skulle alltså ske ett avfall, och ur detta eller som en följd därav skulle den utomordentliga makt framträda, som Paulus här beskriver och som i sanning kan betecknas så- som antikristlig. Att, såsom många göra, tillämpa detta på en antikrist, som ännu icke kommit, men som man väntar skola framträda såsom en enskild person, är tydligen icke rik- tigt. Ty för det första så framgår det av Pauli ord, att den

antikrist — låt oss redan kalla honom så — som han här talar om, höll redan på att framträda eller skulle snart göra det. »Redan är ju laglöshetens hemlighet verksam», säger han. Och det som hindrade den att framträda, existerade då, men kunde uppenbarligen ej länge fortfara att utgöra ett så- dant hinder. Därför kan aposteln här ingalunda tala om någon eller något, som skulle »träda fram» först omkring ett par tusen år i framtiden.

Vidare skulle dock denna antikristliga makt fortfara att existera ända till Kristi tillkommelse, ty först då skulle den »tillintetgöras», såsom aposteln säger. Även härav fram- går då tydligt nog, att det kan icke vara fråga om en p e r- s o n — som skulle bliva så gammal - - utan om ett s y- s t em.

Att påvemakten verkligen uppkom på den tiden och på det sätt, som Pauli framställning innebär, är ju också ett historiskt faktum. Gibbon säger bl. a., i det han talar sär- skilt om påvarnas världsliga makt :

"Påvarnas världsliga makt uppsteg omärkligt ur tidens elän- de och olyckor, och de romerska biskoparna, vilka sedan dess dränkt Europa och Asien i blod, blevo drivna att härska som barmhärtighetens och fridens präster. . . . Roms olyckor inveck- lade den apostoliska prästen i såväl fredens som krigets ange- lägenheter" (Romerska kejsardömets historia, kap. 45).

Påvemakten såsom andlig eller religiös makt började så- ledes göra sig förnimbar redan tidigt i den kristna kyrkans historia, och ur tidens avfall och ondska utvecklades den snart till »ett av de mest utomordentliga fenomen», en religiös världsmakt, som spelat den mest fruktansvärda världs- historiska roll såsom en i sanning antikristlig makt.

Daniel profeterar om påvemakten.

Daniels bok innehåller också en profetia, som tvivelsutan syftar på påvemakten och som vi skola betrakta tillsammans med Pauli förutsägelse. Profeten säger, i det han talar om det romerska världsrikets delning:

Och de tio hornen betyda, att tio konungar skola uppstå i det riket; och efter dem skall uppstå en annan, som skall vara olik de förra, och som skall slå ned tre konungar. Och denne skall upphäva sitt tal mot den Högste och föröda den Högstes heliga ; han skall sätta sig i sinnet att förändra heliga tider och lagar; och de skola givas i hans hand under en tid och tider och en halv tid" (Dan. 7:24, 25).

Vi ha förut sett, hurusom den del av denna profetia, som talar om de tio konungarna eller det romerska rikets del- ning, blivit bokstavligen uppfylld. Men vem är denna andra makt, som profeten här särskilt beskriver? Man kan i hela världshistorien icke finna någon, som på ett så träffande sätt eller ens i någon grad uppfyllt denna del av profetian, såsom påvemakten gjort.

Påvemakten uppstod i det fjärde eller romerska världs- riket och kom där till full världslig makt, först »efter» att detta rike delats. Denna makt var ock helt »olik de förra» makter, som uppstått.

Och den nedslog »tre konungar» för att komma till mak- ten. Dessa tre voro herulerna, östgoterna och langobarderna, som till det yttersta motstodo eller, såsom Paulus säger, hindrade den nya maktens uppkomst. Sedan slutligen lango- barderna blivit utrotade av Pipin och Karl den store, som kommo den uppväxande påvemakten till hjälp och som överlämnade langobardernas besittningar åt Roms biskop så- som en gåva, kom denna i besittning av den världsliga inflytelse, som han fikade efter och som gjorde honom till verklig påve.*

Vad beträffar de yttre omständigheterna, under vilka påve- makten uppkom, motsvara de sålunda fullkomligt

profe- tian. Den karaktärsskildring, som därpå följer, är av syn- nerligen stort religiöst intresse.

* Så enligt Gibbon och Guinness m. fl. ; andra nämna vandalerna i st. f. langobarderna såsom en av påvemaktens tre motståndare.^ Av de tre voro emellertid östgoterna de, som sist drogo sig tillbaka från Rom, vilket skedde år 538, varefter påven kom i obestridlig besittning av makten.

Påvemaktens "stora ord".

i. »Denne skall upphäva sitt tal emot den Högste», säger Daniel. Paulus säger om samma gudsbespottande makt, att den »upphäver sig över allt vad gud heter och allt, som kallas heligt, så att han tager sitt säte i Guds tempel och föregiver sig vara Gud». I Uppenbarelseboken, där tydligen samma romerska påvemakt framställes under bil- den av ett vilddjur, säges det, att detta »fick en mun sig given, som talade stora ord och vad hädiskt var» (kap. 13:5).

Kan nu påvemakten sägas ha uppfyllt detta? Ja, i san- ning! Ingen mänsklig varelse har talat så stora ord och så i verkligheten hädat Gud, som påvemaktens represen- tanter, de romerska påvarna, gjort.

Historieskrivaren Fox lämnar i sin bok »Acts and Mo- numents» utdrag ur 223 äkta dokument med »påbud, de- kretaler, aktstycken, påvliga ceremonier och bullor», som alla innehålla obestridliga vittnesbörd härom. Dessa doku- ment, bland dem särskilt en stor volym, äro fulla av »stora ord», som påvarna talat »emot den Högste». Några exempel må här lämnas på vad enskilda påvar yttrat såsom känne- tecknande för dem alla:

"Jag är alltså allt i alla och över alla, så att Gud själv och jag, hans ställföreträdare * utgöra ett gemensamt helt, ooh jag är i stånd att göra nästan allt, vad Gud kan göra. . . . Om alltså det jag gör kan sägas vara gjort, icke av människa utan av Gud, frågar jag: Är jag då icke Guds like?" "Jag gör anspråk på att vara den Högste domaren och ledaren av män- niskornas samveten." "Jag är den ende, siste och högste do- maren i fråga om allt, som är rätt och orätt." "Har icke Gud satt mig till en furste över alla nationer att upprycka och om- störta, att förstöra och uppbygga?" (Bonifacius VIII).

Roms påvar ha på sig tillämpat sådana namn och titlar, som Gud och Kristus allena ha rätt att bära. De ha av sina

* Kursiveringen här och i följande citat är gjord av denna boks för- fattare.

trogna låtit tilltala sig i t. ex. följande ordalag: »Du är en annan Gud på jorden.» »Vår Herre Gud påven.» Ett sändebud från Sicilien tilltalade en gång påven sålunda, kastande sig i stoftet: »Du, Guds Lamm, som borttager världens synder.»

De romerska påvarna ha i sanning »tagit säte i Guds tempel» eller Guds församling och föregivit sig »vara Gud». Och om icke dylika ord, som de här anförda, äro »stora ord» och »hädelse», vad kan då vara det?

Ordet »hädelse» betyder heller icke i bibeln så mycket att uttala svordomar eller ord, som innebära förnekelse av Gud, utan därmed menas snarare att egenmäktigt göra anspråk på gudomlig makt och gudomliga egenskaper, så- som påvarna gjort. De skriftlärde menade t. ex., att Kristus hädade, då han sade till den lame: »Dina synder förlåtas dig» (Matt. .9 : 5). Men till påven (alla Roms påvar) kan med full rätt sägas, vad judarna falskeligen sade till Kristus : »Du hädar och gör dig själv till Gud, du, som är en människa» (Joh. 10:33).

"Drucken av de heligas blod."

Vidare säger profeten Daniel, att den makt, han talar om, skulle »föröda den Högstes heliga». De uttryck Paulus använder — »laglöshetens människa, fördärvets man» — tyda också på, att denna- makt skulle fara fram på ett våld- samt förödande sätt. I motsvarande profetia i Uppenba- relseboken heter det om vilddjuret, att det »fick makt att föra krig mot de heliga» (kap. 13:7)- 0ch om den sinnebildliga kvinnan, som »satt på ett scharlakansrött vild- djur», heter det t. o. m., att hon var »drucken av de he- ligas blod» (kap. 17:3, 6).

Är nu också detta tillämpligt på påvemakten? Ja, påve- makten har på det mest fruktansvärda sätt uppfyllt även denna del av profetian. Dess medeltidshistoria dryper, kan man säga, av Guds trogna folks blod. Det är bekant, att

alla, som ej böjt sig för påvens bud och förordningar, be traktats som kättare eller avfallna, och sådana har man ansett sig kunna, ja, böra, bannlysa, förbanna, tortera och döda på alla upptänkliga grymma sätt. Liksom Saulus från Tarsus i sin andliga blindhet trodde, att han gjorde Gud en tjänst, då han förföljde de kristna, så har påve- makten påstått sig handla såsom Kristi ställföreträdare, då den utgjutit strömmar av hans trogna efterföljares blod. Ja, den har menat sig därigenom kunna »bevara renheten i den kristna religionen och bibehålla enheten bland de rätt- trogna» !

»Inkvisitionen - ett namn, som kommer mänsk- ligheten att rysa — är», säger dr Guinness, »en lång, fa- sansfull, grym och skändlig historia, innefattad i ett enda ord: stiftad för det öppet erkända ändamålet att under trycka kätteriet, upprättades den i alla de länder, vilka stodo under påvens myndighet.»

Genom noggranna historiska forskningar har det bevi- sats, att ensamt i Spanien under en viss tid mer än 341,000 personer blevo domfällda av denna »heliga institution». Av dessa blevo 31,912 levande brända, 17,000 blevo brända »in effigie^ 1 genom avbilder av de dömda) och nära 300,000 fingo undergå tortyr på många olika sätt samt blevo dömda till svåra botövningar.

Då fransmännen under Napoleons generaler erövrade To- ledo 1808 och förstörde inkvisitionens fängelser i denna stad, blevo de vittne till fasansfulla ting. Det berättas •därom :

"Gravarna tycktes öppna sig och bleka skepnader, lika ande- väsen, bragtes ut ur fängelserna [dessa underjordiska fängel- ser eller tortyrkamrar, 'auto-da-fcer'], vilka utsläppte gravlika dunster. . . . .Många av dem hade förvandlats till krymplingar med slappa, hängande huvud och förvissnade lemmar, stela och hjälplösa."

Och nämnda bok av Fox är full av dylika berättelser om hur påvedömet eller den katolska kyrkan druckit sig

»drucken av de heligas blod». Många andra historiska arbeten, ej minst valdensernas och albigensernas historia, vilka alpfolk påvedömet sökte utrota, därför att de ej ville övergiva sin kristna tro och antaga den katolska läran, framhålla samma sak.

»Det har sanningsenligt uträknats, att påvarna i Rom dirrkl eller indirekt mördat femtio miljoner människor endast för deras tros skull — femtio miljoner män och kvinnor, vilka nekat att deltaga i det romerska avguderiet och vilka hållit fast vid bibeln, såsom varande Guds ord, och som offrat liv och blod i striden mot antikrist.»

Historien kan ej uppvisa något motstycke till allt detta. Och om icke påvemakten uppfyllt profetian med hänsyn till att »plåga den Högstes heliga» och »föra krig» mot dem, då har denna profetia aldrig blivit uppfylld, ehuru den tydligen hör till flydda tider.

Påvemakten förgriper sig på Guds lag.

Men ännu återstår ett profetiskt kännetecken på samma makt. Profeten säger: »Han skall sätta sig i sinnet att förändra heliga tider och lagar» (Dan. 7:25). Liksom det är mot »den Högste», som denna makt skulle »upphäva sitt tal», och »den Högstes heliga», som den skulle »föröda», måste det också vara den Högstes »tider och lagar», som den skulle »sätta sig i sinnet» (»taga sig före», såsom det heter i äldre översättningar) att »förändra». Det står ju också i nya översättningen, att dessa »tider och lagar» äro »heliga».

Till de »stora ord» och hädelser, som påvarna såsom sådana gjort sig skyldiga till, hör även, såsom vi ju redan sett, att de satt sig över all lag. Härom heter det ytter- ligare i ett påvligt dokument:

"Jag kan genom lagen sätta mig över lagen och genom att ändra och förbättra lagarna göra även orätt till rätt. . . . Ingen kan därför undra på, att det står i min makt att ändra tider

och årstider, att ändra och upphäva lagar, att bevilja befrielse från alla ting, ja, till och med från Kristi föreskrifter" (An- fört av dr Guinness i förut nämnda bok, sid. 67, 68).

Därför satte sig också påvemakten »i sinnet» att »ä n d r a och förbättra» den Högstes oföränderliga, fullkomliga och »heliga tider och lagar». Med tanke härpå kan man ej annat än storligen förvånas, då man första gången gör en jämförelse mellan de tio budorden, såsom vi hava dem i vår bibel, och dessa bud, såsom vi hava dem i den lutherska katekesen, där de återgivas efter den katolska katekesen. - Först märker man då, redan när man kommer till andra budet i bibeln — budet mot bilddyrkan — att detta ej alls förekommer i katekesen. Detta har också påpekats av olika religionslärare. Professor Rudin framhåller det i en föreläsning om religionsundervisningen. I det han talar om de tio budordens förträfflighet, deras »omistliga innehåll» och oumbärlighet vid barnundervisningen,* säger han, då han kommer till andra budet :

"Vi få vidare lära oss, att Gud icke ens tål att förmänsk- ligas eller förvärldsligas genom några egenmäktigt gjorda bil- der av honom. [Och i en not:] Nämligen uti ett bud, som av judarna räknades såsom det andra, men som tyvärr, genom traditionen från den katolska kyrkan, förbigås i den lutherska kyrkan (se 2 Mos. 20:4, 5). Den reformerta har upptagit bu- det mot bilddyrkan såsom det andra budet, under det den, likasom judarna, förenar till ett det nionde och tionde" (Upp- satser i teologiska och kyrkliga ämnen, 1 :sta häftet, sid. 12).

Verkliga förhållandet är således, att påvemakten eller katolska kyrkan dristat företaga denna förändring av Guds lag, i det den för det första uteslutit det andra budet. Och man må visserligen beklaga, såsom den gamle, högt aktade kristendomsläraren prof. Rudin gör, att detta bud, »genom traditionenfråndenkatolskakyrka n»,

* Den på vissa religiösa håll ganska allmänna moderna uppfattningen, att de tio budordens lag skulle vara ofullkomlig och att den. blivit avskaffad av Kristus själv, är uppenbarligen varken biblisk eller evan- gelisk-protestantisk.

förbigås även i den lutherska kyrkan och bland protestantiska kristna i allmänhet, med undantag av den reformerta kyrkan och några andra kristna. Då judarna, såsom prof. R. säger, räkna detta bud såsom det andra och förena nionde och tionde (såsom de förekomma i katekesen) till ett, så följa de naturligtvis ordningen av buden, sådan den blivit av Gud själv en gång för alla fastställd och det för alla män- niskor. Judarna blevo betrodda Guds utsagor och genom dem (från Gud) ha vi ju fått ej blott lagen utan även evangelium. Men ingen upplyst människa kan väl därför påstå, att både lagen och evangelium äro judiska och att vi kristna därför ej ha något med dem att skaffa ! Dock kan man ibland få höra dylika argument.

Orsaken till att påvemakten dristat på detta sätt för- gripa sig på Guds heliga lag är uppenbar, om man blott betänker, vilken roll som bilddyrkan faktiskt spelar i den katolska kyrkan och hur oumbärlig den i verkligheten sy- nes vara för katolicismen.

Men för att nu bevara budens ursprungliga antal och på så sätt kanske lättare, då så vore ändamålsenligt, dölja förbrytelsen, har man delat det tionde budet i två. Nionde och tionde buden i katekesen handla nämli- gen, såsom man ser, om samma sak — begärelse — och utgöra ett bud i bibeln och räknas så av judarna.

Detta är alltså en dubbel förändring av Guds heliga och fullkomliga lag. Och denna förändring har ingen annan än påvemakten gjort, i det den satt sig över Guds lag och påstått sig ha rättighet att förändra eller avskaffa den. Den har avskaffat ett bud och delat ett annat för att fylla den lucka, som sålunda uppstått.

Påvemakten och vilodagens förändring.

Påvemaktens förgripelse mot Guds lag inskränker sig emellertid icke till vad vi här funnit, ehuru detta kunde vara mer än nog. Profeten nämner särskilt »heliga tider»,

som denna »laglöshetens hemlighet» även skulle »sätta sig i sinnet att förändra». Och ehuru vi här stöta på en öm punkt i den protestantiska teologien, kunna vi ej undvika att i korthet påpeka, hur även denna detalj i profetian upp- fyllts av påvemakten.

Uttrycket »heliga tider» kommer oss strax att tänka på, vad bibeln säger om vilodagen eller sabbaten såsom en helig dag, som människan skulle »helga», enligt ett av buden i den Guds lag, som vi här tala om.

Det diskuteras mycket i våra dagar om vilodagen, dess förändring och hur den bör iakttagas. Vilodagsfrågan, som av flera orsaker blivit aktuell, är emellertid icke så in- vecklad, som det kan förefalla, då man hör den mängd olika röster, som deltaga i diskussionen och som tyda på en babylonisk förbistring. Vi ha ju även här såväl bibeln som historien att tillgå för att få den upplysning vi önska.

Det förhåller sig här på samma sätt som med den för- ändring av Guds lag, som vi just talat om och som ingen torde förneka, nämligen att det är »genom traditionen från den katolska kyrkan», som även vi protestanter kommit att få de tio buden i en så ytterst bristfällig form, att ett bud är helt borttaget, medan ett annat är delat i två och ordningsföljden rubbad, så att vilodagsbudet kommit att bliva det tredje i katekesen, medan det är det fjärde i bibeln.

Den katolska traditionen har nämligen på ett eftertryck- ligt sätt satt sin prägel även på vilodagsbudet. Nordisk Familjebok, som ju allmänt erkännes som vår bästa och tillförlitligaste uppslagsbok, säger under ordet »traditionen»:

"Protestantismen förkastade den kyrkliga traditionen och uppställde bibeln såsom det enda rättesnöret, men bibehöll ett antal traditioner (söndagen såsom sabbat, de ekumeniska sym- bola m. m.)" (band 16, spalt 596, gamla upplagan).

På samma gång således, som protestantismen förkastade den katolska traditionen som sådan, »bibehöll» den tyvärr ett antal katolska traditioner, bland vilka voro »sönda-

gen såsom sabbat». Detta är ett historiskt faktum, som ingen kan förändra. På samma sätt således, som det gått till, att vi fått eller rättare mottagit och i allmänhet god- känt en lag, som i så betänklig grad avviker från den ur- sprungliga, nämligen — såsom prof. Rudin säger — »ge- nom traditionen från den katolska kyrkan», så ha vi också genom samma tradition — såsom Nordisk Familje- bok säger — fått »söndagen såsom sabbat». Men bakom denna tradition, som protestantismen — åtminstone form- ligen — förkastade, står ingen annan än påvemakten själv, för vilken traditionen varit av vida större betydelse än bibeln. Och då nu protestantismen i full överensstämmelse med Kristi lära uppställde »bibeln och bibeln allena» så- som rättesnöre för människans religiösa tro, så må man beklaga, att protestantismen likväl bibehållit »ett antal tra- ditioner».

Liksom det var med påvemakten själv — den växte så småningom fram ur tidens avfall, medan den hemligen eller till sin ande var verksam redan i apostlarnas dagar — så var det ock med de »traditioner» eller förvända läror (Apg. 20:30), som kommo att känneteckna denna anti- kristliga makt : de utvecklades så småningom och verkade just därför så mycket mera förvillande, i synnerhet som de naturligtvis antogo kristlig form och betydelse. Då en sam- manjämkning ägde rum mellan hedendom och kristen- dom - - naturligtvis på bekostnad av den senare — in- smögo sig också i kristenheten många hedniska bruk, vil- ket så mycket lättare kunde ske, som man på detta sätt ville, såsom man menade, underlätta hedningarnas »omvän- delse». Så t. ex. gav man de hedniska avgudabilderna kristna namn av heliga apostlar o. s. v., så att hedning- arna ej behövde alldeles skiljas från dessa sina kära bilder och de inrotade föreställningar, som voro bundna vid dem. Så var det också, som den hedniska odödlighetsläran smög sig in i kristenheten »genom en bakdörr», såsom W. Glad- stone säger (se längre fram).

Och eftersom nu — enligt samstämmiga historiska källor — söndagen ända sedan uråldriga tider av soldyrkande hed- ningar, ej minst de gamla romarna, firats som festdag till ära för solguden, av vilken dagen också fått sitt namn (»sol- dag»), så kan man lätt förstå, hur den också kunde smyga sig in och småningom (ty det gick ej på en gång) taga den gamla gudomliga sabbatsdagens plats och som »tra- dition» vinna inträde i hela den kristna världen. Härtill bidrogo emellertid många omständigheter, kanske ej minst de s. k. kristnas okristliga judehat: de ville ej, såsom historie- skrivare framhålla, ha något gemensamt med judarna och befriade sig därför — såväl som av andra orsaker — även från deras sabbat, som dock i verkligheten var Guds sab- bat, given åt mänskligheten redan vid skapelsen. Sålunda finner man, hurusom den katolska grundsatsen: »än- damålet helgar medlen», tillämpats ända från katolicismens första dagar.

Men vi lämna här några direkta, på sak gående vittnes- börd ur de bästa historiska källor angående hur och när vilodagens förändring ägt rum.

Theodor Zahn, framstående luthersk teologie professor i Erlangen, säger, i det han skriver om söndagsfirandets upp- komst :

"Att anse söndagen såsom en fortsättning av den judiska [gudomliga] sabbaten eller att helt och hållet benämna honom för sabbat, föll aldrig någon kristen in uti de fem första år- hundradena" (sid. 22). "I de skrifter, vilka med säkerhet för- skriva sig från kyrkans tre första århundraden, känner jag blott ett enda ställe, där det erinras om fullkomlig vila från arbete på söndagen. . . . Ingenting annat än församlingens guds- tjänst var det, som från början menades med söndagsfirandet."*

Det är högst betecknande, att då söndagen först började firas av kristna bekännare, firades den ej såsom sabbat med vila från arbete, utan såsom festdag eller gudstjänstdag.

* "Söndagens historia, huvudsakligen i den gamla kyrkan", översatt till svenska av komminister N. Z. Thunberg, sid. 24.

Jämte söndagen firade västerlänningarna även onsdagen och fredagen såsom heliga veckodagar, på vilka de erin- rade sig fariséernas mot Jesus uppgjorda mordplan (Matt. 26:4), ävensom hans lidande och död, och detta gjorde de utan att vila från arbete på dessa dagar.

I betraktande av detta förhållande kan man då ock bättre förstå, att de kristna, då de först började att på söndagen fira gudstjänst till minne av Kristi uppståndelse, liksom de på fredagen firade minnet av hans lidande, samtidigt — åtminstone en tid — fortsatte att iakttaga den gamla sabba- ten såsom vilodag. Blott så småningom skedde »en falsk överflyttning» — såsom prof. Neander betecknande förklarar detta överflyttande av sabbatsvilan från sabbaten till sön- dagen vara. Prof. Zahn säger bl. a. härom:

"Så antogo de [judekristna] söndagsf irandet ; men därjämte firade de såsom tillförne sabbaten till tydligt bevis på, att den kristliga söndagen var något helt annat än de kristnas sabbat. . . . Först med det fjärde århundradet . . . uppkom i den grekiska kyrkan ... ett bruk, vilket spridde sig hastigt, att göra sabbaten till en regelbunden gudstjänstdag och i huvudsak ställa honom på samma linje som söndagen" (sid. 30, 31, kursiv, av oss).

De båda framstående och allmänt kända kyrkohistori- kerna dr K. R. Hagenbach och dr Aug. Neander tala om samma förhållande, nämligen att då söndagen först — och det århundraden efter Kristus — började firas bland kristna bekännare, firades den ej som vilodag och trädde icke strax i den gamla bibliska sabbatens ställe, utan denna firades fortfarande såsom vilodag »efter lagens bud» (Luk. 23:56). Blott så småningom blev söndagen vilodag och utträngde som sådan slutligen den gamla sabbaten, vilken dock, såsom det framgår av historien, under alla tider iakttagits av en del kristna, som, trots allt, velat hålla sig till bibelordet. Och i våra dagar finnas hundratusen- tal kristna spridda över allt i världen, som helighålla den sjunde dagen i veckan.

Och detta »falska överflyttande» av vilodagen, såsom dr Neander kallar det, skedde förnämligast genom utfärdande av allt strängare söndagslagar, av vilka den, som utgavs av kejsar Konstantin den store år 321, var den första.

Men talar då icke bibeln om söndagens helighållande och var det icke Kristus, som införde söndagen till vilodag i stället för den gamla sabbaten? Ja, så ha vi ju blivit lärda och detta har man allmänt trott. Likväl för- håller det sig så, som dr Hagenbach säger i sin kyrko- historia:

"Kristus har således icke ens formligen påbjudit söndagens firande, och icke heller hos apostlarna finna vi någon bestämd förordning i detta hänseende. . . . Lika litet som Kristus instif- tade söndagen som veckofest, lika litet har han anordnat några årliga fest- eller högtidsdagar. Vid betraktelsen av de kristliga högtiderna . . . måste jag framför allt erinra därom, huru nya testamentet lika litet i bestämda ordalag föreskriver något hög- tidsfirande, som det föreskriver något söndagsfirande" (band 1, sid. 164, 394).

Och prof. Zahn säger i Söndagens historia (sid. 6), att »söndagen är icke av Kristus stiftad eller anbefalld» och är »icke så gammal som kristendomen själv».

Dr August Neander har i sin kyrkohistoria kommit till samma resultat, i det han säger:

"Söndagens firande var alltid blott, liksom alla högtiders fi- rande, en mänsklig anordning, och det var fjärran ifrån apost- larna att fastställa en gudomlig befallning i detta hänseende och långt ifrån dem och från den första apostoliska kyrkan att på söndagen överflytta lagarna för den judiska [gudomliga] sab- baten" (Den kristna religionen och kyrkans allmänna historia, del 1, band 2, sid. 80, 81).

Den Augsburgiska trosbekännelsen, lutherska kyrkans för- nämsta bekännelseskrift, nämner också detta förhållande, då den alldeles riktigt säger :

"De, som så hålla före, att söndagens införande i stället för sabbaten är nödvändigt, fara mycket vilse. . . . Några strida alltså för söndagen, att man måste hålla den helig; ehuru det

icke till följe av gudomlig föreskrift måste ske, fastställa de dock både formen och måttet samt huruvida man på högtids- dagar får förrätta något arbete eller icke" (artikel 28).

Och trots det allmänt antagna bruket och trots de för- domar, som här helt naturligt kunna vilja göra sig gällande gent emot annorlunda tänkandes åsikter, ha även många teologer och bibelforskare av olika religiösa riktningar erkänt och påpekat samma förhållande, nämligen att firandet av söndagen såsom vilodag »icke är så gammal som kristendomen själv». Det är »en gammal god kyrk- lig sed och ingenting annat», säger lektor Waldenström i sin tilläggsanmärkning till Rom. 14: de kap., där han vidare säger, att det är »klart och ovedersägligt», att »bibelns bud om sabbaten handlar om lördagen och kan icke till- lämpas på någon annan dag». Och »det är lika uppenbart», säger han, »att i nya testamentet intet bud finnes om söndagens helighållande såsom sabbat».*

Det är också anmärkningsvärt, att den katolska kyrkan själv erkänner, att hon förändrat vilodagen, ja, hon berömmer sig däröver och framhåller det som bevis för den makt och myndighet, som hon äger och som är koncentrerad hos påven. »Hade hon icke en sådan makt», heter det i en katolsk katekes, »så kunde hon icke hava infört hållandet av söndagen, den första dagen i veckan, i stället för hållandet av lördagen, den sjunde dagen — en förändring, för vilken det ej finns ringaste stöd i bibeln» (»Doctrinal Catechism», sid. 351).

Dr P. Fjellstedt giver i sin bibelkommentar följande för- klaring över Dan. 7:25:

* Vi hänvisa här till alla de ställen i nya testamentet, där första dagen i veckan eller "första veckodagen" (namnet söndag, "soldag", förekommer ej i bibeln) nämnas: Matt. 28:1; Mark. 16:2, 9; Luk. 24:1; Joh. 20:1, ig; Apg. 20:7; 1 Kor. 16; 2; i allt åtta gånger. Sabbaten omtalas däremot på långt flera ställen, nära fyrtio, såsom Matt. 24:20; 28:1; Mark. 1:21; 2:27, 28; Luk. 4:16, 31; 23:56; Apg. 13:14, 27, 42, 44; 16:13; 17:2; 18:4 m. fl. ställen

(Kol. 2^16 syftar tydligen på de ceremoniella stadgarnas högtider och sabbater, om vilka man kan läsa i 3 Mos. 23:dje kap.).

"Detta fullbordades till någon del på judafolket genom Antio- kos Epifanes, som var en förebild av antikrist ; men den egent- liga fullbordan är [var] ännu att vänta, såsom man ser av de tre följande verserna samt av kap. 8 och kap. 1 1 : 36—45 och 2 Tess. 2. Denne konung skall även söka utrota all gudomlig ord- ning i avseende på sedlighetens lagar och tidens indelning, så att mycket förklaras som lovligt, som efter Herrens lag är olovligt : att sabbaten avskaffas och de kristna högtiderna upphöra och andra högtider sättas i stället o. s. v."

i* Vy a

ite

i

Guds församling och påvekyrkan (se Upp. I2:te och 17.dc kap.).

Antiokos Epifanes kan gott betraktas som »en förebild på antikrist», men även i så fall syftar profetian ytterst på denne antikrist. Och vad dr Fjellstedt här säger och som vi kursiverat angående sabbatens avskaffande och andra högtiders insättande, varpå även han således finner pro- fetian syfta,* så är det ett historiskt faktum, att påvemak-

* Komminister P. Petersson gör i Bibeltolkcn denna anmärkning till Dan. 7 : 25 : "Detta skall nå sin fulla uppfyllelse i den syndens människa, förtappeisens barn, som närmare beskrives i 2 Tess. 2:dra kap. ... tider och lag, d. ä. högtidernas och lagarnas ordning; den skall han understa sig att ändra: avskaffa sabbaten och högtider och införa lag- löshet och villervallor" (kurs. av oss).

ten gjort det och sålunda uppfyllt även denna del av profetian.

Den tidsperiod profetian nämner, under vilken påvemak- ten särskilt skulle uppträda på detta sätt, nämligen »en tid och tider och en halv tid», befinnes också motsvara den period av 1260 år, som började därmed, att kejsar Justini- anus gjorde påven till »överhuvud för alla heliga kyrkor» och den siste av påvemaktens politiska motståndare, öst- goterna, besegrades, vilket skedde år 538. Nämnda period skulle då sluta 1798, vilket år också ett högst märkligt avbrott i påvemaktens av antikristligt våld kännetecknade världsliga myndighet ägde rum, i det dåvarande påven Pius VI tillfångatogs av franske generalen Berthier, så- som förut nämnts.*

Alla tecken tyda också på, att det sår, påvemakten så- lunda erhöll vid slutet av denna period, håller på att läkas, såsom det heter i profetian, att den blev liksom sårad till döds, »men dess dödssår blev läkt. Och hela jorden såg med förundran efter vilddjuret» (Upp. 13:3)- Påvens till- tagande personliga inflytelse i fråga om världens politiska angelägenheter såväl som den framgång, som den katolska kyrkans propaganda gör i olika protestantiska länder, Sverige och övriga länder i Skandinavien ingalunda un- dantagna, utgör här märkliga tidstecken.

Den symboliska kvinnan — skökan, som sitter på vild- djuret - - omtalad i Upp. 17: de kap., vilken protestan- tiska bibeltolkare allmänt ansett vara en träffande bild

* Då man funnit, att en dag i profetian motsvarar ett bokstavligt år, och att uttrycket "en tid och tider och en halv tid" innebär detsamma som tre och ett halvt år eller 1,260 profetiska dagar, utgör nämligen den i profetian angivna tidsperioden lika många år. I Upp. 12:6, där för- samlingens lidande under påvemaktens särskilda välde omtalas, är också tiden angiven till 1,260 dagar, och i kap. 13 : 5, där, som vi funnit, även påvemakten åsyftas, angives tiden till "fyratiotvå månader", vilket, räk- nat efter trettio dagar i månaden, också utgör 1,260 dagar eller lika många år. Se även kap. 11:2, 3, o. Således bekräftas på flera ställen den uppfattningen, som många bibelforskare kommit till, att den i Dan. 7:25 nämnda profetiska tidsperioden utgör 1,260 år, och historien visar,

att denna uppfattning är riktig.

av den romerska påvekyrkan, hade i sin hand »en gyllene kalk, full av styggelser och av hennes otukts orenlighet» (v. 4). Denna kyrka, som är motsatsen till den rena kvinna, som omtalas i 12: te kap. och som framställer Kristi för- samling, har — i »en gyllene kalk» -- bjudit världen på sådana antikristliga läror, som i sanning kunna betecknas som »styggelser» i motsats till bibelns läror.

Utom vad vi redan framhållit härom nämna vi vidare blott läran om skärselden, som inbragte kyrkan så ofantligt stora summor, särskilt på den bekante avlatskrä- maren Tezels tid; helgondyrkan, särskilt Mariadyrkan, förgudandet av skapade varelser, transsubstantiatio- n e n eller nattvardoblatens förvandling till en gud ; bikten; celibatet eller förbud för präster att gifta sig — för att nu ej tala om sådana läror, som rättfärdiggörelse genom egna gärningar och traditionens företräde framför den heliga skrift, vilken påvemakten — åtminstone under flydda tider — velat rent av utrota. Mot dylika läror var det refor- matorerna protesterade.

Har antikrist kommit?

Av allt vad vi sålunda funnit rörande påvemakten, kan man ej annat än komma till samma resultat som Luther och andra reformatorer, nämligen att påven eller det sy- stem, han representerar, är antikrist. Härom yttrade Luther vid olika tillfällen:

"Vem är antikrist, om ej påven är det?" "Jag tror, att anti- krist, om vilken Paulus talar, nu regerar i Rom." "Jag anser författaren till denna bulla [den bannlysningsbulla, som Luther fick från påven] vara antikrist och Rom antikrists rike."

Andra reformatorer, såsom Calvin, Tyndal, Knox, Lati- mer m. fl., benämnde enhälligt påven för antikrist. »Det var», såsom en författare skriver, »en grundartikel i den pro- testantiska religionen att tro, att påven var antikrist». Och redan kyrkofäderna i de första århundradena ansågo, att

antikrists ande då var verksam och höll på att framträda. »Antikrists tid är nu nära för handen», sade Cyprianus. Origenes sade, i det han talade över 2 Tess. 2:8: »Hos Daniel finnes en profetia, som syftar på samme antikrist.» Och Augustinus sade angående samma ställe hos Paulus: »Det är otvivelaktigt, att aposteln talade dessa ord om antikrist.»*

Ordet antikrist förekommer fyra gånger i nya testamen-

Luther bränner påvens bulla.

tet, nämligen i 1 Joh. 2:18, 22; 4:3; 2 Joh. v. 7, där Johannes talar om antikrist och antikrists ande såsom redan då verksamma.

Ja, vi fråga med Luther: »Vem är antikrist, om ej påven» eller påvemakten? Den har i alla fall på det mest bokstavliga sätt uppfyllt de profetior, som vi här betrak- tat, men som man likväl ofta tillämpar på en enda per- sonlig antikrist, som man väntar skola komma.

* Dessa citat från kyrkofäderna och reformatorerna ha vi hämtat från boken "Kristi regering på jorden och kyrkans röst i alla tidsåldrar om Återlösarens ankomst och rike" av Daniel T. Taylor.

Protestantismen i våra dagar.

Om protestantismen i våra dagar kan slutligen i kort- het tyvärr sägas, att den ingalunda står på den protestan- tiska reformationens mark. Det ligger nog en allvarlig sanning i vad Ellen Key sagt: »Den lutherska kyrkan är efter fyra århundraden i lika stort behov av en Luther, som den katolska kyrkan var det 15 17.»

Det må för det första storligen beklagas, att protestan- terna, i stället för att, såsom reformatorerna lärde, fortsätta att söka efter allt mera ljus — om de gjort det, hade protestantismen nog ej nu haft så mycket kvar av katolska traditioner och läror, som den i verkligheten har — i stället så snart började utarbeta trosbekännelser, som skulle vara avgörande för all framtid, men som ingalunda kunde göra anspråk på att vara fullkomligt bibliska eller ens sant protestantiska. Man menade, att man var fär- dig. Men vi äro tydligen ej färdiga ännu. »Mena vi», säger ärkebiskop Söderblom så sant, »att vi äro färdiga, så äro vi icke reformationens barn.»

Det tillhör protestantismens grundläror, ja, det är egent- ligen dess grundval, att »bibeln och bibeln allena» såsom Guds ofelbara ord skall utgöra rättesnöret för en kristens tro och vandel.

Reformationskyrkans bekännelse var, såsom en av dess lärare uttrycker det:

"Vi tro och lära, att den heliga skrift, gamla och nya testa- mentet, är inspirerad av Gud till alla sina delar ; att den är den klaraste och fullkomligaste framställningen av frälsningen och det eviga livet, och att den därför icke i något avseende får än- dras eller förkortas ; att allt, som behöves till salighet, är i den uppenbarat. Detta ord kan aldrig varda om intet."

Men hur förhåller det sig med hänsyn härtill i våra dagar? Allt för många av protestantismens lärare och ledare nöja sig ej med att ställa traditionen över bibeln, såsom kato- licismen gör, utan de rent av förkasta bibeln eller åtmin- stone förneka såväl dess gudomliga inspiration som dess

ofelbarhet, på samma gång somliga förneka t. o. m. så- dana kristna grundsanningar som Kristi försoning och kroppsliga uppståndelse från de döda.

En förnyelse av reformationen eller ett återvändande till bibeln och bibelns kristendom är därför vad som behöves i våra dagars protestantiska kristenhet.

Protestantismens ställning till katolicismen kännetecknas också därigenom, att protestanterna synas i avsevärd mängd vara på väg tillbaka till Rom, medan många redan hunnit

Påven Benedikt XV, Peterskyrkan i Rom och (till höger) Vatikanei

dit. Den »faderliga» (påvliga) hand, som från Rom ut- sträckes över protestantismen för att föra »de förlorade fåren» tillbaka till »det rätta fårahuset», enligt påvens egen mening, behöver tydligen ej vänta förgäves.

Det torde få anses vara hög tid på, att alla sanna pro- testanter vaknade upp inför detta tidens stora problem och började med Luther i anda och sanning sjunga:

"Vår Gud är oss en väldig borg."

LIVET OCH DÖDEN — SPIRITISMEN OCH ANDEVÄRLDEN.

"Jag vill icke, att I skolen vara i okunnighet om . . . de av- somnade" (Paulus).

"Skall man fråga de döda för de levande ?" (Jesaja).

ODÖDLIGHETSPROBLEMET har kanske mer än nå- got annat sysselsatt alla tänkande människor under alla tider. Hedniska filosofer och kristna teologer, lärda och olärda, civiliserade och ociviliserade folk — alla, som ägt någon förmåga att tänka, ha mer eller mindre grubblat över livets och dödens stora mysterium.

Vad är livet, och vad är döden ? Finns det ett liv efter detta, och om så, hur gestaltar det sig ? Vad inträffar, då människan genom döden slutar sitt längre eller kortare jordeliv? Var äro de döda, och i vilket tillstånd befinna de sig ? Är det möjligt för de levande att komma i förbin- delse med sina hädangångna? Vilken inverkan har jordelivet på livet efter detta? Är människan av naturen odödlig, och om icke, hur kan hon då bliva det ?

Till följd av dödens och dödsrikets stora triumf under dessa fruktansvärda världskrigsår har odödlighetsproblemet blivit synnerligen brännande. Mer än nio miljoner människo- liv, de flesta i blomman av sin ålder, ha under dessa år plötsligt och våldsamt ryckts ur tiden ute på de blodiga slagfälten, medan andra miljoner som en direkt eller indi- rekt följd av kriget drabbats av en förtidig död. Dödens furste är i sanning världskrigets store segerherre och den ende, som gått ur kriget med rika skördar och ökad makt. Det är då också förklarligt, att många sådana stackars människor, som sakna den tröst, vilken endast en sann kristen tro kan skänka, äro särskilt mottagliga för allt, som gör anspråk på att kunna draga dödens hemlighetsfulla slöja åt sidan. Och särskilt lockande måste det vara för många sådana, att söka komma i förbindelse med sina hädan- gångna, då de få höra, att — de »leva».

Den bekante engelske författaren Conan Doyle, som - bland många andra väl kända, framstående personer — på sistone genom krigets inflytelse bli- vit ivrig anhängare av spiritismen och nu förfäktar dess läror i böcker och tidskrifts- artiklar, säger härom, enligt en svensk tidskrift för spiritism:

"Mitt i en ångestfylld värld, dagligen mot- tagande underrättelser om hur blomman av vårt släkte i sin ungdoms knoppning rycktes bort av döden, seende omkring mig dessa hustrur och mödrar, som ej hade någon klar Conan Doyle. föreställning om vart deras älskade gått, blev jag plötsligt varse, att detta ämne, som jag så länge sysslat med, var icke allenast en utom vetenska- pens regler befintlig kraft, utan verkligen någonting häp- nadsväckande, ett nedbrytande av murarna mellan två världar, ett direkt och oförnekligt meddelande från hinsidan graven, ett hoppets och ledningens rop till människosläktet vid tiden för dess djupaste bedrövelse."

Den moderna rörelse, som går under namn av spiritism, har således funnit världskrigets bloddränkta mark vara en

särskilt gynnsam jordmån för propaganda. Och ehuru detta främst gäller de länder, som direkt deltagit i kriget — i all synnerhet tycks det vara fallet i England — så går denna rörelse i våra dagar fram med stormsteg över hela världen. Tvivelsutan kommer den också att spela en ofant- ligt stor roll i människornas framtida religiösa tro och liv. Därför skola vi också här, om än i all korthet, söka när- mare skärskåda spiritismen, och det i ljuset av den gudom- liga uppenbarelsens ord.

Somliga anse emellertid, att dylika frågor rörande döden och livet efter detta höra till det förborgade, varmed män- niskan ej bör befatta sig. Men aposteln Paulus säger om denna viktiga sak:

"Vi vilja icke lämna eder, käre bröder, i okunnighet om huru det förhåller sig med dem, som avsomna, för att I icke skolen sörja såsom de andra, de som icke hava något hopp" (i Tess. 4: 13).

Gud har icke lämnat oss i okunnighet om de i döden avsomnade. Och det bör särskilt märkas, att det kristna odödlighetshoppet — det hopp, som gör, att en kristen ej behöver »sörja såsom de andra, de som icke hava något hopp» — är grundat på de heliga skrifternas orubbliga klippa och behöver alls icke något annat stöd. Redan detta, att man i våra dagar anser sig behöva ett annat stöd för odödlighetstron och tror sig finna det i spiritismen, tyder därför på, att man är på farliga avvägar.

Två motsatta läror om döden.

En framstående spiritistisk författarinna säger, att man »borde gråta över vaggorna — icke över gravarna, ty det är för visso mycket obehagligare att nödgas födas än att nödgas dö» ! Ja, hon prisar döden som en befriare och ut- ropar: »Hell dig, o död!»

Denna ur kristlig synpunkt rent av hemska uppfattning om döden är naturligtvis lika obiblisk, som den är oförnuftig

och stridande mot verkliga erfarenheten. Men man behöver dock ej gå så långt i att förhärliga döden, som spiritisterna göra, för att komma i strid med bibeln och förnuftet. De kristna hylla ganska allmänt sådana åsikter om döden, ge- nom vilka bibelns sköna lära om uppståndelsen, Kristi åter- komst och det eviga livet höljes i dunkel, ja, förlorar all sin betydelse.

Men vad lär då bibeln angående döden? Jo, den lär, att döden såsom en följd av synden är en förbannelse, en mänsk- lighetens stora, yttersta fiende, som slutligen skall helt till- intetgöras, liksom dess furste och upphovsman själv. Ge- nom sin död skulle Kristus »göra dens makt om intet, som hade döden i sitt våld, det är djävulen». (Se Rom. 5:12; 1 Kor. 15 : 26, 54—56; Hebr. 2:14, 15.)

Och denna uppfattning om döden är ej blott den sant kristliga, den har även under alla tider fullkomligt överens- stämt med sunda förnuftet och erfarenheten. Och trots alla läror, som innebära motsatsen, är döden än i dag, vad den alltid varit. Det kunna nog särskilt de många, som förlorat någon av sina nära och kära, intyga. Det är endast under de mest vidriga, olyckliga förhållanden, eller sedan män- niskan, »trött av dagar», behöver komma till vila, som dö- den kan vara att föredraga framför livet. Och för en kristen, som varit »trogen intill döden», blir döden »en vinning» i den bemärkelsen, att han i Kristus segrar över döden och be- höver ej frukta »dödsskuggans dal», ty han vet, vad guds- mannen Job visste och vad alla kristna veta, att Förlossaren lever, och att »han till slut skall stå fram över stoftet» (Job 19:25); han »vet, att Kristus skall uppväcka honom på den yttersta dagen» (Joh. 11:24).

Kristus själv, vars egen själ en gång var »djupt bedrövad, ända till döds», kände också medlidande med människorna i de sorger, som döden vållar dem. Han grät med dem, och han tröstade dem. Han tröstade dock icke med den för- klaringen, att de döda voro i åtnjutande av ett bättre liv, utan därmed, att de skulle få liv igen, då han kom för att upp-

väcka dem på den yttersta dagen — såvida han icke gjorde ett under och redan strax uppväckte dem.

Aposteln Paulus säger till de troende, som sörjde sina genom döden hädangångna, att de skulle icke »sörja såsom de andra, de, som icke hava något hopp». Han er- kände således, att deras sorg var berättigad, men ej hopp- lös. Och huru tröstar aposteln de sörjande, och vari består de kristnas hopp med hänsyn till de döda? Han säger

DE DÖDAS MONUMENT. — "Värklens vackraste gravrftonument",

skulpturverk av Bartholomé, beställt av franska staten och uppfört

pä kyrkogården Pére-Lachaise i Paris.

icke, att de avlidna leva i en andevärld och att man lian komma i förbindelse med dem? Detta är den tröst, spiri- tismen vill giva dem, som sörja sina döda. Den trösten synes ock vara den enda, som många kristna bekännare hava. Nej, aposteln tröstar dem, som sörja sina avlidna kära, med det saliga hoppet, att »Herren själv skall stiga ned från himmelen» och uppväcka dem, som dött i tron på honom. »Ty lika visst», säger han, »som Jesus, såsom vi

tro, har dött och uppstått, lika visst skall ock Gud ge- nom Jesus föra dem, som äro avsomnade, fram jämte ho- nom.» Och detta skall ske på den yttersta dagen, då Kris- tus kommer och samlar alla Guds barn och tager dem till deras Faders hus, varefter de »alltid få vara hos Herren». (Se i Tess. 4: 13—16.)

Vilken skillnad är det icke mellan denna bibelns tydliga lära om döden och spiritismens lära därom! Och vilken skillnad är det icke mellan den tröst, som bibeln giver i sorgen över döda, och den spiritismen giver!

Tillståndet i döden.

Enligt bibelns lära — och vi kunna väl även säga veten- skapens — är döden motsatsen till livet eller från- varon av liv. Att dö är att mista livet, och en död månni- ska är därför en livlös människa. Det är med hänsyn härtill, som den vise mannen säger: »Bättre är att vara en levande hund än ett dött lejon» (Pred. 9:4). Enligt mångas uppfatt- ning om döden skulle det däremot vara bättre att vara en död hund än ett levande lejon.

Denna bibliska betydelse av ordet död gäller även, då det användes i bildlig eller andlig bemärkelse. Då det t. ex. heter om dem, som icke tro på Kristus, att de äro andligen döda, »döda i överträdelser och synder», så innebär det full- komlig frånvaro av det liv, som får tillvaro först genom den nya födelsen. Och medan det närvarande livet upphör ge- nom vad vi kalla den lekamliga döden, så innebär »den andra döden» förlusten av det eviga livet.

I överensstämmelse härmed talar bibeln om döden såsom en sömn, och det såväl i gamla som i nya testamentet. »Upplys mina ögon, så att jag icke somnarini döde n», säger psalmisten (Ps. 13:4). Job säger, att då en människa dör, så »vaknar» hon icke eller väckes icke upp »ur sin sömn», »så länge himmelen varar», d. v. s. ej förrän på den yttersta dagen (Job 14: 10—12).

Kristus sade om Lasarus, att han sov, då han var död. Och då lärjungarna trodde, att Kristus talade om vanlig sömn, sade han till dem: »Lasarus är död.» Han sade icke: »La- sarus är död och jag går nu för att kalla fram hans ande, för att vi skola få höra, hur han har det i andevärlden.», Nej, utan han sade: »Jag går för att väcka upp honom ur s ö m n e n.» Han tröstade heller icke den dödes sörjande systrar, Marta och Maria, med något tal om hur bra deras broder nu hade det såsom död, emedan han ju varit en god kristen. Och då han sade till Marta: »Din broder skall stå upp igen», sade icke Marta : »Jag vet, att han nu lever ett högre liv», utan hon sade : »Jag vet, att han skall stå upp, vid uppståndelsen på den yttersta dagen.» Men Kris- tus, som var »uppståndelsen och livet», visade strax, att han hade makt att uppväcka de döda, i det han uppväckte La- sarus, som redan legat fyra dygn i graven. Och han för- säkrade, att så skulle alla döda, som trodde på honom, en gång väckas till liv, medan de, som leva, då Kristus åter- kommer (se i Tess. 4: 16 — 18), aldrig skola dö. »Tror du detta?» frågade han därpå Marta, och hon svarade, att hon trodde det. (Läs härom Joh. 1 1 : te kap.)

Detta är Kristi och apostlarnas och hela bibelns tyd- liga lära om de döda: de sova, men på den yttersta dagen skola de väckas till liv.

Att denna sömn är en lugn, omedveten sömn, såsom en naturlig sömn alltid är, framgår tydligt av vad bibeln ytter- ligare säger därom.

David, som icke önskade »somna in i döden», säger: »Ty i döden tänker man icke på dig; man tackar dig icke i dödsri- ket» (Ps. 6:6). »De döda prisa icke Herren, ingen som farit ned i det tysta. Men» — säger han för att framhålla skillnaden mellan döda och levande — »vi, vi vilja lova Herren» (Ps. 115:17, 18).

Och profeten Jesaja säger : »Ty dödsriket tackar dig icke, döden prisar dig icke, och de som farit ned i graven, hop- pas ej mer på din trofasthet» (Jes. 38:18).

Orsaken till att de döda varken tänka på Herren, prisa honom eller hoppas på honom är naturligtvis ej den, att de icke vilja göra det, utan orsaken är den, att de ej kunna det — de sova.

Tob betraktade tillståndet i döden såsom liktydigt med att ej vara född, ej vara till, såsom »ett barn, som aldrig fick se ljuset». I döden, säger han, »där hava ju de ogudaktiga upphört att rasa, där få de uttröttade komma till vila; där hava alla fångar fått ro, de höra där ingen pådrivares röst. Små och stora äro där varandra lika, trälen har där blivit fri från sin herre» (Job 3:11 — 19). Och denna allas likhet i döden beror på att de alla sova, de äro såsom om de »icke vore till».

Den vise mannen giver uttryck åt samma uppfattning rörande de döda, då han säger: »Och väl veta de, som leva, att de måste dö, men de döda veta alls intet, och de hava ingen vinning mer att vänta, utan deras åmin- nelse är

förgäten. Både deras kärlek och deras hat och deras avund hava redan nått sin ände, och aldrig någon- sin få de mer någon del i vad som händer under solen.... Allt vad du förmår uträtta med din kraft, må du söka uträtta; ty i dödsriket, dit du går, kan man icke verka eller tänka, där finnes ingen insikt eller vis- het» (Pred. 9:5, 6, 10).

Och det är ej blott gamla testamentets inspirerade för- fattare, som hava denna uppfattning om döden och de döda, utan samma sanning tramställes i nya testamentet, såsom vi strax skola se, då vi betrakta läran om uppståndelsen.

Vid närmare eftertanke kan man här ej heller göra den invändningen, att det icke är själen eller anden, utan en- dast kroppen, som dessa och liknande skriftställen åsyfta, då de tala om döden såsom en medvetslös sömn, ty då bleve de fullkomligt meningslösa och vilseledande. Man säger nämligen icke och menar heller icke, då man talar om en levande människa, att det är hennes kropp, som prisar Gud, tänker o. s. v. Det är här fråga om människan

såsom människa och skillnaden mellan hennes tillstånd i livet och i döden.

Då den vise mannen på annat ställe (Pred. 12:7] säger, att då människan dör, vänder stoftet åter till jorden, »var- ifrån det har kommit, och anden vänder åter till Gud, som har givit den», så kan han därmed ej vilja säga något helt annat, än han sagt i det anförda stället. Och då han (i kap. 12:7) talar om vad som sker med alla män- niskor, då de dö, kan han icke vilja säga, att alla män- niskors andar då gå till Gud i den bemärkelsen, att de skola äga en medveten tillvaro hos Gud. Med an- dens återvändande till Gud kan han således ej mena annat, än att Gud återtager, vad han givit människan, hennes livs andedräkt, såsom David säger: »Du tager bort deras ande, då förgås de [eller upphöra att leva] och vända åter till sitt stoft igen. Du sänder ut din ande, då varda de skapade» (Ps. 104:2g, 30).

Under alla omständigheter är den spiritistiska läran om döden och de dödas tillstånd raka motsatsen till bi- belns lära därom. (Enstaka bildliga uttryck och lik- nelser i bibeln, i vilka man söker stöd för den spiritis- tiska läran, böra naturligtvis ej tolkas så, att de komma i strid med bibelns allmänna bokstavliga lära.

Det kristna uppståndelsehoppet.

Det är således de kristnas uppståndelsehopp, som ut- gör deras tröst inför döden. Och detta hopp kan ej skiljas från odödlighetshoppet. Utan uppståndelse från de döda gives intet liv efter döden. Därför kan ock aposteln säga, såsom vi anfört, att »de andra», som ej äga uppståndelse- hoppet, de hava icke något hopp — intet verkligt, på bibeln grundat säkert hopp, som håller inför döden och kan skänka sann tröst.

Att uppståndelsen har så stor betydelse framgår av vad den heliga skrift för övrigt säger därom. I sitt första

brev till korintierna, det 15: de kapitlet, talar samme apostel mera utförligt därom. Han lägger särskild vikt därpå, att de dödas uppståndelse är beroende på Kristi uppståndelse. Och om nu Kristus är uppstånden — och det är ett obestridligt faktum, att så är — »huru», frågar aposteln, »kunna då somliga bland eder säga, att det icke finnes någon uppståndelse från de döda?» (v. 12). Även i vår tid finns det ju många, som förneka uppståndelsen. Och om nu Kristus icke hade uppstått, så bleve det heller icke någon de dödas uppståndelse. Men då, säger aposteln, »vore vår predikan fåfäng». Och han tillägger: »Då hava ju ock de gått förlorade, som hava avsomnat i Kristus» (v. 13—18).

Detta är avgörande med hänsyn till uppståndelsens be- tydelse. Utan uppståndelse från de döda vore den kristna tron »fåfäng», den bleve om intet. Även de, som dött i denna tro, vore då »förlorade». Allt vore då förlorat. Och detta därför, att utan uppståndelse gives intet liv efter döden. »Hinsidan graven» är uppståndelsen.

Därför är det heller icke underligt, att uppståndelsen har så stor betydelse i den heliga skrift och i den sanna kristna tron, medan den förlorar all sin betydelse för dem, som — tvärtemot skriftens lära — tro, att de döda leva och således ej behöva uppstå eller uppväckas från de döda för att bliva levande eller komma i åtnjutande av den

eviga saligheten. I uppståndelsen skola de döda göras levande eller bliva levande, vilket de således icke äro såsom döda. Döden är ju också motsatsen till livet. (Se Joh. 5:25; 1 Kor. 15:22; Upp. 20:4, 5.)

Uppståndelsens möjlighet betvivlas visserligen i vår tid, liksom på Pauli tid, av dem, som ej för övrigt tro på en allsmäktig Gud och Skapare. »Du oförståndige», säger aposteln till den, som tvivlande frågar, hur uppståndelsen sker. Och han hänvisar till det under, som sker i naturen, i det ett nytt liv spirar upp ur det multnade, döda sädeskornet. Detta är uppståndelsens under.

Den Gud, som i begynnelsen skapade människan av jor- dens stoft, förmår även uppväcka henne ur jordens stoft. I den tredje lutherska trosartikeln heter det också, att vi tro på »de dödas uppståndelse och ett evigt liv» -- uppståndelse först, sedan liv.

Kristus själv säger: »Förundren eder icke över detta. Ty den stund kommer, då alla, som äro i gravarna [ej i himmelen eller i skärselden eller i helvetet, utan i gra- varna] skola höra hans [Guds Sons] röst och gå ut ur dem» (Joh. 5:28, 29). Kristus, livets furste, som själv i egen person segrade över döden och graven, i det Gud uppväckte honom, och som har »nycklarna till döden och dödsriket» (Upp. 1 : 18), skall på den yttersta dagen väcka de döda till liv - - de rättfärdiga (i »den första uppstån- delsen») till evigt liv och de orättfärdiga (i »den andra uppståndelsen») för att dömas till »den andra döden», från vilken ingen uppståndelse gives. (Se Joh. 5:29; Upp. 20: 4-6.)

Den kristna och den hedniska odödlighetsläran.

Det är en väsentlig skillnad mellan den bibelkristna odöd- lighetsläran och den hedniska, vilken senare dock — un- derligt nog — kommit att bliva mera allmän inom kristen- heten än den förra. Denna skillnad har allt för litet be- aktats. Vilken av dessa i verkligheten helt motsatta läror, som utgör spiritismens grundval, med vilken de spiritis- tiska lärorna stå eller falla, det skola vi strax se.

Skillnaden är i korthet sagt denna: enligt bibeln och den sant kristna läran är odödligheten villkorlig, enligt den hedniska ovillkorlig. Enligt den kristna läran erhålles odödligheten genom tron på Kristus, enligt den hedniska äro alla människor av naturen odödliga.

Den store engelske statsmannen William E. Gladstone (död 1898), känd ej blott för sin statsmannaskicklighet, utan även och särskilt bland religiöst folk för sin djupa religiosi- tet och sin grundliga forskning i religiösa frågor, har i sin

även till svenskan översatta bok »Livet efter detta och människans förhållande i detsamma» med skärpa framhållit denna skillnad mellan de två motsatta odödlig- hetslärorna. Han säger bl. a.:

"Läran om villkorlig odödlighet börjar med att förkasta läran om naturlig odödlig- het och står på fast mark, då den förnekar denna lära all auktoritet eller allt under- W. E. Gladstone. stöd från den heliga skrift" (sid. 72, 73).*

Detta är också verkliga förhållandet : läran om villkorlig odödlighet »står på fast mar k», då den är grundad på den heliga skrift. Och den heliga skrifts odödlighets- lära kan sammanfattas i följande tre punkter:

1 . Såsom syndig är människan dödlig och underkastad förgängelsens omutliga lag. Gud tillstadde icke, att hon såsom fallen och syndig skulle leva evigt och föreviga synden (1 Mos. 3:22). Därför talar heller icke den heliga skrift på ett enda ställe om att människan skulle vara odöd- lig i sitt fallna tillstånd, men väl på mångfaldiga ställen om att hon är dödlig — »dödliga människor» (Hebr. 7 : 8).

2. Då människan ej är odödlig i sig själv eller av na- turen, måste hon, för att bliva det, »söka» därefter (Rom. 2:7). Och hon kan finna odödlighet endast hos Gud, som är »livets källa» och »allena har odödlighet» att meddela (Ps. 36: 10; 1 Tim. 6: 16). Och då odödligheten eller det eviga livet är en »gåva, som Gud av nåd giver i Kristus Jesus», och då Kristus är odödlighetens förmed- lare, så kan människan ej erhålla denna gåva, om hon icke

mottager den genom tron på Kristus — »ingen kommer till Fadern utan genom mig», säger han.

3. Medan den troende människan redan nu äger odöd- lighetens gåva eller evigt liv i Kristus och är frälst »i hoppet»,

* I en annan bok: "Den heliga skrifts orubbliga klippa", även den översatt till svenska, har Gladstone med kraft hävdat den kristliga grundsanningen, att den heliga skrift är orubblig såsom kristendomens grundval och lärobok.

så erhåller hon ej gåvan i verkligheten, förrän »Kristus, han, som är vårt liv, bliver uppenbarad». Då skall hon uppenbaras med honom »i härlighet». Då skall »detta död- liga ikläda sig odödlighet» och »det ord fullbordas, som står skrivet: Döden är uppslukad och seger vunnen». (Se Kol. 3 : i — 3 ; i Kor. 15:50 — 54, m. fl. ställen.)

4. Odödlighet eller evigt liv — ty odödlighet och evigt liv äro egentligen det samma eller höra absolut tillsammans — innebär således den ändlösa lycksalighet, som Gud berett och som han erbjuder alla människor genom sin Son. Härav framgår då än vidare, att de människor, som ej mottaga denna gåva, aldrig bliva odödliga, utan måste dö »den andra döden», från vilken aldrig någon uppståndelse gives. »Ty den lön, som synden giver, är döden», den eviga döden, som är den direkta motsatsen till Guds gåva, det eviga livet (Rom. 6:23).

Denna odödlighetslära, som vi nu i all korthet betraktat, är således den bibliska och sant kristliga. Men varifrån och hur ha vi fått den motsatta odödlighetsläran, läran om naturlig odödlighet, och hur har den kommit att bliva så allmän i kristenheten?

Gladstone, som studerat detta ämne grundligt, enligt vad hans böcker visa, säger i sin förut anförda bok:

"Läran om den naturliga odödligheten till skillnad från den kristna odödligheten . . . hade smugit sig in i kyrkan genom en bakdörr, så att säga genom en tyst, men kraftig process, och var på väg att genom en tyst överenskommelse erhålla rätt att stanna i henne" (sid. 53).

De av oss kursiverade orden äro synnerligen träffande, och Gladstones uppfattning, som i korthet berättar hela historien, överensstämmer fullkomligt med vad vi förut fun- nit rörande påvemaktens och dess antikristliga lärors upp- komst, till vilka läror också denna om odödligheten hör.

Genom »en b a k d ö r r», såsom en tjuv, smög sig den hedniska läran om naturlig odödlighet in i kristenheten. Bakdörren var den grekiska filosofien, företrädd särskilt

av den alexandrinska skolan. Och den avfallets tid, då det skedde, var synnerligen lämplig för ett dylikt religiöst smuggleri, ty kristendomens väktare hade inslumrat eller förvärldsligats.

Själva källan, ur vilken denna antikristliga odödlighets- lära ursprungligen kommit, finna vi, först då vi komma ända tillbaka till den stora olycksdagen, då människan avföll från Gud. Ty redan då förklarade »lögnens fader»: »Ingalunda skolen I dö.» Och allt sedan har han lyckats allt för väl att få människorna att tro, vad detta påstå- ende innebär i motsats till vad Gud sagt. Alla hedniska religioner äro grundade på denna lögn. Därom vittna tyd- ligt nog hedningarnas vidskepliga föreställningar om de döda. Utan denna odödlighetslära skulle heller icke spiri- tismen finnas till.

»Historiens fader» Herodotos (död 424 f. Kr.) säger, att »egyptierna äro de första, som hava uttalat den meningen, att människans själ är odödlig» (Herodotos, del 1 , bok 2, kap. 123). Och historikern Bunsen säger i sitt berömda arbete över Egypten:

"Egyptierna voro de första, som framställde läran om själens odödlighet. Detta förhållande omtalas av alla grekiska för- fattare ända från Herodotos till Aristoteles och bekräftas på ett slående sätt genom de egyptiska monumenten."

Från denna grumliga källa av egyptiskt mörker spåra vi läran till Grekland, vars namnkunniga filosofer inhäm-

tat den under sina studier av de egyptiska religionslärorna. Och dessa filosofer hittade lätt den öppna »bakdörren» till kristendomen. Gladstone säger vidare härom:

"Mig synes det, såsom vore det från Origenes' tid [i början av tredje århundradet], som vi borde anse, att idéen om natur- lig odödlighet i motsats till den kristna uppfattningen började vinna fotfäste i den kristna kyrkan."

Det skulle bliva allt för vidlyftigt att här närmare be- trakta det ändlösa sofisteri, varmed såväl teologer som filosofer sökt bevisa, att denna hedniska odödlighetslära

skulle vara rätt, ja, biblisk och kristlig. Och ehuru det kunde vara både intressant och lärorikt att taga i när- mare skärskådande de mångfaldiga uppfattningar och läror, som växt upp, ej minst inom kristendomens gränser, ur denna de hedniska religionernas grundlära, måste vi, då det skulle föra oss allt för långt, avstå därifrån. Vi blott nämna de obibliska lärorna om själavandringen, skärselden, böner för och till de döda, predikan för de döda, dop för döda (såsom bland mormonerna), frälsning efter döden, straff eller be- löning omedelbart efter döden och före den yttersta do- men, ändlös pina och så slutligen spiritismens andeuppen- barelser.

Spiritismen är ingen "ny uppenbarelse".

Den moderna spiritiströrelsen uppstod i Amerika i mitten av förra århundradet. Den första anledningen därtill var mystiska »andeknackningar och klagande ljud». Händelsen ägde rum 1848 i ett litet trähus i utkanten av staden Hy- desville i staten New York. Familjen Fox, som ensam bebodde huset, hade länge oroats på nämnda sätt, då sa- ken slutligen väckte allmän uppmärksamhet och undersök- ningar företogos med det resultat, att, såsom man trodde, de hemlighetsfulla företeelserna härrörde från »anden» efter en på platsen mördad handelsresande.

En sådan anledning till en så ofantligt stor rörelse kan synas vara alldeles för betydelselös, men man märker strax, att den överensstämmer fullkomligt med spiritismens vä- sen. Och än i dag betraktas »andeknackningar» som be- tydelsefulla budskap från »andevärlden».

Till sina grunddrag är emellertid spiritismen ingen »ny uppenbarelse», utan mycket gammal. Redan i gamla testa- mentet omtalas på flera ställen »andebesvärjelse» och råd- frågande av de döda. Profeten Jesaja ställer detta hänvän- dande till de döda såsom motsats till att vända sig till Gud för att erhålla den upplysning, man önskar (se Jes. 8: 19, 20).

I'. i Moses' tid, dä israeliterna stodo under del fördär inflytandet av det egyptiska avguderiet, förbjöd Gud dem strängeligen att befatta sig med hedniska styggelser, bland \ ilk.t nämnas särskilt andebesvärjning

"I skolen icke vanda eder till andar, som tala gen be

svärjare eller spåmän. Söken icke sådana, så att I bliven orena genom dem. Jag är Herren eder Gud" (3 Mos. [9:31 I.

Då israeliterna vande sig till andebesvärjare, vai detta ett bevis för, att de 1 trolo> avfällighel övergåvo Gud i Mos. 20:61. Det var belagt ined dodsstrafl all betatia sig med andebesvärjelse (v. 271. Och då israeliterna komma in 1 det land. Gud lovat giva dem, skulle dr icke göra efter hedningarnas styggelser», såsom att öva be svärjningskonsten eller fråga andar eller söka rad hos de döda>, för vilka styggelser Gud fördrev hedningarna ur landet. ;Se 5 Mos 18:9 14.) Israeliterna blevo också befallda att utrota alla andebesvärjare. Det tjänliga med- let for utrotande av •;nnm;i styggelse) i våra dagar skulle vara den upplysning, som bibeln giver 1 detta ämne om människorna blott ville tro därpå

Ännu på konung Sauls tid fanns dm k andebesvärjare 1 Israels land, åtminstone en, andebesvärjerskan 1 Kn Dur, till vilken Saul, sedan Gud övergivit honom, vände sig 1 sin nöd för att få upplysningar och rad I >< b hela den seans, som därpå under nattens mörker ägde rum hos denna .ml besvärjerska och som beskrives 1 Samuels 1 : sta buk. _!,N : de kap., liknar väsentligen en modern spiritistseam e. Saul säg själv ingen ande, utan mediet

förklarade, att hon sag ett gudaväsen stiga upp ur jorden , en gammal min, höljd i en kappa;. Och Saul »förstods, att det \.u Samuel En avliden linds profet skulle kunna manas Ir.mi ,i\ m andebesvärjerska på uppmaning a\ en person, Iran \ilk.-n Herren hade vikit!

Skulle nu någon kunna tro, all det, som pa den tiden \.n en hednisk styggelse, med vilken Gud strängeligen förbjöd sitt folk att befatta sig, nu i var upplysta tid blivit en n\

uppenbarelse-) från Gud? Nya testamentet innehåller i alla fall <•] ringaste bevis för, att en så utomordentlig |,,r ändring hos Gud skulle ha ägt rum på Kristi eller apost- larnas tid. Nya testamentet visar tvärtom ännu tydligare unla, att de döda kunna icke meddela sig med de levande, med mindre de uppstå från de döda. Då det likväl i bibeln talas om att rådfråga eller frammana de döda, så bevisar det ej, att det är möjligt, utan det var hedningarna, som trodde så, då de menade, att de döda levde på ett eller annat sätt.

Ett bedrägeri — "lögnandar".

Av vad vi således funnit framgår tydligt, att de andar . som på ett eller annat sätt — genom knackningar, .bord-dans», »materialisation» o. s. v. — uppenbara sig vid spi- ritistiska seanser (sittningar eller föreställningar! omöjligen kunna vara avlidna människors andar. Men vad är det då för »andar»? Är det hela endast humbug i den be- märkelsen, att det blott beror på en medfödd eller inlärd konstfärdighet, som mediet besitter?' I vissa fall är det nog så. Talrika sådana fenomen förekomma dock, som inga- lunda kunna förklaras på det sattet — fenomen, som av trovärdiga personer, ofta vetenskapsmän, som kontrollerat och grundligt undersökt förhållandet, förklarats vara helt oförklarliga eller övernaturliga. Därför är det även många vetenskapsman, som hylla spiritismen. Många anse den -"in en psykisk andlig eller själslig forskning, varigenom man tror sig kunna komma till full klarhet om det under- bara, soin ror själslivet och döden.

Spiritismens huvuduppgift är emellertid att komma i för- bindelse med andevärlden. En sådan förbindelse, menar man, -kulle bliva till stor nytta, ej minst därför, att den skulle bekräfta odödlighetstron.

Spiritismens underbara fenomen», säger Conan Doyle, ha ringt som en telefon i sjuttio års tid, men ingen har

gittat lyfta av luren, man har bara diskuterat, om det ringer eller inte ringer.» Och spiritismen lyfter av luren och lyssnar. Men är man då viss om, att det är avlidna människors andar, som ringa? Och kan man sätta tro till, vad dessa andar säga? Avlidna människors andar kan det icke vara, såvida bibelns lära om de dödas tillstånd är tillförlitlig.

Spiritisterna själva synas ofta vara mycket tvivlande med hänsyn till andarnas trovärdighet. Många, som för övrigt hylla de spiritistiska lärorna, anse t. o. m., att andevärlden är så opålitlig och man kan så lätt bliva bedragen, att det ensamt därför är rådligast att ej alls »lyfta av luren». Den till spiritismen så hastigt omvände danske skåde- spelsförfattaren Julius Magnussen, vars bok »Guds leende» väckt mycken uppmärksamhet, säger, att »bordsbenen ljuga icke alltid» ! Hans avlidne faders ande, som enligt sonens mening uppenbarat sig för honom och inspirerat honom att skriva nämnda bok, erkänner själv, säger sonen, att han ljugit, åtminstone första gången, han gav sig tillkänna, ty då sade han sig vara »en död fransk soldat» ! Och denna ande skryter över, att han även — »i ett annat bordsben» — har uppträtt som Napoleon eller Leonidas ! Conan Doyle framhåller också i sin bok »Den nya uppen- barelsen», att det är mycket svårt att bedöma, vad som' tilldrager sig vid en s. k. blandad seans. »Man sticker in huvudet i den andra värl- den och träffar på några oförskämda poj- kar», säger den kände romanförfattaren, som nu blivit ivrig anhängare av spiri- tismen. Sir Oliver Lodge, en annan och särskilt framstående engelsk spiritist, som i sin märkliga bok »Raymond» berättar om hur hans i kriget stupade son Ray- mond skulle ha uppenbarat sig för honom, manar också till stor försiktighet i fråga om förbindelse med andevärlden.

Och den svenska författarinnan Lucie Lagerbielke (Vitus), som åtminstone i huvudsak hyllar spiritismen, säger sig vara övertygad om, att »det finns lögnandar i andevärlden», och hon kan ej fatta, »vad det kan anses vara för mening att söka umgänge med denna andepöbel, även om den talar i 'hojtidlige Vendninger' och predikar 'Guds Smil'», såsom i nämnde danske författares bok.

Även ur rent spiritistisk synpunkt har man således all anledning att ställa sig tvivlande, minst sagt, gent emot dessa spiritistiska andeuppenbarelser. Och ur biblisk och rent kristlig synpunkt kan man utan tvekan förklara, att denna andevärld, med vilken man söker förbindelse, be- står uteslutande av »lögnandar» eller »andepöbel», för att använda anförda författarinnas mycket betecknande uttryck.

"Ondskans andemakter,"

Den andevärld, varom bibeln talar, består av å ena sidan goda och å andra sidan onda änglar. De goda äng- larna, som förblivit Gud trogna, äro »allesammans tjänste- andar, som sändas ut till tjänst för deras skull, som skola få frälsning till arvedel» (Hebr. i : 14). De stå i Guds tjänst och uträtta hans befallningar (Ps. 103:20), och de kunna ej tänkas bedraga någon. De onda, från Gud av- fallna änglarna, stå däremot i den store ärkebedragarens tjänst för att bedraga människorna och föra dem bort, allt längre bort från Gud och hans ord.

Paulus säger, att den kristne har en kamp att utkämpa bl. a. mot »ondskans andemakter» (Ef. 6: 12). Och lik- som »satan själv förskapar sig» till »en ljusets ängel», så kan man förstå, att hans änglahär, den onda andevärlden, på alla sätt söker bedraga människorna.

Då hedningarna offrade åt »döda», offrade de i verk- ligheten åt »onda andar» (se Ps. 106:28, 37). Och då Paulus talar om israeliternas ökenvandring och varnar de kristna i Korint för deltagande i de hedniska offermålti-

derna, säger han, att »vad hedningarna offra, det offra de åt onda andar och icke åt Gud; och», tillägger han, »jag vill icke, att I skolen hava någon gemenskap med de onda andarna» (i Kor. 10:20). Och idet han tydligen talar om de yttersta dagarnas stora förvillelser säger han:

"Men Anden säger uttryckligen, att i kommande tider somliga skola avfalla från tron och hålla sig till villoandar och till onda andars läror" (i Tim. 4:1).

För varje allvarligt tänkande kristen, som tror på bibeln, bör det vara klart, att spiritismen utgör en stor, en fruktans- värd förvillelse. Denna förvillelse består ej blott däri, att människorna bliva bedragna av »lögnandar», utan den för- dunklar, ja, omintetgör bibelns gudomliga sanningsord, som är oss givet till frälsning. Och att denna förvillelse vunnit så stor framgång — och den kommer antagligen att vinna än större framgång — beror huvudsakligen på det beklag- liga förhållandet, att människorna i allmänhet redan hylla den grundlära — läran om naturlig odödlighet --på vil- ken hela den spiritistiska rörelsen är uppbyggd.

Vad profeten Jesaja säger härom är beaktansvärt i våra dagar:

"Och när man säger till eder: Frågen andebesvärj are och spåmän, dem, som viska och mumla, så svaren : Skall icke ett folk fråga sin Gud? Skall man fråga de döda för de levande? Nej, hållen eder till lagen och vittnesbördet" (Jes. 8:19, 20).

Vilja vi veta den gudomliga sanningen, så måste vi vända oss till den gudomliga uppenbarelsens ord. Spiritis- men är ingen »ny uppenbarelse», och vi behöva ingen ny.

VÅR GAMLA BIBEL, BIBELKRITIKEN OCH DEN MODERNA FORSKNINGEN.

"Herrens ord förbliver evinnerligen" (Petrus).

INTET av de många stora problem, som sysselsätta tänkande människor i våra dagar, torde vara av större betydelse än det, som rör vår gamla bibels ursprung och tillförlitlighet. Ty med bibeln står och faller kristendomen. Ingen kan i sanning tro på Kristus, utan att tro på bibeln. Såsom biskop Billing sagt:

"Jag tror på skriften, därför att jag tror på Kristus. Jag har i erfarenheten fått vittnesbörd om skriftens sanning; jag har förnummit, att varje förnekelse av något i den skulle avkläda min Frälsare något av hans härlighet och göra mig fattigare."

Detta bör ju vara, ja, måste vara varje kristens erfarenhet. Ty det är, som man lätt bör kunna förstå, omöjligt att skilja Kristus från bibeln och tro på honom, medan man helt eller delvis förkastar bibeln. Han sade också själv till judarna, som satte sitt hopp till Moses, ehuru de ej i sanning trodde påhonom: »Trodden I Moses, så skullen I ju tro mig, ty om mig har han skrivit. Men tron I icke hans skrifter, huru skolen I då kunna tro mina ord?» (Joh. 5:46, 47).

Och lika litet således, som judarna på den tiden kunde i sanning tro på Moses' skrifter, medan de förkastade Kristus, lika litet kan någon i vår tid i sanning tro på de heliga skrifterna, utan att tro på Kristus.

Men då är det också uppenbart, att frågan om bibelns trovärdighet är en ytterst betydelsefull fråga. Ty skulle bibeln — när allt komme omkring — visa sig vara blott en samling sagor och legender eller blott en produkt av mänskligt snille, då vore kristendomen oberättigad, ja, den saknade all grund, den vore ett bedrägeri. Såsom lektor Waldenström har sagt:

"Släck solens ljus och allt levande på jorden skall tvina bort och dö. Tag bort den heliga skrifts gudomliga auktoritet, och kristendomen är en utdömd religion. Saken är ytterst allvarlig, det är visst."

Bibeln får således ej heller vara blott »en god bok» bland andra mer eller mindre goda böcker: den måste i fullaste bemärkelse vara »böckernas bok» — Guds bok — för att kunna fylla sitt ändamål såsom kristendomens urkund och lärobok. Den måste i anda och sanning vara det livets bröd, som kan stilla människans djupa andliga hunger, den livets källa, ur vilken hon kan ösa det eviga livets vatten.

"Guds helga ord! Ett bröd, som aldrig tryter, du är; från himmelen det kommer ner och åt en värld, som längtande det bryter, evinnerligt och saligt liv det ger. Ja, när vi hungra mitt i överflödet av yppig världskultur, kan blott det brödet den kost förunna oss, som mäktig är att stilla andens innersta begär."

Men hur förhåller det sig då i verkligheten härmed? Är detta bara sentimentalitet (känslosamhet) eller rent av gammal vidskepelse? Har ej bibelkritiken, vetenskapen eller den moderna forskningen rubbat den kristna tron på bibelnsåsom Guds ofelbara frälsningsord? Med sådana frågor ställas vi i våra dagar ansikte mot ansikte. De kunna ej undvikas. Ingen kristen får heller rygga tillbaka för dem.

"Rannsaken skrifterna!"

Icke ens Kristus själv fordrade, att människorna skulle tro blint. Till judarna sade han: »I rannsaken skrifterna», eller han uppmanade dem, enligt andra översättningar, att göra det: »Rannsaken skrifterna... det är dessa, som vittna om mig» (Joh. 5:39). Och om folket i den macedoniska staden Berea säges det, att då Paulus predikade för dem, visade de sig vara »ädlare till sinnes än judarna i Tessalonika», i det de »med all villighet dagligen rannsakade skrifterna för att se, om det förhölle sig, såsom nu sades» (Apg. 17:11). Vidare profeterade Daniel, att på »ändens tid» skulle »många komma att rannsaka» profetians intill dess förseglade skrift, och de, som sålunda »rannsaka» förklaras vara »förståndiga» (Dan. 12:4, 10). Det är då också klart, att man ej skall blint tro alla läror, som göra anspråk på att vara bibliska. Pauli ord äro här beaktansvärda: »Pröven allt, behållen vad gott är.»

Av dessa skriftställen m. fl. framgår således tydligen, att det är genom omsorgsfull, uppriktig forskning av de heliga skrifterna, som man skall lära känna den gudomliga sanningen och, såsom Paulus säger, bliva vis till frälsning genom tron i Kristus Jesus (2 Tim. 3:15). Det är därför ett beklagligt förhållande, att även kristna i

allmänhet så litet i sanning rannsaka sin bibel. Till följd härav råder det ock stor okunnighet om bibelns verkliga innehåll. Visserligen kan ingen tränga till djupet av denna gudomliga sanningsgruva eller till fullo fatta dess outtömliga sanningsvärde. Men det är varje kristens förmån — för att ej säga skyldighet — att genom bibeln komma till full visshet om såväl på vem han tror som vad han tror samt att sålunda »alltid vara redo att svara var och en», som »begär skäl för dethopp» han har såsom kristen (i Petr. 3:15). Och en framstående orsak till att bibeln blir föremål för så mycken tanklös och fientlig kritik är allt för ofta den, att man ej känner dess verkliga innehåll eller ock att man förvanskar och förvränger detta för att få stöd för egna meningar.

Vilken ställning skall då en kristen intaga gent emot den vetenskapliga forskningen? Här äro svaren mycket delade. Men vill man ägna frågan en smula närmare begrundande, skall man lätt komma till insikt om, att bibeln i verkligheten överensstämmer med vetenskapliga fakta. Och vad särskilt naturvetenskapen angår, så är ju naturens Gud bibelns Gud. Och bibelns Gud kan ej tänkas strida mot naturens Gud, d. v. s. mot sig själv. En tänkande kristen är därför ingalunda vetenskapsfientlig. Tvärtom är det honom angeläget att, så långt möjligt är, lära känna verkliga fakta rörande tillvarons olika företeelser, i all synnerhet Guds naturliga skapelse. »Ty hans osynliga väsen, hans eviga makt och gudomshärlighet hava ända från världens skapelse varit synliga, i det att de kunna förstås genom hans verk» (Rom. 1:20). Ja, »himlarna förtälja Guds ära och fästet förkunnar hans händers verk» (Ps. 19:1).

"Talande stenar."

De bibliska profetiornas uppfyllelse i världshistorien utgör bibelns gudomliga kriterium (kännetecken) och det kraftigaste bevis för bibelns inspiration. Alla de profetior och deras uppfyllelse, som vi betraktat i de föregående kapitlen, visa detta på det mest ojävaktiga sätt, på samma gång den nedbrytande bibelkritikens ohållbarhet därigenom kommer i dagen. Även ha vi redan låtit de »talande stenarna» till dels avlägga sina vittnesbörd och intyga detsamma. Därför behöva vi ej här utförligare tala därom såsom bevis för, att vår gamla bibel är den gudomliga sanningens orubbliga klippa.

Något mera vilja vi dock här säga om de »talande stenarna». Detta uttryck kommer, som bekant, från vad Kristussade, då han red in i Jerusalem. Lärjungarna ropade då i sin glädje: »Välsignad vare han, som kommer, konungen, i Herrens namn. Frid vare i himmelen och ära i höjden!» Och då några fariséer sade till Kristus, att han skulle förbjuda lärjungarna att ropa så, svarade han: »Jag säger eder: Om dessa tiga, skola stenarna ropa» (Luk. 19:37—40). Deras rop var en uppfyllelse av profetian (Hab. 2:11), och profetian skulle uppfyllas, även om det undret skulle ske, att stenarna ropade.

Tegelsten från Babylon med stämpel, varmed stenen stämplades.

Syndaflodsberättelse, funnen i Assurbanipals bibliotek i Nineve.

Den mängd sådana stenar, som på senare tiden framgrävts ur ruinerna efter i bibeln omtalade städer och platser äro i sanning »talande stenar». På sitt tysta språk vittna de gent emot tidens otro, intygande, att Herrens ord är sannfärdigt. Och det är ej av en slump, som dessa sanningsvittnen framträda ur sina tusenåriga egyptiska, babyloniska och kaldeiska gravar just i våra dagar.I Europas och Amerikas museer lära nu finnas över 100,000 dylika talande stenar. Dessa stenar bestå till största delen av brända lertavlor, å vilka skriften anbringats, medan leran varit mjuk, så att t. o. m. avtryck av de fingrar, som hanterat dem, synas på tavlorna, vilka tavlor sedan bränts, för att de skulle kunna förvaras för kommande tider, ja, för oss, som leva i dessa yttersta tider.

Bland de mest framstående bland de arkeologer (fornforskare), som företagit och lett utgrävningarna av ruinerna efter i bibeln omtalade städer, såsom Nineve och Babylon m. fl. mindre platser, må nämnas Rawlinson, Loftus, Taylor, Rassam, Smith, Fresnel och Oppert.

Till dessa fynd hör bland mycket annat världens äldsta bibliotek, bestående av 22,000 brända lertavlor, som framgrävts ur Nineves kullar. Bland de märkligaste av fynden äro de s. k. Tel-el-Amarna-tavlorna, som några araber hittade år 1887 på en enslig plats vid byn Tel-el-Amarna, efter vilken de fått sitt namn, belägen vid östra stranden av Nilen mellan Memfis och Thebe. Några spadtag — och en ström av ljus flödade fram. Upptäckten

kom som en blixt över den lärda världen.

Vidare må som exempel nämnas den s. k. Rosettestenen, som upptäcktes redan år 1799 vid Rosette nära Alexandria av en av Napoleons generaler. Denna märkliga sten, som består av ett mörkt granitblock och som förvaras i Brittiska muséet i London, är övertäckt med tre slags olika skrift — hieroglyfer, demotisk skrift och grekiska. Rosettestenen blev därför den nyckel, varmed man senare lyckats tyda de länge bortglömda gammalegyptiska hieroglyferna.

Flera exempel behöva vi ej nämna. Men vad ha nu dessa stenar att förtälja. Därom följande exempel på hur de gent emot tidens kritik och otro intyga, att Guds ord är sannfärdigt:

Man påstod länge, att folken på den tid, då bibeln skulle ha varit skriven, voro fullkomligt barbariska och hade ej alls kännedom om något slags skrivkonst. Moses kundedärför — såvida han ens fanns till — icke ha skrivit Moseböckerna, såsom bibeln förklarar, att han gjort. Kristus själv säger ock, att Moses »skrivit» (Joh. 5:46, 47). Dessa stenar, särskilt Tel-el-Amarna-tavlorna, intyga nu, att skrivkonsten var känd i Egypten redan länge före Moses' tid. Det är därför alldeles otroligt, att Moses, »undervisad», som han var, »i all egyptiernas visdom» (Apg. 7:22), ej skulle ha varit skrivkunnig.

De i 1 Mos. 14:de kap. omtalade konungarna påstodos vara endast myter och de där omtalade krigen ren dikt. De »talande stenarna» intyga nu, att denna berättelse är en historisk sanning, i det de även nämna de där omtalade konungarna vid namn.

Vi ha förut i kapitlen om Gud i världshistorien och Forntidens ruinhögar nämnt flera andra liknande exempel på hur de »talande stenarna» bekräfta bibelns sannfärdighet och äro ägnade att nedtysta den nedbrytande bibelkritiken.

Prof. Tuckwell, medlem av Kungliga brittiska arkeologsällskapet, avslutade en serie föreläsningar över detta ämne, hållna i Brittiska muséet, med följande ord:

"Vetenskapens framsteg äro blott ägnade att bekräfta den heliga bokens sannfärdiga innehåll."

Professor M. E. Ryle, egyptolog och lärare i biblisk arkeologi (fornkunskap), säger t. ex.:

"Senaste tiders arkeologiska forskningar, liksom alla föregående, vittna på ett bestämt och avgörande sätt till förmån för den heliga skrift, sådan vi ha den av gammalt och ej sådan den rekonstruerats av bibelkritiken."

Och dr Sven Hedin säger i sin bok »Bagdad, Babylon, Nineve», där han talar om de utgrävningar, genom vilka de »talande stenarna» kommit i dagen:

"Nu växer sedan mindre än ett århundrade denna fornvärld fram ur jorden och bekräftar i kilskrift på bränd lera sanningen av bibelns ord" (sid. 447).I »Encyclopædia Britannica» heter det mycket betecknande i artikeln om Belsassar:

"De talrika arbeten, som skrivits över detta ämne, innan de märkliga inskriptionerna upptäcktes, äro nu mera av ringa värde."

Hela arbeten ha nämligen skrivits för att bl. a. bevisa, att Daniels uppgifter om Belsassar ej skulle vara sanna. Det är mycket sådant arbete, som nu visar sig vara »av ringa värde», ja, alldeles värdelöst och bortkastat – och sämre än så: det har tvivelsutan bidragit mycket till att öka tidens otro.

Livets gåta — skapelsehistorien.

Kan vetenskapen lösa livets gåta? Man sökte en tid inom den vetenskapliga världen bevisa, att livet var självalstrande, det vill säga, att det kunde uppstå av sig självt utan föregående liv. Men den hypotesen måste man länge sedan helt övergiva, då man kom på det klara med verkliga förhållandet: att liv ej kan uppstå utan föregående liv eller livsfrö. »Alla experiment, avsedda att spänna en bro över avgrunden mellan levande och livlös materia, m. a. o. att framkalla liv utan föregående liv, ha helt upphört på vetenskapens område», säger professorn vid Oberlin College, Amerika, George F. Wright.

Och även om livet här på jorden skulle ha uppstått genom ett livsfrö, som kommit hit från en annan planet — prof. Arrhenius har framkastat den hypotesen — så vore därmed ingalunda livets gåta löst. Ty frågan stode ändå kvar: Hur uppstod detta livsfrö på denna andra planet?

Lika litet löser man livets gåta med Darwins utvecklingslära (evolutionsteorien). Visserligen talar även bibeln om utveckling. Men den utvecklingslära, som utesluter Gud — alltings skapare — saknar lika mycket verklig vetenskaplig grund, som den är oförenlig med den kristna tron.

Darwinismens evolutionsteori har också en längre tid stått på avskrivning inom den vetenskapliga världen. Dens. k. felande länken efterlyses heller icke nu mera med sådan iver som förr — man har så många gånger trott sig ha funnit den, men blivit besviken. »Försöket att finna övergången från djur till människa har totalt misslyckats», förklarar prof. Virchow i Berlin. »Allt», säger prof.

LIVETS GÅTA. — Ovanstående högst märkliga bilder, som äro hämtade ur en vetenskaplig engelsk tidskrift, utgöra fotografiskt framkallade figurer, som bildas av den mänskliga rösten eller andedräkten (voice pictures) och påminna om skriftens ord, att Gud "sade, och det vart; han bjöd, och det stod där".Wright, »tyder på, att människan intager en särställning bland alla levande varelser». Ja, hon har tvivelsutan mer aktningsvärda förfäder än aporna.

Efter allt återkomma vi då till bibelns skapelsehistoria — den enda lösning av livets stora problem, som ännu kunnat framläggas, och den enda, som någonsin kommer att framläggas. I all sin storslagenhet förklarar denna skapelsehistoria, att Gud »sade, och det vart; han bjöd, och det stod där» (Ps. 33:9). Och »genom tron förstå vi, att världen har blivit fullbordad genom ett ord av Gud» (Hebr. 11:3).

Anmärkningsvärt är det också, att man även på vetenskapligt håll på senare tiden börjat giva uttryck åt den stora sanningen, att bibelns skapelsehistoria ingalunda strider mot vetenskapliga fakta, utan tvärtom. Nej, en rätt förstådd bibel skall tvivelsutan aldrig befinnas strida mot vetenskapliga fakta, ehuru den ofta befunnits strida mot vetenskapliga hypoteser.

Hur träffande har icke den framstående skottske fysikern Clerk Maxwell yttrat: »Jag har undersökt allt, som kommit i min väg, och jag har funnit, att allting måste hava en Gud, som kommer det att fylla sin uppgift.»

Det anstår därför ej minst de största vetenskapsmän att erkänna, att det finns och måste finnas en allsmäktig skapare. »Världens lärdaste monark» och tvivelsutan en av världens mest aktade monarker, konung Oscar II, ansåg lämpligt yttra följande till 15:de Skandinaviska naturforskaremötets deltagare vid en fest på kungliga slottet i Stockholm i juli 1898:

Oscar II.

"Det finnes något, som står bakom *natūra natūrans* [den alstrande naturen] och över *natura naturāla* [den alstrade naturen].... Det är en obestridlig sanning, att hela *kosmos* [världsalltet], såväl *makros* [världsalltet i stort] som *mikros* [världsalltet i smått], är en oändligt härlig avspegling av skaparevishet, skaparevilja och skaparemakt, vilkayttra sig i varenda serieterm av tingens ofantliga och, rätt förstått, även harmoniska utvecklingskedja."

En hel bibel.

Bibeln kan ej sönderdelas eller omredigeras utan att skadas. Vi måste ha en hel bibel. Gamla och nya testamentet höra också oskiljaktigt tillsammans. Det förra är grundvalen för det senare, och det senare förklarar och stadfäster det förra. Kristus grundade hela sin mission på gamla testamentets skrifter. »Så står det skrivet» — det var alltid hans bevis för vem han var och vad han gjorde. Och han bedyrade, att Moses ej blott skrivit, utan att han skrivit om honom, och den, som ej trodde Moses' skrifter, trodde ej heller på Kristus. Och endast genom tron på Kristus såsom uppenbarad i gamla testamentets heliga skrifter kunde människorna bliva visa till frälsning, innan nya testamentets skrifter ännu funnos till. (Läs härom bl. a. följande bibelställen: Joh. 5:39—47; Luk. 24:25—27; 2 Tim. 3:14—17.)

Den kände franske fritänkaren Voltaire spådde, att bibeln skulle vara antikverad (utgammal) och bortlagd hundra år efter hans tid. Mer än hundra år ha gått sedan dess. Under tiden har bibeln blivit översatt till hundratals språk och sprides nu i större mängd än någonsin. Medan allt, som varit gjort för att utrota bibeln, misslyckats och alla mänskliga spådomar om dess försvinnande slagit fel, står den gudomlige profetens profetia evigt fast: »Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola aldrig förgås.» GOLGATA. – LÖSNINGEN AV VÄRLDSHISTORIENS STÖRSTA PROBLEM.

TILLBAKA TILL KRISTUS ELLER FRAMTIDENS RELIGION.

"Försök alla de vägar till rättfärdighet, du kan tänka dig, och du skall icke finna någon väg, som för dig till målet, utom Jesu väg" (Matthew Arnold).

TIDENS mångskiftande religiösa frågor kunna egentligen sammanfattas i de två stora: Skola vi återvända till Kristus? Eller behöver nutidsmänniskan en ny religion? Många ifrågasätta nämligen, huruvida ej Kristi religion är för gammal och borde ersättas med en ny världsreligion, »framtidens religion», som skulle bättre fylla moderna människors religiösa behov och passa för alla — kristna, katoliker, mohammedaner, hedningar.

Ty att människan har ett naturligt behov av religion eller gudsdyrkan, det synes så gott som alla vara eniga om. »Funnes det ej en Gud, måste vi skapa en», har någon sagt. »Ett folk utan religion», sade Napoleon, »kan man icke regera; har det icke någon, så måste man skaffadet en.» Och den store hedniske författaren Plutarkos yttrade: »Det finns stater utan hus, utan lagar, utan mynt, utan skrift; men ett folk utan gud, utan bön, utan religiösa övningar och offer har ännu aldrig någon sett.»

Att människan är skapad med detta djupa religiösa behov — behovet av att tro på och vörda Gud — är också i och för sig ett kraftigt bevis för, att det måste finnas en Gud. Ty månne människan skulle t. ex. känna naturlig törst och hunger, om det ej alls funnes något motsvarande naturligt medel att fylla detta behov med? Gud har, såsom den vise mannen säger, »lagt evigheten i människornas hjärtan» (Pred. 3:11). Detta av Skaparen själv i människohjärtat nedlagda evighetsbehov kan heller ingen annan än han själv fylla. Ty han har nedlagt det, ej för att människorna skola skapa sig egna gudar och egna religioner, allt efter som de finna för gott, utan »för att de skola söka Gud [den ende sanne Guden], om de till äventyrs [även under 'okunnighetens tider'] skulle kunna treva sig fram till honom och finna honom; fastän han ju icke är långt borta ifrån någon enda av oss. Ty i honom är det, som vi leva och röra oss och äro till» (Apg. 17:26—30). Och det var endast då människorna »förföllo till fåfängliga tankar» och »deras oförståndiga hjärtan» blevo »förmörkade», som de »bytte bort den oförgänglige Gudens härlighet mot beläten» och blevo avgudadyrkare (Rom. 1:19—23). Det är ock på detta sätt, som det uppstått olika religioner.

Kristus den ende världsfrälsaren.

Den stora frågan är då, vilken religion — den Kristus stiftade (i överensstämmelse med gamla testamentets religionslära) eller någon annan, kanske någon, som människan ännu måste söka uppställa — som kan bäst fylla detta människohjärtats djupaste behov. Men då människan framför allt behöver frälsas i detta ords sanna bibliska bemärkelse, måste också religionen vara en hela"FÖRNUFTETS GUDINNA" dyrkas, sedan kristendomen avskaffats under franska revolutionen.mänskligheten omfattande frälsningsreligion. Detta är således i sanning ett av tidens stora problem – ett problem, som dock i verkligheten blev löst för nära två tusen år sedan: på Golgata.

»Med vem viljen I likna och jämföra mig, och med vem viljen I sammanställa mig, så att jag skulle vara honom lik?» säger Herren (Jes. 46:5).

Hedniska religioner importeras i del "kristna" Europa.

Historien berättar nog för oss om alla de störste, som levat på jorden, för att vi skola kunna jämföra dem med Kristus. Såsom den kände engelske domprosten F. W. Farrar (d. 1903) säger:

"Andra mänskliga varelser ha blivit grundläggare av religionsformer, som antagits av hela folk och generationer, och legenden har omgivit dem med en strålkrans av under. Men vad som berättats om deras liv och lära är dock tillräckligt att för oss uppenbara kontrasten mellan dem och Världsfrälsaren och för oss visa, att de stå så långt under honom, som jorden under den högsta himmelen.""Kristus i världshistorien", sid. 25.Detta är ej blott ett partiskt påstående av en kristen — det är ett faktum, som även tvivlare, ja, Kristi största fiender nödgats erkänna. Ingen av världens stora religionsstiftare kan jämföras med Kristus.

Mänskliga försök all ersätta Kristi religionslära.

Detta förhållande illustreras på ett mycket träffande sätt av följande enkla berättelse: En ung bildad kines, som hade blivit omvänd till kristendomen, ville klargöra för sina ännu oomvända kamrater, vari skillnaden mellan kristendomen och Kinas förnämsta religioner bestode. Der är,sade han, som om en kines fallit ner i en djup grop, ur vilken han omöjligen kan rädda sig själv. Så kommer Budda den vägen fram, och då han får se kinesen i gropen, säger han: »Kom hit upp, så skall jag hjälpa dig!» Hade den olycklige kunnat komma upp till Budda, så hade han ej behövt någon hjälp. Och Budda fortsätter sin väg (antagligen grubblande över människornas oförsiktighet och följderna därav). Så kommer Kong-fu-tse samma väg. Han säger till kinesen i gropen: »Hade du följt mina sederegler, skulle du aldrig ha fallit ner i gropen.» Och så går även han, ur stånd att hjälpa upp den arme, som således tyckes vara dömd att omkomma. Men så händer, att även Kristus kommer till platsen. Och han får ej förr se den nödställde, än han hoppar ner i gropen och med tårfyllda ögon tager kinesen på sina armar och lyfter upp honom ur gropen.

Så är det i verkligheten. Kristus allena äger förmåga att frälsa människan ur hennes djupt fallna tillstånd. Han »utblottade sig själv» och kom hit till världen med ett hjärta fullt av gudomlig kärlek. Han tog på sig vår natur och blev en av oss för att kunna hjälpa oss. Och han tog på sig vår stora syndaskuld, som annars skulle hava dragit oss ned i evig förtappelse. Såsom Guds oskyldiga Lamm, bärande vår syndaskuld, dog han korsets bittra död, för att vi skulle få evigt liv. »Och i ingen annan finnes frälsning; ej heller finnes under himmelen något annat namn, bland människor givet, genom vilket vi kunna bliva frälsta» (Apg. 4: 12).

Vad det vill säga att komma tillbaka till Kristus.

Men detta: »Tillbaka till Kristus!» får ej bli endast en vacker fras bland många andra, ej blott en vacker blomma från ett herbarium, utan en levande planta från Guds örtagård. Vi få icke göra oss en Kristus — en fetisch eller avgud — efter vår egen mening. Utan »denne Jesus», som en gång varit på vår jord och lärt oss vägen tillvår himmelske Faders hus och som snart skall återkomma som konungars Konung för att upprätta sitt härlighetsrike, han måste få bliva ej blott vår försonare, utan även vår mästare, i vars fotspår vi vandra. Han måste redan här i tiden såsom konung på vårt hjärtas tron få regera över våra liv.

Ha vi ej haft nog av tomma bekännelser, nog av vackra fraser och yttre sken? Och säger icke Kristus själv, att det är ej nog med att vi ropa: »Herre, Herre!», utan vi måste göra hans Faders vilja?

Vad vår tid och vår tids kristna behöva, det är mera av den tro, som »övervinner världen», den tro, som är verksam, och mera av den kärlek, som fyllde Jesu hjärta och liv. Skönt säger Pontus Wikner om Kristus i dikten »Mig törstar»:

Pontus Wikner.

"Och jag såg en man, profeten ifrån Nasaret, och hörde, huru ljuvt hans bjudning lydde: Kommen, alle, så han hade, som arbeten och betungens; jag vill vederkvicka eder. Och för mänskoandens hunger bar han fram det första brödet, livets evigt friska manna. Han bar fram det, ej i formen av en stelnad lagens bokstav, ej i trånga dogmers hölje, ej i nya bud och stadgar: han bar fram det i ett hjärta, där var droppe blod var sanning och vartenda pulsslag kärlek; som för storhet kunde vidgas och för mänsklig svaghet ömma och av idel kärlek brista. Detta hjärta var hans eget. Och han lärde mig i honom känna Faderns sanna avbild, mänsklighetens sköna urbild,

för min strävan — idealet."

Petrus säger, att Kristus efterlämnade åt oss »en förebild, på det att vi skulle följa honom och vandra i hans fotspår» (1 Petr. 2:21). Och Johannes: »Den som säger sig förbliva i honom [Kristus], han är ock pliktig att själv så vandra, som han vandrade» (1 Joh. 2:6).

Detta är kristendom. Detta är att återvända till Kristus. Då Kristi kärlek fyller hjärtat, fråga vi ej: »Skall jag tagavara på min broder?» utan vi ömma, såsom Kristus, för all mänsklig nöd. Att älska Gud över allt och sin nästa såsom sig själv, det är summan av Kristi religion.

Och denna kärlek visar sig i handling. Kristus sade: »Att göra din vilja, min Gud, är min lust, och din lag är i mitt hjärta» (Ps. 40:9). »Ty däri», säger kärlekens apostel, »består kärleken till Gud, att vi hålla hans bud; och hans bud äro icke tunga» (1 Joh. 5:3).

Att komma tillbaka till Kristus är därför heller icke — såsom somliga tyckas tro — att bliva laglösa, utan det är raka motsatsen till den laglöshet, som håller på att taga överhand i världen, och det är enda botemedlet däremot. Den religion, som består endast i död tro och anser det som en nåd av Gud att slippa ifrån att göra Guds vilja, att hålla hans bud, är ingen kristendom. Nej, utan »Guds nåd», som »uppenbarats till frälsning för alla människor», »den fostrar oss till att avsäga oss all ogudaktighet och alla världsliga begärelser, och till att leva tuktigt och rättfärdigt och gudfruktigt i den tidsålder, som nu är» (Tit. 2:11, 12).

Och till vårt irrande, oroliga släkte ljuda profetens ord: »Ställen eder vid vägarna och sen till och frågen efter forntidens stigar, frågen, vilken väg som är den goda vägen, och vandren på den, så skolen I finna ro till edra själar» (Jer. 6:16).

Vi behöva således ingen ny religion. Men vi behöva komma tillbaka till Kristi religion, såsom Pontus Wikner träffande säger i förut anförda dikt:

"Så behöver ej min ande mer med Tomas ängsligt spörja: Var är vägen? — Så behöver ej min tanke rådvill leta efter sanningen i gruset av de ramlande systemer. Så behöver ej mitt hjärta tvina bort i ändlös trånad efter livet, som det leves i osäglig, helig kärlek: *Allt jag finner, allt jag vinner i den ende, som är Vägen, som är Sanningen, och Livet."*

FRÄLSARENS ÅTERKOMST — VÄRLDENS ENDA RÄDDNING.

"Så skall Kristus... för andra gången ... låta sig ses av dem, som bida efter honom, till frälsning" (Paulus).

VÄRLDSHÄNDELSERNA kasta djupa slagskuggor över framtiden. Ingen vaken, tänkande människa låter invagga sig i några bedårande förhoppningar om ett nära förestående tusenårsrike under denna närvarande tidsålder. Tidens utveckling går ej i den riktningen, såsom vi sett. Framtiden ter sig med ett ord mörk, ja, hopplös — dock endast om man ser den ur blott mänsklig synpunkt, såsom president Wilson sagt: »Om det icke funnes någon högre ledning, skulle vi misströsta om resultaten av mänskliga rådslag.» Sedd ur kristlig synpunkt — i ljuset av det fasta profetiska bibelordet — märker man vid horisonten en ljusstrimma, en gryning, som ofelbart bådar dag, den dag, vars sol aldrig går ner, evighetens lycksaliga dag bortom gränsen för denna tidsålders natt. Man frågar profetians väktare: »Väktare, vad lider natten?» Och väktaren

svarar: »Morgon har kommit och likväl är det natt» (Jes. 21: ii). Morgonrodnadens glans tränger, så att säga, ge- nom den dröjande nattens mörker, och den bidande pilgri- mens hopp vaknar.

"Seklernas vakter så dröjande skrida, bleknande stjärnor sitt ljus ännu sprida. Hör, vilken skälvande ångestfull

suck går fram : Kommer dag ej snart?"

Jo, Gud vare lov! Ty liksom han för sin »förbarmande kärleks skull» genom Kristi första ankomst lät »ett ljus gå upp och skåda ned till oss från höjden för att skina över dem, som sitta i mörker och dödsskugga, och så styra våra fötter in på fridens väg» (Luk. 1:78, 79), så skall ock vid Kristi andra ankomst »rättfärdighetens sol gå upp, med läkedom under sina vingar» (Mal. 4:2) — den sol, för vars strålande härlighet alla ondskans makter måste fly (såsom vinjetten till detta kapitel antyder) och genom vars nyskapande kraft denna vår gamla, dödssjuka värld skall komma att jubla i evig ungdom.

En kristen är därför optimist med den allra ljusaste livsåskådning, då det gäller Guds planer och löften röran- de såväl människans närvarande trosliv som framför allt den tillkommande världen. Men han är pessimist* i fråga om »vår egen kraft» och de mänskliga försöken att oberoende av Gud rädda denna gamla värld från undergång eller skapa en ny. »Vår egen kraft ej hjälpa kan.»

Den kristnes saliga framtidshopp.

Detta är den kristnes saliga hopp mitt under världens hopplöshet: »vår Frälsares, Kristi Jesu, uppenbarelse» (Tit. 2: 13). Ty i det en kristen — »till dess att dagen gryr» — aktar på det profetiska ordets ljus, »som lyser i en dyster

* Optimist kallas, som bekant, den, som ser allt från den ljusa, hoppfulla sidan, pessimist den, som ser allt från den mörka. Och här finnes visserligen såväl en ljus som en mörk sida.

vildmark» (2 Petr. 1 : 19), finner han, att lika visst, som Kristus kom hit till världen första gången för att bliva det »Guds Lamm, som borttager världens synd», lika visst skall han för andra gången... låta sig ses av dem, som bida efter honom, till frälsning» (Hebr. 9:28).

Och så utomordentligt betydelsefull är Kristi andra till- kommelse, att ehuru vi, »medan vi voro Guds ovänner, blevo försonade med honom genom hans Sons död», och ehuru vi »bliva frälsta i och genom hans liv» (Rom. 5: 10), så skulle likväl allt vara förlorat, om ej Kristus återkomme. Hans lidande och död och även hans uppståndelse skulle då vara förfelade och hela frälsningsplanen bliva om intet.

I gamla testamentets löften om en världsfrälsare äro Kristi första ankomst i förnedring och hans andra ankomst i härlighet så förenade, att det ena ej kan tänkas utan det andra. Liksom en landskapsmålare på samma tavla i för- grunden målat en by med sin kyrka och i bakgrunden blånande höjder, som i verkligheten kunna ligga många mil från byn, så ha också profeterna ofta, snart sagt i sam- ma penseldrag, skildrat dessa båda stora händelser på sam- ma tavla — den förra såsom förgrund, den senare som bakgrund på detta det härligaste världspanorama.

Då Kristus fullbordat det frälsareverk, hans Fader givit honom att utföra under sitt förnedringstillstånd, och allt, som hörde till hans jordiska mission, var »fullkomnat», åter- stod dock — utom hans översteprästerliga tjänst i himmelen — löftet, som han själv gav, att han skulle »komma till- baka» i stor makt och härlighet för att fullborda eller, så att säga, sätta kronan på frälsningsverket. Därför säger ock Paulus:

"Vi äro nu Guds barn, och vad vi skola bliva, det är ännu icke uppenbart. Men det veta vi, att när han [Kristus] en gång uppenbaras, skola vi bliva honom lika ; ty vi få se honom, sådan han är. Och var och en, som har detta hopp till honom, han renar sig, likasom han är ren" (1 Joh. 3:2, 3).

Hur skall Kristus komma?

På denna fråga svarar Kristus själv. Då han lovar sina lärjungar, att han skall komma tillbaka, sedan han lämnat dem, så måste detta löfte innebära, att han skall komma lika personlig, som han lämnade dem (Joh. 14:3). Och då han uppfor till himmelen »och en sky tog honom bort ur deras åsyn», hade Gud sörjt för, att de bedrövade lär- jungarna, som nu kände sig så ensamma i världen, skulle bliva tröstade. Två änglar uppenbarade sig och

bekräftade Jesu löfte, i det de sade:

"Denne Jesus, som har blivit upptagen från eder till himme- len, han skall komma igen pä samma sätt, som I haven sett honom fara upp till himmelen" (Apg. 1 : 9 — 11).

»Denne Jesus» — ej någon annan i hans ställe, ej någon händelse, som skulle ersätta eller motsvara hans återkomst. Nej, denne Jesus, som vandrade omkring och gjorde väl, som led och dog och uppstod, skall också komma igen. Och han skall komma »på samma sätt», personligen och synlig; han skall »låta sig ses», ehuru ej som första gången, utan i en översvinnligt stor himmelsk härlighet och åtföljd av himmelens tallösa änglaskaror.

Då han satt på Oljeberget och undervisade sina lärjungar om sin tillkommelse, sade han också :

"Såsom ljungelden går ut från öster och synes ända till väster, så skall Människosonens tillkommelse vara" (Matt. 24:27).

Slutligen, sedan han uppfarit till himmelen och ville sända sin kämpande församling under alla kommande tider ett budskap, låter han sin tjänare, siaren på Patmos, förkunna:

"Se, han kommer med skyarna, och allas ögon skola se honom, ja ock deras, som hava stungit honom ; och alla släkter på jorden skola jämra sig vid hans åsyn" (Upp. 1 7).

Trots alla dessa tydliga vittnesbörd angående det sätt, på vilket Kristus skall återkomma, har frågan varit före-

mål för mycken tolkning, som fördunklat bibelns tydliga lära härom och gjort den mycket invecklad.

Det kan för det första ej vara fråga om mer än e n Kristi återkomst vid slutet av denna tidsålder. Det heter ju tydligen, att såsom han kom den första gången — ej flera gånger — så skall han »för andra gången» — ej flera gånger eller vid olika tillfällen »låta sig ses

av dem, som bida efter honom till frälsning» (Hebr. 9:28). Och dock har den åsikten uppkommit, att han skulle kom- ma flera — åtminstone två — gånger: första gången skulle han komma på ett för världen hemligt sätt och oförmärkt »stjäla» bort »brudförsamlingen», och först senare skulle han komma uppenbarligen.

I nya testamentets grekiska grundtext brukas två olika ord som beteckning för Kristi tillkommelse, nämligen orden parousia och epifania. Däri har man velat finna bevis för att Kristi tillkommelse skulle ske två gånger och på olika sätt. Hela böcker ha skrivits för att bevisa, att det förra ordet, parousia, skulle betyda en Kristi andliga »närvaro». Och då nu detta ord brukas på sådana ställen som Matt. 24:3, 27, 2>7> där det talas om Kristi tillkommelse, har man velat bevisa, att hans tillkommelse skulle först ske på ett andligt, ej uppenbart, personligt sätt, samt att denna tillkommelse gällde hans närvaro hos sina »utval da». En amerikansk pastor har nedlagt mycket arbete på att t. o. m. bevisa, att Kristus kom på detta sätt år 1874!

Vad nu Kristi andliga närvaro angår, så är han ju all- tid genom sin Ande eller Hugsvalaren närvarande i sin församling, såsom han lovade, strax innan han uppfor till himmelen: »Se, jag är med eder alla dagar intill världens ände.» På det sättet behöver han alltså ej återkomma.

Men detta försök att med nämnda ordförklaring bevisa, att det skulle bliva - eller redan ägt rum - en Kristi andliga tillkommelse, är ej blott mycket ansträngt och ägna; att göra ämnet mycket invecklat, utan det strider mot

den tydliga meningen av hela den bibliska framställningen. Och mer än det: själva ordet parousia brukas tydligen i betydelsen av Kristi personliga tillkommelse för att alltid vara personligen närvarande hos sitt folk, såsom han sade: »Ty jag vill, att där jag är, där skolen ock I vara.» Och det lärda i nämnda förklaring förlorar allt värde, då man finner, att de bästa översättare och ord- böcker, såsom Greenfield, Lidell och Scott m. fl., visa, att ordet parousia, liksom ordet epifania, brukas i betydelsen av personlig ankomst och personlig när- varo.

Med uttrycket »brudförsamlingen», som emellertid ej finns i bibeln, beteckna somliga en viss klass av troende

till skillnad från andra i fråga om tiden och sättet för deras »bortryckande». Man menar, att Gud skall taga dem bort från jorden för att rädda dem undan den stora nöd, som skall komma. Härom säger den väl kände danske inremissionspastorn och författaren C.

©Skovgaard-Petersen i sin även på svenska utkomna bok »Tecken och tider» : "Jesu Kristi återkomst och därmed den första uppståndelsen och bortryckandet äga rum efter den antikristiska nöden." "Huru kunna bibeltroende människor vänta, att Je- sus skall komma och hämta sin brud före den antikristiska nöden, då åtminstone två tydliga ställen [Upp. 20:1 — 4 och 2 Tess. 2:1 — 3] Skovgaard-Petersen. » /** «iya testamente lära att det sker först etter den antikristiska noden ? (sid. 15, 19).

Liksom Gud bevarade israeliterna under de egyptiska plågorna, så kan och skall han bevara sina barn under den stora nöden eller de sju yttersta plågorna, utan att behöva taga dem bort från jorden — det skall Kristus göra, då han uppenbaras, vilket han synes komma att göra under den sjunde plågan. (Se Upp. 16:15, 17;. Ps. 91: 1—7.)

Tidstecknen

'när I sen allt detta"

Kristus säger, sedan han talat om tecknen för sin till- kommelse och världens ände:

"Ifrån fikonträdet mån I här hämta en liknelse. När dess kvistar begynna att få save och löven spricka ut, då veten I, att sommaren är nära. Likaså, när I sen allt detta, då kunr.en I veta, att han är nära och står för dörren" (Matt. 24:32, 33).

Eller såsom det heter hos Lukas : "När I sen detta ske, då kunnen I veta, att Guds rike är nära" (Luk. 21:31).

m jfc'

* - ^O

2^k

\ kPI

L jf\

k ^m

Il -^1

Wjm

U - : - J

Jesus förutsäger sin lillkommelse. (Se Matt. 24:de kap.)

Sant sade Esaias Tegnér (i ett akademiskt tal 18 17):

"På havet tager man solens höjd för att veta, var man är, och styr därefter sin kosa. På jorden måste vi göra detsam- ma och akta på tidens tecken, om tiden skall akta på oss."

Och en av det tyska kejsardömets senaste rikskanslärer, Bethmann-Hollweg, yttrade skarpt: »Ve den statsman, som ej förstår tidens tecken!»

Framför allt och i vida högre bemärkelse än någon dödlig har vår Frälsare lärt oss att akta på tidens tecken.

Han förebrådde folket, särskilt fariséerna, på sin tid för att de ej gjorde det. (Se Matt. 16:3; Luk. 12:56.)

Bland de många tidstecknen torde intet vara mera fram- trädande än den allmänna oron och rådlösheten i värl-

den. Kristus sade också, i det han profeterade om de yttersta dagarna:

"På jorden skall ångest komma över folken, och de skola stå rådlösa vid havets och vågornas dån, då nu människor uppgiva andan av förskräckelse och av fruktan för det, som skall övergå världen, ty himmelens krafter skola bäva" (Luk. 21 : 25, 26).

Och profeten Hesekiel talar om en tid, då olycka skall följa på olycka, olycksbud på olycksbud, då »konungen skall sörja, hövdingarna kläda sig i förskräckelse och folket i landet stå där med darrande händer». »Man skall få tigga profeterna om syner, prästerna skola komma till korta med sin undervisning och de äldste med sina råd» (Hes. 7:25—27).

Hur träffande uppfylles icke allt detta i våra dagar! Ärkebiskop Söderblom yttrar härom i en i tryck utkom- men predikan om »Vaksamhet» :

"Känslan av otrygghet griper omkring sig. Som en snara har ve och hat kommit över jordens inbyggare. Man har en känsla av, att det mest oväntade kan ske. Aldrig har ovaraktigheten av allt mänskligt varit ägnad att djupare inprägla sig i männi- skornas sinnen. Inför denna ovisshet och inför våldet i dess olika former och på dess olika områden skälver den europeiska mänskligheten. 'Medan själen skälver', skrev en av dem, som icke satt hemsökelsen inom parentes, utan tagit dess faror och anklagelser på allvar. Dagar och timmar synas nu skickelse- digrare än eljest årtionden. När skall tidens ur åter få en stadig gång?"

Och efter att hava anfört Jesu ord: »Men när detta begynner ske, då mån I resa eder upp och upplyfta edra huvuden, ty då nalkas eder förlossning» (Luk. 21:28), avslutar ärkebiskopen sin predikan med dessa allvarsord:

"Det är en mycket kort tid kvar. Herren kommer snart. Håll ut, vaka, bed ! Var redo ! Amen."

Man har inbillat sig, att- världen skulle bliva bättre och bättre och alla människor omvända, innan Kristus kommer. Och de, som predikat: »Allt står väl till, och ingen fara är på färde» (2 Tess. 5 : 3), ha blivit ansedda som tids- enliga predikanter, medan de, som bestraffat tidens ondska och i överensstämmelse med Guds ord varnat för kom- mande fara, ansetts vara omoderna »olycksprofeter». Och

ETT SORGLIGT TIDSTECKEN. — Med anledning av brottslig- hetens tilltagande även bland barnen har man i England och Frankrike upprättat särskilda barndomstolar. På bilden ser man en sådan i Paris.

ännu ha tydligen icke alla, trots allt, lärt sig förstå, att allt icke står väl till och att det verkligen är fara på färde. Luther, som aktade på de tidstecken, vilka redan då visade sig, sade:

"Ju äldre världen blir, desto värre. En fruktansvärd ondska visar, att världens ände icke är så fjärran och att den yttersta dagen är för dörren." "Världen är utgammal och kan icke leva

länge. Den lider av en sjukdom, som är dess sista, och den är feberyr, liksom människor, som äro nära döden."

Aposteln Paulus låter oss också förstå, att »i de yttersta dagarna svåra tider skola komma». Och det sätt, på vilket han skildrar dessa svåra tider, visar, att människorna, ehuru de »hava ett sken av gudsfruktan», dock skola vara allt annat än verkligt kristna — de vilja icke veta av gud- aktighetens kraft, säger han. Och »onda människor och bedragare skola gå allt längre i ondska; de skola förvilla andra och själva bliva förvillade». (Se 2 Tim. 3 : dje kap.)

Kristus själv säger, att laglösheten skall förökas och kär- leken kallna hos de flesta (Matt. 24: 12).

Den allmänt tilltagande ondskan — laglöshet och brott, ungdomens förvildning, som är ett synnerligen nedslående tidstecken, gudsförakt och råhet i ord och handling — vad är allt detta annat än en fruktansvärd uppfyllelse av dylika profetior? Och till denna allmänna ondska kom- mer den kärlekslöshet, världslighet och andliga sömnaktig- het — det stora avfall — som blir allt mer framträdande bland kristna bekännare. Allt detta, som Kristus förut- såg, kom honom att vemodigt fråga:

"Men skall väl Människosonen, när han kommer, finna tro här på jorden?" (Luk. 18:8).

Mörka och sorgliga äro således tidstecknen i allmänhet. Till de ljusa — ty det finnes, Gud vare lov, även sådana — hör i främsta rummet förkunnelsen av evangelii bud- skap, som är det enda räddningsmedlet, »ty det är en Guds kraft till frälsning för var och en, som tror» (Rom. 1:16). Kristus sade härom:

"Och detta evangelium om riket skall bliva predikat i hela världen, till ett vittnesbörd för alla folk. Och sedan skall änden komma" (Matt. 24:14).

I sin oändliga kärlek vill Gud icke avsluta denna värl- dens historia och hålla slutlig räkenskap med mänskligheten, förrän frälsningens budskap utgått till alla folk. (Se även

Upp. 14:6 — 9; 18:1.) I vilken grad detta bestämda tids- tecken blivit uppfyllt eller hur snart det kan väntas bliva uppfyllt, kan ingen säga. Redan förra århundradet blev kallat »missionens århundrade». Och ett starkt bevis för, att denna profetia om att evangelium skall förkunnas för alla folk — om också tyvärr ej alla människor mottaga det — håller på att uppfyllas är, att medan bibeln för omkring hundra år sedan ej fanns på mer än ett femtiotal språk, finns den (eller delar av den) nu på omkring 650 olika språk och dialekter samt sprides i miljontal exemplar varje år. Härtill komma tusental missionärer, som överallt i värl- den förkunna evangelium om Kristus, ej blott såsom dert en gång komna försonaren, utan även såsom den snart återkommande rättmätige världshärskaren.

Kristi återkomst och tusenårsriket.

Läran om ett timligt eller jordiskt tusenårsrike före Kristi återkomst, under vilket alla folk skulle bliva om- vända till Gud, är en ny och på samma gång ©biblisk lära, som anses ha uppkommit i slutet av sjuttonde år- hundradet, då en engelsk teolog, Whitby, började fram- ställa den såsom »en ny hypotes». »Vi kunna tryggt påstå,» säger biskop Henshaw, som kritiserar Whitbys lära, »att ingen kan uppvisa en enda skriftställare, som förfäktat den före det adertonde århundradet.» Nu har emellertid läran många anhängare.

Det talas och skrives mycket i våra dagar om »det tusen- åriga riket», och uttrycket har nästan blivit en allmän be- teckning för allt gott och lyckligt, som man väntar. Pro- fetior, som tydligen syfta på det eviga härlighetsriket eller den nya jorden, tillämpas utan vidare på ett timligt tusen- årigt rike.

Och dock talas i bibeln endast på ett enda ställe om en period av tusen år, då »de heliga» skola »regera med Kristus», och därifrån är det då, som man fått det all-

manna uttrycket »det tusenåriga riket». Detta ställe är

Upp. 20: i 5. Vid första påseende finner man, att dessa

tusen år börja med den första uppståndelsen, i vilken de, som skola vara med Kristus och »regera» under denna tid, bliva levande eller uppstå från de döda. Eftersom nu denna uppståndelse äger rum vid Kristi tillkommelse, så- som vi sett, är det för det första klart, att denna period av tusen år kommer efter, ej före, Kristi tillkommelse. Besinnar man vidare, att de, som sålunda skola vara med

Fulla nöjcslokaler och tomma kyrkor. — "Såsom Noas dagar voro.'

Kristus, då bliva »bortryckta» från jorden och av Kristus tagna hem till boningarna i Faderns hus (1 Tess. 4: 17; Joh. 14:3), och märker man vidare, att de ogudaktiga, som då leva på jorden, bliva dödade (Upp. 19:12 — 21), samt att de ogudaktiga döda ej uppstå förrän i den andra uppståndelsen vid slutet av de tusen åren (Upp. 20: 5) - ja, tager man dessa omständigheter i allvarligt betraktande, då synes det tusenåriga riket ingalunda bliva någon tid, då alla människor skola bliva omvända. Och detta be- kräftas än vidare därav, att de ogudaktiga, som uppstå vid slutet av de tusen åren, till antalet äro »såsom sanden

Julen firas i ett luftskepp.

Till de många tidstecken, som enligt de bibliska profetiorna skulle känneteckna "de yttersta dagarna", hör även det, att kunskapen i all- mänhet skulle bliva särskilt stor (Dan. 12:4). Och att det t. ex. först under senaste århundradet och i all synnerhet just i våra dagar skulle göras en sådan mängd olika, högst märkliga uppfinningar, om vilka människorna under alla gångna årtusenden ej ens kunnat drömma — är icke det ett i sanning anmärkningsvärt, ja, förvånansvärt förhål- lande? Man har ju till och med — och det under de allra senaste åren — erövrat luften, så att säga.

i havet» och att de slutligen, såsom förvillade av satan och upproriska mot Gud, skola förgöras (Upp. 20: 7—9).

Angående de rättfärdigas bortryckande från jorden vid början av de tusen åren säger Skovgaard-Petersen:

"Det står ju uttryckligen, att de, som få del i den första upp- ståndelsen, bortryckas för att möta Herren i luften; de och Herren stanna alltså icke här på jorden; de gå inom den stora förlåten tillika med Herren. Och det är även i och för sig en orimlighetstanke, att människor, som genom lekamlig uppstån- delse och förklaring äro fullt lösta ur denna fysiska världs ramar, skulle sedan leva stadigvarande på denna fördärvets jord" (Tecken och tider, sid. 198).

Några utsikter till att alla människor skola omvändas under de tusen åren finnas således icke. Jorden synes då tvärtom komma i' det öde tillstånd, i vilket den var, innan människan skapades. (Ordet »avgrund» i Upp. 20: 1 mot- svarar också, säga bibelöversättare, uttrycket i 1 Mos. 1 : 2, att »jorden var öde och tom» i begynnelsen.) Jeremia talar också om att jorden en gång skall komma i ett sådant tillstånd (se Jer. 4:23 — 28). Emellertid är det tydligen först vid slutet av de tusen åren, som det nya Jerusalem med de frälsta — det är »de heligas läger» — nedkommer på jorden och jorden förnyas (Upp. 20:9; 21:1).

När skall Kristus återkomma?

Många ha dristat taga sig före att på ett eller annat sätt söka räkna ut det bestämda året, ja, dagen och stun- den, då Kristus skulle återkomma och denna tidsålder taga slut. Alla sådana försök, som blott kunna skada och brin- ga en sund biblisk uppfattning rörande denna utom- ordentliga händelse i vanrykte, äro naturligtvis dömda att misslyckas, emedan de fullständigt strida mot Kristi egen lära. Lärjungarna bådo sin Mästare i all förtrolighet att säga dem, vad »tecknet» skulle bliva till hans tillkommelse och tidens ände (Matt. 24:3). Och han sade dem, att

det skulle bliva många tecken — händelser och förhållan- den — på olika områden, som skulle förebåda hans till- kommelse och visa, när den var »nära», såsom vi hava sett. Men i stället för att nämna någon bestämd tid — år eller dag — eller angiva något sätt, på vilket de själva kunde räkna ut det, sade han:

"Men om den dagen och den stunden vet ingen något, icke ens änglarna i himmelen, ingen utom Fadern allena" (v. 36).

Och i det han förmanar sina lärjungar — och genom dem alla sina efterföljare, särskilt dem, som skola leva i »de yttersta dagarna» — att vaka, säger han:

"Ty I veten icke, vilken dag eder Herre kommer" (v. 42).

Och detta, att hans efterföljare framför allt skulle vaka och vara redo, upprepar han vid flera tillfällen, tilläggande »Ty I veten icke, när tiden är.» (Se Matt. 25: 13; Mark. 13: 33; Luk. 12:40.)

Vidare, då han stod redo att lämna sina lärjungar och de frågade honom: »Herre, skall du nu i denna tid upp- rätta igen riket åt Israel?» svarade han:

"Det tillkommer icke eder att få veta tider eller stunder, som Fadern i sin makt har fastställt" (Apg. 1 : 6, 7).

Att tro sig veta eller kunna räkna ut »dagen och stunden» eller ens året för Kristi återkomst är således något helt annat än att kunna — genom att giva akt på tidens tec- ken — veta, att den är »nära och för dörren». Och på samma gång, det framför allt är viktigt att vara redo, då Kristus kommer, är det varje kristens saliga förmån i våra dagar att veta, att han kommer snart.

»Ja, jag kommer snart.» »Saliga äro de tjänare, som deras herre finner vakande, när han kommer.»

"HOSIANNA! VÄLSIGNAD VARE HAN, SOM KOMMER ... ISRAELS KONUNG!"

DET EVIGA FREDSRIKET – EN NY VÄRLD.

"Men nya himlar och en ny jord, där rättfärdighet bor, förbida vi efter hans löfte" (Petrus).

"Så skall herradömet vara stort och friden utan ände" (Jesaja).

BIBELNS inspirerade författare hava i de skönaste ordalag förutsagt och beskrivit, alla upplysta kristna ha under alla tider med salig fröjd väntat och hela den under förgängelsens ok suckande skapelsen har under årtusendenas lopp trängtat efter en bättre värld än denna, som vilar under syndens förbannelse. Framför allt har Gud lovat att skapa »nya himlar och en ny jord», där rättfärdighet, frid och sällhet skola råda för evigt. Och det är på detta Guds löfte, som den kristna tron angående en ny värld är grundad.

Skall då aldrig detta översvinnligt stora framtidshopp förverkligas, Guds löfte uppfyllas och det största av alla problem bliva löst? Århundrade har följt på århundrade,sekel på sekel, och ännu är vår jord en tummelplats för ondskans makter, ännu — och det, som det synes, mer än någonsin — längtar den lidande mänskligheten, ja, hela skapelsen efter något bättre.

Den nya jorden — alltings återställelse.

Vår jord är utgammal och behöver förnyas. »Dess överträdelse vilar tung på den, och den faller och kan icke mer stå upp», säger profeten. (Se Jes. 24:de kap.; Hebr. 12:26.) »Men nya himlar och en ny jord, där rättfärdighet bor, förbida vi efter hans [Guds] löfte» (2 Petr. 3:13). En ny eller förnyad jord och en ny eller pånyttfödd mänsklighet är det utomordentligt stora framtidshopp, som bibeln giver oss. Och siaren på Patmos avslutar den gudomliga uppenbarelsens ord med att i de skönaste ordalag skildra förverkligandet av detta hopp.

Författaren E. N. Söderberg giver uttryck åt detta härliga hopp, då han säger i en dikt:

E. N. Söderberg.

"I spillror riken falla. Skyn står skymd av svarta orosmoln, som hotfullt tätna. En jord i blomning under vårblå rymd tycks höra till det gångna och förgätna.

Allt tyngre kännes vedermödans ok, och trånande att från dess tryck oss fria, vi fly till uppenbarelsernas bok och spörja, vad dessa dunkla sia.

Så ungdomsfriska som på Patmos' ö förnya sig de tusenåra orden, som båda oss, när tidens åldrar dö, de nya himlarna, den nya jorden."

Då Gud allsmäktig, himmelens och jordens skapare, »gör allting nytt», då blir detta utomordentligt stora

världsproblem, som i sig innesluter alla andra, löst och löst för evigt. Och då skall »allt bliva upprättat igen, varom Gud har talat genom sina forntida heliga profeters mun» (Apg. 3:21).Då — på »Herrens stora dag» — skola alla välden, som upprättats med blodigt svärd, i grund krossas, såsom i Daniels profetia stenen, som blev »lösriven, dock icke genom människohänder», slog bildstoden på dess lerfötter, så att alltsammans krossades och »blev såsom agnar på en tröskloge om sommaren, och vinden förde bort det, så att man icke mer kunde finna något spår därav». Och såsom det av stenen »blev ett stort berg, som uppfyllde hela jorden», så skall »himmelens Gud upprätta ett rike, som aldrig i evighet skall förstöras och vars makt icke skall bliva överlämnad åt något annat folk. Det skall krossa och göra en ände på alla dessa andra riken, men självt skall det bestå evinnerligen» (Dan. 2:34, 35, 44).

Då stillar Fridsfursten »strider intill jordens ända, bågen bryter han sönder och bräcker spjutet, i eld bränner han upp stridsvagnarna» (Ps. 46:10).

»Och skon, som krigaren bar i stridslarmet, och manteln, som sölades i blod, allt sådant skall brännas upp och förtäras av eld» (Jes. 9:5).

Då skall jordens ogräs uppryckas med rötterna och för evigt oskadliggöras. Då skola alla, som ej genom Kristus stå i förening med Gud, det eviga livets källa, få sitt rättvisa straff — »den andra döden» — och även syndens och lidandets store upphovsman tillintetgöras, »så att varken rot eller krona lämnas kvar av dem». »Och ingen förbannelse skall vara mer». (Se Matt. 13:40—42; 2 Tess. 1:8, 9; Upp. 20:13, 14; 22:3; Hebr. 2:14; Mal. 4:1, m. fl. ställen.)

Då står »Guds tabernakel bland människorna, och han skall bo ibland dem, och de skola vara hans folk; ja, Gud själv skall vara hos dem och skall avtorka alla tårar från deras ögon. Och döden skall icke mer vara till, och ingen sorg eller klagan eller plåga skall vara mer; ty det, som förr var, är nu förgånget» (Upp. 21:4).

Då skall skapelsens mångtusenåriga suckan underförgängeisens träldom förvandlas till evig lovsång (Rom. 8 18–25).

Då skall »allt skapat, både i himmelen och på jorden och under jorden och på havet, och allt vad i dem är», utropa; »Honom, som sitter på tronen, och Lammet tillhör lovet och priset och väldet i evigheters evighet!» (Upp. 5:13).

Då skall det förverkligas, som änglarna sjöngo, när Fridsfursten föddes: »Ära vare Gud i höjden, och frid på jorden, bland människor, till vilka han har behag!»

»Då skola vargar bo tillsammans med lamm och pantrar ligga tillsammans med killingar; och kalvar och unga lejon och gödboskap skola sämjas tillhopa och en liten gosse skall valla dem.» »Ty landet skall vara fullt av Herrens kunskap, likasom havsdjupet är fyllt av vattnet» (Jes. 11:6, 9).

Det är detta den tillkommande eviga världens fullkomliga fridstillstånd, som den store, varmt religiöse skalden Topelius så vackert beskrivit i följande dikt:

Zacharias Topelius.

"Den tid skall komma, då blodig härnad och vapenrustning i eld förbrännas. När folk ej mera mot folk sig reser och intet örlig på jorden lärs.

Då skola svärden till plogar smidas, då skola spjuten till liar krökas och ingen sargas i jämmerklagan och ingen dödas på Herrens berg.

Då beta lammen med leoparder, då vila kiden med unga pantrar, då leder pilten de tama lejon och spenbarn leker vid huggorms hål.

Allt land skall fyllas av Herrens kunskap, som havets vågor betäcka fälten. Omkring hans fana församlas folken och frid skall vara hans ärestod."

Innan vi sluta, skola vi citera ännu ett par författare, som ägnat det profetiska bibelordet ett ingående studium och

bl. a. skrivit omfattande förklaringar över såväl Daniels bok som UppenbarelsebokenBådas arbeten ha blivit översatta till flera olika språk, däribland även svenska. — dessa profetiska böcker, somFRID PÅ JORDEN. — "Ära vare Gud i höjden, och frid på jorden, bland människor, till vilka han har behag!"synas vara särskilt betydelsefulla för vår tid — två av dem, som skulle »komma att rannsaka» profetiorna (Dan. 12:4) och till vilka vi stå i tacksamhetsskuld för den vägledning, de sålunda givit oss. En av dessa, tyske missionsledaren L. R. Conradi, säger, i det han avslutar sina förklaringar över Uppenbarelseboken och talar om den nya jorden:

L. R. Conradi.

"Det förlorade paradiset har återvunnits, Adams förlorade herravälde över jorden har blivit de heligas eviga arvedel. Ja, Herren själv har för evigt upprättat sin tron bland människors barn. O, huru underbara äro ej Guds planer! Vem kan utgrunda deras djup? Och hur härligt bliva de icke till slut genomförda! Länge nog har denna världens furste hållit sin fruktansvärda spira utsträckt över Guds folk, men nu få de i stället stå under Kristi rättfärdighets spira och för evigt vandra i ljuset av hans härlighet, ja, regera med honom. Bönen 'tillkomme ditt rike' är nu uppfylld. Guds rike härskar för evigt på jorden. 'Saliga äro de saktmodiga, ty de skola besitta jorden.' 'Rike och välde och storhet utöver alla riken under himmelen har nu givits åt den Högstes heliga folk. Dess rike skall vara ett evigt rike, och alla välden skola tjäna och lyda det' (Dan. 7:27). Tillbedjande lägga de heliga nu sina gyllene kronor ned inför tronen, där Fadern och Kristus sitta. Och även Kristus själv, sedan han lagt alla sina fiender under sina fötter och sitter på sin härlighets tron, där han till evig tid för rättvisans spira, är Fadern underdånig, på det att 'Gud må vara allt i alla'."

Och den amerikanske professorn Uriah Smith (död 1903) avslutar sin förklaring över Uppenbarelseboken med följande intrycksfulla önskan i fråga om de återlöstas eviga hem, i vilken önskan vi då också innerligt instämma såsom här lämplig avslutning:

Uriah Smith.

"O, att vi måtte komma dit! O, att vi måtte få vandra i skenet av Guds härlighet,i ljuset av rättfärdighetens sol, genom vilken vi blivit försonade med Gud, och ej mer synda! O, att vi måtte få tillträde till livets träd och aldrig mera dö, vila oss i skuggan av dess härliga lövverk och aldrig mer bliva trötta eller uppgivas; dricka av livsflodens vatten och aldrig mer törsta; bada i dess silverstänk och uppfriskas; vandra på dess gyllene stränder och erfara, att vi ej längre äro landsflyktiga; utbyta korset mot kronan och veta, att vår förnedringstid är till ända; nedlägga vandringsstaven och mottaga segerpalmen, vetande, att resan är fullbordad; avlägga den slitna klädnaden från vår pilgrimsfärd och ikläda oss odödlighetens härliga segerskrud, vetande, att striden är slut och segern vunnen, och förvissade om, att synd och förbannelse ej mer skola nå oss! O, måtte Jesu löfte snart gå i fullbordan och Herrens trogna uppnå evig sällhet och lycka! *'Amen. Kom, Herre Jesus!'*"

"När korset har segrat och sanningens strid är kämpad till slut här på jorden, då jublar naturen i frihet och frid och världen Guds tempel är vorden. Snart komme den saliga dagen!"